הארץ

1.20 ש"ח יום ו' ה' בחשון תשמ"ז, 7 בנובמבר 1986 VOL. 68/20526 NOVEMBER 7 1986

טיול מיותר, מפגש מזיק

החוק האוסר על מפגשים עם נציגי ארגוני טרור, עומד כרגע לדיון.

מה שמקומם אותנו הוא יציאתם של ישראלים למפגש כזה בניגוד לחוק, בזמן שממשלה זרה חשלא לצורך.

לאחר שנים של אפס מעשה הטי־לה ממשלת ישראל לחוק את המגעים עם יריב ואף להתקדם בדרך ההסדרים עמו.

האם עתה יש תועלת בהאדרת מעמדו של אש"ף ובמתן ליגיטי־מציה בידי ישראלים לארגון רצ־חני זה?

לאנשי השמאל הקיצוני בישראל — פתרונים.

שינוי מפלגת המרכז

אנשי אש"ף דרשו מפגש קצר והישראלים – גדר מפרידה

אנשי השמאל יוזמנו להיחקר במשטרה עם שובם מרומניה

מאת אודי ביר ועקיבא אלדר סופרי "הארץ"

אנשי השמאל שהשתתפו בסימ־פוזיון עם אנשי אש"ף אתמול בקונסטנצה שברומניה חשודים בעבירה על החוק ומיד עם שובם ארצה יוזמנו לחקירה במשטרה — כך מסר אמש מקור רשמי בכיר במשרד המשפטים. אותו מקור דחה את טענותיו של ראש הממשלה לסיף דורי, כי המפגש היה פומבי בהשתתפות עתונאים ולכן אינו מהווה עבירה על החוק. הסביר כי אין משמעות לנסיבות של משתתפי

(סוף בעמוד 2 טור 6)

חדשות הארץ

שיחת היום

עם: מיכאל שטראוס, תעשיין.
על: התפתחויות של אנשי כספים.

(עמ' 2)

*

8000 מורים עדיין לא קיבלו משכורת

(עמ' 2)

*

סולל בונה ממשיך להפסיד יותר משלושה מיליון דולר לחודש

(עמ' 5)

*

המסנדל גרוס: אפסיק עבודתי בתל־אביב ביום ראשון

(עמ' 5)

*

45 עובדי נפט נהרגו באסון מסוק בבריטניה

(עמ' 6)

שרות הארץ

מזג האוויר

התחזית להיום: מעונן חלקית עם מימטרים, סופות רעמים ומשבירות חזקים. מחר: קשום וקר.
ירושלים: 12–16.
תל־אביב: 16–21.
חיפה: 14–21.
באר־שבע: 13–22.
הגולן 10–15, נהריה 14–21, צפת 10–14, טבריה 14–20, נצרת 13–19, עפולה 13–20, שומרון 12–18, לוד 15–21, עזה 14–21, אילת 17–25.

שערי הדולר

	שער הדולר	השנוי בש"ח
יציג	1.4961	-0.0007
נוקשים	1.7782	-0.0009
שחור	1.4800	-0.0100

שער הסל

יציג	1.4883	-0.0042

בגליון זה 28 עמודים
בצירוף 40 עמודי מוסף
העיתון מופיע ב־3 חלקים

הפוסט האמריקאי הארץ חדשות
שהודפסו היום בעמודים
א,7
חלק ג' 1–12

תחליף ל"דובק":

נבדק ייבוא מוזל של סיגריות

מאת צבי זרחיה

סופר "הארץ" לענייני כלכלה

משרד התעשיה בוחן דרכים להבטחת אספקה סדירה של סיגר־יות לשווקים. בין השאר, הועלתה אתמול הצעה, לאפשר יבוא סיגריות במהירות, בכמויות גדולות וכמ־חירים תחרותיים, כדי לספק את הביקוש לסיגריות ולמנוע מחסור בשווקים. הצעה זו הועלתה בדיון שנערך אתמול בלשכת שר התעשיה והמסחר, אריאל שרון, והיא נבחנת עתה עם הנהלת המכס.

צפוי מחסור גם בתוצרת חוץ

יהונתן שרמן, סופר "הארץ" לענייני כלכלה מוסר כי מצבם של המעשנים עומד להחמיר, מכיוון שגם הסיגריות מתוצרת חוץ עומ־דות לאזול מהשוק עקב הביקוש המוגבר והמלאי הקטן יחסית, שהיה בידי היבואן של סיגריות אלו ערב השבתתה של "דובק".

בידי המפיצים לא נותרו סיגריות מתוצרת "טיים" ו"אירופה", שאזלו מן השוק כבר לפני יומיים, ואילו יתר הסיגריות, המהוות כ־20% אחוז ממכירות הסיגריות המקומיות, אוזלות גם הן. ההערכה היא שבהי־ילת השבוע הבא ייוותרו המפיצים וחנויות "דובק" ללא כל מלאי.

שוק ההון

גבר הביקוש למניות

מאת יהודה שרוני

מגמת הביקושים למניות הו־פשיות בבורסה התחזקה אתמול. ביקושים גדולים במיוחד נרשמו למניות המהוות גם קבוצת דיס־קונט. בשוק אגרות החוב המגמות הבקשים שבהוטף היתה לעשות זאת פעילות דלה.

לבנון המושל שצרנסקי בילה אתמול בת צבירה... (כיתוב התמונה אינו קריא)

"לוס אנג'לס טיימס" מצטט מקורות במימשל על המגעים לשחרור בני הערובה:

פרס ורבין אירגנו את משלוחי הנשק לאיראן — באישורו של רייגן

המגיע הישראלי: סיוע מאיראן לשחרור חיילי צה"ל המוחזקים בשבי בלבנון ● רייגן פעל ללא ידיעת שולץ ווייגברגר ● נשיא איראן לשעבר: המשלוחים הגיעו דרך אירופה

מאת בני לנדאו וצבי בראל סופרי "הארץ"

מימשל רייגן החל לספק לפני כשנה רקטות, חלפי מטוס ומער־כות מכ"ם לממשלת איראן בסיועה הסודי ביותר של ממשלת ישראל — כך טען אתמול הלוס אנג'לס טיימס המצטט מקורות עלומי שם במימשל האמריקאי. לטענת העיתון ניהלו שמעון פרס ויצחק רבין את המיבצע בצד הישראלי ואילו הנלר רייגן אישר אישית את המשלוחים ואף חתם על מיסמכים תוך עקיפה מוחלטת של מזכיר המדינה ומזכיר ההגנה וללא ידיעתם.

לטענת העיתון היה ג'ורג' שולץ "לגמרי מחוץ לעניינים" ואילו

(סוף בעמוד 2 טור 7)

חריש נוטה לסגור את תיק השב"כ

מאת עקיבא אלדר סופר "הארץ"

היועץ המשפטי לממשלה נוטה לסגור את תיק החקירה בפרשת השב"כ ויודיע על כך ככל הנראה עד סוף השבוע הבא.

ברישוי הצוות המשפטי העוסק בתיק השב"כ התגבר כי אין ראיות ותוצות, שראש הממשלה יצחק שמיר נתן את ההוראה או היה שותף לעבירות בפרשת אוטובוס 300 ובכי־רור הראיות בפני ועדת החקירה. הצוות התקשה להעריך את הכושר תיו של שמיר והנגד אין אפשרות להעמיד לדין את ראש השב"כ לשעבר אברהם שלום ושלושת הב־כירים שזה לחנינה מהנשיא.

בירושלים נעצרו פקיד בכיר ואיש דת נוצרי בפרשת מירמה והונאות

לצד תפקידו הרשמי ניהל הפקיד מערכת קשרים מסועפת עם ראשי הכנסיות ● כהן הדת היה מעורב במאבקי כוח בכנסייתו ובשערוריה שחורגה מגבולות ישראל ● הלילה נעצרו עוד שני חשודים מעשירי רמאללה ומנכבריה

מאת גדעון אלון / ברוך שרמור (?)

סופרי "הארץ" בירושלים

פקיד בכיר מאוד במשרד ממשלתי בירושלים וכהן דת בכיר נעצרו אתמול בירושלים על ידי אנשי היחידה הארצית לחקירות הונאה של משטרת ישראל. הפקיד הבכיר מועסק זה למעלה מ־15 שנה בתפקיד בעל השפעה גדולה, הוא מקורב לראש עיריית ירושלים, טדי קולק ולצמרת המשטרית בעיר. במשך הלילה נעצרו עוד שני חשודים, מעשירי רמאללה ומכ־בריה, בחשד למעורבות בפר־שיית השחיתות הנרחבת הזאת. הארבעה יובאו היום לפני שופט בתל־אביב, להארכת מעצרם. צפויים מעצרים נוספים.

לצד תפקידו הרשמי ניהל הפקיד הבכיר מערכת קשרים מסועפת ומורכבת עם ראשי הכנסיות בארץ. הפקיד חשוד בעבירות מירמה, שוחד, הפרת אמונים והונאות מסוגים שונים. איש הדת, שנעצר עימו, היה

(סוף בעמוד 2 טור 6)

תעלומה חדשה: אין רישום שוואנונו נכנס לבריטניה

מקנייט בסידני על ואנונו: אילו רק היה יכול היה "מודי" מתקשר טלפונית מכל מקום בעולם ומודיע לנו היכן הוא נמצא

מאת שאול צדקא

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). התפתחות מפתיעה היתה אתמול בפרשת היעלמו של טכנאי הגרעין הישראלי מרדכי ואנונו, לאחר שבמכתב אשר נשלח לחבר פרלמנט, הודיע דייויד ווידינגטון, השר הממונה על ההגירה, כי אין כל

(סוף בעמוד 2 טור 4)

עיסקה בשיכון ופיתוח: סמנכ"ל מוצנח תמורת כסף לעובדים

העובדים הסירו התנגדותם למינוי אבנר סרוסי, ממקורבי השר דוד לוי, ויקבלו מענק, העלאות בדרגה, דגמי אחוזקת רכב ועוד ★ יו"ר החברה דוד מור: אני מנהל את החברה על פי הבנתי ★ ההסתדרות היא צד בהסכם

מאת אריה לביא

סופר "הארץ" לענייני כלכלה

יו"ר מועצת המנהלים של חברת שיכון ופיתוח, דוד מור, הגיע להסכם עם ועד עובדי החברה, לפיו יקבלו העובדים הטבות מפליגות בתנאי שכרם, כולל עליות בדרגה, על מנת שיסכימו למינויו של אבנר סרוסי, ממקורביו של שר הבינוי דוד לוי, לסמנכ"ל חברת שיכון ופיתוח.

ההסכם, שהושג ב־28 באוקטובר, קובע כי אבנר סרוסי ייכנס לעבודה בשיכון ופיתוח, שהיא חברה ממשל־תית, הזו מראשית נובמבר, במעמד של עובד זמני. מאוחר יותר יוסכם, על דעת העובדים והנהלת החברה, אם ימשיך לעבוד בחברה על בסיס חוזה או כעובד מן המנין.

אבנר סרוסי

ההטבות המובטחות לעובדים

להלן אחדים מהסעיפים שסוכמו בהסכם בהשתתפותו של עוזר שר הבינוי יצחק רגב ונציגי מועצת פועלי תל אביב, כפי שפורטו במיסמך שהגיע לסופר "הארץ":

● מענק שכר עד חודש אחד לכל עובדי שיכון ופיתוח במלאות 25 שנה לחברה. במסגרת ההכנות לציון היובל, תיערך מסיבה חגיגית לכל העובדים ובני/בנות זוגם. (העובדים התעקשו על מסיבה, מאחר שרובם לא הוזמנו למסיבה קודמת, שערכה ההנהלה לרגל אירוע זה. — א.ל.)

● מוצעת מהעובדים (73) יקבלו העלאת שכר בשתי דרגות, אחת מה־1 באפריל 1986 והשניה מ־1 בספטמבר 1986.

● יתר העובדים יקבלו העלאת שכר בדרגה אחת מ־1 באפריל 1986 ומינוי מיוחד עבור הדרגה השניה, שלא תינתן להם.

● תשלום אחזקת רכב לכל העוב־דים שעד כה לא שולמה להם תוספת זו ואשר דרגתם היא 38 נק' ויותר.

● הנהלת החברה התחייבה לא לבצע צמצומים בין בשכר ובין בפי־טורים במהלך 12 חודשים שיסתיימו ב־27 באוקטובר 1987.

יו"ר מועצת המנהלים של החברה דוד מור הצהיר במהלך הפגישה, כי ביכולתו ובסמכותו לקבל את כל האישורים הדרושים לביצוע ההסכם

(סוף בעמוד 2 טור 4)

במס הכנסה ניצלו "הלשנה מבפנים"; מיטלמן: אחסל חשבון עם מי שצריך

אורחות החוץ מנעה כנראה מעצרו ● מיטלמן על המשך חקירתו הבוקר: יש להם עוד כמה שאלות

מאת אריה לביא

מחלקת החקירות של מס הכנסה פתחה בחקירה נגד איש העסקים יצחק מיטלמן חלק מהחוברות שבשליטתו בעקבות "הלשנה מב־פנים" — נודע לסופר "הארץ" ממקורות מהימנים. נראה, שאת המידע הראשוני על עסקיו של מיטלמן מסר גורם, שהסתכסך עם מיטלמן וביקש בדרך זו לפעול נגדו.

מיטלמן נחקר אתמול שוב במשך שעות ארוכות במחלקת החקירות של מס הכנסה. החוקרים איפשרו לו לחזור לביתו רק בשעות אחרי הצהריים. הבוקר הוא יתייצב מחדש במשרדי מחלקת החקירות להמשך החקירה. בשלב זה לא ברור עדיין,

יצחק מיטלמן

אם מיטלמן יעצר ויובא בפני שופט או שהחקירה תימשך באותה מתכונת. לא מן הנמנע שהמשך הטיפול בו יהיה במישור האזרחי אף ההחלטה על כך טרם התקבלה.

חקירה על חברות ביטראן

נראה שטענתו של מיטלמן שאיננו אזרח ישראלי, אלא תושב זר, השפיעה על ההחלטה של של־טונות המס להמנע בשלב זה ממעצר. מהחקירה עד כה עולה כי עיקר החשדות כלפי מיטלמן מתרכזים סביב עסקיה של חברת ביטראן העוסקת בעיקר ביבוא בשר. משרדיה של ביטראן שוכנים בסמי־כות למשרדי חברת "יצור תעשיות 2000" שמניותיה נסחרות בבורסה. מהחקירה מתברר שהשליטה על חברת ביטראן הינה בידי כמה חברות הרשומות בפנמה. החברה המרכזית הינה "ביתיק" הרשומה גם כן בפנמה. חברת יצור מסרה אתמול לבורסה שלפי מיטב ידיעתה לא מתנהלת כל חקירה נגדה והיא לא התבקשה להגיש כל מיסמכים.

לא יודע מי מסר

בשיחה עם "הארץ" אמר אתמול מיטלמן שאיננו יודע מי היה יכול למסור מידע עליו. "כאשר כל זה יגמר אני אחסל את החשבונות עם כל מי שצריך לחסל חשבונות". מיטלמן סירב להתייחס להאשמות כלפיו, אך טען כי שלא שמר בסוד שאיננו אזרח ישראלי. על החקירה נגדו הבוקר אמר: "אני צריך להשיב להם עדיין על כמה שאלות".

46.3% למערך; הליכוד בשפל — 22.5%

משאל פורי — מיוחד ל"הארץ": המערך בצירוף המפלגות הקטנות הנוטות לו מגיע ל־52.2%

משאל הבחירות הראשון לאחר הרוטציה מראה כי המערך מגיע עתה לקרוב למחצית מכלל הקולות ובצירוף המפלגות הקטנות הנוטות למערך אף עובר את קו האמצע ומ־גיע ל־52.2% מכלל הקולות. בעוד שהליכוד ירד לשפל הנמוך ביותר מאז הבחירות לכנסת הקודמת — אלו מימצאיו העיקריים של משאל הבחירות של מכון פורי, שנערך בהזמנת "הארץ".

אלו נערכו עתה בחירות לכנסת, היה המערך מגיע ל־46.3 אחוז מכלל הקולות, ב־9.2 אחוז יותר מאשר קיבל בבחירות לכנסת ה־11 (37.1 אחוז). הליכוד היה יורד לשפל של 22.5 אחוז, ב־9.4 אחוז פחות משקיבל בבחירות לכנסת ה־11 (31.9 אחוז). המפלגות הקטנות, הן אלו הנוטות למערך והן אלו הנוטות לליכוד, היו מחזקות את כוחן. המפלגות הקטנות הנוטות למערך היו מתחזקות ב־0.8 אחוז והמפלגות הקטנות הנוטות לליכוד היו מתחזקות ב־3.5 אחוז. המפלגות הדתיות היו מפסידות 1.6 אחוז מכוחן.

	משאל	כנסת 11	השינוי
מערך	46.3	37.1	+9.2
נוטים למערך	5.9	5.1	+0.8
ליכוד	22.5	31.9	-9.4
נוטים לליכוד	8.7	5.2	+3.5
דתיים	9.8	11.4	-1.6
אחרים	3.8	6.4	-2.6

ערך את העמוד: בועז שפירא

לא החקלאות צורכת הרבה מים – אתה הוא שצורך אותם. בכל תפוז שאתה אוכל ובכל כוס חלב שילדך שותה יש הרבה מים – כל המים שהיו דרושים כדי לגדל את התפוז ולהצמיח את הירק שאכלה הפרה החולבת.
האם ידעת שכדי לגדל אבטיח אחד (כן, אבטיח אחד!) זקוק החקלאי ל־200 ליטר מים. ואם תפוח עץ, הפרי הטעים, הבריא והפופולרי, צורך 22 ליטר מים, נסה לחשוב כמה מים צורך עץ שלם של תפוחים.

המים שהחקלאות מקבלת – עוברים אליך בסוף הדרך. אם לא ייעשה מה שצריך להיעשות כדי לפתח את מקורות המים בישראל, כדי לאגור את מי שטפונות וכדי לטהר את מי־הקולחים – החקלאים יהיו בצרה צרורה ואתה אתם יחד.
מוכרחים לשנות את סדר־העדיפויות הלאומי.
מוכרחים לפתח את מקורות המים.

אל תתן לחקלאות למות!

החקלאים בישראל

مكتب من الاهل

ראיתי שמעתי

שיפור בקנה מידה רוסי

גם הרוסים מתעניינים כי ביקור הנשיא באוסטרליה ר ברזום מורח אסיה. נציג סוכנות הידיעות הרשמית טאס, בא במיוחד למסיבת העיתונאים של חיים הרצוג במועדון העיתונות הלאומי בקנברה. הוא רשם כל מלה שיצאה מפיו של הרצוג והקליט את דבריו. הכתב הפרלמנטרי של גלי צה"ל, יונן שנקר, הנלווה לביקור הנשיא, הצליח לנהל איתו שיחה עירה, במהלכה סיפר הנציג, כי הר ביקור מעניין את הסובייטים וכי ריווח בהרחבה על קבלת הפנים להרצוג.

הכתב הסובייטי סיפר על קשרי ברית"מ ואוסטרליה ו כשנשאל על שיפור אפשרי בקשרי ברית"מ וישראל אמר: "הנה אני מדבר איתך, למרות היותך עיתונאי ישראלי. כי שעיתונתי ככתב טאס באו"ם לפני שנים אחדות לא יכולתי לשוחח עם כתבים ישראליים. וזה שיפור".

העיתונאי הסובייטי הביע את תקוותו שבעתיד ייפתח מחדש משרד טאס בישראל, שנסגר בזמנו עקב ניתוק היחסים בין שתי המדינות.

קנברה

ג. ארם

על מה מותר להביט בכנסת

לנואם השלישי בהצעות לי סדר היום בכנסת מותר לדבר שלוש דקות בדיוק. אך לא תמיד מקפידים יושבי הראש על כך.

כשעה שדיבר אתמול בורי כה על נסיעת משלחת השמאל לפגישה עם משלחת אש"ף ח"כ מנחם גולדשטיין, ועבר על הזמן המוקצב לו, הביטה ח"כ חייקה גרוסמן מסמ"ם באורח הפגנתי בשעון היד שלה.

גולדשטיין אמר תוך כדי דיבור: "יואל תסתכלי לי בשעון". פנתה גרוסמן בתמיהה ליו"ר הישיבה, דן תיכון: "אני רוצה לשאול את היושב־ראש — מותר לי להסתכל בשעון?" תי־כון הרגיע אותה: "כן. מותר".

ע. בר

עם הפנים לדרגת אלוף(ה)

תשע קצינות חי"ן ראשיות היו עד עתה, מאז הקמת המדינה. חמש מהן נפגשו תחת גג אחד במסיבה צנועה שנערכה בביתה אשת שר הביטחון, לאה רבין, לכבוד אמירה דותן, קצינת הח"ן הנוכחית שזכתה לא מכבר בדרגת תת־אלוף.

קצינת הח"ן (מיל.) שהגיעו היו מינה בן־צבי, קצינת הח"ן הראשונה (1948–1949), כיום מנהלת המרכז בין־לאומי להכשרה מקצועית על שם גולדה מאיר לסטודנטים מ־ אפריקה, אסיה ודרום אמריקה, בחיפה; שושנה הר־ניר (1949–1952), כיום מתנדבת למען קשישים ולומדת; מפלה לוי (1963–1970), כיום נציג הד לנות הציבור ברשת השידור ויו"ר תנועת "ישראל טובה", דבורה תומר (1973–1976), מנכ"ל בנק הפועלים והכוכב בלת השמחה אמירה דותן. לא הגיעה שושנה גרשונוביץ, שנפטרה לפני זמן קצר — והיא היתה קצינת חח"ן ראשית בין השנים 1959–1963, ויהודית לי חיים ארזים — היתה היא (1959–1963), רות מרשבל (1973–1976), שהיא מזה שנים באוה"ב והיה רז (1976–1982).

נוסף להן היו שם גם יו"ר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, ח"כ אורה נמיר, יו"ר ויצו מיכל מודעי כמה קצינות בכירות וקומץ ידידות. כולן בירכו את אמירה דותן וציינו כי עכשיו שיש לנו כבר אשה תת־אלוף יש להסתכל קדימה אל הדרגה הבאה — דרגת אלוף.

ברברי התודה אמירה דותן, שהיא מאושרת בעבודתה ה־ זבית מכל רגע. היא רק מקנאה בנשים שיש להן זמן לטפח את עצמן.

לאה פורת

תינוקת עם סיכת זהב

התינוקת שזה עתה נולדה לאביטל ונתן שצרנסקי, זכתה כבר למתנה הראשונה. רות תקוע, יו"ר ויצו ישראל, שלוחה לה בשם חברות ויצ"ו ברכה "להולדת הצברית" ה ראשונה לבית שצרנסקי ו העניקה לה סיכת זהב כתנות כבוד של ויצ"ו "מעתה ועד עולם".

סיכות מסוג זה נושאות גם חברות ויצ"ו: רעיה יגלום, מיכל מודעי, רחל ליפמן וכן מאירי דיינר, רעייתו של השגריר הצרפתי הקודם, עד לקחה עמה את הסיכה לצרפת.

שלומית קיסרי

יחיל יונצח בספריית משרד החוץ

לפני זמן קצר סערו הרוחות במשרד החוץ, בעקבות הסרת לוח היזכרון לזכרו של המנכ"ל לשעבר, חיים יחיל, מעל הקיר של אולם הישיבות. היה זה בעי־ קבות הסבתו ללשכת המנכ"ל המוינה, ד"ר יוסי ביילין. אתמול תוקן המעוות, לאחר שמ"מ ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, הורה להנציח את שמו של יחיל בספריית משרד החוץ השוכנת באחד הבניינים של המשרד, בעזרת אותו שלט שהוסר מאולם המשיבות.

א. לם

לטקס הנחת מילגות לסטודנטים נזקקים על שמו, הגיע ארצה ארנסט גרהאריי, יו"ר המפלגה הנוצרית־דמוקרטית במדינת המן בגרמניה וראש מינהל הכספים של פרנק־ פורט. הגראה באן עם רחל דיין. באירוחה שנערך לכבוד נשיא אוניברסיטת ת"א, פרופ' משה מני, במלון הילטון בתל־אביב, התברר שהמבים לקרן גדל ביזמים הוא הורגים, בעזרת תרומות, מרבע מיליון מארק להצי מיליון מארק. (תצלום: ישראל סאן)

בעריכת עידית רוזנבלום

8000 מורים טרם קיבלו משכורת

שיבושים חלקיים רק בבתי הספר התיכונים ● נבון שב מלונדון ויוועד היום עם שר האוצר

מאת גילי מרלר

שביתת המורים בעל־יסודיים והחטיבות הביניים נמשכת היום, אף כי היקפה הצטמצם. בבתי הספר הי־ סודיים הלימודים כרגיל. הסתדרות המורים הגמישה אתמול את עמדתה והודיעה, כי בבתי ספר שבהם כל המורים קיבלו משכורתם, יתנהלו הלימודים כרגיל. הודעה זו, נמסר מהסתדרות המורים, באה לאפשר לשרי החינוך והאוצר, האמורים להיוועד היום, לדון במחלוקת ללא לחץ. עם זאת צוין, כי די במורה אחד שלא יקבל שכרו, כדי שכל המורים באותו מוסד, ישביתו הלימודים.

הוראותיה של הסתדרות המורים חלות לא רק על העל־יסודיים וחט־ יבות הביניים, כי אם גם על הסמינרים.

ארגון המורים העל־יסודיים, דבק בגישתו: מורים שקיבלו שכרם מרשויות או מהבעלות על בית הספר־ שבים לעבודה. שובתים רק מי שלא קיבלו שכר. מחישוב שערך באר־ גון, עולה כי כ־8,000 מחבריהם כבר קיבלו משכורת מהרשויות המקו־ מיות. אולם יש עדיין אלפי מורים שטרם שולמה משכורתם, בתוכם, המורים ברשתות אורט, עמל ואמי"ת.

אתמול העבירו רשויות נוספות לרשימת משלמי השכר למורים. למרות שמשרד החינוך טרם העביר להן כספים. עם רשויות אלו נמנות ירושלים, עפולה, יבנה, קרית־אונו, הגליל, כפר יאסיף ו־ערבה. אפשר שגם חיפה תצטרף הבוקר לרשימה זו.

השרים יודעו היום (עש"ת), סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות יצחק נבון ושר האוצר משה נסים ייפגשו היום כדי לדון על המחלוקת התקציבית הקיימת בין שני המשרדים. הפגישה תתקיים ביזמת שר החינוך, ששב מלונדון, שם עסק השבוע בגיוס כספים לקידום החינוך המדעי־ טכנולוגי בארץ.

שר החינוך קיים אמש, מיד בה־ גיעו לילה, התייעצות ראשונה על המשבר עם מנכ"ל משרדו, ד"ר שמשון שושני, ועוזריו הבכירים. השר יקיים דיון דחוף בנהלת משרדו הבוקר, לפני הפגישה עם שר האוצר.

הרצוג לנערים יהודים באוסטרליה: פרשת השבוע הבא — לך לך לארצך

"באמת שנוח לכם כאן" ● 200 ערבים הפגינו נגד הנשיא וקראו לשחרר את ואנונו

מאת גדעון אלון

שליח "הארץ"

הנילווה לנשיא באוסטרליה

סידני (מיוחד ל"הארץ"). כמאתיים ערבים ביניהם נשים וילדים קיימו אתמול בסידני שתי הפגנות נגד ביקורו של נשיא המדינה חיים הרצוג באוסטרליה. בהפגנות, שהת־ קיימו מול מלון הילטון ומול בנין התיאטרון, נשאו המפגינים תמונות של יאסר ערפאת וכן שלטים בנוסח "אש"ף — כן, ישראל — לא" ו"שחררו את ואנונו".

כשהגיע הרצוג לארועים הנוגעים שנערכו לכבודו, הגבירו המפגינים את הצעקות וקריאות הגנאי נגד ישראל. יש לציין, כי גם בעת שהותו של הרצוג בקנברה הבירה הפגינו נגדו עשרות ערבים השוהים באוסטרליה.

כוחות מתוגברים של משטרה ואנשי ביטחון אוסטרלים הציבו מחסומים ומנעו מהמפגינים להתקרב. אנשי הביטחון גם הגבירו את הבדיקות הבטחוניות בכלים של כל המוזמנים לארועים אלה.

שיחה עם שר האוצר

הרצוג נפגש אתמול עם שר האוצר האוסטרלי פול קיטינג ועם אנשי כלכלה בכירים ומנהלי בנקים וקרא להם להגביר את שיתוף הפעולה הטכנולוגי עם ישראל. אנשי הכלכלה האוסטרלים גילו ענין רב בהסכם הסחר החופשי שבין ישראל לארה"ב וכן בהסכמים שיש לישראל עם השוק המשותף.

בשעות לפני הצהריים היה הנשיא אורח בית הכנסת המרכזי. 2000 תלמידים ותלמידות הקבילו את פניו בשיר "הבאנו שלום עליכם". הנשיא קרא לצעירים לעלות לישראל. "פרשת השבוע היא פרשת נח", אמר הנשיא, "הבאמת נוח לכם כאן באוסטרליה, אבל בשבוע הבא תהיה פרשת השבוע פרשת 'לך לך' ואני מקווה כי תבינו את הרמז".

אמש נערך לכבוד הנשיא מופע מרהיב עין ביוזמת הקהילה היהודית בו נכחו כ־2500 יהודים שכל אחד מהם נדרש לשלם 75 דולר עבור כרטיס כניסה. המופע תיאר במחול, מוסיקה ושירה את הווי יהודי אוסטרליה וגרם התרגשות רבה לכל הנוכחים, שהלקם אף הזילו דמעות. הבוקר יוצא הרצוג מסידני לביקור במלבורן שם ייפגש עם ראש ממשלת ויקטוריה.

זכו בפיס

בהגרלת הכרטיסים מצטבר של מפעל הפיס מס. 45/86 שהתקיימה בתוקף 8/11/86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך "180,000.00 ש"ח זכה המספר 812321

הפרס המצטבר בסך 400,000.00 ש"חים יחולק בהגרלה הקרובה. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 280,000.00 ש"חים (כולל צבירה). (מינימום פרס ראשון 180,000.00 ש"חים).

בסך 12,000.00 ש"ח זכה המספר: 093291.

בסך "6,000.00 ש"ח זכו המספרים: 057819; 753958.

בסך "300.00 ש"ח זכו המספרים:

005023; 059991; 062843; 068966; 136163; 158981; 166288; 224205; 237987; 307428; 338214; 345400; 353541; 366496; 442412; 443801; 447424; 483562; 504968; 527150; 532981; 547606; 587184; 610097; 643389; 654016; 660789; 694468; 745299; 794022; 831906; 846868.

בסך "150.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 9789; 9897.

בסך "25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 708; 960.

בסך "16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 645; 671; 964.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 9 זכו בסך של "2.50 ש"ח.

בסך "5.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים:

162; 181; 267; 272; 277; 319; 332; 401; 410; 430; 524; 543; 591; 595; 647; 658; 673; 684; 758; 785; 845; 857; 883; 901; 913; 964.

בסך "2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים:

03; 09; 25; 27; 30; 31; 34; 38; 41; 43; 55; 62; 64; 66; 73; 77; 80; 82; 89; 92; 94; 95; 97; 98; 99.

תעלומה חדשה

(סוף מעמוד 1)

רישום במחשבי משרד הפנים הבר־ יטי המורה על כך כי ואנונו נכנס לבריטניה. קביעה זו מעלה את האפשרות, כי ואנונו לא הגיע ללונ־ דון, כשם שטוען ה"סאנדיי טיימס", שפירסם את גילוייו הגרעיניים, או שהגיע בשם בדוי ועם דרכון מזויף.

טענה זו מחזקת את עמדת הממשלה הבריטית, המסרבת לבקש מישראל הבהרות על נסיבות היעלמו, כדרישתם של מספר חברי פרלמנט. מקור במשרד הפנים אמר־ שאל, כי אם ואנונו לא הגיע לבריט־ ניה, כיצד הוא יכול היה להיחטף ממנה? במכתב זה נשלח לחבר הפרלמנט מרלו, בעוד חבר פרלמנט אחר שאל האם ידוע שואנונו עזב את אנגליה בדרך מקובלת. גם על כך השיב השר בשלילה.

כמו כן, אמור היה ואנונו להגיע ללונדון מאוסטרליה במהלך השנה של חודש ספטמבר. ב־30 בו, 5 ימים לפני פירסום סיפורו בשבועון, נותק הקשר בינו לבין העיתון.

"עמינה של ישראל"

"בהיעדר הוכחות לכך שבוצע פשע כלשהו, או שמר ואנונו גלקח מלונדון נגד רצונו, אין שום סיבה להתערב בעניינה של ממשלת ישראל". משפט זה לקוח ממכתבו של שר החוץ הבריטי ג'פרי האו לחברי הפרלמנט השמרני דניס ווקר ואחרים, אשר ביקשו, כי ממשלתו תבקש משגרירה בתל־אביב לבקש "הבהרות על מעורבותם של סוכני המוסד בחטיפתו האפשרית של מרדכי ואנונו הנצרתי מבריטניה".

מכתב זה, מכתב נוסף של מזכיר המדינה לחבר הפרלמנט אחד ופירסו־ מים של יו"ר בית הנבחרים לשעבר דיוויד סטיל, ...

...

אנשי כנסייה אנגליקנית מודיעים, כי ואנונו התנצר ...

(הטקסט המלא של הכתבה מוקטן וקשה לקריאה בסריקה זו)

אנשי

(סוף מעמוד 1)

המשפגש להסות את המגעים עם אנשי אש"ף על פי יעוץ משפטי שקיבלו המשתתפים. לדבריו הם ביצעו לכאורה עבירה כבר בעצם הכוונה להיפגש עם אנשי אש"ף — דבר המהווה עבירה פלילית על פי החוק למניעת טרור.

המיפגש ברומניה בין משלחת השמאל הישראלית, לבין המשלחת הפלשתינית, שמנתה 25 אנשים, הסתיים אמש מבלי שהתקיים דו־ שיח מאורגן בין שני המשלחות. אחד מחברי המשלחת מישראל, שסירב להזדהות בשמו, מסר אמש ל"הארץ" כי בהתאם לבקשת המשלחת, הציבו הרומנים בעין גדר מנסים ...

(המשך הכתבה מוקטן וקשה לקריאה בסריקה זו)

בירושלים נעצרו

(סוף מעמוד 1)

מעורב בשפעו במאבקי בית הכנסייה ובעטורות שנערכו מגבולות ישראל. באותה פרשה נקשרו גורמים רשמיים ישראליים עמדה בסמכויות שניטו בתוכיכי הכנסייה. איש־הדת השתתף בעבר בכנסים בין־לאומיים רבים, שבהם ייצג לא רק את כר־ סייתו אלא את כלל הכנסיות הנוצריות בעולם.

איש הדת והפקיד הבכיר שמרו ביניהם על קשר הבי־ רוק וביקרו לעיתים קרובות איש בבית רעהו.

אינפורמציה מתמשכת

במהלך השנים האחרונות נמסרה למשטרה מדי פעם אינ־ פורמציה מהשירה, שהיתה קשורה לפקיד הבכיר, אולם לא נמצאו הוכחות. כי אכן יש בדברים ממש. בשנתיים האחרונות התנהלה חקירה אינ־ טנסיבית בפרשיות שונות, שבהן נושר הפקיד הבכיר, בעיקר הקלטות בנושאי הנעשה שימוש באמצעי הקידה נוספים.

פקידים בכירים בירושלים ציינו אתמול, כי מעצר השניים רגיש ביותר. מעצר איש הדת כבר גורם ללחץ בין־לאומי על ישראל, ואילו דיון פומבי בחשי־ דות כלפי הפקיד הבכיר עלול לחשוף סודות מדינה ומידע רב שבהם מחזיק אותו אדם.

אותם פקידים ציינו עוד, כי בדרך כלל מבצעים מעצרים רגישים מסוג זה, רק כאשר נמצאות בידי המשטרה ראיות מוצקות לביצוע העבירה, וכן — כי המעצרים בוצעו קרוב לוודאי באישור הדרגים הגבוהים ביותר.

עיסקה בשיכון ופיתוח

(סוף מעמוד 1)

השכר שהושג, וכי הוא "מתכוון לבצע ככתוב וכלשונו". אי קבלת אישור הדירקטוריון להסכם שהושג מחייב את הפסקת עבודתו של סרוסי, שיוחזר לעבודה בלשכת השר לוי.

סופר "הארץ" מציין, כי הסכם זה טעון גם אישור רשות החברות הממשלתיות, בנוסף לאישור מועצת המנהלים של החברה והאמורה להתכנס בשבוע הבא. במיסמך לא מוזכרה כלל רשות החברות הממשל־ תיות. בדיקה של "הארץ" גילתה, שהמסמך לא הובא עדיין לאישור רשות החברות הממשלתיות. מנכ"ל החברה, שלמה שמגר, לא שותף כנראה בהשגת הסכם זה.

יו"ר מועצת המנהלים של שיכון ופיתוח, דוד מור, אישר אתמול ל"הארץ", כי אמנם הושג הסכם שכר עם העובדים, שאת פרטיו סירב למסור. "אני מנהל את החברה לפי הבנתי. ההסכם טעון אישור המנהלים של החברה, ושם ארוחה על פרטי ההסכם". מור לא הכחיש שההסכם קשור במינויו הצפוי של סרוסי.

דוברת משרד הבינוי והשיכון, עליזה גרון, אמרה שלא ידוע לה דבר על ההסכם וסירבה למסור כל פרטים בהקשר לכך.

מרכז סיעת המערך בוועדת הכספים, חיים רמון אמר, כי ההסכם נוגד כל סדר ציבורי תקין. אם הדבר נכון, יש לערב מיד את מבקר המדינה.

ח"כ ויינשטיין קובע, כי "אם ח"כ חיים רמון דורש התערבות של מבקר המדינה, אני דורש לערב גם את מבקר ההסתדרות, מאחר שההסתדרות חתומה על המסמך".

אמש בקונצרט / נתן מישורי

האופרה החדשה חיה וקיימת

"נישואי פיגארו" של מוצארט והת מנוגה. באולם התיאטרון הקאמרי בתל־אביב

"האופרה הישראלית החדשה" חזרה והכתה אמש בתשואות הרבות, שלה ראויה היתה גם המהדורה הנוכחית של "נישואי פיגארו". לשיפורים יש, כמובן, תמיד מקום וכרוכים הדרש, קייט מקיארני, שאמנם השתפרה מהמערכה הראשונה לשניה, אף ש"סראנזיוטה" היתה קצת הרגנית וביצועה המוסיקלי לא לגמרי מספק, כלול ברשימת הדרוש שיפור. אך אצל כל שאר הזמרים הוותיקים, ללא יוצא מהכלל, ניכרה התפתחות חיובית ביותר בזימרה ובביצוע הדרמאטי, המצויינים. על כך עוד נפרט.

המבנה הנוכחי, מרטין מרי, השיג שפע האיתן מבריין כלי־קלי, ו בשמעו על כן היטב על שמבי ושמפרסמם, בביחור במערכה הראשונה, עוד לחשוב. עצם ההתרחשות של "נשואי פיגארו", היא גם קיום ראשית ההבטחה ש"האופרה הישראלית החדשה" אכן חיה ופועלת.

שיחת היום / לילי גלילי

עם: מיכאל שטראוס, תעשיין, בעל מחלבות "שטראוס"

על: הסתכבויות של אנשי כספים ותעשיינים

אני לא מחכה לראות מי הבא בתור

למקרא המעצרים האחרונים של לוחייכני התעשיה, שואלים עצמם בני תמונות רגילות: "בל כך עשירים, אז בשביל מה הם צריכים את זה?"

אני משער שזו אותה תמיהה, כמו על אדם שהולך לקאסינו עם 100 דולר, ומפסיד 150. זה משהו באופי, שגם אני לא מבין. אבל בשום פנים ואופן לא הייתי מדבר על "תופעה", כמו שמנסים להציג את זה. יותר על צירוף מקרים, כמו שלוש תאונות ביום אחד, אחרי חודש ללא תאונות.

המצב האולי אקלים חברתי או מתירנות כלכלית שהשתררה?

לא בין התעשיינים. האווירה שאת מתארת, השפיעה עליהם פחות מאשר על ציבור אחר. התעשיין הוא 80 אחוז ציוני, ר 20 אחוז פריייר, ששם כספו על קרן הצבי במדינה שמצבה הכלכלי לא ברור. עובדה, תעשיינים מעטים נמצא בחשולת הבורסה. זו אינה קבוצה בעלת אופי של ספקולנטים.

אתה מתאר מצב "קורשים מקרנים". האם לא יש הבדלי

אשר בין תעשיין לסוחר, למשל? הבדל עצום. סוחר קונה היום ומוכר מחר. תעשיין משקיע היום ולא יודע מתי יראה את הכסף. בשביל זה צריך אורך־רוח ואמונה אדירה, תקופת אירוח, שעודדה את כל ישראל לשחק בקאסינו, לא השפיעה כל־כך על התעשיינים.

השנשיר תדמיתו של הציבור הזה תיפגע, כמו שקרה לבנקאים לאחרונה?

אישית, אני לא מרגיש שזה נגע בי, או בחברי. אין לי שום דפיקות לב בשבוע האחרון, כשאני פותח את העיתון בבוקר. ואני לא מחכה לראות מי הבא בתור. אלא שאנחנו ידועים כעם עם שיווי משקל מעורער, שרואה הכל בשחור ולבן. התעשיינים הם סך הכל קבוצה קטנה ומוכרת בציבור, ומכאן הכותרות. השר מגנת, בחו"ל, אירועים כאלה היו זוכים רק לאיזכור קטן בשוליים.

אולי יש אפילו איזו שמחה לאיד, בבחינת "נעים לראות שגם לעשירים יש צרות"?

לא ראיתי שמחה לאיד, אלא תגובות של תדהמה, של "זה עצוב", ו"לא יכול להיות". אני חושב שכולם מבינים, שמדובר במקרה חריג — אם בכלל יש בזה משהו — ובמבט לאחור, בהשוואה לסקטורים אחרים, כמה מקרים של "הדיקות" היו בין התעשיינים? "באלאסים", אני יכול לומר שפגשתי כמה עשרות בשנים האחרונות: רבים אחרים ברחו להו"ל, אחרי שהצליחו לסדר את העולם. בין התעשיינים, אני לא מכיר כאלה.

פרס ורבין אירגנו את

(סוף מעמוד 1)

כספר ויינברגר "זינק עד התיקרה" משנודע לו על אספקת הנשק לאיראן. הטיימס כותב כי משלוחי הנשק הקריטיים למאמץ המלחמה של איראן הביאו עד כה לשחרור שלושה מבני הערובה האמריקאים שהוחזקו בידי קיצונים פרו־איר־ אניים מלבנון.

הבל אישור

בחודש ספטמבר השנה, בשעת ביקור בקליפורניה, טען שר הבטחון יצחק רבין באוזני כתב הטיימס, כי "ישראל מחויבת שלא למכור נשק אמריקאי או רכיבים מתוצרתה בנשק ישראלי ללא אישור מפורש של ארה"ב". למעשה, טוען העיתון, אישרה ארה"ב כל אחד מהמשלוחים הישראליים. המניע הישראלי, לדברי העתון, היה אמור לזכות את ישראל בסיוע איראני לשחרור חיילי צה"ל המוחזקים עדיין בלבנון. שמותיהם של זכריה באומל, צבי פלדמן, יהודה כץ וסמיר אסעד הועברו עוד בינואר 86 לידי רוזן של יו"ר בית הנבחרים האיראני, האשמי ראפסנג'אני. ...

(המשך הכתבה מוקטן וקשה לקריאה בסריקה זו)

...איראן־עיראק עלול לגרום למשבר במערך הפרו־מערבי העדין במזרח התיכון, ולסכן אינטרסים אמריקאיים; ומנגד תומכים משרד ההגנה, הסי־איי־איי והפנטגון בקשרים עם איראן ואף בתמיכה צבאית בה, מתוך מחשבה שיש ליצור קשרים ולסייע לירושיו הצ־ פויים של חומייני.

לדברי מקורות, בוצע הקשר האיראני־אמריקאי לפני כשנה, בלי שמחלקת המדינה היתה מעורבת ובכמה מקרים אף ללא ידיעתה.

יקי' אות

ז'שיבהו ליבכ' ך מ.א.סיימן ךאוריאפי

אני בן לדור שהולך תעלם מבמת הקיום דור שאנהב להנחות את אורחות חייו אל המשואות והאהבה לדרך בתוך זמנו בנתיב־ישראל הלבנים והממוסים

...

לא גבות הנודד של ארזתי העם והפת

...

המעלות של אל על

	מעלות מינימום	מעלות מקס'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	6	11	מ"ה	7	12
אתונה	10	14	גשום	10	17
בוקרשט	1	7	מ"ה	3	7
ביירות	4	10	מ"ה	5	10
וינה	3	8	מ"ה	2	6
ז'נבה	5	11	מ"ה	0	7
לונדון	5	12	מ"ה	6	11
ליסבון	14	17	מ"ה	10	19
מדריד	4	15	מ"ה	3	14
ציריך	6	9	מ"ה	3	13
פאריס	4	12	מ"ה	7	10
פרנקפורט	4	10	מ"ה	5	7
קייר	4	8	מ"ה	0	6
קהיר	17	25	מ"ה	10	26
קופנהגן	4	8	מ"ה	5	10
רומא	7	16	מ"ה	10	16
שטוקהולם	5	6	מעונן	−2	4

בהוסע המאושר

אל על ELAL

הארץ

טלפונים חדשים

מרכזיה ראשית:

5121212

מחלקת המודעות:	קבלת מודעות יום	5121112
	קבלת מודעות לילה	5121212
מחלקת הפצה:	חלוקה ומשלוח	5121331
	חשבונות מינויים/סוכנים	5121342
	מינויים בחו"ל	5121341
	הפצה (לילה)	5121100
	מחלקת חשבונות מרכזיה	5121316
	דפוס	5121136
	פאקסימיליה	810012

התוכנית "מכל מקום" בטלוויזיה

תשודר במוצ"ש קודש פרשת נח בשעה 20.30 ממוסדות מגדל־אור במגדל העמק

צביה נפיצה

לג'ו לוי

יושב ראש מועצת המנהלים של חברתנו

משתתפים באבלך במות

אמך ז"ל

כור מחשבים

ההנהלה והעובדים

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו

צפורה זוננברג (בית בתן פלם)

הלויה תתקיים היום יום ששי ה' בחשון תשמ"ז 7/11/86 בשעה 11.30 מבית הלויות בסנהדריה לגבעת שאול בירושלים.

האבלים: בעלה פנחס יחזקאל ילדיה נרב ובנ"ב רימה ובנ"ב

אם המשפחה הלכה מאיתנו

חנה פלדבלום ז"ל

הלויה תערך היום יום שישי ה' חשון תשמ"ז 7/11/86 בשעה 11.00 בבית העלמין הישן בחוף הכרמל חיפה (השער הראשי)

השרויים באבל כבד

בנותיה: צפורה ומשה נבון

רבקה ושמעון ליניאל

נכדיה ונכדותיה

ניניה ונינותיה

וכל בני המשפחה

השבעה בבית רבקה ושמעון ליניאל רח' תל־שבע 22 א' חיפה

מה נחוץ לך עכשיו?
◆שיטות מכירה אגרסיביות?
◆אנשי מכירות מיומנים?
◆פיתוח עסקים בחו"ל?
אנחנו מתמקדים בדבר אחד בלבד
לסייע לך להגביר מכירות
וזה עובד
יואל פפיר יועצים
תכנון, הקמה, הכוונה של מערכות שווק
טלפון: 03-225760, רח' דיזנגוף 178, ת.ד. 2415, תל-אביב 61024

רבין: אף פעם לא קיצצו כך בביטחון

דורש תוספת תקציב כיוון שהוקטנו הכוחות, נפגעו המלאים, האימונים, הפעילות המבצעית והמחקר"

מאת דן סגיר
כתב "הארץ"

מאז הקמת המדינה לא היה קיצוץ יותר תומיכלי גדול כל כך בתקציב הביטחון כפי שהיה בשנתיים האחרונות, אמר שר הבטחון מר יצחק רבין בפגישה עם כתבים צבאיים שנועדה להסביר את מניעי בקשת צה"ל ומשרד הביטחון לתוספת תקציב נוסף של כ-250 מליון דולר - שהם 10% מהתקציב לשנה הבאה.

השר ציין שהקיצוץ שהסתכם ב-600 מיליון דולר בשנה חייב את צה"ל להקטנת הכוחות, פגע ברמות האימונים של כל הזרועות ובמידה מסוימת אף פגע בפעילות המבצעית. כמו כן נערכו קיצוצים בנושאי מחקר ופיתוח, והרכש החיים.

השר הוסיף: "הגענו למסקנה שלאחר שהוקטנו סדרי הכוחות והיקף הפעילות האימונית, פגענו במחקר ופיתוח ורכש, אנו אינו יכולים להמשיך בתקציב הנוכחי מבלי לפגוע באופן משמעותי באיכות הכח הצבאי שנותר". השר אמר שמדינת ישראל נטלה סיכונים על-מנת לשפר את המצב הכלכלי, להוריד את האינפלציה ולשפר את יתרות מטבע החוץ ואלו הוכיחו את עצמם. אולם המשך נטילת הסיכונים יפגע באופן משמעותי בכוחו של צה"ל בעתיד הקרוב והרחוק.

בתשובה לשאלה בדבר משקל פיתוח מטוס הלביא על תקציב הבטחון השיב השר שמבחינת המטוס יש תרומה לחיל האוויר אך בעיקר זו תרומה לתעשיה ולכלכלה הישראלית. זהו אינו רק פרוייקט צבאי אלא גם פרוייקט לאומי, אומר השר והוסיף שהוא מודע לכך שנעשה שימוש בתקציב הבטחון על-מנת לקדם את התעשיה.

הרמטכ"ל: הסורים יקבלו מיג 29

מאת חיים הנדוורקר

הסורים יקבלו בקרוב את מטוס הקרב המתקדם בנוש המודרני מיג 29, כך אמר אתמול הרמטכ"ל רב-אלוף משה לוי בהופיעו בפני ארגון הקבלנים והבונים של תל-אביב-יפו בבית המהנדס.

רב-אלוף לוי אמר כי צה"ל מוצא עצמו בשנים האחרונות בתהליך המחייב אותו להוליך את מערכות הנשק לו בקצב רצוני. לעיתים קורא כי מערכות המפתחות בתהליך פיתוח לא יגיעו ליישום המבצעי הטוב ביותר עקב התקדמות הרבה בתחום הפיתוח אצל האויב.

עימות בקאהיר בין המצרים לאש"ף עקב השלכת רימוני-היד ליד הכותל

אש"ף זייף מסמך כדי להוכיח כי לא נציגותו בקאהיר היתה הראשונה אשר קיבלה על עצמה האחריות להתקפה

מאת שאול צדקא
כתב "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). השלכת רימוני-היד ליד הכותל המערבי גרמה לעימות חריף בין מצרים לבין משרד אש"ף בקאהיר אשר זייף מסמך כדי להוכיח כי לא נציגותו בקאהיר היתה הראשונה אשר קיבלה על עצמה את האחריות להתקפה.

מקורות דיפלומטיים בלונדון מגלים כי לאחר מעשה הטרור הודיע משרד אש"ף בקאהיר כי הארגון אחראי לפיגוע. ישראל הגישה מחאה לשגריר מצרים מחמוד בסיוני, ומשרד החוץ המצרי זימן את ראש משרד אש"ף בעיר והזהיר אותו בתקיפות לבל לחזור על המעשה שנית.

זיוף דיפלומטי

האמרון טען, כי הודעתו באה רק לאחר שמשרדי אש"ף בניקוסיה, בגדד ותוניס הודיעו על אחריותם להתקפה. אנשי המשרד בקאהיר אף זייפו את דיווחי סוכנות הידיעות המזרח-התיכונית כדי להוכיח את טיעונם, אולם המצרים בדקו את מקור הידיעה ואיתרו את הזיוף.

השלטונות המצריים ניסו להסתיר את העניין מידיעתה של העיתונות, אך התקרית הרעיפה את היחסים בין קהיר לבין יאסר ערפאת. השלטונות ציינו כי תפקידו של אש"ף הוא לדאוג לעניינים של עשרות אלפי הפלשתינאים החיים במצרים, אף כי הוסיפו, כי בהשלכת רימוני-היד אין משום הריגה מ"הכרזת קאהיר" של ערפאת אשר התחייב לערוך פעולות טרור בתוך ה"שטחים הכבושים" בלבד. המצרים מאמינים כי ההודעה האש"פית מקהיר נועדה לאותת ליריבי אש"ף בירדן ובסוריה כי יש להם נוכחות חזקה בארצם.

חופש אקדמי מצרי לא לכיוון ישראל

קהיר (ע"מ). בוועידה הכללית של סגלי ההוראה באוניברסיטאות המצריות הוחלט, כי הם ידחו כל הצעה לעבוד או להשתתף בכנסים של אוניברסיטאות ישראליות — מוסר העיתון "אל-אהראם". הוחלט גם, שסטודנטים מצריים לא ילמדו באוניברסיטאות אלו ושלא תוכרנה התעודות שהן מעניקות.

צה"ל מפטר עשרות עובדי צה"ל בצפון

(עו). כמה עשרות עובדים אזרחיים עובדי צה"ל בצפת, ראש-פינה, חצור וקרית-שמונה, מועמדים לפיטורים בהמשך למדיניות הצמצומים שמפעיל צה"ל בשנה האחרונה.

כתב עתי"ם מוסר, כי 16 מהמועמדים לפיטורים כבר קיבלו את המכתבים ולאחרים הם יגיעו בהמשך. מאז סוף מלחמת של"ג מצמצם צה"ל את כוח העבודה המורכב מאזרחים עובדי צה"ל, עקב סיום הפרוייקטים הגדולים של יחידות הבינוי לאורך קו הגבול והעדר תעסוקה אלטרנטיבית, בגלל הצמצומים.

מאז סוף המלחמה צומצם בכמותיות מספר המועסקים בתפקיד אזרחי בצה"ל, המקרים הניגים מועסקים קבלנים פרטיים בעבודות לאורך קו הגבול.

האח מיכאל והאחות אינסה — בבדיקת רקמות

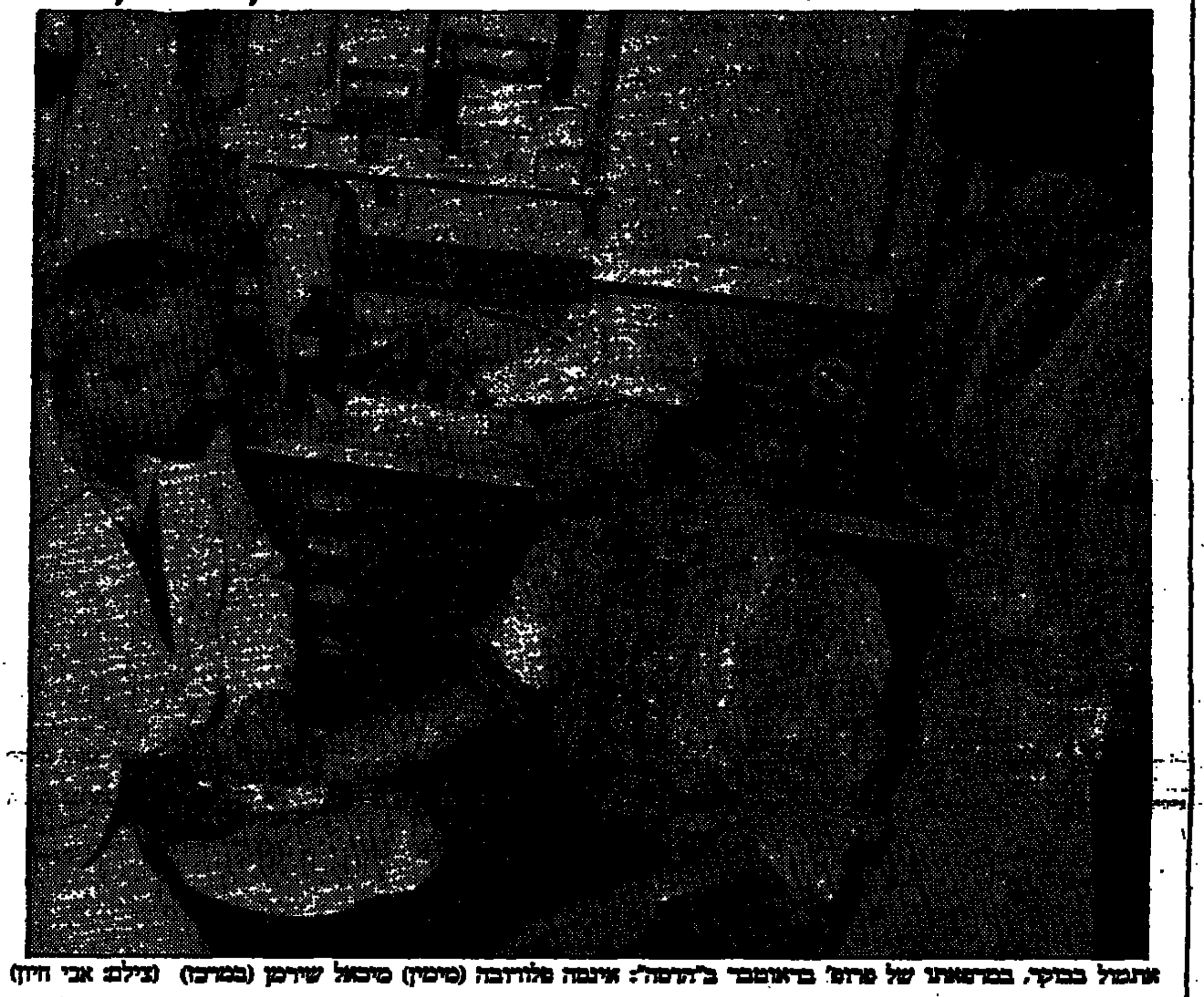

אתמול בבוקר, במעבדתו של פרופ' בראוטבר ב"הדסה": אינסה פלוהובה (מימין) מיכאל שירמן (במרכז) (צילום: אבי חיון)

(עו). מיכאל שירמן ואחותו אינסה פלוהובה עברו אתמול בדיקת רקמות בבית החולים הדסה עין כרם בירושלים, כדי לבדוק את האפשרות של השתלת מח עצם מהאחות לגופו של שירמן החולה בסרטן הדם.

השניים הגיעו בבוקר ליחידה להתאמת רקמות בבית-החולים הדסה עין כרם והתקבלו שם ע"י מנהל המחלקה פרופ' חיים בראוטבר. שירמן הממתין מאז אוקטובר 1985 לבואה של אחותו הרק שלושם בתוך משפחת פלוהובה בישראל. בבית החולים נלקחו דגימות דם. תוצאות הבדיקה יתקבלו בעוד כשבוע ויועברו לרופאו האישי של שירמן בבית החולים קפלן ברחובות, אשר יחליט אם יש התאמה ואם קיים סיכוי להשתלה.

פרופ' בראוטבר אמר, כי הסיכוי להתאמה מלאה הוא של 25 אחוז, וקרא לציבור לבוא לתת דגימות, למקרה שלא תימצא התאמה בין האחות והאח. הוא הוסיף, כי הטיפול של הוצאת מח עצמות מצריך הרדמה כללית, אך מדובר באשפוז של יממה אחת.

בתום הבדיקה אמרה אינסה פלוהובה: "אני מאושרת. חיכיתי הרבה זמן לרגע הזה ומוכנה לקראתו כבר מסבהאר". שירמן אמר, כי עכשיו הוא הזיל בטיפול שהיה זקוק לו מיד כאשר אובחנה מחלת סרטן הדם בגופו, אילו היתה אחותו גרה במדינה נורמלית, כלשונו.

אם תהיה התאמה ברקמות של האח והאחות, תתבצע השתלת המח בהדסה.

פרופ' בראוטבר מסר עוד, כי ביחידה בראשה הוא עומד החל בהקמת מאגר רקמות.

בוא ללמוד מקצוע
מבוקש ומעניין!
ההרשמה נמשכת
מספר המקומות מוגבל
קורס ליחסי ציבור ופרסום (בימי שלישי)
קורס לעתונאות (בימי שני)
פרטים מלאים והרשמה:
בית הספר לעתונאות
בית ציוני אמריקה
אבן גבירול 26, תל-אביב טל': 265870
כל יום בין השעות 9-1 לפנה"צ
בימים שני, רביעי בין 5-7 בערב

בפתיחת המכללה הרפורמית בישראל:

שבחים למובארק מפי שמיר; — "סיכויים שיקדם השלום"

מאת סופרו המדיני של "הארץ"

ראש הממשלה יצחק שמיר שיבח אתמול את נשיא מצרים חוסני מובארק באומרו, כי הוא הוכיח תכונות של מנהיגות "ויש לנו ציפיות רבות שתחת מנהיגותו יתקדמו יחסינו עם מצרים בקצב מהיר יותר וכתוצאה מכך יצטרפו שכנות נוספות למתנה השלום", אמר ראש הממשלה.

בדבריו באירוע לרגל פתיחת ההיברו יוניון קולג' — המכללה הרפורמית בישראל — אמר שמיר, כי ישראל מקווה לשפר את היחסים עם מצרים. "יחסי שכנות נורמליים בינינו לבין מצרים יהיו את הביטוי למדינות אחרות באזור שאנו מעוניינים ברצינות בשלום ושמטרה זו ניתנת להשגה".

שמיר תקף בחריפות את סוריה. לדבריו, הוכח עתה כי היא בסיס לטרור וכי אינה פחות קיצונית מלוב. "כתוצאה מכך, חל שינוי בעמדות העולם כלפי סוריה ואנו מקדמים בברכה את עמדת בריטניה, ארה"ב וקנדה. סוף סוף, יש מדינות בעולם האומרות שאם סוריה רוצה להיות מרכז טרור, היא תהיה מבודדת ומוקעת בתור שכזאת".

שמיר קרא לבריה"מ לעיין מחדש בתמיכתה "בכוחות הרשע הללו, אם ברצונה לשכנענו שהיא מעצמה על אחראית המעוניינת בשלום וביציבות".

לוי מחדש מאבקו בשמיר

ינסה להביא לכינוס מהיר של ועידת תנועת החרות

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ" לענייני מפלגות

סגן ראש הממשלה ושר השיכון, דוד לוי, החליט לחדש את מאבקו בראש הממשלה, יצחק שמיר, כדי להביא לכינוס מהיר של ועידת תנועת החרות.

אמש כינס לוי את אנשי מחנהו, שתבעו כי שמיר יאפשר לכנס את המושב השני של הוועידה, לבחור את מוסדות התנועה, גם אם הדבר יחייב התמודדות.

בכינוס שהתקיים בלשכתו של לוי במרכז בתל-אביב, נטלו חלק ראשי מחנהו של לוי — ביניהם כשמונה חברי כנסת. כל חברי הכנסת הביעו תרעומת קשה על כך שבניגוד לכל ההבטחות שניתנו, טרם כונס המושב השני של ועידת חרות. הדוברים תבעו פעולה מיידית לכינוס הועידה לאלתר, והדגישו כי אין להשלים עם המשך שיתוק התנועה שאינה מתפקדת ושמוסדותיה טרם נבחרו.

אורכה ממושכת דיה

"אי אפשר להמשיך ולשאת באחריות למצב זה. נתנו אורכה ממושכת דיה, הפסקנו כל פעילות אירגונית על מנת לאפשר עמידה מאוחדת לקיום הרוטציה וליצירת אווירה של הידברות, במגמה להגיע להסכמה תנועתית. הלחץ מצד מקיפי התנועה לקיום הועידה הלך וגובר ולא ניתן עוד להצדיק המשך המצב הקיים בטענה שמחפשים הסכמה, באין הסכמה חובה לכנס הועידה ולתת לצירים להכריע בבחירת המוסדות ונושאי התפקידים" — הבהיר ח"כ מיכה רייסר מראשי מחנה לוי, ודבריו התקבלו על ידי כל המשתתפים.

השר לוי אמר כי הוא מבין את הרגשת חבריו, אך הוסיף כי באחרונה קיים "מהיר לי באחרונה" עם ראשי תנועת החרות, בנסיון להגיע להסכמה רחבה. לוי ביקש שהות נוספת של מספר ימים בהם יעשה מאמץ נוסף להגיע להסכמה, ולא יעמד בדרישת חבריו לכנס לאלתר את הועידה גם אם היא תביא להתמודדות.

סופר "הארץ" מציין כי באחרונה יזומים מספר חברי כנסת בראשותם של דן מרידור ואהוד אולמרט הסכמה בין מחנה לוי ושמיר לפיה יבחר שמיר כיו"ר התנועה ויו"ר ההנהלה ולוי כממלא מקומו. הצעה זו עדיין לא קיבלה אישור מפורש של שמיר, ולה מתנגדים השרים שרון וארנס.

שרון: ישנם בחרות שיוותרו על ירושלים

סופר "הארץ" בעמק חפר:

שר התעשיה והמסחר אריאל שרון יצא בהתקפה קשה על עמיתיו בסיעת חירות וטען כי יש פעילים בסיעה המוכנים לוותר על ירושלים ובלבד שימנעו את הירכשו את אהדת הציבור, — אמר השר שרון, בכנס פעילים בצפת.

השר שרון אמר כי בשנתיים האחרונות חלה שחיקה אידיאולוגית בסיעת חירות והתקרבות בין המערך לליכוד. "בתקופת שמעון פרס כראש ממשלה חל טשטוש בעמדות הליכוד האנשים שלנו חושבים היום שהכל פתוח למו"מ מדיני, כולל על ירושלים כדי שיהיו אוהדים על הציבור מבלי שילחמו על מדיניות האידיאולוגיה שלשמם נבחרו".

השר שרון אמר כי בעוד שנתיים צפויה מערכת בחירות קשה ביותר שבה תעמוד חרות במבחנה האמיתי.

המפכ"ל: ניאלץ לקטון — ללא הפיתרון הכלכלי

(עו). "אם לא יועלה שכרם של השוטרים אני צופה בעיות קשות למשטרת ישראל ובעיות קשות עוד יותר לאזרחי המדינה" — אמר אתמול מפכ"ל המשטרה, רב ניצב דוד קראוס.

המפכ"ל דיבר במסיבת עיתונאים, בבית הספר הארצי לשוטרים בשפרעם, לרגל סיום קורס קצינים. הוא הוסיף, כי בעיית השכר הפכה לבעיה קרדינלית במשטרת ישראל. מאז ראשית השנה התפטרו כאלף שוטרים, רובם מחוסר אפשרות לפרנס את משפחותיהם מהשכר שהם מקבלים במשטרה.

במקום כל עיסוק — יתנגש

בעניין זה הדגיש רב ניצב קראוס, כי חייב לבוא פיתרון ממלכתי, משום שכל פיתרון אחר שיש בו מתן לגיטימציה להכנסה נוספת על ידי עבודה נוספת, עלול חס וחלילה לפגוע בטוהר המידות ובניקיון הכפיים של המשרתים בחיל.

בהקשר לכך ציין, כי אין כמעט עיסוק אזרחי שאין בו ניגוד אינטרסים עם השירות במשטרה, "אסור לנו לעשות בעניין זה פשרות אם אנו באמת רוצים שמשטרת ישראל תהיה משטרה נקיית כפיים", אמר.

בהמשך לכך אמר, כי אם הפיתרון הכלכלי לא יימצא, תאלץ המשטרה לפעול במחיר גדול קטן בהרבה מזה שהיא פועלת כיום, דבר שלא יאפשר לה להיות נוכחת בכל מקום שבו דרושה עזרת המשטרה.

המפכ"ל סיפר כי בקרוב יישלחו לארה"ב קציני משטרה כדי ללמוד את בעיות המלחמה בפשיעה באמצעות מחשב. את הנושא ילמדו במשטרה הפדרלית ("אף-בי-איי"), אשר לה יש ניסיון גיבר בתחום זה.

עורך את העמוד: חיים פל

שר הקליטה יעקב צור: ההתנכלויות לעולים מאתיופיה — אות קלון

מאת צוריית אמיתי סופרת "הארץ" בפתח תקוה

התנכלויות מצד תושבי שכונה ותיקה בפתח-תקווה לעולים חדשים מאתיופיה (עליהן פורסם אתמול ב"הארץ"), הניעו את שר הקליטה יעקב צור להצהיר אתמול: "זהו אות קלון לותיקי השכונה, וגם העירייה אינה יכולה לנער חוצנה מהמצב הזה".

לדברי השר, טענות התושבים כי העולים אינם יוצרים קשר עם סביבתם וכי מחירי דירותיהם ירדו מאז עברו העולים להתגורר שם, הן כסות לעזבה המכאיבה כי אין הם רוצים בעולי אתיופיה. "קשה להעלות על הדעת, שעיר כפתח-תקווה לא תוכל לאמץ 51 משפחות של עולים יוצאי אתיופיה", אמר השר.

מודה בקשיי קליטת אתיופים

שר הקליטה לא הכחיש, כי אין קליטת עולי אתיופיה קלה, הוסיף כי "אין ספק שקליטת עולי אתיופיה היא המורכבת והבעייתית מכל עליה שידענו בעבר. משום כך גם הערכות הממשלה המשרד לקליטתם היא חורת תקדים בהיקפה".

השר ציין, כי עולי אתיופיה מפוזרים בארבעים ושש נקודות יישוב ברחבי הארץ והציע לטוענים כי יש בעיה בקליטת עולים אלו, כי יקחו דוגמה מהיישובים שבהם מקבלים בסבר פנים יפות עולים אלה.

רופאים ב"הדסה" לוועדת הרבנות שדנה בנושא ההשתלות:

"רבנים מהעדה החרדית בבירה המליצו בפני חולי לב על ניתוחי השתלה"

מאת נדב שרגאי סופר "הארץ"

רופאים בבית החולים הדסה בירושלים מסרו לוועדת הרבנות שדנה בנושא ההשתלות, כי רבנים מהעדה החרדית בירושלים המליצו בפני כמה מחוליהם על ניתוח השתלת לב. עוד נודע, כי אב בית הדין של העדה, הרב וייס, הסכים לפני מספר שבועות לפגוש שליח מטעם הרבנות, כדי לשמוע את ההסברים הרפואיים וההלכתיים העומדים מאחורי ההחלטה להתיר השתלות לב בתנאים מסוימים, אולם חצי שעה לפני הפגישה, בלחץ חברים אחרים בבד"צ, ביטל הרב וייס את הפגישה והיא לא יצאה אל הפועל.

גילוי דעת חריף ביותר

אתמול פרסם הרב וייס, גילוי דעת חריף ביותר כנגד החלטת הרבנות, שבו כתב בין השאר: "בני בליעל מרימים יד בתורת משה... פורץ גדר ישכנו נחש..." העדה החרדית הודיעה לבית החולים הדסה כי אם יבצע ניתוח השתלת לב יתנתקו כל הקשרים עימו ולא יופנו יותר חולים הנמנים על בני העדה, לטיפול במוסד.

בגילוי הדעת של הרב וייס נאמר: "נזדעזעתי לשמוע שמועה מחרידה, כי יצאו בני בליעל מרימי יד בתורת משה, והנה גזירה לבצע השתלות לב וכבד מתוך גוויות נוססות אנשים חיים נטולי הבריה, ולהתיר בפרהסיה שפיכות דמים ורצח — רחמנא לצלן. וכבר מילתי אמורה, כאמור, כן עתה, כי שחיטת הלב והכבד שהתחילו הרופאים לעשות הוא רציחות נפשות ממש, כי הוצאת הלב או הכבד מגוף בו בזמן שעוד הוא עשוי לחיות באיברים אם ימים ושנים, מהווה רצח בפועל. ... חלילה לפרוץ פרץ כל שהוא בתורת משה, ופורץ גדר ישכנו נחש, וחובה על כל אחד ואחד לעשות כל מה שביכולתו להפר עצת זדים ולבטל פרעצות זו ולבער דם נקי מקרב ישראל..."

אגודת העיתונאים בירושלים: לבטל את צו הגירוש נגד עורך "א-שעב"

מקורות בטחוניים: החלטת הגירוש — לא עקב דיבורים אלא בגלל מעשים

אורי ניר
כתב "הארץ"

אגודת העיתונאים בירושלים מחה על הכוונה לגרש את עורך העיתון המזרח-ירושלמי "א-שעב", אכרם הניה. במברק מחאה לראש הממשלה, לממלא מקומו ולשר הביטחון, אומרת האגודה כי "אם מר הניה חשוד בעבירה על החוק, יש להעמידו לדין", ו"אין להעניש אדם כל עוד לא הוכחה אשמתו בדין".

האגודה, שפנתה בנדון גם לפדראציה הבין-לאומית של העיתונאים, דורשת לבטל את צו הגירוש, ולאפשר להניה להמשיך בעבודתו העיתונאית.

הוועדה הצבאית המייעצת, הדנה בעירעורו של הניה על צו הגירוש שהוצא נגדו, אמורה לפרסם את המלצתה היום. אמש נסתיימו דיוני הוועדה, לאחר יום שלם של עיון בראיות שהציגו נציגי מערכת הביטחון, ושמיעת טענותיה של ההגנה. להמלצת הוועדה אין תוקף מחייב, ורשויות הביטחון רשאיות שלא להתחשב בה.

מקור ביטחוני בכיר אמר אתמול, כי ההחלטה לגרש את אכרם הניה היא חלק ממגמה של ענישה נגד "מטרות נקודה". המקור אמר, שמבחינת הניסיון הוכח כי המעצר המינהלי והגירוש הם עונשים יעילים מאוד, כאשר מנסים להימנע מענישה קיבוצית.

שביתת רעב בעיתון

במערכת עיתונו של הניה היתה אתמול שביתת שבת, שבמהלכה השמיעו כמה מעמיתיו דברים בגנות ההחלטה לגרשו. נציגים של עיתוני מזרח-ירושלים ביקרו במשך היום את מערכת העיתון, והביעו סולידריות עם המאבק למען ביטולו של צו הגירוש. נודע, כי עמיתיו של הניה שוקלים להשבית את הוצאת עיתוני מזרח-ירושלים ליום אחד או יותר, לאות סולידריות עם מאבקו.

מקורות ביטחוניים שבו והדגישו אמש, כי ההחלטה לגרש את אכרם הניה לא נתקבלה בגלל דברים שכתב, אלא בגלל מעשים שעשה. לדברי המקורות, הניה נאשם בפעילות עויינת, ולא בגלל כתיבה עויינת. המקורות מסרו, כי הנוצר רושם מוטעה כאילו ההחלטה לגרשו בגלל פעילותו העיתונאית — מפורסמת, ולא היא.

רשת הבריטית "אנגליה" תתחרה במיכרז לערוץ 2 בטלוויזיה הישראלית

מאת שאול צדקא סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). רשת הטלוויזיה הבריטית "אנגליה" תגייס סכום של 7 מיליון לישים, כדי להתמודד על נתח גדול במיכרז על הפעלת הערוץ השני בטלוויזיה הישראלית.

הרשת, מן החשובות באיים הבריטיים, שהיא גם בעלת מניות בטלוויזיה של הונג-קונג, הביעה את בטחונה כי הערוץ המסחרי הישראלי החדש יהווה השקעה בריאה עבורה.

בראש הקונצרן, המתעתד ליטול חלק במיכרז, עומד דרורן אברהמי, ישראלי (37), שעבד זמן רב כמפיק ובמאי ב"אנגליה" וברשתות טלוויזיה אחרות. הוא השיג עד כה את הסכמתם של כמה משקיעים פרטיים, ובימים הקרובים הוא אמור ליצור קשר עם גורמים מעוניינים אחרים בארץ.

על-פי החוק הישראלי, תהיה מותרת מעורבותם של משקיעים זרים בפרוייקט — עד 49 אחוזים. אברהמי מעריך כי שווי הפירסומת בערוץ 2 יגיע לכ-200 מיליון דולר בשנה, וכי אחוז הצפיה בו יגיע ל-60 אחוזים.

למר יוסף חזות
מזל טוב לנשואי בנו
יורם עב"ל מרים
הארץ
סניף חיפה

גאולה ואברהם אחירון — אסתר ויגין פרנקין
שמחים להודיע על נישואי בניהם
תמר עב"ל רון
תשרי, תשמ"ז — אוקספורד, אנגליה

ב"ה
דיאן ועודד חנין
חובקים בן
אח לנגה
נכד
ליצחק חנין תל אביב — לאיווט ואלי ספרא ג'נבה
6.11.86, ד' חשון תשמ"ז — הדסה הר הצופים

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לחינוך מבוגרים
ואגף לתרבות תורנית
"בית המדרש הפתוח"
ירושלים

הרהורים על המוסר היהודי:
"פרקי-אבות"
פרופ' ישעיהו לייבוביץ

מקור הסמכות היהודית... היחס לשלטון החוק... בעיית שכר ועונש... "עשה לך רב"... "שנא את הרבנות"... האם יש מוסר יהודי... מהי תכליתו של היהודי בעולם... היצר והבושה... חיוב העולם הבא... למי נתנה התורה...

על אלה ועוד ילמד הפרופ' ישעיהו לייבוביץ בקורס טרימסטריאלי שיתקיים "בבית המדרש הפתוח" — ירושלים.

המועד: הקורס יתקיים בימי ראשון בשבוע בשעה 18.00
תחילת הקורס — יום א' כ"א חשון תשמ"ז, 23.11.86
סיום הקורס — יום א', ג' טבת תשמ"ז, 4.1.87

המקום: רח' שבטי ישראל 23, ירושלים. (פינת הלני המלכה).

פרטים והרשמה: "בית המדרש הפתוח", רח' שבטי ישראל 23, ירושלים טל': 02-286749.

כמו כן נמשכת ההרשמה לקורסים הבאים:
— "השואה ואנחנו" — ההשלכות וההשפעות של השואה על ישראל 1986.
— "שירתו של אורי צבי גרינברג" — מרצה: פרופ' ישראל אלדד (שייב).
— "הליתבין"? — סדרת הרצאות על הבעיות הקיומיות בישראל. (באנגלית)
— "התנך שלי" — טרימסטר ב'.

מלון "מצפה הימים"
דיאטות יופי והרזיה
התאריך הקרוב 20.11.86 — 16.11.86
בפיקוח רפואי צמוד
קוסמטיקה אמבטיות צמחים, מסג'
רפלקסולוגיה, ג'קוזי, סאונה, פדיקור, מניקור
התעמלות, חדר כושר
פרטים: טלפון: 4—069-37013
מלון "מצפה-הימים" בכיש ראש-פינה צפת

هكذا من الاحتلال

שערי המניות 6.11.86

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי נקודות	השינוי ב%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אה.ג. ש	16370		5	+70	+0.4	+1
המסנות 0.1	1136		1648	+21	+1.9	+1067
המסנות א 0.5	804		2658	+22	+2.8	+4016
המסנות אפ 2	794		1104	+14	+1.8	+2808
כללי לא בהסדר	21780		30			−17
בנק צנאמר' 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צנאמר' 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צנאמר' אופ			—	הפסקת	מסחר	—
בנק בינלאומי 05	3500		2954			
פ.ע.ב. 0.5	4108		1572	+70	+1.7	+4109
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה						
אידיבי רג 100.0	80450		363			+44
אידיבי ב 100.0	81100		5	+500	+0.4	+5
אידיבי בב א	488000	שב				
אגוד 0.1	59820		50	+20		+19
דיסקונט ב	102100		8	−800	−0.8	−8
דיסקונט א	102800		133			−112
דיסקונט שה ב	11960		7			+43
המזרחי ש	33110		488	−3		−336
המזרחי ב	33120		130			+115
המזרחי שה 9	14985		155			
הפועלים מבב	107800		7	−2200	−2	−4.5
הפועלים ש	54960		562			−936
הפועלים ב	54950		81	−230	−0.4	−187
כללי א 1.0	139650		5			+5
כללי שה 5	105750	שב				
כללי שה 7	6681		25			
כלל 0.1	34834		1064			
כלל שה 11	13126		400	+1		+213
מימון ומסחר 1.0	46300	שב				
מימון ומסחר 5.0	24100	שב				
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	17480		46	+350	+2	+84
לאומישכנ' ש	5948		1348	−2		−1505
לאומישכנ' ב	5900		578			+512
כרמל ש	4140	בז	45	+41	+1	+72
כרמל שה 1	3266		249	+5	+0.2	+511
בנין ב' 5.0	7300		64.9			+5.5
שת מסב ש	2357		643	+65	+2.8	+628
משכן ב ש	2260		435	+30	+1.4	+729
עצמאות 0.1	9780	תב	236	+889	+10	+395
טפחות מבכ ש	14900		13			+25
טפחות רג ש	14890		99	−60	−0.4	−80
טפחות שה 1	8640		5	−200	−2.5	−5
טפחות שה 2	4252		10	+10	+0.2	+305
יעסור 1.0	2900		346	+100	+3.6	+394
יעסור 5.0	1145		3460			−2460
מרכז 1.0	6150		200	+250	+4.2	+573
מוסדות מימון						
שלמון אס	587		6674	+6	+1.2	+10321
החקלאות מבכ א	88000	לג				
החקלאות מבכ ב	158500	לג				
לאומי תעש' א ש	8160		506	+260	+3.3	+650
פתוח תעש' מבכ	79000	לג				
פת תעש' בב ג	344000	לג				
פת תעש' בב גג	210700	לג				
פת תעש' בב גגו	206000	לג				
פת תעש' בב ד	226443	לג				
פת תעש' בב דד	70173	לג				
מרכז קבלנים 5.0	829		3079			−1780
תיירות בב	170000	לג				
כלל ליסינג 0.1א	17300		21	−200	−1.1	−42
כלל ליסינג 0.5ב	10850		8	+50	+0.5	+8
כלל ליסינג אופו	10700		3	+175	+1.7	+55
ביטוח						
איתן	257		9909			−2986
אדיס 0.1	1255	בז	924	+55	+4.6	+2377
אדיס א 0.5	630		2429	+11	+1.8	+5102
בטוח משנה 0.1	543		635	−17	−5	−986
בטוח משנה 0.5	174		5000	−2	−1.1	−5011
הדר 1.0	410		4366			−505
הדר 5.0	239		15987	+8	+3.5	+17366
הסנה ש	331		36636	+11	+3.4	+59350
הפניקס 0.1	747		18208			−7497
הפניקס 0.5	615	תב	3981	+56	+10.1	+5284
המסנה-הראל 1.0	6870		73	+70	+1	+81
המסנה-הראל 5.0	3520		178			−109
מנורה 1.0	2140		93			
מנורה 5.0	990	תב	1805	−110	−10	−2280
סהר ג 1.0	6600		284	−120	−1.8	−474
סקוריטס 0.1	2865		1529	+65	+2.3	+1439
צור ש	325		6746			+586
ציון חזקות 1.0	8499		10	+1		+10
ציון חזקות 5.0	2056		112	+55	+2.8	+112
מסחר						
אינטר גאמא 1 ש	7250		38			−27
אינטר גאמא 5 ש	3460		912			−158
מגדל עזרא 1.0	7215		957	−185	−2.5	−1362
מגדל עזרא אפ 1	6900		41			+27
כלל סחר	356		12486	+10	+2.9	+58173
קריסטל 1.0	18650		150	+150	+0.7	+161
רפק 0.1	33000					
רפק 0.5	9700		61			
שופרסל א 2.0	7109		561	+19	+0.3	+235
שופרסל ב 10.0	5004		1383	+80	+1.6	+943
שירותים						
דלק ג ש	3175		1948	+35	+1.1	+3227
הראל 1.0	3300		2			−2
הראל 5.0	2415		154	−15	−0.6	−173
סנבת הספקה 0.1	15740		6	−160	−1	−108
סנבת הספקה 0.5	4870		110			+56
קידר 0.1	2217		438	−70	−3.1	−189
קידר 1.0	336		19876	+5	+1.5	+16600
חברת הכספל 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
מוס' עירוני 0.1	5242	בז	137	+52	+1	+22
מוס' עירוני 0.5	2589		1416	−50	−1.9	−491
קונסורטיום 0.1	3989	מב		−210	−5	−3511
קונסורטיום 0.5	3865	מב		−203	−5	−2683
מלונות ושירותי תיירות						
קסל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
קסל אפ 1			—	הפסקת	מסחר	—
גלי זהר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
גלי זהר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
מלונות דן 1.0	1880		59	+30	+1.6	+124
מלונות דן 5.0	1299					
חוף האלמוג 1.0	6010		62	−200	−3.2	−152
כנס כנר 1 ש	2500		332	−100	−3.9	−382
מלונות הירדן	2790		139			
מחשבים ושירותי מחשבים						
איכות מחשבים	1940		1500			+145
רמה מינון 1.0	4464	קב		+213	+5	+9679
תג.לג. 1.0	24948		25	+628	+2.6	+12
יעמא 1.0	5170		409	+120	+2.4	+402
כלל מחשבים 1.0	15550		159			−186
מ.ל.ל. 1.0	17550		56	+750	+4.5	+189
מ.ל.ל. 5.0	6250		188	+49	+0.8	+29
משוב מחשבים 1.0	1080	תב	3550	+55	+5.8	+5507
ניקוב מחשבים 1	21500		127	+600	+2.9	+113
ניקוב מחש' 5	14250		413			
תים מחשבים 1.0	1712		417	−30	−1.7	−597
תים מחש' אופו	16999	שב				
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אבוגוב בינוי 1ש			—	הפסקת	מסחר	—
אבוגוב בינוי 5ש			—	הפסקת	מסחר	—
אזרן 1.0	843		1260			−1425
אזרן 5.0	365		4692			+1892
אזורים 1.0	848		15077	+32	+3.9	+22375
אזורים אופ	549		8935	+30	+5.8	+19106
אזורים אגח	107		19980	+2	+1.9	+14668
אילון 1.0	524		10591	−9	−1.7	−16255
אל-רונ 1.0	1450		6990	−25	−1.7	−3904
אמנונים 1.0	3610		372			
אפריקה 0.1	36700		49			+1
אפריקה 1.0	30290		309	+670	+2.3	+298
ארים	2500		317			−141
אילון 0.1	2675		1691	+30	+1.1	+447
אילון 0.5	1365		2375	+40	+3	+1253
בן-יקר גת 1.0	3320		345	+20	+0.6	+195
בינוביץ 1.0	3198		564	−101	−3.1	−396
בינוביץ 5.0	2173		76			−140
דנקנר 1.0	4770		354	−180	−3.6	−518
דוהקי 1.0	349		660			+1565
דוהקי 5.0	270		583	−13	−4.6	−1280
דוהקר אפ 1	116		3765	−10	−7.9	−4667
דורי 0.1	7110		135	+210	+3	+135
דורי 0.5	4743		117			−54
המשלול 1.0	1650		1669	+85	+2.2	+1822
המשלול 5.0	1331	תב	2990	+121	+10	+4212
תלב 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
תלב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
נכסים ובנין	2975		4055	+125	+4.4	+9314
נבים 0.1	4355		246	+95	+2.2	+179
נבים 0.5	2791		486	+1		+506
הכשרת הישוב ש	54300		21	+100	+0.2	+5
ישפרו 0.1	3490		298			−20
ישראלום 1.0	1748		139			−139
ישרס 10.0			—	הפסקת	מסחר	—
כנף פיתוח 1.0	7411		14	+20	+0.3	+121
כלל נדל ן	400		16343	+9	+2.3	+16993
לוסיד 1.0	4445	בז	340	+44	+1	+420
לוסיד 5.0	1555		236	+5	+0.5	+16
מ.ת.ב. 1.0	480		3427	+2	+0.4	+2662
מאגרי בניה 1.0	731		4633	+1	+0.1	+2339
מישבאל 5.0	348		8681	−7	−2	−9836
מבנב 5.0	1450		3948	−50	−3.5	−2559
מרלן 1.0	557	תב	1115	+27	+6.1	+2614
לוינשטין 1.0	400		512	+9	+2.5	+1798
לוינשטין 5.0	122		19591			−12352
ליפשיץ 1.0	1715		2376			+1435
ליפשיץ 5.0	912		5365	+23	+2.6	+8752
נאות אביב 0.5	7000		252	−30	−0.4	−255
נכסי אורים	780		652			
סהר החזקות 1.0	12600		50			−81
סהר החזקות 5.0	8725		55			−55
סוף 1.0	6600		150	−40	−0.6	−16
סוף 5.0	3760		127	−19	−0.5	−173
עמר וסלע מר 1 ש	846	תב	2891	−94	−10	−3643
עוד 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
קיסריה 0.1	2770		162	+70	+2.6	+375
קיסריה 0.5	1529		2106			−1203
רוגובין 1.0	2947	תב	1513	−328	−10	−2524
רוגובין 5.0	1127		2227	−1	−0.1	−2597
רוגובין אפ'	1450		4617	−60	−4	−6555
רוגובין אג"ח	98.5		87843	−0.5	−0.5	−88600
רסקו מבכל			—	הפסקת	מסחר	—
רסקו רג			—	הפסקת	מסחר	—
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	2800		667			−686
מטעי הדר 0.5	1975		131	+7	+0.4	+98
מהדרין 0.1	8400		154	+140	+1.7	+145
נכסי הדרים 1.0	1409	תב	4850	+85	+6.4	+9494
פרי אור 0.5	3501		785	+36	+1	+116
שגיא 5.0	13100		152	−400	−5	−188
מזון וטבק						
אסאס	1369		45			
גולדפרוסט 1.0	3205		132	+35	+1.1	+117
גולדפרוסט 5.0	1844	תב	346	+120	+7	+683
גולדפרוסט אפ 1	1380		47	+20	+1.5	+103
דובק מב ש	3550		898	−50	−1.4	−858
דובק מב ס	3505		746	−15	−0.4	−246
תלכל 1.0	1155		3716	−15	−1.3	−1116
תלכל 5.0	656	בז	1686	+6	+0.9	+1408
פרי-הר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
פרי-הר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
מבשלי בירה 1.0	17675	בז	35	+175	+1	+5
מבשלי בירה 5.0	12100	בז	47	+280	+1.7	+22
יצהר 1.0	1729	מב		−91	−5	−5997
יצהר א 5.0	1187	מב		−63	−5	−12438
מן 1.0	14000	תב	78	+680	+5.1	+49
מן 5.0	7350		262			
מנפרוסט 1.0	9660		83	−198	−2	−98
עלית	16200		276	−100	−0.6	−259
עסיס ב 0.5	41950	תב	160	+2000	+5	+224
אנגל שקל 1	3155		171			+2
שמן מבכ א	6099		940			−52
טכסטיל והלבשה						
ארגר כר 1 ש	595		5809			
אופים 1.0	1563	תב	3376	−174	−10	−5401
אתא ברוך 1.0	685	תב	6827	+39	+6.9	+8876
אתא ברוך 5.0	430		1221	+20	+4.9	+729
ארגמן רג ש	15740		341	+210	+1.4	+380
דלתא-גליל 1.0	2924		1295	−1		−340
דלתא-גליל א 3.0	1954		612	−2	−0.1	−407
מגויות מאוחר 1	1830					
מגויות מאוחר 5	880		148			
ויסלגו 1.0	1645		600	−5	−0.3	−180
ויסלגו 5.0	980		999	+18	+1.9	+1646
הודינן 1.0	10400		749			+165
זיקית 1.0	1700		1632	+50	+3	+1812
זיקית 5.0	1150		2810	+50	+4.6	+3866
לודזיה 0.1	2650		2748	+58	+2.2	+371
לודזיה 0.4	1349	תב	3809	+89	+7.1	+14983
ליבנת 1.0	732		1503	+6	+0.8	+1377
מיס גליק			—	הפסקת	מסחר	—
מקס 0.1	4822	בז	491	−100	−2	−776
מקס 0.5	2560		1187			+94
עיט 1.0	13400		100	+200	+1.5	+49
עיט 5.0	6870		261	+300	+4.6	+341
עמק מימה 1 ש'	4800		1750			−873
פולגת א 0.1	3470		467	−50	−0.9	−481
פולגת ב 0.4	2310		3909	−40	−1.7	−4395
פלימן א 0.5	8075	בז	100	−425	−5	−74
פרגוד			—	הפסקת	מסחר	—
גיבור סברינה	14351		111	+1		+12
תעש רוגוזין 1.0	3130		704	−20	−0.6	−785
מתכת ומוצריה						
אקסטל 5.0	2993		253			−2
אורדן 0.1	6600		226			−85
אורדן 0.5	5980		45	−20	−0.5	−45
תעשיות שונות						
אלומית 1.0	5520		92	+120	+2.2	+178
אלומית 5.0	3980	תב	26	+252	+6.8	+26
כבלים ש	23250		98	+100	+0.4	+19
הנוקי 1.0	8000		522	+351	+4.6	+737
הנוקי 5.0	4964	תב	1608	+451	+10	+2775
הנוקי אפ	4401	תב	2419	+441	+11.1	+4745
דיקה 1.0	6526		145			+1.9
דיקה 5.0	2630		500	+30	+1.2	+57.8
קוסמאת פח 1.0	2453		1790	+20	+0.8	+1092
קוסמאת פח 5.0	2205		415	+28	+0.9	+700
מתכת מרום 1.0	2200		290			−80
כבלי ציון 1.0	2550	בז	876	+65	+2.6	+326
כבלי ציון 5.0	1290		7510	+40	+3.2	+6156
כבלי ציון אפ	650		577			−329
מורגן 1.0	740		380	+30	+4.2	+325
מורגן אפ א	584	שב				
קרמני 1.0	990		830	−20	−2	−1020
קרמני 5.0	552		1119	+1	+0.2	+995
מחשוב 0.1	43500		48			
מחשוב 0.5	14598	תב	325	−1622	−10	−573
מקר פלדה 1.0	10956		129			
קיתן 1.0	1350		7052	+60	+4.7	+7792
קיתן 5.0	727		6949	+17	+2.4	+7558
קליל 1.0	7892	תב	464	+457	+5.9	+482
קליל 5.0	4874	קב		+194	+5	+2266
שלוות 5.0	6220	תב	731	+400	+6.9	+695
תעשיות לכיש 1.0	1140		915	+40	+3.6	+1547
תעשיות לכיש 5.0	580		1800	+18	+3.2	+2330
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 5.0	412800		32			−28
אלקו 0.1	7501			+51	+0.7	+20
אלקו 0.25 ש	3099		601			+274
אלקו 0.25 ב	3090		45			
אלקטרה 0.1	23200		44	+950	+4.3	+65
אלקטרה א 0.5	13400		333	+500	+3.9	+394
אלרון 5.0	328650		25			−16
אריה 1.0	32250		41			+17
כלל תעש אלק'	1955		641			
מטקרוניקס 1.0	1899		2208	+69	+3.8	+1711
מטקרוניקס 5.0	1275		1851	+10	+0.8	+2316
פירטננר 1.0	490		2324	+10	+2.1	+1180
פירטננר 5.0	288		1652	+3	+1.1	+1054
ציקלון 1.0	2200		150	+61	+2.9	+285
ציקלון 5.0	958	תב	1468	−60	−6	−782
קבשטין אלק' 1.	5065	שב				
קבשטין אלק' 5.	3560		75	+4	+0.1	+75
ת.א.ת. 1.0	3410		388	+10	+0.3	+174
ת.א.ת. 5.0	1480		217			+288
ת.א.ת. אפ 1	11700		10			−10
תדאה	7895		99	+15	+0.2	+10
מוצרי בניה						
א.ב. תעשיות 1.	950		1833	+42	+4.6	+1465
א.ב. אפ	490	תב	6781	+28	+6.1	+8205
א.ב. אגח	102.5		38622			
אלקטל 5.0	15839		315	+137	+1	+216
אקרשטיין 1.0	860		3605			−3532
אקרשטיין 5.0	640		638	+22	+3.6	+1007
כנען תיד 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
כנען תיד 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בר-טון 1.0	1090		3121	+70	+3.9	+1271
בר-טון 5.0	667	תב	5959	+42	+6.7	+4919
מרומטבסט 1.0	7700		40	+200	+2.7	+40
מרומטבסט 5.0	3068	תב	1078	+196	+6.9	+1179
מ.ל.מ. 1.0	1215		1939	+30	+2.5	+1703
מ.ל.מ. 5.0	790	תב	382	+40	+5.3	+1052
מזרל השק בזעש	4950	בז	176	+70	+1.4	+313
מסורקה ולפתן 1	13000	לג				+15
מסורקה ולפתן 5	11999			−1		−7.5
כימיה, גומי ופלסטיק						
אבן 5.0	17300		120	−150	−0.9	−117
אליאנס ב	2339	קב		+111	+5	+759
גל תעשיות 1.0	10755		19			
גל תעשיות 5.0	6690		15			−15
דקסטר 1.0	3450		165			−195
רשנים 0.1	5050		36	+51	+1	+85
רשנים 0.5	1360		1295			
חימה כבד 10.0	430		19084			−2702
מכע ש	7480		2311	+330	+4.6	+2583
ליפסקי 1.0	2166		165			−616
ים המלח	4490		2526			−650
פטרוכימים 10.0	539		10703	+14	+2.7	+15549
מקסימה 1.0	6370		77	−80	−0.5	−127
מקסימה 5.0	3365		90	−20	−0.6	−240
מקה כימיקל 1.0	6600		945	+280	+3.1	+1089
כנ 1.0	17852		229			−109
כנ 5.0	11460		62	+500	+4.6	+138
פריקלס	615		26127	+8	+1.3	+27777
פריקלס אופ	259		23551			−4544
קים כימיקל 1.0	7064		235	+214	+3.1	+193
ת.ג.ל. 1.0	4760		139	−100	−2.1	−226
ת.ג.ל. 5.0	4848	בז	104	−52	−1.3	−172
תיא 5.0	8951		13	+51	+0.6	+4
פרוטארום 10.0	15700		112	+500	+3.3	+260
תרז א 5.0	6980		147	+100	+1.5	+117
עץ, נייר ודפוס						
דפרון 1.0	7090		137	+300	+4.4	+347
דפרון 5.0	4200		110	+109	+2.7	+76
תמבן 1.0	10490	מב		−552	−5	−795
יאה 1.0	4700		89	+69	+1.5	+120
לבידי אשקלון 1	565		4008			+1462
לבי'אשקלון אופ	960		1488	−20	−2	−820
מלט ב 0.5	31550		1			
מפעלי ניר 10.0	251500		53			+14
סקאנדיה 1.0	3760	תב	1812	+300	+5.6	+1472
רים 0.1	4700		130			
רים 0.4	2700		343			−108
תעל ב 0.2	16500		410	+500	+3.1	+297
אבריון 1.0	3560		193	+230	+4.3	+485
אבריון 5.0	2600		1572			+884
המישה יוד	9950		47			−6
הנבפלק 1.0	2280	תב	963	+200	+10	+1057
הנבפלק 5.0	1220	תב	1840	+60	+5.2	+1478
השקעות בתעשיה						
מרכזית ב 0.1	8100		180	+50	+0.6	+15
כור כב ש	7500000	תב	2.1	60000	+6.5	+2
כלל תעש' 1.0	1380		6102	+15	+1.1	+4971
מאמרי טכנולוגיה	460		1716	+14	+3.1	+5015
חברות השקעה						
אמיקו ש	5760		311	+228	+4	+357
אידיבי פתוח 2.0	4685		5211	+180	+4	+7370
אינקוביה 0.1	1745		2510	−5	−0.3	−275
אינקוביה 0.5	1578		3120	−2	−0.1	−889
אלגר ש	11200	תב	97	+620	+5.9	+153
אלגר ב	11330		24			−2
אלון ש	3321		1880	+1		+921
אלון ב	3350		279			−204
אמישר כל			—	הפסקת	מסחר	—
אפיק 1.0	232		4118			−5767
אפיק 5.0	156		5490			+1850
בהלת 1.0	1515		80	−14	−1.1	−130
חברה לישראל 1.0	8600		396	+100	+1.2	+670
חברה לישראל 5.0	5590		365	+100	+1.8	+1096
חלפתן 0.1	126500	תב	3	+6500	+5.4	+7
חלפתן 1.0 ש	25700		53			−7
אמבא א 0.5	16852		26	+40	+0.2	+59
מעלים השק ש	5799		108			
כלל השק			—	הפסקת	מסחר	—
דיסקונט השק ש	2740	תב	16670	+100	+3.8	+27376
מזרחי השק ש	14300		32	−600	−4	−48
מר השקעגת12ש	10551	שב				
הדרון 1.0	3060	בז	144	+36	+1.2	+165
הדרון 5.0	1120		1098			−150
פראגל 1.0	685	תב	3215	+35	+6.1	+3009
פראגל 5.0	505	תב	2065	+44	+9.6	+2350
ישום השקעות	307		13001	+9	+3	+11707
יעמא ש	10350		90			−58
ירדן א 0.1	3140		253	+50	+1.6	+718
כלל 10.0	824		2458			
כלל 50.0	785	תב	2320	+56	+7.7	+2315
לנדאו 0.1	4981	תב	151	−553	−10	−294
לנדקו 0.1	1515		411	−1	−0.1	−492
מגור 0.1	734		1927	−6	−0.8	−1289
מגור א 0.5	428		2468			
עוז השק ב 0.1	3650		128	−68	−1.8	−195
עוז השק ב 0.5	2800		317	+14	+0.7	+244
מ השק ש	7070	תב	1081	+480	+7.3	+4061
מבנה א 0.1	9265		100	+65	+0.7	+56
מבנה 0.5	5653		184			−168
פריון ב 2.5	4157	תב	1671	+378	+10	+3884
גליל טכנולוגיות	476		3720	+11	+2.4	+3415
חיפושי נפט						
דלק חיפושים 1.0	3255	תב	1103	+200	+6.6	+2381
דלק חיפושים 5.0	1945	תב	1274	+126	+6.9	+3622
דלק חיפ' אפ 2	1150		2621	+80	+7.5	+6374
מ חיפושי נפט	16500		162	+500	+3.1	+76
יגואל 5.0	3205	תב	1745	+235	+7.9	+4085
מג.ג. 1.0	4075	תב	405	+170	+4.4	+353
מג.ג. 5.0	1575		1390	+36	+2.3	+909
פראגל ב 0.3	9000	תב	802	+808	+9.9	+1217
נפטאמריקאן 1.0	310		1160	+11	+3.7	+3895
נפטאמריקאן 5.0	268		9517			−6869
נפטא ש	1440000		2	+60000	+4.4	+1
נסחרות במט"ח						
בית מ	220					

שף רנאמנות

בטחה כלל

ניהול תיקי השקעות וניהול קרנות נאמנות בע"מ

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

התחזקה מגמת הביקושים

סיום שבוע המסחר בבורסה עבר אתמול בסימן התחזקות של מגמת הביקושים למניות, ולי סחירות אי מניות כבדות. שעריהם של 191 ניירות עלו, לעומת ירידות בשעריהם של 75 ניירות. התחזקות הביקושים קשורה להערכה, כי המניות, למרות הכל, הינן, לפחות בטווח הקצר, אפיק השקעה מעניין. מנהלי תיקי השקעות ומנהלי קרנות הנאמנות, בצורה מגבלת יותר, דיווחו על הצטרפותם של משקיעים חדשים, למעגל רוכשי המניות. מחזור המסחר במניות הר־פשיות ירד לעומת הימים האחרונים, והסתכם ב־6.6 מיליון דולר. התמ־כות שהיו במהלך שבוע המסחר, הביאו, בסיכומו, לעליית מדד המ־ניות הכללי ללא בנקים ב־1.65 אחוז.

	מדד יומי	שינוי ב%
מדד מניות כללי	121.49	+0.85
כללי ללא בנקים	158.86	+0.93
מדד אג"ח כללי	113.50	+0.09
אג"ח צמוד מדד	115.17	+0.11
אג"ח צמוד מט"ח	94.40	−0.05

הבנקאיות יציבות

שערי מניות הבנקים שבהסדר נותרו אתמול, כמו במחצית השניה של השבוע, ללא שינוי משמעותי. בתחילת השבוע נתנו הבנקאיות מעליות מסויימות, בגלל התחזקות הדולר בשווקי העולם. מחזור המס־חר בבנקאיות הסתכם אתמול במי־ליון דולר.

	תשואה שנתית דולרית ב־%
בל"ל 0.1	16.01
הפועלים ש	15.85
אי.די.בי. רג	16.19
דיסקונט א	16.12
המזרחי ש	16.18

ביקושים למניות דיסקונט

חלק גדול מניירות הערך המסו־חים עם קבוצת בנק דיסקונט, זכו אתמול לביקושים גדולים מהרגיל. כך, למשל, ביקוש גדול שהתרם למניות דיסקונט השקעות סופק בעליה של 5.8 אחוז. מניית אי.די.בי. פיתוח עלתה ב־4 אחוז, ונכסים ובנין עלתה ב־4.4 אחוז. גם מניות כבדות אחרות, לבד מהמניות של קבוצת דיסקונט, זכו לביקושים נכבדים.

החברה להשקעות מוכרת מרכז הקבלנים

החברה להשקעות של מרכז הקב־לנים ולא החברה לפיתוח, היא שמוכרת מניות מרכז הקבלנים. היצע למניות החברה נקלט אתמול במהירות, וללא שינוי שער. בניירות ערך אחרים המשיכו לזרום ההי־צעים. מניית רוגובין 1 ירדה ב־10 אחוז, ואילו בחמן נרשם מוכרים בלבד פעם שניה. גם במניות קו־סורטיום נרשם מוכרים בלבד, לראשונה לאחר תקופה ארוכה. אתמול פורסם, כי בעל הענין, רוני אלקלעי, מכר את מניות החברה, שהיו 17.7 אלף ע.נ. בעסקה מחוץ לבורסה. נראה, כי ההיצעים למניות הורמו עקב מידע זה. הידיעות על מעצור של מיטלמן, הביאו לרישום מוכרים בלבד במניות יצהר.

מניות הנפט עולות

הידיעות על היתר מוקדם שנתן משרד האנרגיה לחברות דלק חי־פושי נפט, יואל ונפטא, לחיפושים באזור מדף היבשה, הביאו לביקו־שים גדולים למניות הנפט. ביקושים גדולים במיוחד הורמו למניות דלק חיפושי נפט. מדד מניות הנפט עלה אתמול ב־5.54 אחוז.

התחזקה הפעילות במניות "הפרוייקטים"

הפעילות הערה במניות "הפרוי־קטים" התחזקה אתמול. מניות התכוף 5 עלתה ב־10 אחוזים נוס־פים. רווחות בספים יזוביים הביאו לרישום קונים בלבד במניות רטא, ולעליה של 10 אחוז במניות חברת ההשקעות פריון. גם מניות פראגל ובנק עצמאות עלו ב־10 אחוזים. שער קונים בלבד נרשם למניות קליל.

הצלחה חלקית לבנק ישראל

בנק ישראל הצליח לגייס אתמול 44.5 מיליון שקל, במקום 30 מיליון שקל, כפי שתכנן מתחילה. בשוק אגרות החוב היתה פעילות דלה. המחזור המסחר הסתכם ב־3.5 מיליון דולר. היקף הפעילות בבק"מ הסת־כם ב־900 אלף דולר בלבד.

הנפקה	ימים לפדיון	שער	תשואה חודשית
1126	5	99.75	1.53
1136	12	99.41	1.51
1146	19	99.08	1.52
1216	28	98.71	1.55
1226	33	98.39	1.51
1236	40	98.01	1.54
1246	47	97.66	1.54
1256	54	97.28	1.57
117	61	96.90	1.58
127	68	96.54	1.59
147	82	95.79	1.61

הודעות בורסה

- יצוני מסרה, כי לא הוצא עו חו־פש בספרי החברה, וחברת בישראו שהיא חברה אחות ליצוני, נתבקשה להגיש נתונים בקשר לפעילותה.
- אינקובה הודיעה כי החליטה למכור השקעתה בטיסקאי תמורת מלוא השקעתה בתוספת רווח של 50 אלף דולר.
- יום "האקס" לחלוקת 2000 אחוז מניות הטבה בקריסטל יהיה ב־12 לנובמבר.
- יום "האקס" לחלוקת 12 אחוז דיבידנד במזומן בווישלגו יהיה ב־25 בנובמבר.
- יום "האקס" לחלוקת 200 אחוז הטבה במקוריסם יהיה ה־17 בנובמ־בר.
- לישפיש הודיעה כי טרם נתקבלו הפרטים אודות סיוע של 6.5 מיליון דולר שאותו היא אמורה לקבל.
- חברה בת של החברה לישראל הגישה טיוטת תשקיף לגיוס 7.5 מי־ליון שקל.
- כלל המפקות הגישה טיוטת תשקיף לגיוס 15 מיליון שקל.

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	4212.51	4150.94	33.93	0.82
אבטקה	36189.64	36052.88	309.84	0.87
אגוז	201.87	197.94	−0.21	−0.11
אדיר	1356.86	1330.15	0.15	0.01
אדום	1937.70	1900.20	19.21	1.02
אופיר	1643.43	1611.29	0.22	0.01
אור	385.90	377.88	−3.71	−0.97
אוריון	145.02	142.09	1.99	1.42
אורלי	220.03	218.42	0.42	0.19
אורן	636.84	624.39	1.78	0.29
איל	3271.75	3207.67	0.20	0.01
אילת	3943.39	3860.40	31.14	0.81
אירים	4185.01	4094.59	17.94	0.44
איתן	595.36	587.42	0.10	0.02
אלון	512.05	501.41	−0.37	−0.07
אלמה	595.02	587.76	0.72	0.12
ארז	495.10	489.13	5.25	1.08
אש	124.35	121.73	1.32	1.10
אשל	163.82	160.61	0.06	0.04
אמנה	196.05	194.11	0.08	0.04
ברולה	1952.02	1914.01	15.60	0.82
ברוש	415.57	407.48	2.87	0.71
ברק	412.48	404.22	2.72	0.68
ברקת	758.85	743.88	0.26	0.03
גביש	1207.48	1183.89	3.54	0.30
גבע	891.97	878.68	1.50	0.17
גורן	607.58	600.10	1.56	0.26
גיא	7979.21	7861.06	9.09	0.12
גיל	2511.75	2463.29	14.75	0.60
גלית	518.66	512.44	0.18	0.04
הדובדבן	314.83	311.78	2.25	0.73
הדסים	359.44	352.55	2.31	0.42
הלל	192.53	188.37	−0.18	−0.10
הרון	1258.44	1234.22	−0.03	−0.00
דוחן	222.29	218.04	0.21	0.10
דליה	436.34	428.94	2.43	0.57
דרור	352.21	345.64	3.80	1.11
דקל	313.44	307.32	3.95	1.30
הדס	306.75	305.34	3.30	1.09
הדר	428.65	420.93	1.17	0.28
הגבית	2531.37	2478.47	2.02	0.08
זוהר	16795.62	16546.67	16.41	0.10
זיו	15708.24	15475.31	4.85	0.03
זמיר	736.83	727.92	9.27	1.29
חוחית	129.34	127.59	0.12	0.09
חליפין	114.99	114.48	−0.02	−0.02
חלמיש	568.31	557.19	0.58	0.10
חן	115.03	114.80	0.19	0.17
טופז	1192.43	1164.60	−1.22	−0.10
טל	4443.17	4393.69	7.25	0.17
יובל	684.47	676.19	1.78	0.26
יהלום	1776.50	1741.89	14.25	0.82
יסודות	35218.45	34914.49	395.74	1.15
יערה	579.18	571.46	0.75	0.13
כוכב	870.81	860.42	8.27	0.97
כחל	115.02	113.59	0.19	0.17
כלנית	483.46	475.21	2.69	0.57
כספית	625.66	619.21	0.28	0.05
כרמל	120.31	117.94	0.35	0.30
כתר	946.69	928.82	2.38	0.26
להב	3717.71	3645.61	13.42	0.37
למשקיע	101150.52	99403.36	18.60	0.02
לפיד	12334.31	12093.90	149.75	1.25
לקט	1517.20	1486.74	0.16	0.01
לשם	848.12	831.03	1.55	0.19
מבחר	1017.19	997.17	2.77	0.28
מבטח	2933.60	2905.62	8.36	0.29
מגן	196.26	193.37	0.86	0.45
מגוון	2722.42	2696.42	13.53	0.50
מגל	641.68	634.08	1.51	0.24
מור	1342.18	1323.16	17.21	1.32
מורן	723.04	716.05	4.51	0.63
משה	25360.74	24826.94	105.47	0.43
מיטב	758.85	743.79	2.23	0.30
מעוף	3296.69	3174.16	28.37	0.90
מעיין	654.56	641.88	1.79	0.28
מפתח	879.98	862.85	1.03	0.12
מרום	1071.62	1050.71	8.54	0.82
מרים	992.72	973.22	2.54	0.26
נחת	21961.60	21636.35	69.10	0.32
נמיר	714.41	700.97	8.76	1.27
נטע	403.62	395.79	1.44	0.37
נילי	4538.50	4511.69	45.64	1.02
סביון	480.66	471.91	3.65	0.78
סגולה	119.84	117.44	−0.74	−0.63
סלע	863.89	846.71	0.81	0.10
סנונית	596.95	589.60	1.47	0.25
עמר	645.27	637.81	3.20	0.50
עמיר	496.68	494.21	0.02	0.00
עוז	699.58	691.35	4.58	0.67
עידית	1838.40	1802.04	15.98	0.89
עידן	6130.53	6039.72	18.64	0.31
ענבר	1112.12	1087.75	−0.27	−0.02
ענת	2090.28	2069.22	15.34	0.75
עפרוני	566.66	559.01	1.02	0.18
ערמון	133.75	131.13	−0.30	−0.23
פיא	1305.09	1279.27	5.04	0.40
צבר	499.68	493.19	−0.10	−0.02
צופית	535.24	528.68	1.77	0.34
צוק	104.05	103.65	0.20	0.19
צמיד	882.02	863.18	−0.37	−0.04
צמרות	6713.45	6614.33	42.72	0.65
צפורת	1534.69	1504.56	0.16	0.01
קלע	1806.52	1797.49	8.21	0.46
רונית	15992.24	15842.75	95.82	0.61
רימון	105.59	105.42	0.01	0.01
רקפת	574.30	564.97	4.28	0.76
רשף	653.96	644.62	0.04	0.01
שבים	674.38	666.15	1.21	0.18
שהם	836.02	815.88	−0.69	−0.08
שירה	336.56	334.20	1.55	0.47
שמיר	317.79	311.56	0.17	0.05
שנהב	658.53	649.16	6.94	1.08
שקד	634.58	619.20	12.22	2.01
שקר	163.31	169.10	0.05	0.03
תאנה	194.89	192.62	2.01	1.05
תבור	738.39	730.17	−19.41	−2.59
תדהר	413.25	411.19	5.06	1.25
תהלה	89.82	87.86	−0.33	−0.37
תירוש	435.03	429.71	1.33	0.31
תמר	175.77	174.51	−13.53	−7.20
תמר	175.77	174.51	−0.18	−0.10
תרשיש	1285.34	1260.41	1.31	0.10
תשרי	409.72	403.74	1.25	0.31

שערי אגרות החוב

סדרה	שער	שינוי
3% מלווה מדינה (100% הצמדה)		
3601	33942	−496
3602	31793	+173
3603	30041	+232
3604	26411	−478
3605	24255	+86
3606	23228	+11
3607	22286	+11
3608	20989	+11
3609	19906	+10
3610	17831	−123
3611	17443	+155
3612	16875	−64
3613	15778	−61
3614	15147	−59
3615	13985	−56
3616	12804	−52
3617	12111	+69
3618	11494	+65
3619	10789	+62
3620	10198	+54
3621	9690	+55
3622	8739	+48
3623	8165	−46
3624	7689	−44
3625	7012	−18
3626	6487	−17
3627	6017	−16
3628	5539	−9
3629	5191	−9
3630	4908	−9
3631	4606	+8
3632	4338	+7
3633	4098	+7
3634	3613	+10
3635	3417	+10
3636	3292	+10
3637	3069	+2
3638	2858	+2
3639	2616	+1
3640	2150	+1
3641	1864	+1
3642	1670	— —
3643	1479	+1
3644	1314	−3
3645	1185	−3
3701	944	+0.5
3702	722.4	+0.4
3703	658.1	+0.4
3704	546.2	+0.3
3751	290.5	+0.2
3752	112.4	−2.5
3753	107.9	−2.2
3754	101	+0.6
3755	97.1	+0.6
3756	93.7	+0.6
3757	91.8	+0.5
3826	102.2	+0.2
3827	100.2	+0.2
3828	96.7	+0.2
3829	94.8	+0.2
3901	105.7	— —
3902	100.6	— —
3903	95.9	−2.1
3904	99.4	−0.1
4.25% שג"א		
4101	125.1	−1.7
4103	120.2	−1.6
4104	115.1	+0.2
4301	115.1	+0.2
4302	109.6	+0.2
4201	107.1	+0.1
4204	99.4	+0.2
4205	97.4	+0.1
4206	95.5	+0.1
4207	95.1	+0.1
4303	108.5	— —
4304	110.5	+1
3118	236200	+1400
4%, 6%, 7% פיתוח (80% הצמדה)		
3201	202600	+600
3202	207900	— —
3203	204002	— —
3204	197700	— —
3205	198750	— —
3206	193000	— —
3210	188700	−1500
3211	188001	+3500
3212	182502	— —
3213	173400	— —
3214	169076	−5200
3501	166300	— —
3502	164600	— —
3503	161904	— —
3504	146764	— —
3505	146054	— —
3521	141400	— —
3522	185500	— —
3523	127800	— —
3524	126760	+160
3525	128647	— —
3526	124400	— —
3527	122500	+700
3528	117700	−800
3529	118400	— —
3530	115914	−83
3531	113641	−38
3532	112257	−36
3533	112114	−41
3534	105738	−39
3535	105890	−163
3539	99759	−168
3536	105775	+56
3537	105661	+56
3538	99454	+54
3540	99273	+44
3541	95924	+44
3542	100028	+53
3543	95154	+50
3544	95588	+51
3546	93052	+50
3547	92850	+49
3548	92750	+49
3550	87914	+47
3551	87581	+46
3545	92643	+49
3549	87522	+47
3552	88540	+45
3554	80192	+43
3555	80192	+43
3553	79833	+42
3571	69245	+37
3556	76352	+6
3558	76251	+5
3559	73556	+4
3560	69623	+4
3561	69433	+5
3557	77156	−50
3572	70187	−50
3573	69562	−69
3574	64145	−63
3577	64096	−66
3578	59217	−62
3575	63920	−62
3576	63747	−48
3579	58850	−46
3580	54733	−104
3581	49782	−98
3582	45914	−98
3583	44535	−98
3584	42583	+23
3585	40384	+21
3586	36588	+20
3588	36536	+19
3587	36628	+190
3591	33385	+178
3592	33349	+178
3593	33295	+178
3589	33203	+70
3594	31659	+68
3590	33171	+143
3595	31614	+140
5% מלווה פיתוח (בריבית כפולה)		
2001	136400	−500
2002	136400	— —
2003	131000	−200
2004	132250	— —
2005	123980	— —
2006	123800	— —
2007	121500	— —
2008	120000	— —
2009	122200	— —
2010	121000	— —
2011	118700	— —
2012	117500	— —
2013	118800	— —
2014	115500	— —
2015	114300	— —
2016	116900	+200
2017	115227	+323
2019	112966	+334
2020	109660	+325
2018	115885	+158
2021	110257	+157
2022	103548	+55
2025	103932	+94
2024	96684	−316
2027	98258	−526
2031	89084	−324
2025	97481	+44
2026	97164	+44
2028	97480	+511
2030	92727	+503
2029	92026	+86
2033	84735	+82
2035	77790	+77
2032	90511	+624
2034	83528	+609
2036	78530	+578
2037	74352	+58
2052	62462	+55
2038	74202	+197
2040	71448	+196
2051	67591	+190
2039	70965	−445
2041	67170	−454
2053	62227	+53
2054	57897	−435
2056	53591	−416
2058	48765	−390
2060	44996	−375
2055	57866	+155
2057	53551	+146
2059	48692	+133
2061	35028	+19
2062	32995	+17
2063	30759	+16
רמון		
7001	230.9	— —
7002	223.7	— —
7003	213.1	−0.5
7004	196.2	−0.4
7005	183.2	−0.1
7006	172.7	−0.2
7007	161.8	+0.9
7008	153.6	+0.8
7009	148	+0.9
7010	138.8	— —
7011	131.3	— —
7012	126.7	— —
7013	125.9	−0.4
7014	108.6	+1
7015	89.1	−0.1
7016	88.3	— —
7017	90.4	— —
7018	90.2	— —
7019	90.5	−0.1
7020	90.3	−0.1
7021	89.5	— —
7201	89.1	+1.9
גלבוע		
6101	11851	−4
6102	6887	−3
6103	6158	— —
6104	5596	−65
6105	5357	−65
6106	5219	−43
6107	5023	−41
6108	5530	−42
6109	3354	−48
6110	3295	−39
6111	2723	+5
6112	2659	+5
6113	1796	−2
6151	721.6	−0.2
6152	698.9	−0.2
6153	598.2	— —
6154	587.1	— —
6155	381.1	−0.2
6156	309.9	−0.1
6157	231	−0.1
6158	218.8	— —
6159	186.1	— —
6160	173.6	−0.1
6161	167.6	−0.1
6162	151.6	−0.1
6163	140.2	−0.6
6164	134.8	−0.5
6165	126.9	−0.1
6166	120.8	+0.7
6167	118.1	+0.7
6168	116.2	+0.6
6169	108.9	−0.2
6170	102.5	−0.5
6171	72.6	−1.2
6172	72	−1.2
6801	81.8	−0.1
ארמון		
2501	155.4	+0.2
2502	152.6	+0.2
2503	147.2	+0.2
2504	147.2	+0.5
2505	141.6	+0.6
2506	137	+0.8
2507	152.2	+0.8
2508	97.1	−0.9
100% מט"ח		
אל אדם	856	— —
אלביט	205.1	— —
אלתא	1850	— —
אלסינט	59.4	— —
מאיסקו	779	+6
תדר 84	100.5	+0.1
תדר 85	400	— —
הנ הים	184	+0.8
זים הש	166	+1.8
כור	154.5	— —
כלל	423	— —
מ'צמ ר	217	— —
מ'צמ ס	307	— —
מ'צמ י	381	— —
רן	99.4	— —
סול בנ	159.4	— —
תישט	181.2	−0.8
מדד/מט"ח		
בלת.	115.8	— —
זים הש	118.5	+0.4
כור	116.5	— —
כלל	149.5	+1
כב דיס	120.1	+0.5
כשא מז	115.6	— —
משא מז	108.9	— —
משא מז	101	— —

גם במכונית לא תחמיץ

שום שיחת טלפון

פלא-פון

טלפון מהפכני נייד בחיוג ישיר-מוטורולה תדיראן

קרמניצקי 16 תל-אביב, טל. 03-388307

שערים בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 6.11.1986 באירופה

מסירה מיידית (ספוט)

$ ארצות הברית	ל־1 שטרלינג	1.4250/1.4260
מרקים גרמניים	ל־1$ ארה"ב	2.0687/2.0697
גולדנים הולנדיים	"	2.3365/2.3375
פרנקים שוויצריים	"	1.7240/1.7250
פרנקים בלגיים	"	42.92/42.95
פרנקים צרפתיים	"	6.7370/6.7400
לירטות איטלקיות	"	1426.00/1427.00
ינים יפאניים	"	163.70/163.80
$ ארצות הברית	ליס.ד.ר.	1.1809/1.1814

שער הזהב $ ארה"ב 405.00 אונקיה לונדון פיקסינג

מסירה עתידית (פורוורד)

	$/ל"ש	פ"ש/$	מ"ג/$
1 ח'	1.4191/1.4202	1.7198/1.7211	2.0664/2.0676
3 ח'	1.4076/1.4089	1.7150/1.7164	2.0620/2.0652
6 ח'	1.3920/1.3985	1.7065/1.7083	2.0549/2.0569

הנתונים נמסרו ע"י חדר בנק דיסקונט לישראל בע"מ

סולל בונה ממשיך להפסיד יותר משלושה מיליון דולר בכל חודש

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

קונצרן סולל בונה ממשיך להפסיד, למרות הפיטורים שבוצעו עד כה ולמרות הסיוע הממשלתי שקיבל הקונצרן.

כך מתברר מדו"חות פנימיים שהוכנו בהנהלת הקונצרן. ההפסדים הללו קטנים באופן משמעותי מההפסדים בעבר, קודם שבוצעו הפיטורים בסולל בונה ולפני שהתקבל סיוע ממשלתי.

עם זאת סבורים בהנהלת סולל בונה שבלי פיטורים נוספים, של 1000 איש לפחות, לא ניתן יהיה להבריא את הקונצרן, במיוחד בהתחשב במלאי המצטמצם של העבודות שיש כיום לבצע.

על פי חישובים פנימיים ניתן יהיה להתקרב לאיזון רק אם תהליך הפיטורין ימשך. מהנהלת סולל בונה לא היה ניתן לקבל תגובה על נתונים אלה, שהוצגו רק לפני ראשי חברת העובדים.

יצויין שמצבו הכספי של הקונצרן מושפע במידה רבה מכך שחלק ניכר מהסיוע שהתקבל מהממשלה ומחברת העובדים הופנה לצורך תשלום פיצויים לעובדים שכבר פוטרו. הפיצויים ששולמו גבוהים יותר, ונועדו למנוע תסיסה בקרב המפוטרים והפגנות שהיו גורמות נזק לסולל בונה ולחברת העובדים.

שחל: משק הדלק ייפתח לתחרות חופשית וליבוא בעוד כחודשיים

מאת עדנה ארידור
סופרת "הארץ" לענייני כלכלה

חרף התנגדות חברות הדלק, תבוצע הרפורמה במשק הדלק בהתאם למתוכנן, וב־1 בינואר '87 ייפתח השוק ליבוא ותחרות חופשית.

הצעד אמור לגרום להוזלה מיידית של מוצרי הדלק לצרכן ולתעשיה. משרד האנרגיה יקבע מחיר לדלק ומוצריו בשער בתי הזיקוק ומחיר מירבי לצרכן, והחברות יוכלו למכור את המוצרים לצרכן במחיר נמוך יותר — בהתאם לשיקוליהן.

דברים אלה אמר אתמול שר האנרגיה, משה שחל, לחברי ועדת הכספים של הכנסת, שהתכנסו לדון בנושא הרפורמה במשק הדלק.

שחל הודיע כי הרפורמה הצפויה במשק הגז היא תוצאת־לוואי מביצוע הרפורמה במשק הדלקים. כיום יש לחברות הדלק חזקה על משק הגז, ציין שחל, והצטברות מלאי של גז בבתי הזיקוק, כתוצאה מזיקוק לגורמים אחרים, בשוק יאפשר למכור בתנאים זולים יותר ובצינור שיווק קצר יותר מאשר היום; בין השאר נשקלת אפשרות לשיווק ישיר של מיכלי גז לשימוש ביתי בתחנות דלק ובהיפרים.

שר האנרגיה הודיע כי ביצוע הרפורמה ייעשה בתאום עם שר האוצר. יצויין כי הדבר מחוייב מאחר שחברת "פז", המהווה 45 אחוז ממשק הדלק, היא חברה ממשלתית בבעלות האוצר. נציגי חברות דלק, סונול ופז, שנכחו בישיבה, טענו כי כבר היום יש תחרות בין החברות — בשיווק תזקיקים.

הצעת חברות הדלק לרפורמה מציינת, כוללת, בין השאר, את הפיכת בתי הזיקוק לשתי חברות בבעלות נפרדת, דבר שיאפשר לחברות לזקק את הדלק באחד מבתי הזיקוק, על־פי שיקולים מסחריים. עד לביצוע ההפרדה מוצע לבטל את כל ההסכמים הקיימים כיום לזיקוק, ולמנות מומחה מחו"ל שיקבע תקנים חדשים להסכמי זיקוק. הוועדה תקיים דיון נוסף בנושא.

סגן שר ההגנה האמריקאי ויליאם טפט המבקר בימים אלה בארץ נפגש אתמול לשיחות עם שר הבטחון, הרמטכ"ל וראשי מערכת הבטחון. במסגרת ביקורו, סגן השר מסייר בתעשיות הבטחוניות ובצה"ל. בתצלום: האורח (מימין) בחברת השר רבין (משמאל) ומנכ"ל משרדו דוד עברי בלשכת רבין בתל־אביב (כתב: דן סגיר, צילום: יהונתן סלינגר)

ראשי קונצרן סולל־בונה: הברפלד פוסק אחרון בשכר העובדים

מאת יהודית וינקלר
סופרת "הארץ"

צמרת "סולל בונה" העלתה אתמול לפני מזכ"ל ההסתדרות את הקשיים המונעים ממנה ליישם לאלתר את הסכם השכר עם העובדים. עם זאת, לא היה ערעור על סמכותו של האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות לומר את המילה האחרונה בנושא זה.

כך עולה מבירור שערך אתמול ישראל קיסר עם הנהלת הקונצרן, על רקע העיצומים הננקטים על־ידי העובדים, המאיימים לפתוח בעוד כ־10 ימים בשביתה כללית.

קיסר מצא על שולחנו, כשובו מסיור ביבשת אמריקה, שתי פרשות — אי־יישום הסכם העבודה ב"סולל בונה", ותקירת הסגירה של מפעל "אליאנס". יושב־ראש האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, הזהיר את יו"ר מועצת המנהלים של "סולל בונה", משה ענבר, כי אם ינהג שלא על־פי חוקת ההסתדרות, יאלץ להסיק מסקנות אישיות.

מחוגי חברת העובדים נמסר אמש כי אין עוררין על סמכותו של האגף לאיגוד מקצועי לפסוק בסוגיות שכר. "סולל בונה" מבקשת, ככל הנראה, לדחות יישום סעיפים בהסכם השכר לאפריל '87. יו"ר ארגון הגג של עובדי "סולל בונה", שמואל בירזון, טוען כי ההנהלה יוצרת אנרכיה בקונצרן, שמספר העובדים הנוטשים לפרוש ממנו הולך וגדל.

שביתת פרוים

כ־300 מעובדי "אליאנס" ערכו אתמול שביתת פרוים בחצר הוועד הפועל של ההסתדרות בתל־אביב, ומשלחת מצומצמת התקבלה אצל מזכיר ההסתדרות. קיסר הודיע לעובדים כי המשא ומתן על תביעותיהם יימשך ברציפות עד למציאת סיכום מוסכם. נודע כי ההנהלה מוכנה לחתום על תוספת מפעלית בשיעור 28 אחוז — מתביעה כפועל יוצא מהעלאת הפרמיות במפעל. מזכיר ההסתדרות הבטיח לעובדים כי יבדוק אישית ליל הסגירה של המפעל.

יצויין כי מזכיר חברת העובדים הטיל על ארנון גפני, יו"ר מועצת המנהלים של "כור", לערוך בדיקה בנושא, וזה אמור להגיש את מימצאיו בראשית השבוע הבא.

גורמים באוצר: לא יינתן עוד סיוע כספי ליצואנים; גם לא יהיה פיחות

שמיר יכנס בקרוב דיון בנושא ● רווחיות היצוא ירדה ביולי־ספטמבר ל־8%

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ראש הממשלה, יצחק שמיר, יזמן בקרוב דיון מיוחד בבעיות היצוא, על פי דרישתו של שר התעשיה והמסחר, אריאל שרון. שרון ביקש לדון באי־יישומן של ההחלטות שנועדו לעודד את היצוא, שקיבלה הממשלה לפני חמישה חודשים.

במשרדים הכלכליים מעריכים כי רווחיות היצוא ירדה בחודשים יולי־ספטמבר 1986, והיא עומדת על פחות מ־8 אחוזים, על פי מודל המקובל על המשרדים הכלכליים והתעשיינים, לעומת 9.1 אחוזים בחודשים אפריל־יוני '86, ו־12.1 אחוזים בינואר־מרס.

במשרדים הכלכליים מובעת דאגה מהירידה ברווחיות היצוא, משום שהתוצאה עלולה להיות האטת קצב הגידול ביצוא. בבנק ישראל, לעומת זאת, הובעה דעה כי עדיין לא הוכח בוודאות הקשר בין המודל של רווחיות היצוא, שגובש בין הגורמים הכלכליים, לבין היקפי היצוא.

גורמים בכירים באוצר, אמרו אתמול כי לא יינתן סיוע כספי נוסף ליצוא. באוצר הדגישו, כי המשרד פועל להפחתת עלויות המעביד ליצואנים, דבר שיש בו כדי להגדיל את רווחיותם. עם זאת, צויין כי הירידה ברווחיות נובעת במידה רבה מתשלומי שכר מופרזים, שנתנו המפעלים לעובדיהם.

אחת ההצעות המועלות על הפרק לסייע ליצואנים, היא: "פיחות קטן". אולם להצעה זו מתנגדים שר האוצר, ראשי בנק ישראל וגורמים ממשלתיים.

פגישת שרון־לאוטמן

אתמול נפגש שרון עם נשיא התאחדות התעשיינים, דב לאוטמן, לדיון בבעיות הכרוכות ברווחיות היצוא. שר התעשיה הציע, בין היתר, לתת הקלות במסוי למפעלי תעשיה, ולהגדיל את היקף המימון לטווח ארוך. שרון אמר כי ביוני '86, אימצה הממשלה שורה של החלטות, שהגיש לה במסגרת תוכנית כוללת שהגיש לעידוד היצוא. במסגרת זו אישרה הממשלה הפחתה של דמי הביטוח על יבוא לשם יצוא, הקמת קרן לסיוע למפעלי האלקטרוניקה ומציאת הסדר של קבע שיבטיח הפחתה של דמי הביטוח הלאומי. הסעיפים הללו לא מומשו עד היום ולפיכך הוא מבקש כי שמיר יזמן דיון שבו יועלה הנושא.

לא תלוי באוצר

גורמים בכירים באוצר, אמרו אתמול כי ביצוע ההחלטות לסייע ליצוא אינו תלוי באוצר אלא במשרדים אחרים. לדבריהם, ועדת שרים מיוחדת כבר החליטה על הפחתה של אחוז אחד בדמי הביטוח וכי הנושא נתון עתה לביצוע של משרד התחבורה ואילו ועדת הכספים היא שעיכבה את האישור להקמת הקרן למפעלי המתכת והאלקטרוניקה.

היבוא גדל ב־15.7% מינואר עד אוקטובר

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הגידול ביבוא המוצרים לארץ נמשך גם בחודש שעבר, באוקטובר הסתכם היבוא ב־791 מיליון דולר, 91 מיליון דולר מהם — יבוא מוצרי צריכה, 600 מיליון — יבוא תשומות ליצוא, ו־126 מיליון דולר — יבוא נכסי השקעה.

בעשרת החודשים הראשונים של '86 הסתכם היבוא נטו ב־7.6 מיליארד דולר. זהו גידול של 15.7 אחוז ביבוא, לעומת התקופה המקבילה אשתקד. מנתוני הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה עולה כי ביבוא, ללא יהלומים ודלק, נרשמה בעשרת החודשים הראשונים של '86 עלייה של כ־24 אחוז לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

היבוא של מוצרי צריכה עלה בין שתי התקופות ב־62 אחוזים, ויבוא מוצרים בני־קיימא עלה בעשרת החודשים הראשונים של '86, לעומת התקופה המקבילה אשתקד, ב־92 אחוזים.

בחודשים ינואר־אוקטובר '86 הסתכם יבוא מוצרי צריכה ב־809.8 מיליון דולר, לעומת יבוא מקביל בהיקף של 499.8 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד. יבוא תשומות לייצור, ללא יהלומים ודלק, עלה ב־21 אחוזים, והיבוא של נכסי השקעה עלה ב־11 אחוזים. ביבוא הדלק נרשמה ירידה של 35 אחוזים, וביבוא היהלומים — עליה של 41 אחוז.

אלביט הגדילה ב־30% חלקה באינפרמטריקס

מאת יונתן שרמן

"אלביט" הגדילה את החזקותיה בחברה־הבת שלה "אינפרמטריקס" ב־30 אחוזים, תמורת סכום של 2.6 מיליון דולר ששולם במזומן. לאחר רכישה זו מחזיקה "אלביט" ב־98 אחוזים ממניות החברה.

"אלביט" רכשה 68 אחוזים ממניות "אינפרמטריקס" בשנת '84, מתוך מחשבה להפכה למפעל המבצע חוזים עבור המיגזר הצבאי בארה"ב, וכן לניהול פעולות הרכש של "אלביט".

נחתם מזכר הבנה ישראל־ארה"ב לשיתוף פעולה בעבודה ורווחה

מאת עדנה ארידור
סופרת "הארץ"

מזכר הבנה לשיתוף פעולה בין ישראל לארה"ב בתחומי עבודה ורווחה נחתם אתמול בו־זמנית בירושלים ובוואשינגטון.

מטעם ממשלת ישראל חתם על מזכר ההבנה שר העבודה והרווחה משה קצב ובשם הממשל האמריקאי חתם בוואשינגטון שר העבודה במימשל רייגן, ויליאם ברוק. בטכס בירושלים השתתפו שגריר ארה"ב, תומס פיקרינג ונציגי משרד החוץ.

המזכר קובע, כי ישראל וארה"ב ישתפו פעולה בתחומי תעסוקה והכשרת עובדים, בטיחות בעבודה, מחקר וסטטיסטיקה, שיקום תעסוקתי ועוד. בין שתי המדינות יוחלפו משלחות וידע ויתבצעו פרוייקטים משותפים בתחומי העבודה והרווחה.

השר קצב אמר, כי ההסכם יאפשר לישראל ללמוד, לאמץ ולפתח, תוך התאמה לתנאי הארץ, שיטות עבודה, נורמות ודפוסים הנהוגים בתנועה האמריקאית. ישראל תוכל לתרום מניסיונה בתחום יחסי העבודה והרווחה ובריאות תעסוקתית.

מזכר ההבנה שנחתם הוא הראשון מסוגו שיש לישראל עם מדינה כל שהיא, והראשון שנחתם עם הממשל האמריקאי.

השגריר פיקרינג אמר, כי הממשל בוואשינגטון מייחס חשיבות רבה למזכר ההבנה.

השר האמריקאי ויליאם ברוק היה אמור להגיע לירושלים לטכס החתימה. הדבר נבצר ממנו בשל נושאים הקרובים. השר הבטיח לבקר בארץ בתחילת 1987.

מס הכנסה מבקש להאריך בשנה את חוק המיסוי האינפלציוני

על אף ההערכה שהאינפלציה ב־'87 תסתכם ב־12 אחוז בלבד

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

נציבות מס הכנסה תבקש בשבוע הבא מועדת הכספים של הכנסת להאריך את תוקפה של "הוראת השעה", שהיוותה המנוף של חוק המיסוי בתנאי אינפלציה בשנה נוספת, ולהחיל אותה גם לגבי שנת 1987.

נציב מס הכנסה, יאיר רבינוביץ, שגילה זאת בכנס מטעם סניף תל־אביב של לשכת רואי החשבון, הטעים כי זו הפעם הראשונה מאז 1981 שציבור הנישומים לא יסבול מחקיקת מיסוי רטרואקטיבית.

נציבות מס הכנסה תבקש את הארכת תוקפו של החוק בשנה נוספת, חרף העובדה שבאוצר מעריכים כי רמת האינפלציה ב־'87 תסתכם ב־12 אחוז. לדבריו, הכספים גם תקבל "הצהרות כוונה" להכנת חוק חדש שיחליף, בבוא העת, את חוק המיסוי בתנאי אינפלציה. החוק החדש יתמקד, למעשה, על סעיף 19 בפקודת מס הכנסה, שחלק מהוראותיו התייחס לעניינים שטופלו באמצעות חוק המיסוי. בחוק החדש יהיו תיקונים קלים, לעומת אלה שהופיעו בסעיף 19 המקורי.

נציב מס הכנסה טען כי 15 אחוז מדו"חות המס לשנת '85 שהגישו הנישומים, אושרו ללא כל בדיקה נוספת, ושומת המס נקבעה לגביהם כמוצעת. רבינוביץ מסר כי נציבות מס הכנסה התכוונה להטיל קנסות בגובה שוטפת על המאחרים בהגשת דו"חות המס בשנת '86, אולם קשיי מיחשוב מנעו זאת. לדבריו, הבעיה תפתר בשנת '87.

צוות בין־משרדי יבחן הרפורמה המוצעת בתעשיות הפטרוכימיות

מדובר בהקמת חברה משותפת לבתי הזיקוק ולמיפעלים הפטרוכימיים שאליה יועבר המתקן לייצור האתילן

מאת צבי זרחיה

צוות משותף למשרדי האוצר, התעשיה והמסחר והאנרגיה, יבחן בימים הקרובים את התועלת הכלכלית של הרפורמה המוצעת על ידי השרים, שרון ושחל בתעשיות הפטרוכימיות, על ידי הקמת חברה משותפת לבתי הזיקוק ולמיפעלים הפטרוכימיים. כך סוכם בין השרים נסים, שרון ושחל.

לפי הצעת השרים שרון ושחל תוקם חברה משותפת שאליה יועבר מיתקן האתילן תוך השקעה של למעלה מ־100 מיליון דולר. לאור העובדה שאין אפשרות להעביר את התעשיות הפטרוכימיות מאיזור חיפה הן חייבות להיות על יד בתי הזיקוק מוצע להעניק להם מעמד של איזור פיתוח א'. אנשי האוצר הביעו התנגדות להצעה זו והציעו כי במקום להעניק מעמד של איזור פיתוח א', תינתן לתעשיות הפטרוכימיות הלוואה בגובה המענק בריבית נמוכה.

עריכת המדור: משה ריינפלד

MASTERPIECE

יצירת המופת של

עידן האלקטרוניקה

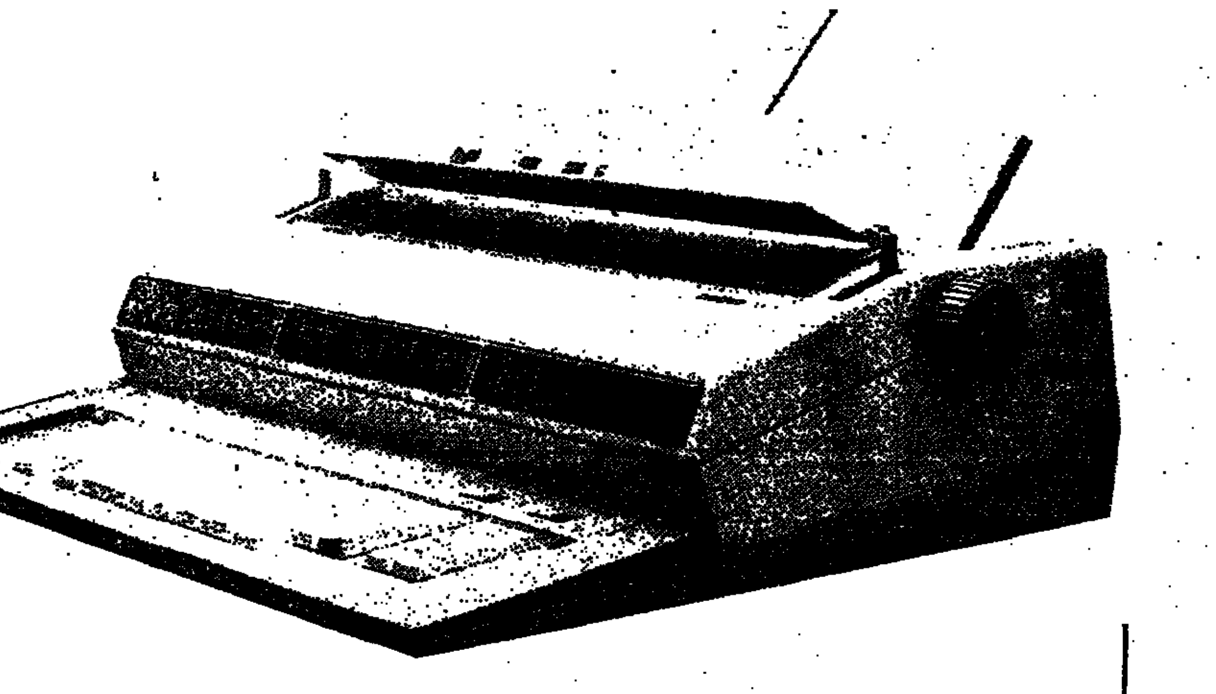

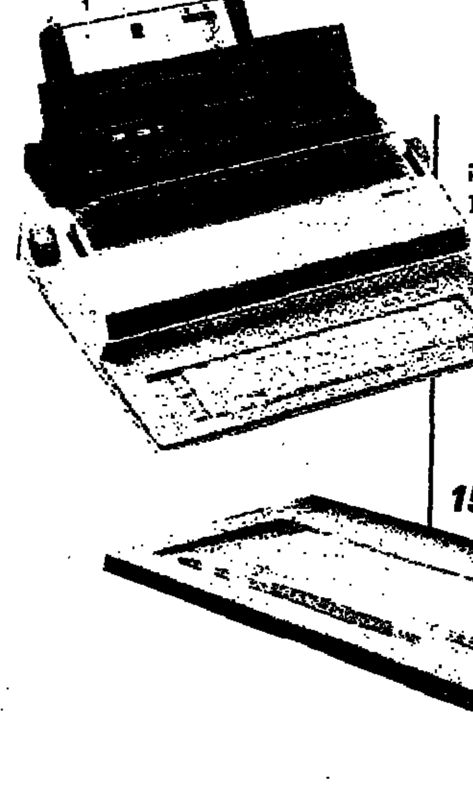

EM-701 מכונת הכתיבה של עידן המחשב

בעידן המחשב ומעבד התמלילים, מכונת הכתיבה האלקטרונית חיונית במשרד. מי ידפיס טפסים מורכבים? ומכתבים שאינם 'רב פעמיים'? ותכתובת שוטפת? ומה עם עמדת עבודה להדפסה בזמן שהמחשב תפוס? וכשהמדפסת מושבתת?

כדאי שתדע – התשובה היחידה היא מכונת כתיבה אלקטרונית מתקדמת, ורצוי שתהיה זאת EM-701.

לרשותך מכונת הכתיבה המתקדמת ביותר בעולם

34 סוגי כתב, זיכרון מחיקה של 500 סימנים, מבחר טבולטורים וכל התכונות הסובות לשיפור הביצועים והגדלת האיכות – כפי שעידן המחשב יודע להציע. זוהי EM-701, יצירת המופת של עידן האלקטרוניקה.

לרשותך מדפסת האיכות המתקדמת ביותר

בבסיסה של EM-701 מנגנון מדפסת האיכות המתקדמת של BROTHER (HR-25). המשמעות היא, שבנוסף להיותה מכונת הכתיבה המתקדמת, EM-701 היא מדפסת איכות מעולה. לא רק התחברות למחשב, אלא גם אפשרות להדפסה ולתקשורת דו־כיוונית, וכן – אפשרות להתחבר לכל המחשבים.

לרשותך גם מסוף תקשורת למחשב

בעת החיבור למחשב, EM-701 אינה רק מדפסת איכות, אלא גם מסוף המאפשר תקשורת עם המחשב – להעברת נתונים אליו וממנו.

זה הזמן להתמכן

משלוח ראשון של EM-701 הגיע ארצה בימים אלה. 200 המכונות הראשונות ישווקו במחירי היכרות.
למה אתה מחכה?

נסיון של 25,000,000 מכונות כתיבה

ביצועים של 15,000,000 מדפסות

brother EM-701

נציגים בלעדיים: אמפיסל ישראל בע"מ בית אמפיסל, רח' אפעל 3 קרית אריה פ"ת 49511 טל. 9225921
אולמי תצוגה ומכירות: תל־אביב: המלך ג'ורג' 62, 287102־3. פוקס. יהודה הלוי 20, טל. 656693 מיגד. דיזנגוף סנטר ק"ב טל. 286830
חיפה: הבנקים 16, טל. 523812. באר־שבע: פסג' אוניקו, טל. 36633. ירושלים: גבאי, יואי 1, 240054; צילומית, שמאי 19, טל. 02־221169
ובחנויות למיכון וציוד משרדי בארץ.

مكبر من الاصل

مكان من الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

מילאנו ניצחה את סאלוניקי ב־34 נק' ועלתה לבית הגמר

ידיבי מכבי: ריאל, זאראר, אורתז, קובנה ומילאנו

גביע האלופות

מילאנו (שרות "ספורט הארץ"). לאיטליה יהיה לפחות הכל ייצוג בבית גמר גביע אירופה לאלופות. זאת, אחרי שטראסר מילאנו חוללה כמו אמש את הבלתי יאומן וגברה על אריס סאלוניקי בהפרש 34 נקודות 83—49 (44—30). בכך מחקו האיטלקים פיגור של 31 נקודות מהמישחק הראשון בסאלוניקי (98—67).

היריבות האחרות של מכבי תל־אביב בבית הגמר יהיו ריאל מאדריד, זאראר, אורתז ולגיזרים קובנה.

הליטאים ניצחו אתמול בקובנה את גאלאטאסאראי איסטנבול 95—72 (בראשון 70—67) ואורתז ניצחה בצרפת את לחורקוון 81—66 (בראשון 84—76 לאורתז), שזו הופעת הבכורה שלה בבית גמר גביע אירופה לאלופות.

מכבי: הישג מרשים בסיגנון חמוץ־מתוק

בפעם הי"א בבית הגמר האירופי אחרי ניצחון בהפרש 26 נקודות (112—86) על אלופי פינלנד

דורון ג'מצ'י (מימין) ולי ג'ונסון, אמש ביד אליהו, שקלעו יחד 88 נקודות לסל אלופי פינלנד. (צילומים: עוזיקי קרן)

מאת גיא צוקר

אפשר אולי להתווכח על האופן שבו בחרו שחקני מכבי תל אביב לציין את עלייתם הי"א ברציפות לבית הגמר האירופי — במשחק בינוני, אפילו משעמם, מול טורפאן פיאט מהלסינקי — אבל אי אפשר להתווכח על גודל ההישג עצמו: הישג שאין לו תקדים בכדורסל האירופי, המעיד יותר מכל על כמה מבוסס האלוף הישראלי בצמרת הישראלית והאירופית. העליה הראשונה לבית הגמר, בעונת 1976—77, הניבה את גביע אירופה וב־1981 נוסף הגביע השני. אנשי תל אביב אינם מסתירים את רעבונם לגביע שלישי, אך כדי לזכות בו יהיה על הקבוצה לתקן כמה ליקויים, שנתגלו שוב בניצחון 86—112 (45—67) על הפינים.

למכבי שחקנים טובים דיים כדי לזכות בגביע, אולם גם כעת אין הם מנוצלים בצורה מירבית. אמש בלטה העובדה שתל אביב מתבססת על יכולת אישית של שחקניה, בהתקפה ובהגנה. כשדורון ג'מצ'י ומיקי ברקוביץ' קולעים בהצלחה מרחוק, כמו שהיה אתמול, (ג'מצ'י צבר 26 נקודות במחצית הראשונה), אין למכבי בעיה לנצח. השאלה היא מה יקרה כשהכדור לא ייכנס לטבעת, כמעט בכל זריקה, ולא תהיה הזדמנות להשגת הכדור החוזר בהתקפה? אז יעמוד למבחן משחק ההתקפה הקבוצתי, הרחוק מלהיות מושלם.

בהגנה הבעיה דומה. מלבד לי ג'ונסון (5 חסימות) ומוטי ארואסטי מתרכזים שחקני מכבי בשמירה אישית בלבד. למרות שבשורות האלוף הישראלי מרבים להזכיר העונה את הדגש המושם על משחק ההגנה, יש לצבי שרף ולעוזרו יאיר שרון עבודה רבה בתחום זה. במשחק קים מול אלופת ברית המועצות, או ספרד למשל, יזדקק מכבי לעבודת צוות, בשני צידי המגרש, כדי להשיג ניצחונות. כאמור, יש את הכלים, אולם אפשר לנצלם בצורה טובה יותר

מכבי תל אביב — טורפאן פיאט הלסינקי 86—112

★ המצטיין: דורון ג'מצ'י

● לתל אביב קלעו: ג'מצ'י 38, ג'ונסון 22, ברקוביץ' 20, מגי 18, קורנליוס 4, ליפין 4, אורדיסי 4, ארואסטי 2.

● להלסינקי קלעו: וויליאמס 28, קלינגה 20, ראורמו 17, וויד 13, ברונברג 4, וידינג 2, ראייסנן 2.

שפטו וישוריו פירוזו (איטליה), מלקולם היגז' (אנגליה). 2,500 צופים, איצטדיון יד אליהו.

מכבי תל אביב לא נזקק למאמץ רב, כדי לנצח את הפינים. ג'מצ'י ערך מישחה פרטי והוליך את קבוצתו ליתרון 28—43 בדקה הי"ג, ועד להפסקה גדל הפער ל־67—45. במחצית השנייה, כשירד אחוז הקליעה של תל אביב, צימצמו שחקני הלסינקי את פיגורם ובדקה הי"ג 35 היתה התוצאה 93—79 בלבד. כאן התעורר לי ג'ונסון (רחוק מכושרו) וביחד עם ארואסטי, שנלחם עד לשניית הסיום, עזר להעלות את היתרון ולהעמידו על 26 נקודות 112—86. אצל הפינים בלטו קלינגה ואנדרה וויליאמס, שצברו נקודות רבות מתחת לסל הישראלי.

בעוד שעל המגרש היתה למכבי עייפות ברורה, הצליחו כ־50 פינים בלהבים ל"הבריס" 2500 צופים אדישים, בעידוד נמרץ לאורך המשחק כולו, שגרם לעתים הנאה גדולה יותר מאשר מהלכי הכדורסל שנראו על הפרקט.

הפועל ת"א הובס בוארזה ב־37 נק'

נכנע 112—75 והודח ממשחקי גביע קוראץ'

גביע קוראץ'

וארזה (שרות "ספורט הארץ"). קבוצת הכדורסל של הפועל תל אביב הודחה כאן אמש מגביע קוראץ', לאחר שהובסה 112—75 על ידי ויאגרה המקומית. האיטלקים שמרו שמירה אישית אגרסיבית, בה הצטיינו בבלימתו של מייק לארגי, שקלע 37 נקודות במשחק הראשון. במקביל, הם קלעו בצורה מרהיבה, ובמחצית הראשונה השיגו 24 סלים מ־32 ניסיונות קליעה (!). האיטלקים הוליכו לאורך המשחק כולו ומחקו בקלות את יתרון 7 הנקודות של הפועל ת"א מן המשחק הראשון באוסישקין. שחקני הפועל איבדו 20 כדורים ולהוציא את דון רוביג'סון, היו חלשים. בסך הכל דייקו שחקני וארזה ב־44 זריקות, מתוך 68. לעומת, שחקני תל אביב, שהשיגו 30 סלים בלבד, מ־66 זריקות.

● לוארזה הרבו לקלוע: פיטמן 23, מאקטי 19, וסקובי 18, בוזלי 13, תומפסון 14.

● להפועל תל אביב קלעו: רובינסון 8, פרישמן 18, לארגי 14, מיסר 11, וויליס 10, ריקמן 4.

● ג'יימס מורי, ברוסלו הפועל חולון, עלול להחמיץ את משחק הליגה מול מכבי תל אביב ביום שני, כיוון שהוא סובל עדיין מכאבי ראש ומחולשה. בקבוצה חוששים, כי יוחזר לפעילות רק לאחר שיחלים לחלוטין.

● עמית נאמד גבר על האמריקאי מקלין 6—0, 6—3, ומנשה צור גבר על הגרמני ברונראו 6—4, 6—3, במשחקי רבע הגמר בסבב הבינלאומי ע"ש פרנקל בטניס בירושלים. המדורג מספר 1 הגרמני פורסיאנו גבר על גורנבוך מלוכסמבורג 6—4, 6—3 והאיטלקי סנגנלי ניצח את האמריקאי קנדי (שזכה בתחרות אשקלון) 6—3, 6—3.

כדוריד

ישראל נגבעה להולנד

הארלם, הולנד (שרות "ספורט הארץ"). נבחרת הכדוריד של ישראל נוצחה כאן 22—17, במשחק הידידות השני שקיימה, על ידי הנבחרת המקומית. הישראלים נוצחו שלשום ע"י איסלנד וישחקו היום עם נורווגיה. יואב דרזקר (5 שערים), אליעזר הוד (4) ואמיר גרא (3) הירבו להבקיע לישראל.

התחזית של סופר "ספורט הארץ":

ירושלים תשאיר שתי נקודות בלוד

אחרי המחזור

מאת משה הרגעש

טבלת הליגה הארצית

1.	בית"ר ים	6	7—16	12
2.	בני־יהודה	6	7—11	12
3.	מכבי נתניה	6	5—7	11
4.	הפועל פ"ת	6	3—6	10
5.	כפר־סבא	6	5—7	10
6.	מכבי חיפה	6	4—6	10
7.	מכבי ת"א	6	5—10	9
8.	מכבי פ"ת	6	4—8	9
9.	שמשון ת"א	6	3—5	9
10.	מכבי יבנה	6	5—8	6
11.	באר־שבע	6	5—8	6
12.	מכבי יפו	6	7—10	6
13.	בית"ר ת"א	6	9—13	6
14.	הפועל לוד	6	3—5	5
15.	הפועל ת"א	6	3—6	4
16.	ב. נתניה	6	2—13	1

תיאורטית צפויה פתיחה מרשימה למחזור השביעי בליגה הלאומית. המוליך הטרי בית"ר ירושלים יתארח כבר היום בלוד (14.30) במגרשו של הפועל המקומי שחזר לליגה הלאומית.

מישחק נוסף שהוקדם להיום הוא המיפגש בית"ר נתניה — שמשון תל־אביב. שני מישחקים מסקרנים יהיו בבלומפילד: האלוף הפועל תל־אביב יארח במישחק הראשון את הפועל פתח־תקוה (14.00), מכבי תל־אביב יתמודד במישחק השני (16.00) עם מכבי נתניה. בני־יהודה הצמרת שני יתארח בבאר־שבע, גם מכבי חיפה סגן המוליך ישחק בחוץ נגד מכבי יפו. השעה הראשית למישחקים 14.30.

הפועל לוד — בית"ר ירושלים

בבית"ר ירושלים מודעים היטב לעובדה, כי לא כל המישחקים יהיו בבחינת "פיקניק מענג". הלודאים בהחלט מסוגלים להעניק להם תוכחת נוספת.

★ התחזית שלי: תיקו.

הפועל באר־שבע — בני־יהודה

חניכיו של יצחק שניאור עדיין בלתי מנוצחים. מחר הם עלולים להיווכח, כי במשחק חוץ בבאר־שבע הכל עלול לקרות. גם אם הפיסגה כל כך קרובה.

★ התחזית שלי: ניצחון לבאר־שבע

הפועל תל־אביב — הפועל פתח־תקוה

לאלופים ודאי נמאס לשמש מטרה לקיתונות ביקורת. זו לא תהיה הסיבה היחידה שתדרבן להר בית, כי עדיין מוקדם להספידם.

★ התחזית שלי: ניצחון לתל־אביב.

מכבי תל־אביב — מכבי נתניה

שתי הקבוצות הרשימו אמנם בחלק מהמשחקים, אך גם סבלו מחוסר יציבות. ביכולתן אין הבדל עקרוני, אך הביתיות עשויה לסייע למכבי תל־אביב לחזור לתמונה.

★ התחזית שלי: ניצחון לתל־אביב.

מכבי יפו — מכבי חיפה

החיפאים אינם מצליחים לשחזר את הכושר מעונת אשתקד. אלי דווקא הרחוק מאוהדיהם הם יזכירו את ימי האליפות העליזים.

★ התחזית שלי: ניצחון לחיפה.

הפועל כפר־סבא — מכבי פתח־תקוה

חניכיו של ניסים בכר יבקשו לתקן את הרושם מהפסד האורח להפועל פתח־תקוה. מישחק בית עם מכבי פתח־תקוה עשוי להיות הב־תוכת המתאימה לכך.

★ התחזית שלי: ניצחון לכפר־סבא.

בית"ר תל־אביב — מכבי יבנה

מבט בטבלה משקף נאמנה את היכולת של שתי הקבוצות במחזורים שחלפו. השוויון בנקודות ימשך ודאי עד למחזור הבא.

★ התחזית שלי: תיקו.

בית"ר נתניה — שמשון תל־אביב

העולה החדש מנתניה שימש עד כה ספק הנקודות של הליגה. ספק אם התמונה תשתנה דווקא במיפגש עם השמשונים.

★ התחזית שלי: ניצחון ל־שמשון.

המוליך מיהוד מתארח אצל השני מטבריה במוקד המחזור ה־7

טבלת הליגה הארצית

1.	הפועל יהוד	6	7—13	13
2.	הפ. טבריה	6	10—15	12
3.	הפ. חדרה	6	8—18	11
4.	הפועל חולון	6	3—7	11
5.	מכ. שעריים	6	6—9	10
6.	הפ. בית־שאן	6	5—7	10
7.	הפועל עכו	6	8—11	9
8.	הפועל חיפה	6	5—7	9
9.	הפ. מרמורק	6	10—7	7
10.	בית"ר רמלה	6	8—5	7
11.	הפ. דימונה	6	5—5	6
12.	הפ. רמת־גן	6	5—2	6
13.	הכח רמת־גן	6	8—4	6
14.	בית"ר נהריה	6	3—1	5
15.	רמת־עמידר	6	10—4	5
16.	הפועל ים	6	12—4	1

הליגה הארצית

מאת סופר "ספורט הארץ"

תבנית מישחקי המחזור השביעי העידה מישחק מרכזי של ממש: הפועל טבריה הטרוה שני יארח את המוליך הפועל יהוד. נקודה אחת בלבד מפרידה בין שתי הקבוצות. ביכולתן אין שוני משמעותי, אך לביתיות יהיה ודאי משקל רב.

גם הפועל חדרה והפועל חולון לוטשים עיניים לפיסגה, שכיום ישחקו בבית. הפועל חדרה מעומד לנצח את העולה החדש בית"ר נהריה. להפועל חולון מצפה מי־כשול גבוה, ברמות הפועל רמת־גן. המישחק יהיה היום כמו הדרבי הרמת־גני המסקרן בין מכבי ורמת־עמידר להכח רמת־גן.

מיפגש שכנים יהיה ברחובות כאשר מכבי שעריים יארחו את הפועל בית־שאן. הביתיות מעניקה יתרון תיאורטי למארחים. להפועל חיפה תהיה הזדמנות נוחה להת־אושש מאי ההצלחות בתקופה האחרונה, הוא יארח את הפועל מרמורק. יורד אחר הפועל ירושלים עדיין מחפש ניצחון ראשון. הוא בהחלט מסוגל להשיג זאת במישחק הבית עם בית"ר רמלה. הפועל עכו יתמודד במגרשו עם העולה החדש הפועל דימונה. האורחים יבקשו ודאי נקודה ספק אם יזכו בה. השעה הראשית למישחקים 14.30.

● מאיר הנוכח, בעבר כדורגלן מכבי ת"א שניסה את מזלו בקבוצת בראנדבי מדנמרק, קיבל תשובה שלילית מן הקבוצה והחליט לנסות את מזלו בארצות הברית, אחרי שגם ניסיונו להתקבל לקבוצה דנית אחרת נכשל. (א. הזבי, קופנהאגן)

אנגליה

במוקד המחזור: דרבי לונדוני

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). הדרבי הלונדוני באיצטדיון הייבורי בין ארסנל לטוטנהאם, יעמוד במוקד המחזור הי"ד בליגה האנגלית. ארסנל מדורגת שניה עם 24 נקודות, וטוטנהאם רביעית עם 22 נקודות. המובילה, נוטינגהאם פורסט (26 נק'), תתארח בקובנטרי והש־לישית ליוורפול (23 נק') תשחק בלונדון נגד קווינס־פארק ריינג'רס.

יתר המישחקים: אוורטון — צ'לסי, לסטר — ניוקאסל, מנצ'סטר סיטי — אסטון וילה, אוקספורד — מנצ'סטר יונייטד, שפילד וונסדיי — סאות'המפטון, ווטפורד — צ'רלטון, ווימבלדון — לוטון.

בונדסליגה

משחקי חוץ ל־4 המובילות

פרנקפורט (שרות "ספורט הארץ"). ארבע הראשונות בטבלת הבונדסליגה (עם 17 נק' כל־אחת), משחקות מחר בחוץ במחזור הי"ג. המובילה, באייר לברקוזן, יוצאת לברלין למישחק נגד בלאו־וייס, האמבורג משחקת בדיסלדורף, באיירן מינכן מתארחת במאנהיים, וורדר ברמן תשחק על מגרשה של שטוטגארט.

יתר המשחקים: דורטמונד — קייזרסלאוטרן, הומבורג — פרנקפורט, פ.ס. קלן — נירנברג, שאלקה — מנשנגלאדבך, באיאר אורדינגן — בוכום.

● בליגה הצרפתית. המישחק המרכזי במחזור הי"ז בצרפת יפגיש את השלישית פאריס סן־ז'רמן (19 נק') עם הרביעית טולון (17 נק'). יתר המישחקים: בורדו — לאוואל, נאנסי — מארסיי, ניס — סנט־אטיין, נאנט — ברסט, ליל — ראסינג פאריס, טולוז — מץ, להאוור — מונאקו, רן — אוקזר, סושו — לאנס.

כדורגל

קפריסין לא תבוא לישראל

מאת משה הרגעש
סופר ספורט "הארץ"

משחק הרעים הבינ־ארצי בכ־דורגל, בין נבחרות ישראל וקפרי־סין, שנועד ליום ד', 19 בנובמבר, ידחה למועד אחר. אתמול התקבל מברק מהתאחדות הכדורגל של קפריסין, בו מבקשים הקפריסאים לדחות את ביקורם בארץ בגלל עומס משחקים. עם הנבחרת הלאו־מית של קפריסין עמדה לבוא גם נבחרת העתודה, כדי להתמודד עם הנבחרת המקבילה של ישראל. המשחק הבא הצפוי לנבחרת ישראל יהיה בתחילת דצמבר נגד נבחרת שווייץ ברמת־גן.

● שאול מזרחי, יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, אמר כי ההתאחדות לא תתיר לשדר בשבת את תוכנית הרדיו שירים ושערים. מזרחי אמר, כי אם הטלוויזיה לא תצלם את משחקי הליגה הלאומית לא תותר גם שידור תכנית הרדיו. דיווחים על משחקי הליגה הלאומית יועברו שוב על ידי קול השלום, בתוכנית שבת ספורט שעורך שאול איזנברג.

כדורעף

מחר הגומלין של נציגי ישראל בגביע אירופה

נציגי ישראל בגביעי אירופה בכ־דורעף יקיימו מחר את משחקי הגומלין בסיבוב הראשון. האלוף הפועל מתים יארח (19.00) בגביע האלופות את ס.ו. ממר מלוכסמבורג. במישחק הראשון ניצחו הישראלים ללא קושי 3—0. בגביע למחזיקות גביע יארח הפועל כפר־סבא (שעה 20.00) את הנציג ההולנדי דלתא לויד שניצח בהולנד 3—0. הפועל קרית־אתא יארח בגביע הפדרציה את אוניברסיטת לוזאן משוייץ. המישחק יהיה בקרית־מוצקין בשעה 19.30.

חדשות חוץ

סוריה הגבילה חופש הפעולה המיליציות הפרו־איראניות הקיצוניות בבקעת לבנון

בעל־בק (ע"צ). סוריה הגבילה בשבועות האחרונים במידה ניכרת את חופש הפעולה של המיליציות הפרו־איראניות הקיצוניות בבקעת לבנון, מוסר כתב סוכנות הידיעות הצרפתית באיזור.

מראשית אוקטובר מפעיל קצין בכיר הרש של שירותי הביון הסוריים "אגרוף ברזל" באיזור זה הגובל בסוריה. הקולונל מוחמד א־שער שם קץ לפעילותם של אנשי המיליציות הפרו־איראניות וגם של אנשי המיליציות הפרו־סוריות, בניגוד לארישות שאיפיינה עד אז את התנהגות הכוחות הסו־רים באזור.

זה עשרה ימים נעלמו "שומרי המהפכה האיראניים" מהמקומות הציבוריים בבעל בק, שם התבלטו עד אז. תנועת חיזבאללה הפרו־איראנית, שהיו תמאנו העיקרי שלה, צימצמה את השפעתה, בייחוד הבבאויות. אנשי המיליציה שלה נמנעים לאחרונה לעבור דרך מחסומי כבישים סוריים.

לעומת זאת, המיליציה השיעית אמל, בעלת־בריתה של דמשק, התחזקה באיזור ופתחה סניפים חדשים בעיר בעל־בק, אחד מהם במרחק של 200 מטרים מהמטה הכללי של חיזבאללה.

חיזבאללה פרסמה בשבת הודעה, בה נאמר כי היא "מעמידה את משאביה לרשות סוריה, במשימה לשמור על הסדר באיזור." הודעה זו נמסרה לאחר שהצבא הסורי ערך חיפושים בגיזרה שבשליטת המיליציה הפרו־איראנית, כדי לגלות שם שני מנהלים של בנק נוצרי שנחטפו זה עתה. שני החטופים שוחררו באותו יום, בלי שוחד ותוספות.

אסאד: בריה"מ ידידה שאפשר לסמוך עליה

דמשק (ע"ר). נשיא סוריה חאפז אל־אסאד אמר אתמול כי בריה"מ היא ידידה כנה של סוריה שאפשר לסמוך עליה.

במברק אל מנהיגי בריה"מ גורבאצ'וב וגרומיקו לרגל יום השנה למהפכה הבולשוויקית, כתב אסאד: "הקשרים הקיימים בין סוריה ובריה"מ הוכיחו כי בריה"מ היא ידידה כנה של ידידותה אפשר לסמוך".

מנהיגי בריה"מ שיגרו בשבוע שעבר מברק לאסאד, בו הביעו תמיכה מלאה בדמשק עקב ניתוק הקשרים עם בריטניה.

שער רביעי ללירה המצרית

קהיר (ע"ר). קהיר הנהיגה שער חליפין רביעי ללירה המצרית. בעוד היא מנהלת שיחות עם קרן המטבע הבינלאומית בדבר קביעת שער אחיד, מסרו היום בנקאים. הם ציינו כי נראה שצעד זה סותר את כוונתה המוצהרת של קהיר לייעל את מערך שערי החליפין המסובך שלה, כפי שדרשו נציגי קרן המטבע.

השער החדש של 1.80 לירות מצריות לדולר אמריקאי, חל על הוצאותיהם של מצרים המבקרים בחו"ל בשליחויות רשמיות, על סי־פול רשאי ועל עליה לרגל למכה.

45 עובדי בארות־נפט נהרגו באסון המסוק הכבד ביותר בבריטניה

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). 45 עובדי בארות הנפט בים הצפוני נהרגו אתמול באסון המסוק הכבד ביותר בתולדות בריטניה.

בלי התראה מוקדמת, וללא כל סיבה ידועה עד כה, היכה ה"צ'ינוק" את המים והתרסק במקום. 19 גופות נימשו אמש מן המים, ומספרם של הניצולים הגיע ל־2 בלבד. המסוק המריא ממסוף קידוח ליד האי שט־לאנד, והאסון התרחש סמוך לנחיתתו.

לפני שלוש שנים היה הכלי מעורב בתאונות אונס בגלל קלקול במערכת המנועים. החוקרים אינם סבורים כי מדובר במעשה חבלה.

מגדילים השכר באש"ף

אבו־דאבי (ע"מ). הקרן הלאומית הפלשתינאית קיבלה בישיבתה האחרונה, שהתקיימה בשבוע שעבר בכוויית, החלטות לשיפור רמת החיים של העובדים באש"ף.

מדובר באזרחים ובאנשי הצבא, וכמו כן במשפחות העצורים והחל־לים. "אל־איתיחאד", המדווח על כך ממקור פלשתינאי, מוסר כי אחת ההחלטות החשובות שהתקבלה בנושא זה היא הגדלת המשכורות, כדי "להתמודד עם יוקר המחיה בגר־דינות, בהן הם מתגוררים".

ג'נרל מוטורס סוגרת 8 מפעלים עם 27,000 עובד

פועלים דטרויט (ע"ר). ג'נרל מו־טורס, החליטה לסגור לפחות שמונה מפעלים בארה"ב המעסיקים 27,000 פועלים — מסר אתמול העיתון "דטרויט ניוז". העיתון מסר כי שישה מפעלים להרכבת מכוניות ושני מפעלי מתכת ייסגרו בהדרגה אך לא מיד.

הסיבה לסגירה — ירידה ברווחים של החברה.

פולין — אומה של מומחים בחילופי טובות הנאה

וארשה (ע"ר). המחסור הכרוני במוצרי צריכה בפולין, וקיום של בירוקרטיה רבת עוצמה, יצרו אומה של מומחים בחילופי טובות הנאה, קבלת ומתן שוחד, וסחיטה לצורך הטבת המצב הכלכלי האישי.

נוסף על השערוריות הגדולות, בהן מעורבים אנשי מימשל ופעילי המפלגה הקומוניסטית, המתפרסמים בכלי התקשורת, מעריכים סוציולו־גים כי פולנים רבים שיכללו מאד שיטה המכונה "סידורים" — חילופי טובות הנאה, על־מנת להסתדר ו"לגמור את החודש".

בין הפירסומים בעיתונות הרש־מית ב־1986: מקרה של 100 איש, שגנבו טונות רבות של בשר מבית־חרושת בעיר האלבייץ' בדרום פו־לין. בעיר פוזנאן הואשמו 10 מנה־לים של מבשלות־שיכר בגניבת 8,000 ליטר אלכוהול טהור. המשטרה בעיר ורוצלאב חשפה כנו־פיה של סוחרים, מנוהלת בידי אנשי מכס, שבדרך של סחיטה ואיו־מים והצעת "חסות", קיבלו מכוניות, תכשיטים ורכוש בהיקף של קרוב למיליון דולר.

שליט פולין, הגנרל ירוזלסקי, שפתח במערכה של ביקורת עצ־מית בעניין זה, חשף בעת האחרונה מקרים של שחיתות בקרב עובדי מדינה ועובדי רשויות מקומיות. ולדבריו — כצל מגבנן המגיעה לצרכים פרטיים, ציוד נמכר במחירי שפל. הת־קציבים מקומיים הושבו למקומות מסופקים; חלקים בצמרת הממשלתית עצמו עין למראה אי־הסדרים, עד שהדבר הגיע לתשומת לב השלטונות המרכזיים בוארשה.

שוחד ניתן בפולין לצרכי השגת משרה טובה יותר, למציאת דירה, לקניית דג מלוח, השגת נייר טואלט, מתן מתנות לרופאים ואף לקברנים.

עורך את המדור: חיים מל

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה ללא עת של
בתנו, אמנו ואחותי היקרה
אריאלה פרלמוטר
(מבית טנן)
ההלוויה תתקיים היום יום שישי, ה' חשון תשמ"ז 7.11.86 בשעה 12.00 בבית העלמין בחולון
נפגשים על יד השער החדש
האבלים:
הוריה: הנס ואסתר טנן
ילדיה: ידיב ודועי
אחיה: אמנון ואבגל טנן

ביום השלושים לפטירתה של בתנו ואחותנו אהובה
ענת ז"ל
נעלה לקברה לאזכרה וגילוי מצבה בבית הקברות בפרדס חנה ביום ראשון ז' בחשון תשמ"ז 9.11.86 בשעה 15.00
פנינה, מנחם וטלי דרוד

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
הרצל (הייני) גצלר
ז"ל
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ולטכס גילוי המצבה ביום שני ח' בחשון תשמ"ז (10/11/86) בשעה 14.00 בחלקת ההגנה בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה
נפגשים ע"י השער
תודתנו נתונה לכל מנחמנו
רעייתו: דינה גצלר
בתו וחתנו: טליה וגד זאבי
אחיו ואחותו: אסה גצלר וסאלי לינד
נכדיו: רמי, יעל, מיכל וגור
ומשפחות ורדי וזאבי

ליוסי אהרונוביץ
משתתפים באבלך במות
אביך ז"ל
מהנהלת תדיראן

איגוד מבקרי העיריות בישראל
חברי האיגוד
משתתפים בצערו של חברם
דוברינסקי אורי
מבקר עיריית פתח תקוה
במות עליו אביו
נתן ז"ל

לשושנה לוין
ומשפחתה
השתתפותנו הכנה באבלכם
במות יקירכם הישר באדם
נחום לוין
קסטרו מודל
צוות העובדים וההנהלה

לג'ו לוי
אתך באבלך על מות
אמך ז"ל
תנחומים למשפחה
קבוצת טבע
מועצת המנהלים

לצבי גרינבאום וב"ב
משתתפים בצערכם במות
האב ז"ל
מפעל ניר אמריקאים
ישראליים בע"מ

לנח הורניק
תנחומנו הכנים במות
אביך ז"ל
יבם ישראל

אבינו וסבנו היקר
רוברט פרידמן
נפטר בירושלים אתמול, 6.11.1986, בגיל 81
אדם פרידמן
ומשפחתו
לבירור מועד הלויה, נא להתקשר לטל. 02-690469

במלאת שלושים יום לפטירת יקירתנו
ד"ר מרים בועז — פרוינד
נעלה לקברה בבית העלמין בקרית טבעון א' 9.11.86 בשעה 16.00
תודתנו לכל מנחמינו
המשפחה

במלאת שנה לפטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר
אילת יוסף ז"ל
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ביום ראשון ז' בחשון תשמ"ז 9.11.86 בשעה 15.30 בבית העלמין "הדרום" — בגבול חולון בתים
המשפחה

במלאת שבע שנים לפטירתה
נתייחד עם זכר יקירתנו
איבי וייס ז"ל
האזכרה תתקיים ביום ראשון, ז' חשון, (9.11.86) בהר־המנוחות, גבעת־שאול, ירושלים, בשעה 15.30
המשפחה

לאברהם אדמוני ומשפחתו
השתתפותי בצערכם במות
האב וראש המשפחה
אביגדור אדמוני ז"ל
ישעיהו שקד

לחברנו בעבודה
יוסף לוי
השתתפותנו הכנה באבלך הכבד במות
אמך ז"ל
"כור מזון"

ביום השלושים לפטירתו של יקירנו
רמי (אברהם) בהט
בן יהודה בליגרוצקי ז"ל
נקיים אזכרה ביום ראשון ז' חשון תשמ"ז 9.11.86 בשעה 15.00
בבית העלמין במושב ניר צבי
המשפחה

הלוח הארצי
הארץ חדשות
הלוח הבטוח

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל. 03-371261.
המחיר למודעה 42 ש"ח
המחיר למילה 5.25 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים מ"6 בערב עד למחרת ב"7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523155
תל־אביב 460111
חיפה 512233
בת ים 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' " 8.00-20.00
בימי ו' " 8.00-15.00
טלפונים: 03-433500, 03-433300
"שקמה" — שרות רפואי לקב
שרות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 19—24
טל' 03-7549111 "שקמה" קפ' מנוי 222
מד"ן — עזרה ראשונה נמשית:
(24 שעות ביממה):
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-261111
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב 03-223958
מרכז מידע לקורבנות אונס (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 03-245554
חיפה טל' 04-382611
מרכז מידע למכבי לגיל מטופל "מעגלים"
א ו-ה 13.00-11.00
ב ו-ד 18.00-16.00
רח' מאנה 13 תל־אביב
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
חיפה:
רח' הגפן 26, קומה ב', טל' 04-523566. שעות הקבלה: כל יום 20.00—23.00
שר"ן - שירות רפואי נייד ירושלים (24 שעות ביממה) כולל רפואת שיניים
מוקד יום - 660585, 02-669531
מוקד לילה שבת וחג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכבן בל'
תל אביב, מוקד יום - 218820, 218898
מוקד לילה - 631011 מנוי 3752 ול' השאיר הודעה לרופא תורן מכבן בל'

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים, פנימית)
איכילוב — (כירורגיה).

ירושלים
שערי צדק — (פנימית)
הדסה ע"כ — נשים, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים, א.א.ג)
בקור חולים — (ילדים)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
זיוה אבי"ל 52 שד' התקוה 378403
שרה דב האומר 3 תכנית ל' 428510
ירושלים
מרפאת רוקח הנביאים הגידים 1 224173/8

חולון
אסותא מרומפלדר 4 5058197
בת ים
בני בת ים הנביאים 3 5515671

פתח תקוה
נטא חפץ חיים 6 910541
נתניה
קופ"ח כללית ברודצקי 31 91125
הקריות
המרכז מסחר מודיעין קרית מוצקין 715136
חדרה
ימה הנשיא 66 22122

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחה, מיניות — אמצעי מניעה. ימים ב' ג' ד' — 17.00-20.00.
בוגרשוב 66 ת"א, טל. 281228-9.
חיפה: ימים א', ד' — 16.00-19.00
רח' הספורט 14 טל. 81526

יום שבת

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים:
מ"6 בערב עד למחרת ב"7 בבקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523155
תל־אביב 460111
חיפה 512233
בת ים 781111
הרצליה 052-81333
נתניה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' " 8.00-20.00
בימי ו' " 8.00-15.00
טלפונים: 03-433300, 03-433500
מד"ן — עזרה ראשונה נמשית:
(24 שעות ביממה):
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111

מרכז מידע לקורבנות אונס — 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים — 245554
חיפה — טל' 04-82611
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649
פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
חיפה, רח' הגפן 26, קומה ב', טל' 04-523566. שעות הקבלה: כל יום 20.00-23.00.
שר"ן - שירות רפואי נייד (24 שעות ביממה) כולל רפואת שיניים
מוקד יום - 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכבן בל'

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגיה)

ירושלים
בקור חולים — (נשים)
שערי צדק — (ילדים)
הדסה ה"צ — (פנימית)
הדסה ע"כ — (כירורגיה, אורטופדיה, עיניים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
שרה דב האומר 3 תכנית ל' 428510
זיוה אבי"ל 52 שד' התקוה 378403
מנ"ש. שרה דב האומר 3 תכנית ל' 428510
מנ"ש. שרה דב האומר 3 תכנית ל' 428510
ירושלים
מרפאה רוממה הצ"ב 28 523191
מנ"ש בקשי מחנה יהודה 2233761

חולון
ד"ר זהרי סוקולוב 70 842433
בת ים
קופ"ח עין יהב 2 884854
פתח תקוה
רסל הרשילד 89 911406
רמת גן
הדסה כצנלסון 151 722271
נתניה
פורת פ"ת 76 40967
הקריות
המרכז מסחר מודיעין קרית מוצקין 715136
חדרה
ימה הנשיא 66 22122

מרכזי מידע — אגד
02-528251-2 03-432777 04-549121

הסנה
מוגש כשירות לציבור על ידי
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

לעיתון בעל מוניטין באזור הדרום
דרוש/ה
עורך/ת
ניסיון מוכח בעריכה - חובה!
להתקשר ליואב
055-21935
055-22080

למפעל למוצרי גומי ופלסטיק
דרושים:
1. נשות מכירה
★ עדיפות לבעלות רקע טכני.
2. מנהל יצור
★ בעל ידע בערבול תערובות.
★ נסיון 5 שנים לפחות.
3. מרכזנית "תדקס"
נא לפנות בצרוף קורות חיים
לת.ד. 3207, תל־אביב מיקוד 61030
עבור "מחלקת כ"א"

לחברת תעשייתית בת"א
דרושה
עוזרת אדמיניסטרטיבית למנכ"ל
לטיפול:
★ ניהול משרד
★ כח אדם ושכר
★ יבוא ויצוא
יום עבודה מלא, 6 ימים בשבוע
אנגלית חובה, ניסיון יתרון
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 3316 ת"א
עבור המנכ"ל

לדפוס פרינטיב בע"מ
דרושים
— דפס אופסט
בעל נסיון בעבודות צבע ל־1/4 גליון + נומרציה.
— דפס אופסט
לעבודות שמינית להמדה 600.

למתאימים תנאי שכר מעולים, 5 ימי עבודה בשבוע.

לפרטים נא לפנות טלפונית מיום א' 02-539662 לעמי.
— סודיות מובטחת —

לחברה מסחרית בענף הפירסום בירושלים
דרושה
פקידה בכירה
דרישות התפקיד:
★ אחריות על צוות פקידות
★ טיפול בלקוחות
★ שעות עבודה לא שיגרתיות
הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית
★ ידיעת השפה העברית על בוריה
בדבר פרטים נא לפנות לטל 03-370640 למיכל

לעיתון יומי דרושים/ות
דילי/ות מכירה
לאזור ת"א־גוש דן וחיפה
★ 3-4 פעמים בשבוע
★ שעות עבודה גמישות
★ שכר בסיסי + עמלות
להתקשר החל מיום ו'
03-5121340 עירית
החל מיום א'
04-661166 ירון

דרושים
אנשי מכירות
למכירת פרוייקט הישוב צופים
★ בעלי רכב פרטי
★ ניסיון במכירות
מועמדים מתאימים יעברו הכשרה וקורס מיוחד בנושא
למתאימים מובטחות הכנסה גבוהה
פרטים נוספים בטלפונים:
רח' עקיבא 20 בני ברק טל: 03-788146
9228116 בערב

דרושה
קלדנית מנוסה (I.B.M ל)
למשרה מלאה בת"א
03-209752 לתמרה מיום א'

הדלקת נרות

	ש"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.09	5.21
תל אביב	4.27	5.23
חיפה	4.17	5.20
באר־שבע	4.25	5.22

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
אדריכל/ית
בעל/ת ניסיון רב בעיצוב פנים
ושכנאי/ת בניין
טל. 03-256356, 03-269312

מחסנאי
(עם ידע ברכישה)
★ אנגלית בסיסית
★ רשיון נהיגה
לעבודה בחיפה
טלפונים:
04-515804
04-530785

האם הנך סוכן/ת רפואי/ת המבקר/ת בבתי חולים?
מכל להציע לך עבודה מעניינת ותנאים טובים
סודיות מובטחת
נא לפנות לת.ד. 6237 ת"א מיקוד 61061

לבורדו טקסטיל ירושלים
יצרני
LILY OF FRANCE (EUROPE)
CAROLE HOCHMAN (U.S.A)
דרושה
מזכירת מחלקת שיווק
שליטה באנגלית (כולל הדפסה)
שעות העבודה 8.00—17.30, 5 ימים בשבוע
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, נסיון קודם ושכר מבוקש לת"ד 3172 ירושלים 91031 (עבור מזכירה)

עבור חנות גדולה ופעילה בירושלים
דרושים
★ מזכירה אחראית
מאורגנת (טובה ביחסי ציבור)
עדיפות לבעלת נסיון בניהול חשבונות מסחרי
שעות עבודה גמישות
★ איש/אשת מכירות
מוכשר/ת ובעל/ת נסיון מסחרי
לטיפול בלקוחות פרסומים בחנות
תנאים מצויינים — למתאימים
נא לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות חיים
לת"ד 5102 רמת־גן 52150
— סודיות מובטחת —

חברת החשמל לישראל בע"מ
לנגבת באר־שבע דרושים:
★ **מהנדס/ת חשמל**
כישורים דרושים:
• רצוי ידע במתח גבוה
• נסיון של שנתיים לפחות
★ **טכנאי/ת או הנדסאי/ת זרם חזק**
לאזור אילת דרוש:
★ **מהנדס/ת חשמל**
כישורים דרושים:
• רצוי ידע במתח גבוה
• נסיון של שנתיים לפחות
המעונינים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, למחלקת כח־אדם, מחוז הדרום, ת.ד. 9002, תל־אביב 61090

למפעל תעשייתי בירושלים
דרושים עובדים בעלי נסיון
• משחזן
במשחזת בעלת ציר גמיש
• מסגר מכני
• חרט • פחח
תנאי עבודה נוחים • 5 ימי עבודה
02-527132-3-4

לרשת מרפאות שיניים ארצית
דרושים:
רופאי שיניים מומחים
בתחומי האורטודנטיה והפריודנטיה
★ למשרה חלקית / מלאה
בכל רחבי הארץ
טל. 04-515804, 04-530785
03-363653

למרכז הדרכה בחיפה
דרוש
מארגן קורסים והשתלמויות
★ השכלה תיכונית
★ בעל רכב
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
ת.ד. 33010 ת"א מיקוד 61330 עבור מרכז כח אדם

דרושה
מזכירת יצוא/יבוא
משרה מלאה (הכרוכה בשעות נוספת במידת הצורך)
שפות עברית אנגלית כולל הדפסה
טלפנית/כתבנית עברית
לעבודה מ־9 עד 14
טל: 03-223185

דרוש בירושלים
קצין בטחון
בחצי משרה
הכישורים הנדרשים
★ ידיעה מושלמת בעברית
★ בעל רכב
★ עבר פקודי בצה"ל או במשטרה — יועדפו קצינים
רק מועמדים מתאימים יענו
המועמדים מתבקשים לשלוח תולדות חיים אל: ת"ד 770 ירושלים, עבור קצין בטחון.
עד יום 14.11.86

המועצה הציבורית לקידום שרותי חינוך ובריאות
ת.ד. 1 קרית־גת מיקוד 82000
דרושים/ות
למרכז הטיפולי (ביה"ס ברקצבי)
1. **קלינאי/ת תקשורת**
חצי משרה.
2. **פיזיותרפיסט/ית**
חצי משרה.
המעונינים יפנו למחלקה לחינוך בעיריית קרית־גת

מהנדס/טכנאי
בעל ניסיון קודם בשיווק ומכירת מכונות, כלי עבודה מתוחכמים ומכשירי מדידה
חברה ותיקה ומבוססת במרכז הארץ מעוניינת להכירך ולהציע לך עבודה
באם הינך בעל יוזמות, רצון עז לעבודה הרבה, ויודע שפות - פנה בהקדם לת.ד. 1512 חיפה עבור "ש".
אנא פרט ניסיון קודם, הכשרה מקצועית וגובה השכר

לצ'מפיון מוטורס (ישראל בע"מ)
יבואנים כלליים של פולקסווגן ואודי
למוסך המרכזי ולמוסך בת־ים
דרושים
מכונאים
★ בוגרי בית ספר מקצועי
★ בעלי ניסיון של 5 שנים
נא לפנות למוסך המרכזי למר דאי 785111
למוסך בת־ים למר דוד כהן 5512666

למושל פטג'
יבואני אופנה אקסקלוסיבית
דרושה
מוכרת אינטליגנטית מנוסה, דינמית וחרוצה
למוד המכירות המסוגלת לקבל על עצמה אחריות ויוזמות
המתאימות לקביעת ראיון
03-664369, 03-661183

עירית קרית־גת
המחלקה לשרותים חברתיים
דרושים/ות
★ **עובדים/ות סוציאליים/ות**
לתחנה לגמילה מאלכוהול.
★ **עובד/ת סוציאלי/ת כוללני**
(2 משרות).
★ **עובד/ת קהילתי/ת**
עו"ס כשרים או אקדמאים מתבקשים לפנות בכתב אל:
מנהלת המחלקה לשרותים חברתיים
עירית קרית־גת, רח' הזית 42 מיקוד 82000
או טלפונית 051-874565/6

למפעל בכפר־סבא
דרוש
איש תחזוקה
מסגר מכני עם ידע וניסיון בחשמל
טל: 052-450402

לחברת כח אדם בינלאומית
דרוש/ה
מנהל/ת להקמת סניף בירושלים
יתקבלו מועמדים אך ורק בעלי נסיון בהשמת כח אדם זמני
תל־אביב 03-203423
ירושלים 02-242731

לעיתון הארץ
דרושים
מחלקי עיתונים
לעבודה בשעות הבוקר המוקדמות
בעלי קטנוע / אופניים.
למקומות הבאים:
1. תל־אביב -
להתקשר 5121331 - מאיר
2. רמת־גן—גבעתיים -
להתקשר 7510088 - א.ב. הפצות
3. יהוד - להתקשר 5121331 - קרים
4. רמת השרון -
להתקשר 481441 - רזאבאום
5. צהלה—נאות אפקה -
להתקשר 9223254 - שפירא

למרכז קהילתי רמות אלון
דרושים
1. מהנדס שכונה
★ תואר אקדמי בהנדסה ו/או תכנון ערים ו/או אדריכלות
★ ניסיון מוכח של 5 שנים
2. מורים לפסנתר, ציור וכן לתחומי המוסיקה הנוספים
3. מדריכי נוער וחברה
לקבלת פרטים טלפון: 02-867662,
02-861803, 02-866886, 02-868667

לאקים סניף ת"א
אקים AKIM
דרושים
1. **מנהל/ת מטבח** כולל בישול של כ־250 מנות ליום. לפנות לעוזי 472322.
2. **נהג** בעל כושר פיזי ורשיון לאוטובוס. לפנות לפנינה 651447.
3. **פיזיותרפיסטית** למעוטים - סעודיים ל־10 שעות עבודה שבועיות. לפנות לפנינה 651447.
4. **מדריכה למלאכת יד** ומשחקי חברה בימים א', ג' ה', בשעות 15.00-21.00. לפנות לשרה 376752.
5. **מטפלות מוסמכות** או מדריכות חברתיות לעבודה 5 פעמים בשבוע, אחה"צ. לפנות בשעות הבוקר לעת"א, גב' קרת 438425.

ארכיטקטורה ועיצוב בית
המגאזין לעיצוב הבית ולאיכות החיים
אנו מרחיבים את מערך השיווק
דרושים/ות
רוכשי מודעות מנוסים
אנו מציעים:
★ קידום מעניין ומבטיח
★ תמורה הוגנת מאד
★ שיתוף במערכת רצינית ומקצועית
רציניים מתבקשים להתקשר למערכת
טל: 03-371610

מקור
לחברה עתירת ידע
דרוש
מנהל חברת בת בארצות־הברית
מהנדס בכיר
(אווירונוטיקה/מכונות/אלקטרוניקה/חשמל)
בעל ניסיון בניהול כללי בחברות רב לאומיות.
על המועמד להיות אישיות ניהולית בכירה
- עם ניסיון עסקי נרחב בחברות גדולות (רצוי אמריקאיות), ובעל כושר שליטה על מערכת ארגונית גדולה ומסועפת
על המעוניינים לפנות לטלפון: 03-248211
סודיות מובטחת
מודעותינו מיועדות לגברים ונשים כאחד
כיכר מלכי ישראל 19, תל־אביב 64389
שרותי מידע ישראליים בע"מ

א. זליג
בכירים לקריירה חדשה
אנשים מעולים לתפקידים בכירים

עבור לקוחתנו חברה מובילה בתחום תעשיית הטקסטיל בגוש דן **דרושים/ות**

מנהל שיווק
תאור התפקיד:
• עצוב מדיניות ואסטרטגית השיווק של החברה.
• הכנת תכנית אב לארגון ופקוח על מערכת השיווק וההפצה הארצית (מוסדות, ארגונים, חנויות, עדים וכדי)
• ארגון ופתוח כלים לשיווק במגזר הישראלי (בערבי והיהודי) של החברה.
כישורים:
• בעל נסיון, ניהולי מוכח בשיווק מוצרי צריכה, יתרון בענף הטקסטיל.
• רצוי בעל השכלה אקדמאית במנהל עסקים - שיווק.
• יכולת ארגון וניהול צוות עובדים ויחסי אנוש טובים.

מהנדס "יצור מפעלי"
• בעל נסיון והתמחות של 2—3 שנים בתכנון ופקוח ייצור בתעשיה, רצוי בשטח הטקסטיל.

מזכירת מנכ"ל
• לעבודות מזכירות ברמה גבוהה, שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית. בעלת אינטליגנציה (רצוי השכלה אקדמאית), עצמאית בביצוע תפקידיה.
בעלת יחסי אנוש טובים. שעות עבודה נוחות. (להתקשר לגבי חוה רודניק).

סודיות מובטחת
נא לשלוח קורות חיים כתובים בעט כדורי על נייר ללא שורות ולציין את היד הכותבת
אל: א. זליג, ת.ד. 4230, ת"א 61041, רח' גאולה 42, ת"א.
פרטים נוספים בטל' 03-657510, 03-667530, בימי א'—ה' בין השעות 9.00—17.00

ל"אפריון" חברה לשיכון ופיתוח אשקלון - בע"מ
דרוש
מנהל חשבונות בכיר
לעבודה במשרדי החברה באשקלון
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למזכיר החברה.
ת.ד. 5005 אשקלון 78150
— סודיות מובטחות —

חברת החשמל לישראל בע"מ
לתחנת הכח רוטנברג באשקלון
דרושים:
★ **מהנדס/ת כח וחום**
★ **מהנדסי/ות אלקטרוניקה**
★ **הנדסאים/טכנאים/ות**
במקצועות: חשמל
אלקטרוניקה
מיכשור ובקרה
★ **חשמלאים/ות מוסמכים/ראשיים**
המעוניינים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, אל מחלקת כח־אדם, המפעל דרום, רח' החשמל 16, תל אביב 66189
ת.ד. 25 תל־אביב

مكذا من الاصل

פרקליטו של הקבלן החשוד בנסיון להבריח שיק של 1.3 מיליון דולר לשווייץ:

"הדסה מונסה מבנק צפון אמריקה היא שהעידה במשטרה נגד הקבלן רג'ואן"

"מונסה הואשמה בקשר לגניבת השיק והיתה יכולה לחתום עליו בשמו של רג'ואן כשעמד לנסוע לחו"ל" ★ הפרקליטות: החשוד ניסה לשבש הליכי חקירה וביקש לברוח לקנדה ולהשתקע שם

היה תפוס. היא חשה לבית סניגורו של בעלה עו"ד דן אבי־יצחק, לא הרחק מביתה וסיפרה לו מה אירע. השניים התקשרו לביתו של ראש היחידה לחקירות הונאה תת ניצב יורם גונן אשר הבטיח לבדוק את הנושא מיד. הטלפון האלמוני

טילפן גם לח"כ אריאל ויינשטיין, ידידו הקרוב של רג'ואן ואמר לו כי רג'ואן התאבד. גם הוא מיהר להתקשר ולדווח על כך לתנ"צ גונן. בדיקה מהירה שעשתה המשטרה העלתה כי רג'ואן חי וקיים ולא אירע לו דבר, וכך גם נמסר מיד לאשתו.

כתב עת"ים מסר, כי אתמול אחר הצהריים התקשר אלמוני לבית משפחת מנכ"ל דובק, זורח גהל, והודיע כפרופ' טילפן, האומר, כי גהל התאבד. בדיקה מהירה ביחידה לחקירות הונאה העלתה שאין כל ממש בהודעה.

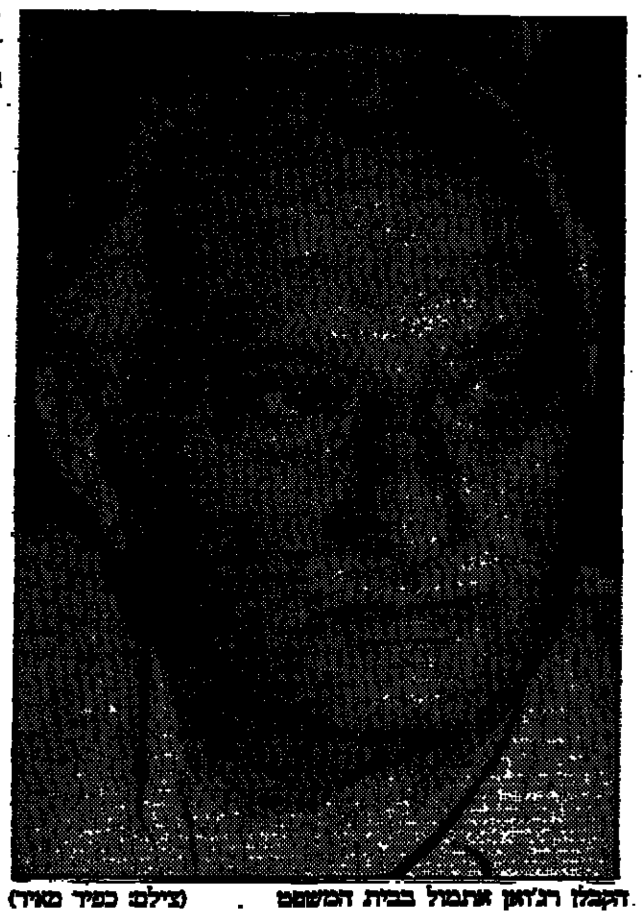

הקבלן רג'ואן אתמול בבית המשפט (צילם: כפיר מאיר)

מאת צבי הראל
כתב "הארץ"

"ניתן להניח שבוצעה עיסקת טיעון עם הדסה מונסה, אף כי היא טרם פורסמה ברבים. מונסה, שהיתה המנהלת בפועל של הסניף המרכזי של בנק צפון אמריקה, מסרה את העדות במשטרה נגד מוריס רג'ואן. היעד המרכזי של המשטרה עכשו הוא יו"ר מועצת המנהלים של הבנק יהושע הלפרין" — כך טען אתמול עורך הדין דן אבי־יצחק, סניגורו של הקבלן הירושלמי מוריס רג'ואן (69) כאשר התנהל דיון בערר שהוגש לבית משפט המחוזי בת"א בו ביקש הסניגור לבטל את החלטתו של בית משפט השלום, שעצר שלשום את הקבלן לתשעה ימים.

רג'ואן חשוד בהברחת 1.3 מיליון דולר לשווייץ ושימוש בשיק בנקאי שלטענת המשטרה נגנב מחשבונו של לקוח של הבנק. החלטתו של השופט איתמר פלפל שרן בערר תינתן היום בבוקר.

לטענת הסניגור מבקשת המשטרה להחזיק את רג'ואן במעצר לא משיקולים חקירתיים, אלא כדי להפעיל עליו לחץ על מנת שישתף פעולה עם החוקרים נגד הלפרין.

בערר טען הסניגור, בין היתר, כי בפרשת הגניבה הגדולה מבנק צפון אמריקה, האשמה הדסה מונסה בקשר לגניבת השיק על סך 1.3 מיליון ש"ח והיא יכלה, במסגרת העבירות שהואשמה בהן, לחתום בשמו של רג'ואן כאשר היה ידוע לה, אולי, שהוא עמד לנסוע לחו"ל, ולהשתמש בשם שלו. זה עשוי להתקבל ביותר על הדעת, שהרי ידוע היה, כי היו לו עיסקות עם בנק זה".

"זר מהשערות"

הסניגור הוסיף, כי הוא "זר מהשערות שונות", כיוון שתומר רב בתיק הנרון הוגש לשופט כחסוי. מכל מקום, הוסיף, מונסה ודאי איננה אדם שרג'ואן יכול להשפיע עליה אם ישוחרר, שהרי היא כבר עשתה עיסקת טיעון עם התביעה ורצונה לצאת מהעניין על גבם של אחרים.

הסניגור חזר וציין, כי כל החשודים המעורבים בפרשת הבנק מסתובבים חופשי, ואין כל הצדקה להשאיר במעצר דווקא את רג'ואן, שלא הובאו כלל ראיות ממשיות נגדו. "לא יעלה על הדעת שהעורר — שהחקירה אינה מכוונת נגדו והוא משמש כלי־שרת בידי המשטרה למטרות אחרות — יוחזק במעצר, מה גם שמדובר בסיכונים, בשים לב לגילו (69) ומחלתו החמורה (מחלת לב).

איננו משתף פעולה

לשאלת השופט פלפל, לגבי עיסקת הטיעון שנעשתה עם הדסה מונסה, השיב עו"ד דולן, כי "אלו דברים שאמר פה הסניגור, כהערכה או מחשבה שלו — לי לא ידוע על כך דבר. המשפט שלה נדחה, אך הוא עדיין מתנהל". הפרקליט הגיש לשופט חומר חסוי גם בנושא זה.

לשאלה אחרת של השופט מדוע צריך שיהיה החשוד במעצר והאם לא מספיקות הגבלות שונות שיוטלו עליו, טען בא כוח הפרקליטות, כי קיים החשש להשפעתו על עדים, כפי שכבר ניסה לעשות, וכמו כן יש חשש לשיבוש הליכי החקירה, ויש כאן גם ראייה לנסיון בריחתו לחו"ל. שלושה נימוקים אלו, אמר, מספיקים כדי לדחות את הערר ול־ השאירו במעצר.

השופט פלפל: האם יש בידי החוקרים מיסמך כלשהו לפיו ידע העורר כי השק על סך 1.3 מיליון דולר הוא גנוב?

עו"ד דולן: החומר בנושא זה כלול במיסמכי החומר שהוגשו, והאשמה נוסף לכך החשוד איננו משתף פעולה בחקירה — זה מגביר את החשד נגדו.

"מתיחות" סלמניות

(ע). "מדבר פרופ' גאה, רופא מבית המעצר בכלא רמלה. בעלך לקה בהתקף לב" — כך הודיע בטלפון אלמוני, אתמול לפנות בוקר, לגוגה רג'ואן, אשתו של מוריס רג'ואן. הוא הוסיף כי הגופה הועברה לאבו־ כביר.

המטלפן האלמוני לא ניתק את הטלפון אך לא דיבר יותר. גב' רג'ואן נבהלה אך לא יכלה להתקשר כדי לברר מה קרה (כי הקו שלה

שתי גירסאות שונות

נציג הפרקליטות עו"ד שמעון דולן טען, בין היתר, כי החשוד ניסה לשבש הליכי חקירה וניסה לברוח לחו"ל בדרכו לקנדה, שם עמד להשתקע. עוד אמר עו"ד דולן כי יש ראיות שלקבלן היו קשרים עסקיים עם מנהלי צפון אמריקה ומנהלי הבנק נמצאים בראשית החקירה. עוד טען נציג הפרקליטות כי העבירות של שטרן (שנידון כבר ל־7 שנות מאסר בפועל) ומנהלים אחרים בבנק נעשו בעזרת לקוחות כבדים של הבנק ולפי החשד הקבלן הוא אחד מהאנשים האלה. כמו כן, אמר התובע, היו גם אנשי קש שתרמו את שמם להוצאת הכספים שלא כדין מהבנק חלקם בידיעה וחלקם שלא בידיעה. דולן הוסיף כי גם תשעה ימי המעצר שניתנו למשטרה כדי לחקור את החשוד לא יספיקו והמשטרה תצטרך לבקש הארכת המעצר לתקופה נוספת.

בא כוח פרקליטות מחוז ירושלים, עו"ד דולן, טען, כי רג'ואן השמיע שתי גירסאות שונות במהלך חקירתו באשר למטרת נסיעתו לחו"ל ויעדיה.

3 מתנדבים חשודים באונס צעירה בגולן

מאת סופר "הארץ" בצפון

שלושה מתנדבים מאנגליה השוהים במושב אליעד ברמת הגולן ומועסקים בעבודות חקלאיות שונות נעצרו אתמול ל־15 יום בבית משפט השלום בצפת, כחשודים באונס אכזרי של צעירה המועסקת במושב. השלושה בני 18־23 נעצרו בפקודת השופט עדיאל אלופי, לאחר שהצעירה זיהתה אותם כמבצעי האונס.

סע בכיוון העץ

עיצוב אישי וביצוע איכותי

• חנויות • מטבחים
• חדרי שנה • חדרי ילדים

עיצוב וביצוע
טל. 02-341667
רחוב דיזאל ד.נ. הרי יהודה

סע בכיוון העץ

למה נסענו לרומניה

אנו, החתומים מטה, הצטרפנו לקבוצת הישראלים שהוזמנה לרומניה לקיים פגישה בילאומית עם נציגים מטעם אש"ף, ועם אגודת הסופרים הרומנית ואורחיה. רצוי להבהיר כי הקבוצה אינה בהזמנת משלחת רשמית או נציגות של גוף פוליטי מאורגן, אלא אוסף של יחידים. כל אחד בחר להצטרף לנסיעה מהטעמים שלו. מכאן, יש מקום להבהיר את הטעמים שהכריעו את הכף אצלנו לטובת היציאה למפגש חשוב זה.

כפטריוטים ישראלים, החרדים לשלומה ולבטחונה של ארצנו, יצאנו לבוקרשט להיפגש עם נציגות מוסמכת מטעם העם הפלסטיני, כדי להשמיע את האמת שלנו לגבי הסכסוך ולשמוע את דבריהם בהקשבה. [illegible]

[illegible]

[illegible]

ראובן קמינר, תרזה ויזל
3.11.86
ת.ד. 33076 ת"א
חברי שס"י — שמאל סוציאליסטי ישראלי במשלחת

מטבחים
חדרי שינה, סלונים, מזנונים, פ. אוכל
תכנון אדריכלי ועיצוב פנים

דיור 2000
מול הרכבת כל החדש
מפרץ חיפה, צומת ק. אתא
04-720780 טל'

בתכם השבים מבוקרשט

אנו מקבלים בברכה את משלחת אנשי השלום השבים מבוקרשט

בנסיעתם הם בטאו באומץ־לב את רצונם של ישראלים רבים לקיים רב־שיח בשיתוף נציגי של העם הפלסטיני, לקראת מציאת פתרון של שלום בין שני העמים.

אנחנו מאמינים ומקווים שמפגשים כאלו, גם בעתיד, —

אי אפשר יהיה לעצור!

דמי הורביץ	דוד סוסקובר	אהרה דראגין
סיוני פטר	ברציון מנקי	חמי ברנר
שמעון בלס	סלי פוזוקי	חיים ברעם
יוברט לאאון	רוחמה מרטון	לוי מורב
אבי עוז	בני בריבש	דן קידר
דן דריך	דני פתר	שרי שיין
חיה אמיר	יוסי כהן	בנימין כהן
רוני פיסקר	רוני כהן	מרים קיינר
גד טאבן	הרולד רובין	סמדר צבן
יעל קורן		

תרומות נוספות והתרומות יש לשלוח לת.ד. 9013 ירושלים

הודעה

בבית המשפט המחוזי בירושלים
תיק אזרחי 1014/86

בעניין: חברת המרקחה המשלוח בע"מ (בפירוק)

לחוי ידוע כי החתומים מטה נתמנו, ביום ה־22 לספטמבר 1986, כמפרקי החברה הנ"ל. כל הטוען כי החברה הנ"ל חבה לו חוב כספי או כל חוב אחר, מתבקש להגיש חוב לחתומים מטה, תוך 30 יום מפרסום הודעה זו, לפי הכתובת:

שלמה זיו רוזה, רואי חשבון, בית גבור רח' קויפמן 6 ת.ד 50322 ת"א 61500.

שלמה זיו, רו"ח, מפרק — כתריאל בארי, עו"ד, מפרק

למלון 5 כוכבים בתל־אביב

דרוש

מנהל כללי

עם נסיון מוכח כמנהל מלון ברמת 5 כוכבים.

תנאים מצוינים.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 45067 ת"א, עבור מנהל מלון.

—• סודיות מובטחת. •—

זה עתה הופיע כרך שני של הספר

דיני מס הכנסה

מאת ד"ר אמנון רפאל ודוד אפרתי

המדריך המקיף ביותר בנושא דיני מס הכנסה, לשימושם של המשפטנים, רואי החשבון ומנהלי החשבונות, סטודנטים למשפטים, ולכל המתעניינים בנושא לצורך ניהול עסקיהם.

הכרך השני עוסק בשאלות המתעוררות בתחום מיסוים של היחיד, החברה ובעלי מניותיה, של השותפות והאגודה השיתופית וכן של קופות גמל, קרנות להשקעות, מלכ"ר ועוד.

הכרך הראשון, במהדורה מעודכנת ומורחבת, עוסק בתחום קביעת התקבולים החייבים במס, ההוצאות המותרות בניכוי ושיטות החשבונאות למיניהן.

להשיג בחנויות הספרים

ש
הוצאת שוקן/ ירושלים ותל־אביב

מה מתבשל?

קראו החודש ב- מזון ומטבח
כתב העת לענייני מזון, ארוח ותזונה.

מזון ומטבח

שכחו! ניתן להשיג את "מזון ומטבח" גם בקיוסקים ובחנויות העיתונים.

המחיר: 2.50 ש"ח בלבד

קראו החודש: ★ קדחת ה־FAST FOOD ביפן ★ הכל על התפוח - זנים ומתכונים ★ מנות שעשו היסטוריה ★ אלרגיות ורגישויות למזון - ממדף העתונות המקצועית ★ החידושים האחרונים בתערוכת מזון IKOFA '86 ★ על היין - ההיבט החברתי של צריכת יין ★ על טעם וריח - הטעם ★ לאכול בעיניים - השפעת הצורה האסתטית על התיאבון ★ הבשר הכבוש ★ מוצרים חדשים ועוד.

הפצה ע"י: "גד — חברה להפצה".
מזון ומטבח מקבוצת דפי זהב, טל. למנויים: 03-7532345

רפי נלסון גירש את קצין הקישור המצרי

הקצין סייר במטבח של כפר הנופש בטאבה ושאל על תפקוד המקום ● נלסון: לא אסכים לחדירה לפרטיות

מאת איתן רבין
כתב "הארץ"

בעל כפר הנופש בטאבה, רפי נלסון, סילק השבוע את קצין הקישור המצרי בטאבה מכפרו, ואינו מאפשר לו להיכנס לתחום הכפר.

התקרית בין נלסון לקצין המצרי התרחשה באמצע השבוע, כאשר קצין הקישור נכנס לכפר, סייר בתוך המטבח, ואף שאל את נלסון על תפקוד המקום. נלסון רגז עליו, ואסר על קצין הקישור את הכניסה לכפר. קצין הקישור הישראלי הודיע קיבל דיווח על התקרית.

נלסון אמר אתמול ל"הארץ": "אני מקבל שקצין קישור מצרי רשאי להסתובב בשטח טאבה ואף להיכנס לכפר, אך לא אסכים שקצין קישור מצרי יחדור לפרטיות שלי. אני לא נמצא בדרום־אפריקה; יש לי בוס אחד — ראובן אלוני, ולא הצבא המצרי או צה"ל".

ועדת הבוררות בז'נבה

קהיר (ע"ח). ועדת הבוררות הבינלאומית על סכסוך טאבה תתכנס ב־8 בדצמבר בז'נבה, מסר אתמול דובר משרד החוץ המצרי.

בוועדה יטלו חלק משפטנים מצריים וישראליים ושלושה בוררים בלתי־תלויים — השופט גונאר לאגרגרן משוודיה, הפרופסור למשפטים השווייצרי, דיטריך שינדלר, וה־משפטן הצרפתי, פייר בלה.

מסנדל המכוניות גרוס: אפסיק עבודתי בתל אביב מיום ראשון

תובע לאפשר לו לסנדל כל כלי־רכב החונה בניגוד לחוק מ־6 בבוקר ועד חצות ● תובע גם לאפשר לו לשחרר מייד מכוניות ● העירייה: גרוס לא יכתיב לנו מדיניות הסינדול

מאת חיים הנדוהיקר ואג. קרן
כתבי "הארץ"

"להפסיק לאלתר הפעלת סנדלי דנוור, ולנצל את פסק הזמן בסכסוך שבין עיריית תל־אביב לבין מפעיל הסינדול, ראובן גרוס, כדי לבחון מחדש את השיטה." — הצעה זו העלה אתמול עורך הדין חיים כצמן, יו"ר האגף המוניציפלי של מפלגת העבודה במחוז תל־אביב.

הצעה זו הועלתה בעקבות הודעת מפעיל הסינדול ראובן גרוס להנהלת עיריית ת"א כי יפסיק לסנדל מכוניות מיום א' (מחרתיים), תוך הצעה למסור את הזכות הפעלה למרכזה במחיר. הודעה זו באה עקב פסיקת בית המשפט המחוזי לטובת העירייה בעקבות סכסוך בינה לבין גרוס.

"מאז התחלתי להפעיל את סנדלי דנוור בת"א הפסדתי לפחות 300 אלף דולר. יותר איני יכול לממן את סינדול כלי הרכב בעיר מכיסי," קבל גרוס. הולכתו באה לאחר שבית המשפט לא קיבל את תביעתו לסנדל כלי־רכב בעיר, כפי שסוכם עימו, לדבריו, במקור.

העירייה פנתה אתמול לגרוס וביקשה ממנו כי ישהה את ביצוע החלטתו עד שובו של מנכ"ל העירייה, אלי עשת, ממילואים — ואולם גרוס דחה בקשה זו.

עיריית ת"א אומרת כי גרוס לא יכתיב לה את מדיניות הסינדול. גרוס תובע לאפשר לו לסנדל כל כלי־רכב החונה בניגוד לחוק, ולא במקובל היום, לפי מדיניות סלקטיבית. הוא מבקש לסנדל החל מ־6 בבוקר ועד חצות ללא הגבלות בזמן, במקובל היום. הוא גם תובע לאפשר לו לשחרר גם במקום מכוניות מסונדלות.

עורך הדין כצמן טען, בעקבות הצעתו לבחינה מחודשת של מדיניות הסינדול, כי "עובדה היא שמכוניות רבות סונדלו יותר מפעם אחת, דבר המעיד, לדעת מומחים, כי אין השיטה מרתיעה יותר מקבסת, או אפילו מגבירה. הסינדול לא פתר כלל את בעייתן של תנועת האוטובוסים, הנהגים נבעים מלהיצמד למדרכות גם כשהתחנות פנויות, ומעדיפים עדיין לעצור באמצע הכביש, תוך שיבוש התנועה".

לדעת כצמן, אין עיריית ת"א נותנת דעתה לצורך בהפסקת בעילה של כלי־רכב, וגם במקרים, בהם עלולה העילה לפגוע באזרחים אחרים שאינם בעלי רכב העירייה, לדבריו, מסונדלת כלי־הרכב בקומות בהם הסינדול מסכן את ציבור המשתמשים בדרך או במדרכה, ובמקומות שהוא גורם בהפרעות בתנועה.

בית המשפט העליון החמיר עונשה של שרה אנג'ל על מסחר בהרואין

ל־4 שנות מאסר במקום 3 ● הוחמר גם העונש על שני חבריה

(ע). בית המשפט העליון החמיר אתמול בעונשיהם של שרה אנג'ל, תקווה ארביב ועבדאללה נגשה, שהואשמו בסחר בהרואין.

תקווה ארביב ושרה אנג'ל הועמדו לדין לפני למעלה משנתיים, בבית המשפט המחוזי בתל־אביב, באשמה שקנו מנגשה 50 גרם הרואין, חילקו את הסם למנות, ומכרו אותו באמצעות אחרים בחנות קטים בכרם התימנים.

העיסקה נתגלתה לאחר שאחד השותפים בה, נגשה, שיתף פעולה עם המשטרה, מבלי שהנאשמים ידעו על כך ואיפשר למשטרה לצלם את העיסקאות שבוצעו אנג'ל וארביב. השתיים הודו במשפט במעשים המיוחסים להן.

אנג'ל הורשעה גם בהחזקת 2 אקדחים שלא כדין, אחד מהם הגיע לידיה של בעלה־לשעבר, שמעיה, שהיה כלוא באגף "דקמה" בבית הסוהר ברמלה. היא נידונה ל־3 שנות מאסר, תקוה ארביב — ל־39 חודשים, וכך גם נגשה. פרקליטות מחוז תל־אביב עירערה לבית המשפט העליון על קולת העונש, וטענה כי בעבירות סמים כה חמורות צריך העונש להיות חמור יותר. השופטים אליעזר גולדברג, עקב מלץ ודב לוין, שכתב את פסק הדין, קבעו כי סחר בסמים, וזאת תופעה הגורמת נזק כבד לחברה, הר משתמשים בהרואין מערערים את בריאותם. לפיכך, מקובל עליהם כי נדרשת החמרה בעונש.

לגבי שרה אנגל קבעו השופטים, כי היא היתה היוזמת, הפעילה והמארגנת בפרשה, אך התחשבו בכך שמשתמשת הנפגעת חיובית בחייה. לפיכך הטילו עליה 3 שנות מאסר בפועל, ושנתיים על־תנאי על עבירות הסמים, וכן שנת מאסר בפועל באותה מצטבר, על החזקת נשק שלא כדין — 4 שנות מאסר בפועל.

לגבי תקוה ארביב קבעו השופטים, כי היא נטלה חלק פעיל במעשים, וגזרו עליה מאסר 3.5 שנים בפועל ושנתיים על־תנאי למשך 3 שנים. כמו כן הם הפעילו מאסר על־תנאי של 18 חודש שנגזר מתיק קודם, כך שבסך הכל יהיה עליה לרצות 5 שנות מאסר בפועל. לגבי נגשה החליט להפעיל את כל המאסר על־תנאי שהיה תלוי ועומד נגדו, וענשו הועמד על 4 שנים חודש.

יצויין כי אנג'ל היתה אמורה להשתחרר בעוד 20 יום, ועם ההחמרה בעונשה צפוי שיחרורה בעוד 8 חודשים, בתנאי שינוכה שליש מתוספת המאסר.

פחות דיינים, יותר תיקים — ברבנות

מאת נדב שרגאי
כתב "הארץ"

מספר הדיינים בבתי הדין הרבניים בארץ יורד ובמקביל מגיע מספר התיקים שטרם נתבררו ל־40,000, מתוך 68 אלף תיקים התלויים ועומדים. נתונים אלה מתפרסמים מתוך דו"ח הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה המעודכן לסוף שנת 1985. בתאריך זה ישבו בסך כל ההרכבים בבתי הדין הרבניים 95 דיינים בלבד.

לעומת זאת חלה עלייה גם במספר התיקים שנפתחו. בשנת 1985 נידונה החלטה ב־60 אלף תיקים. בישראל נרשמו בשנת 1985 5000 מקרי גירושין. באותה שנה חלה ירידה במספר הזוגות הנישאים.

נשדדה מלטשה באזור התעשיה באור יהודה

מאת בתיה אמיתי
כתבת "הארץ"

שוד מזוין אירע אתמול לפנות ערב במלטשה באזור התעשיה באור יהודה.

זהו השוד ה־14 בשנה האחרונה באזור תל אביב המרכז. ערך היהלומים שנשדדו עדיין לא ידוע.

אתמול בסביבות חמש אחר הצהריים חדרו שלושה רעולי פנים חמושים באקדחים למלטשת "הגן" ברחוב המלאכה 2. אחד הפועלים יצא מהמלטשה. השודדים איימו עליו כפתו אותו והכניסו חזרה לתוך המלטשה. הם איימו באקדחים על שמונת הפועלים שהיו במלטשה, ולאחר מכן קשרו אותם באזיקים צה"ליים.

השודדים אילצו את מנהל העבודה במפעל, רפי יצחקוב, לפתוח את הכספת, נטלו את תכולתה שכאמור עדיין לא נאמד ערכה, ונמלטו.

לאחר זמן מה השתחררו הפועלים מהאזיקים והזעיקו את המשטרה. עדיין לא נעצרו חשודים.

לפני כחצי שנה אירע שוד באותה מלטשת יהלומים, שהיא בבעלותו של הגן דיאמונד.

ההוצאה לפועל תצא ביום א' לאתר חייבים ביפו, בת־ים וחולון

מאת זוהר בלומנקרנץ
כתב "הארץ" בבת־ים

יחידת ההוצאה לפועל של משטרת מחוז תל־אביב תיפתח ביום ראשון במיבצע בן ארבעה ימים לאיתור חייבים בבת־ים, חולון ויפו.

ממשטרת מחוז תל־אביב נמסר אתמול, כי שוטרים יגיעו לבתי החייבים כשהם מצוידים בצווי מעצר שהוצאו על ידי בית המשפט, אלה שלא ישלמו את חובם ייעצרו ויובאו לפני שופט. משטרת מחוז תל־אביב קראה אתמול לציבור החייבים להקדים ולהסדיר את חובותיהם, כדי למנוע מעצמם אי נעימות מיותרות.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

אוניברסיטת חיפה

מסתיימת ההרשמה ללימודי תעודה תשמ"ז ביחידה ללימודי־חוץ לתכניות הבאות:

לימודי הרוח והחברה
★ פסיכולוגיה חברתית (פתיחה: 25.11.86)
★ פסיכולוגיה של שינוי התנהגות והתפתחות האישיות (17.11)
★ פסיכולוגיה וספרות (25.11)
★ מצבי לחץ ומשברים (18.11)
★ דינמיקה קבוצתית — סדנה ליחסים בין־אישיים (18.11)
★ דינמיקה קבוצתית — התמודדות עם מצבי לחץ ושחיקה (23.11)
★ קרימינולוגיה: אלימות וענישה (10.11)
★ אנתרופולוגיה*
★ פרסום, יחסי־ציבור ודוברות (16.11)
★ עתונאות ודוברות (20.11)
★ עריכה והבאה לדפוס (19.11)
★ ניהול המשרד המודרני — קידום והעשרה (17.11)
★ חידושים בעולם הביולוגיה והרפואה (11.11)
★ סדנת משחקים חינוכיים*
★ הערכה וביקורת של סרטים (11.11)
★ מוסיקה — מהכנסייה ומאולם הקונצרטים (16.11)
★ זרמים באמנות: האמנות הגותית והאמנות המופשטת במאה ה־20 (30.11)
★ פילוסופיה — חירות ותבונה*
★ קבלה וחסידות — פרקי יסוד*
חדר 300 בבניין הרב־תכליתי
טל' 04-240508, 04-240398

סדנאות לאמנות
★ סדנאות לרישום וציור, רמות אי בי רגי (10.11, 18.11)
★ סדנת רישום וציור למתחילים (17.11)
נפתחת ההרשמה לסדנת רישום וציור (סמסטר א') עם האמן אבנר כץ
★ הכנה ברישום וציור ללימודי ב.א*
★ סדנה פעילה לביקורת עבודות: רישום, ציור ופיסול (17.11)
★ סדנה לעיצוב פנים (4.11)
★ סדנאות גרפיקה למתחילים ומתקדמים* (16.11)
★ סדנת קרמיקה*
★ סדנת קדרות למתקדמים: עיצוב כלים ביד ובאבניים*
★ סדנת אריגה אמנותית (24.11)
★ סדנת אריגה אמנותית למתקדמים*
★ יסודות הצילום (10.11)
★ סדנת יצירה בצילום (24.11)
★ סדנת רישום וציור לגימלאים*
חדר 300 בבניין הרב־תכליתי
טל' 04-240508, 04-240398

לימודים כלליים
לימודי שפות
★ אנגלית בכל הרמות (9.11, 20.11)
★ אנגלית — הבעה בכתב ברמה גבוהה (4.11)
★ סדנה לתקשורת עסקית באנגלית (2.11)
★ צרפתית ברמה התחלתית ובינונית (9.11, 18.11)
★ גרמנית ברמה התחלתית* ובינונית (2.11)
★ ספרדית ברמה התחלתית ובינונית (2.11, 3.11)
★ ערבית מדוברת ברמה התחלתית (9.11)
לימודי מחשב
★ מבוא למחשב ויסודות התכנות (בסיסי) (5.11)
★ מבוא למחשב ותכנות מחשבים (מורחב) (3.11, 6.11)
★ הכרה והפעלה של מחוללי יישומים (5.11)
★ תכנות מערכות מחשבים, דרשטני (6.11)

תכניות לנוער
מגוון של תכניות מיוחדות בתחומי המחשבים, פסיכולוגיה, משפט, רפואה, ביולוגיה, עתונאות, ציור, גרפיקה, תיאטרון ואחרים. כיתות ט'־י"ב.
חדר 292 בבניין הרב־תכליתי
טל' 04-240412, 04-240410

התוכניות המסומנות ב־* מתוכננות להפתח במהלך נובמבר

הלימודים יתקיימו מנובמבר 1986 עד יוני 1987, בשעות הבוקר, אחה"צ והערב.

הארץ

הלוח הארצי
הארץ חדשות

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן הדרום הלוח הבטוח

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל. 03-371261
המחיר למודעה 42 ש"ח
המחיר-למילה 5.25 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

הלוח הארצי כלהעיר ירושלים

דירות

וילות ובתים

3.5—3 חדרים

4 חדרים ויותר

ביקוש דירות

דירות ברמ"פ

דירות להחלפה

דירות מרוהטות

1.5—1 חדרים

דירות בשכ"ח

2.5—2 חדרים

ביקוש וילות

קבלנים מציעים

מכוניות

אודי

אוטוביאנקי

אופל

דייהטסו

וולבו

מרצדס

סובארו

לנצ'יה

מסחריות

איסוזו

אלפא

אמריקאיות

ג'יפים

ב.מ.וו.

טויוטה

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיז'ו

פיאט

רנו

אופנועים

ביקוש רכב

קיה

הצעות עבודה

פרסם עד שתימכור
לא מכרת
לא שילמת
קבלת בקשות לביטול מודעות
או להחזרת הכסף יתקבלו במשרד
לוח העיר טלפון 371261
בין השעות 08:00—15:00

מודעות ללוח הארצי
פרסמו באמצעות
שיטפון
קבלת מודעות ללוח הארצי
לבעלי כרטיס אשראי "ויזה" ו"ישראכרט"
פרסום שיטה
02-244543, 243076, 244564

מכנאס الاصل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

ירושלים
המשך

דואר

ביקוש עבודה

פסנתרים

מחשבים

מכוניות

כלי נגינה

מערכות קול

חימום והסקה

צילום

ספרים

שיעורים

שירותים

מדיחי כלים

מוצרי חשמל

בריאות

מחשבים

מקררים

רהיטים

מכונות כביסה

מכונות תפירה

מערכת סטריאו

תנורי אפיה

עסקים

משרדים

חנויות

מגרשים

מבני תעשייה

מחסנים

השקעות

הלוואות

אולמות

כתב — הדפסות

שידוכים

הלוח הארצי — העיר — צומת השרון — תל אביב — גוש דן והשרון

דירות

קבלת מודעות ללוח העיר
"רשפים"
טל. 371622
אשראי ל־60 יום.
מקבלים ויזה וישראכרט

מכירה השכרה
דירות וחנויות
בשיכון "קאופמן יעקב"

קבלנים מציעים

וילות ובתים

אגודת מחזור

מעסיק!!!
מדא"ל – הדרך היעילה ביותר לאיוש עובדים!!
* במדא"ל – תקופת הניסיון של העובד על אחריותינו מבחינת עובד ומעביד
* בתקופה זו אינך משלם תשלומי חובה (ביטוח לאומי, מס מעסיקים)
ולכן איתנו – אתה מקבל עובדים טובים בתנאים נוחים!!
לפניות טל. 03-374178, ת.ד. 31015 ת"א

3–3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

תל אביב

פרסם עד שתמכור
לא מכרת לא שילמת
קבלת בקשות לביטול מודעות
או להחזרת תשלום במשרד
לוח העיר טלפון 371261
בין השעות 08:00–15:00

מתמטיקה: מרכז הלמידה

מציעים למכירה

מציעים למכירה

בעלי חיים

בריאות

מלחיות

כלי נגינה

לוח קיר

אופניים

חימום והסקה

במשכנתאות יש עדיפות לטפחות*
* "בדקנו, השווינו... הם המומחים."

הלוח הארצי

הארץ חדשות

ת"א גושדן והשרון
המשך

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

חולון בתים

4 חדרים ויותר

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

ראשל"צ

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

דירות מרוהטות

נתניה

4 חדרים ויותר

2—2.5 חדרים

שכ"ח

2—2.5 חדרים

דירות בדמ"פ

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

ביקוש דירות

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

גוש דן

4 חדרים ויותר

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

1—1.5 חדרים

אזור השרון

4 חדרים ויותר

מכוניות

אלפא רומאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

וולוו

ווקסהול

פלימוט

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

אופל

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

קבלת מודעות ללוח העיר "רשפים" טל: 371622 אשראי ל־60 יום. מקבלים ויזה וישראכרט

לפרסם בתיאום דהוף — ת"א דהוף מרום; ת"א דהוף דיזנגוף; ת"א דהוף בן יהודה; ת"א דהוף אלנבי; חיפה דהוף; ירושלים דהוף; ראשל"צ דהוף
לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דהוף

مكتز من الاحل

הכוח הארצי | הארץ חדשות

הצטרף לענף המלונאות

מלונות דן

למלון דן כרמל דרושים/ות

מבודים/יות

בעלי ניסיון במלון 5 כוכבים

אחראי/ת חדר אוכל עובדים

בעל/ת ניסיון בבישול לצוות עובדים

מתאימים/ות יפנו למח' כ"א (טלפון) 04-386211

למלון "ימית" ת"א

דרושים

חדרנים/יות

טל' 03-651111

ביקוש רכב

חלפי רכב

מלפונים למכוניות

הצעות עבודה

תמסל

אחיות

גזירה ותפירה

מכונאים

הדפסים

יהלומים

מוכרים/ות

מזכירות

דפוס

הנהלת חשבונות

סוכנים/ות

מוסנאים

נגרים

נהגים

ספרים/ות

עובדי מתכת

בתי אבות

רפואת שיניים

פיזו

משאיות

קרוואנים

אופנועים

יורו"ס — יורים — השקעות בע"מ 03-235667

"יורים" החברה הגדולה בישראל לליסינג אישי מרכבים בגובה אמון מחלקותפום מרדה סובארו דגמי 1986/7 התלמדות אחראי עד שלש שנים ללא מטפלים רבות מעולות מבוצע עד גמר המלאי ללא העלמות 03-235667 בן יהודה 97 ת"א.

רנו

פיאט

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

פורד

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

מזדה

מורדים

מסחריות

פרסם עד שתימכור

לא מכרת לא שילמת

קבלת בקשות לביטול מודעות או להחזרת הכסף יתקבלו במשרד לוח העיר טלפון 371261 בין השעות 08:00-15:00

קבלת מודעות ללוח העיר

"ירשבים"

טל': 371622

אשראי ל-60 יום.

מקבלים ויזה וישראכרט

ניר NR האופנועים 03-377292

* סוזוקי GS 425 שנת 79
* הונדה C.L. 350 שנת 79
* הונדה CB שנת 71
* סוזוקי 200 שנת 76
* אנדורו 400 שנת 79
* הונדה F 550 שנת 77
* סוזוקי GS 550 F שנת 79
* הונדה F 550 שנת 75
* ימהה Y.Z. 490 שנת
* 82 מוטוקרוס סוזוקי
* קוואסקי 500 KH שנת
* 83 מוטוקרוס סוזוקי
* ימהה SX 850 שנת 80
* אנדורו DR 400 סוזוקי
* 85 בל-סואקי 250 שנת
* שנת 79 בלי פיסטון צילינדר ראש, מחיר 700 ד-לר.

איחוד רכב נגב

ת"א גוש דן והשרון

המשך

לנציה

מוריס

מיני מיינור

מרצדס

נ.ס.או.

סאאב

סובארו

"קומפקטסטר" - רשת ה-מובילים המתמחים התמ-חבלים... "קומפקטסטר" בדיקות רכב לפני קנייה... ראשל"צ לוד ... .941247 ... .330618

מכירה השכרה דירות וחנויות בשיכון "קאופמן יעקב" 03-778824

הלוח הארצי · הארץ חדשות

ת"א גושדן והשרון
המשך

עוזרות ומטפלות

"דרור"
שרותי אופר, מטפלות, עוזרות, פיזיוטרפיסטיות, אחיות
03-290911

"סטאר"
שרותי אופר מטפלות
עוזרות פיזיוטרפיסטיות ואחיות
03-655350

פועלים/ות

פקידים/ות

תינבור

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

שונים

ביקוש עבודה

נחוץ לך עוזרת, מטפלת, או מבשלת?
פני אלינו
טל: 03-736871

דיור פלוס
● ברחובות להשכרה במרכז למשרד או קליניקה 4 חד'+ טלפון.
● ברחובות מוכנים לבנית מרקחת במקום מצוין, 150 מ"ר למכירה או להשכרה.
● ברחובות להשכרה במרכז מקום מסחרי - מבנה בן 3 קומות 20 חדר, חנות מסחרית.
● רוד בית המתעלים 6
טל' 08-453055 רחובות

עסקים

קבלת מודעות
ללוח העיר
"רשפים"
טל: 371622
אשראי ל-60 יום.
מקבלים ויזה וישראכרט

פרסם עד שתימכור
לא מכרת
לא שילמת
קבלת בקשות לביטול מודעות
או לחזרת הכסף יתקבלו במשרד
לוח העיר טלפון 371261
בין השעות 08:00-15:00

בתי-מלאכה

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

מגרשים

הלוואות

מציעים למכירה

קבלת מודעות
ללוח העיר
"רשפים"
טל: 371622
אשראי ל-60 יום.
מקבלים ויזה וישראכרט

מבני תעשיה

חקלאות

יופי והדרה

פיזיותרפיה

בריאות
יפהמלח

ניקוי ופוליש

חימום והדברה

נופש וקייט

מוצרי חשמל

נצא לאכול

עסקיות ומשפחתיות
● "המסעדה" בבית לסין. ארוחות משפחתיות ועסקיות. כשר. חניה צמודה. קומה עליונה. חדרי ישיבות וסימנרים, אירועים מכל הסוגים, מבצע חדש בריזה/ה במוצרים כלולים פרטים והזמנות 03-252595 ויצמן 32 תל-אביב.

בוכריות
● חדש ויחיד, "להזדשפורה", לאוהבי מאכלים בוכריים מבית אמא, דימשכרה, קסקסי, גושג'ינג'ה, פלוב. בתובל 15 מאחורי הבורסה ברמת-גן. אפשר להזמין ולקחת הביתה. 7515305.

גלידריות
● הבלון, רשת מסעדות הגלידה השמות ביותר בארץ. בואו אל הבלון ותהנו מקוקבל של גלידות העשויות מחומרים טבעיים. ועכשיו הבלון גם בבן יהודה 165. בהרצליה פיתוח והמרכזיה בנתניה.

חלביות צמחוניות
● נפלי בלינבים מסעדה חלבית כשרה בלב דיזנגוף אוירה נעימה ומאכלים משלים. הכניסה משערים 4 ר6 פתוח עד חצות.

טבעוניות
● בטיבעוניה של בגניה ביקרתן שפע מאכלים צמחוניים, ביתיים, מרקים, פשטידות ורגבים. כשר. בן יהודה 59. טלפון 246752.

יהודיות
● בקיטור, מטבח יהודי ביתי תפריט מגוון. רח' דיזנגוף 145 ת"א. טלפון: 03-283679.

ישראלי מקורי
● מבשבשים מסעדה השייכת לסוג המשובח. התפריט מורזר הכולל גם ממולאים, סלטים, בשרים על האש ודגים. במבשבשים אולם שיעוד לאירועים מכל הסוגים. במבשבשים אוירה אמיתית. רחוב אחרון קציר תל-השומר. טלפון: 769427.

● "במבשש המשביר" אבן גבירול פינת באזל, מול "שביריזת" מציעי מבחר מרקים, פול, סברוזלים צרפתיים, מבחר סלטים תוצרת בית וארוחות קלות.

● יש אוכל ויש תענוג מאכלים ביתיים בוקר, צהריים וערב. וגם ריאטמים מאפים חמים, סלטים, תבשילים ומרקים, המין הגפילטעפיש כל יום חמישי ושישי בצהריים, בירה מהחבית ויין. אבן גבירול 187 מול כיכר מילנו.

ים-תיכוניות
● בפונדק הציירים, רחוב סירקין 4 גבעתיים, מאכלי צייר האוסקלת פתוחים, התפריט מיוחד והאוירה מקסימה. טלפון 728200.

● במבשש האחים מבחר גדול של סלטים וממולאים, שיפוד ממולא, בשרים ודגים על האש. המוזרים מכירים האוירה נעימה. שדרות רוקח ע"י תחנת דלק. 475309.

מזרחיות
● בוא לתפוס ראש בחומוס בראש מגוון בשרים על האש, חומוס אסלי הממולאים. דיזנגוף. סנטר.

סטקיות
● "בשמגוי" הכי הכי בעיר, סלטים וממולאים ובשר על האש. הכניסה מרחוב השלום 24. טלפון 536509.

פאב מסעדה
● מקורש פאב הרצליה ע"י תחנת סבבי-אוש מארח עד השעות הקטנות. תפריט עשיר, אבן אורית. 052-557599.

● ארוחות קולנוע – פאב מסעדה הילל הזקן, ארוחות, מוסיקה וסרטים, רח' הילל הזקן 6, מאחורי קולנוע אלנבי.

● סמוקי פאב מסעדה, בשרים ודגים מעושנים. מומחיותנו הוזה רשוק אזה הטובים שבעיר. פתוח מ-12.00-15.00 בצהריים גם לארוחות עיסקיות ומ-20.00-02.00. בן-יהודה 231 טלפון: 451629.

מועדון מסעדה
● בפגמויות. תכנית בינלאומית מצוינה באוירה יהודית אמיתית. רחוב המלאכה 30 באזור התעשייה חולון. טל: 800500.

פיצריות
סוגי פיצה שונים ומאכלים איטלקיים על טהרת החלב. פיצה רימיני רחוב המאספים 4 ת"א. מול בית אליהו, פתוח כל השבוע עד 24.00 ובמוצ"ש.

צרפתית
● מסעדת הרשאי מציעה לאוהבי המטבח הצרפתי המשובח – ערב שהוא יותר מארוחה: מסעדת הרשאי בעלת הוותק של למעלה מחמש-עשרה שנה באירוח, מציעה מדי ערב מאכלים צרפתיים, יינות משובחים, הופעת אומן-אורח ומוסיקה לריקודים. מסעדת הרשאי באלה 37 ת"א טלפון: 655552.

דגים ומאכלי ים
● שמרון הדלפון – דיזנגוף 189 מסעדת הדגים האקסלוסיבית מציעה מבחר של דגים ומאכלי פירות ים, מגוון של סלטים, במחיר סביר, השירות אדיב. הזמנות בטלפון 232425 החניה בחינם.

● "המסעדה השנייה" על הגוזק של אדי בתל-ברוך ★ דגים טריים מהרשת ★ מבחר בשרים ★ הזמנות לאירועים בליווי אומן. 410500.

ערוך ע"י מודעכון 38 38 38

[مكذا من الأصل]

הלוח הארצי

הארץ חדשות

ת"א גוש דן והשרון

המשך

שירותים

אותיות דביקות

שיפוצים

בס"ד
מרפדיה
לחידוש ותיקון
רהיטים !!
בסגנון ענתיק,
צרפתי ומודרני
★ עבודה יסודית
★ חומרים באיכות מעולה
★ יחס מיוחד על גימור
צלצל ונגיע
ללא כל התחייבות!!!
יעקב הרכב 03-528379

במלון קיסר אילת – הכל נראה אחרת
הוספנו... שיפצנו... הרחבנו... שיפרנו...
מרכז הזמנות ת"א: 03-226169 מלון קיסר אילת: 059-76161

צילום

הלבשה והנעלה

פיסנים

כרטיסי ביקור

שיש וריצוף

מערכת סטריאו

רהיטים

כלי נגינה

מחשב

רוצים לקנות

חיות בית

מזגני אויר

וידאו

ציפוי אמבטיות

חימום והסקה

פיסנים

קופות ומשקלים

שיעור

סורגים

נשק ותחמושת

שידוכים

קבלת מודעות
ללוח העיר
"רשפים"
טל: 371622
אשראי ל-60 יום.
מקבלים ויזה וישראכרט

בזוג

עלון "קשר"
עלון הפנויים/ות
מס' 1
בישראל

* מחיר השרות לפונים: כרטיס חבר 25 ש"ח בלבד.
* כרטיס חבר ניתן לרכוש תמורת התשלום הנ"ל

אין צורך להתחייב מראש להצטרף.

רק עלון הזמן!
העלונים נשלחים במעטפות סגורות ללא תו זיהוי השולח

כ-5000 פנויים/ות, שני משרדים, צוות מקצועי ומיומן, 10 שנות נסיון.
והחשוב מכל כ-1050 פנויים/ות מציגים עצמם מדי שבוע בעלון "קשר" במודעות מפורסמות מאוד (50% עם טלפונים) מוזמנים לקשר איתנו.

03-733994
04-446023
21-9
10-1 בשבת

הברות

קשר אסטרולוגי

לפנויים
לפנויות

הסיכויים הגבוהים ביותר
למציאת בן בת הזוג האידיאלי/ת!!!

יצירת קשר בין בני-מזלות מתאימים לפי מפתח האסטרולוגיה, בהתכתבות בכל הארץ. לקבלת פרטים ודף השתתפות כתוב ל ת.ד. 71084, ירושלים, טל: 02 720429

חוגים

קח

מקרר

מכונות כביסה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

מלונות

תן

סירות

ספר

אזור הדרום — כאן הדרום — הלוח הארצי

דירות

4 חדרים ויותר

3 — 3.5 חדרים

2 — 2.5 חדרים

שכרה

ביקוש דירות

וילות ובתים

קח'תן
חצי'חינם

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

סובארו

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיזו

רנו

אופנועים

הצעות עבודה

שותפות ומספרות

ביקוש עבודה

עסקים

חנויות

מבני תעשיה

מגרשים

בריאות ויופי

הלוח הארצי

הארץ חדשות

פרסום-פון
קבלת מודעות בלוח הארצי
08-20 (רצוף)
אשראי עד 60 יום
03-727630
03-739297
03-738707
לבעלי כרטיסי אשראי.

אזור הדרום

שידוכים

מירות

הבדיות

הלוח הארצי — הלוח הבטוח — חיפה והצפון

דירות

בניה קלקטיבית

דמ"פ

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

4–4.5 חדרים

קריות

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

4.5 חדרים

3–3.5 חדרים

2–2.5 חדרים

דירות בשכ"ח

3–3.5 חדרים

2–2.5 חדרים

דירות בשכ"ח

נצרת

דירות למכירה

גליל

דירות למכירה

עסקים

חנויות ועסקים

משרדים

מגרשים

הצעות עבודה

שיפוצים

ביקוש עבודה

ומשפחות שוהות

שירותים

שעורים

מכירות

מקרר

מחשבים

יד שניה

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אופל

אמריקאיות

אלפא רומאו

ב.מ.וו.

דייהטסו

וולוו

מלבוס

מרצדס

סובארו

פולקסווגן

סימקה

סיאט

פיאט

פורד

פיזו

רנו

מורדים

مكنز من الاحيل

הלוח הארצי

הארץ חדשות

חיפה והצפון
המשך

● [illegible] 86 + מנוף אוטומטי [illegible] 665366 בית 234123
● [illegible] + ארגז 1800/81 1/4 161,000 ק"מ 04-245270 בערב
● [illegible] קבינה פולקסווגן 76 אוטומטי מצב מצוין 671537
● [illegible] 81 אוטומטית שמורה [illegible] לשעבר [illegible] טל' 717182, 04-724795.
● בדיקה לקניה לכל סוגי הרכב [illegible] טל' 720011, 04-725719.
● רנו 409 77 מצב [illegible] טל' 04-718525.
● [illegible] 1800, 4120474, 1981 [illegible] 04-644158
● [illegible] 20 [illegible] + מנוף [illegible] 04-441925 בערב [illegible]

מסחריות
● פולקסווגן קבינה כפולה 3000 + 1982 [illegible] 04-227445 [illegible] 04-641265 (70)

דרושה
עובדת רצינית
מעל 35
למכירה וניהול חנות קפה בהדר
לפנות בכתב
בפרוט נסיון והמלצות
לת.ד. 46495 חיפה

המדריך לעבודה בארה"ב
הכל על:
השגת עבודה, ויזה, גרין קארד ועוד.
שלח/י 30 ש"ח
לת.ד. 4487 חיפה
לפקודת
"משאבי מידע"

לפנימיית שטייבברג כפר־סבא דרושים:
מדריכים הברתיים
בתוך מגורת הורים בסביבה
המורים לשיעורי עזר, ומדריכי חוגים.
052-25917

במפעל תעשייתי בחיפה
דרושה
מזכירה למחלקת
יבוא ושיווק. כישורים
ידיעת השפות אנגלית
ועברית. יכולת ניסוח
מכתבים באנגלית
ובעברית. הפעלת
טלקס ותמליקן מנסיון
של 3 שנים.
לפנות בכתב לת.ד.
6600 חיפה.

דרוש
מנהל עבודה
לעבודות גמר ושלד
טל. בערב 04-383228
04-380449

למועצה המקומית מגדל העמק
דרוש
גנן מקצועי
בעל 5 שנות ותק
בדבר פרטים נוספים נא לפנות
לצבי בר גיורא טל' 065-40730

עירית הרצליה
תשמ"ז שנת החינוך בעיר
לפעילויות
החינוך המשלים
באמצעות
מחלקת תנו"ס
דרושים
מורים ומדריכים
בתחומי: אמנות,
ספורט, דרמה,
השכלה וחברה.
פרטים והרשמה:
במשרדי המחלקה
רח' בן־גוריון 4,
טל' 2-541841.

לחברה קבלנית ציבורית
דרדש
מהנדס / הנדסאי ביצוע מעולה
טל' 04-533917

למפעל עיבוד שבבי
בתקנים תעופתיים
במפרץ חיפה
דרושים:
הנדסאי:
בקרת איכות בעל נסיון 3
שנים, עצמאות, ידע
בשרטוט ותקנים.
תכנת:
נסיון 2־3 שנים כולל
תיבים, עצמאות בתכנון
יצור בתחום C.N.C
אנא פנה בכתב יד צרף
תולדות חיים ונסיון קודם
לת.ד. 6 קרית חיים

לפוליקליניקה
פרטית
(של בוגרי
הדסה באשקלון)
**רופא
אנדודונט**
(בעסקה חלקית)
לד"ר זוסמן
טל' 051-32515

למפעל מהנת תנופה בע"מ
דרוש
מהנדס מכונות
נסיון של כ־שלוש שנים בעיבוד שבבי
בונר טכניון. ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
שפה נוספת יתרון
למתאימים תנאים טובים
להתקשר לטלפון 04-967411/3 לכ"א

ללמוד ביטוח כמקצוע
בעזרת צוות מרצים מוסמך
הכנה והגשה לבחינות ממשלתיות
(עבור רשיון סוכן)
**לעומדים בדרישות
מובטח מקום עבודה
והכנסה כספית נאותה ביותר**
לפרטים וקביעת פגישה
מיום א' בין השעות 9.00 — 13.00, 16.00 — 18.00
04-665266 לאירית

למעונות נעמ"ת
בכפר־סבא דרושות:
**מטפלות
ומבשלות**
נא לפנות למעונות רחוב נחשון 1
כפר־סבא בשעות הבוקר

**ש ׳
עבודות גינון
חדרי
מדרגות
משרדים
טל' 443256
ושמח לוי**

לפיברוניקס בכרמיאל
למפעל ייצור כלים,
דרוש:
מחסנאי/ת מנוסה
יועדף בוגר קורס מפס"ם,
ובעל ידע באנגלית
04-985936 מיום א'

לבית מסחר בחיפה
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל חשבונות
● סוג 2
● בעל/ת נסיון
● למשרה מלאה
● גיל 40 ומעלה.
לפנות בכתב יד לת.ד. 33757 חיפה 31033

למוסך הבלם בתל־חנן
דרוש:
חשמלאי רכב
בעל הסמכה
לפנות לטלפון 04-238546 לניק

ללוח הבטוח בע"מ
כל בו — הד הקריות — ידיעות הגליל
דרוש
מנה"ח עצמאי
הכישורים הדרושים:
סוג 3 ומעלה
נסיון בעבודה — 3 שנים ומעלה
נסיון בעבודה עם מחשב
ניהול צוות עובדים
גבייה מלקוחות
דוחות נלווים
בפרטים נא לפנות: לת.ד. 1046 ק. מוצקין
לידי משה גרימברג (עבור מנה"ח)
נא לציין טלפון להתקשרות

C.O.O.A. מרכז טיפולים לרכב אמריקאי גורים
דרושים
1. פחחים מעולים
2. צבעים מעולים
בעלי נסיון מוכח
3. עובדת נקיון
משרה חלקית
שעות עבודה נוחות וגמישות
לקביעת ראיון נא לטלפן 04-238777 מיום א'

שערי מטבע חוץ ב־ 6.11.86

המטבע	בנק לאומי – מזומנים – קניה	בנק לאומי – מזומנים – מכירה	בנק לאומי – העברות והמחאות – קניה	בנק לאומי – העברות והמחאות – מכירה	בנק הפועלים – מזומנים – קניה	בנק הפועלים – מזומנים – מכירה	בנק הפועלים – העברות והמחאות – קניה	בנק הפועלים – העברות והמחאות – מכירה	בנק דיסקונט – מזומנים – קניה	בנק דיסקונט – מזומנים – מכירה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות – קניה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות – מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.45	1.52	1.4867	1.5053	1.46	1.52	1.4872	1.5058	1.45	1.52	1.4867	1.5054	1.4961	−0.0007
1 לי"ש	2.06	2.16	2.1185	2.1451	2.08	2.18	2.1215	2.1480	2.08	2.18	2.1185	2.1452	2.1339	0.0017
1 מארק גרמני	0.70	0.74	0.7193	0.7283	0.71	0.74	0.7187	0.7277	0.70	0.74	0.7183	0.7273	0.7233	−0.0067
1 פרנק צרפתי	0.21	0.23	0.2205	0.2233	0.21	0.23	1.2203	0.2231	0.21	0.23	0.2206	0.2234	0.2218	−0.0023
1 גולדן הולנדי	0.62	0.65	0.6367	0.6447	0.63	0.66	.6375	0.6454	0.62	0.65	0.6360	0.6440	0.6405	−0.0063
1 פרנק שוויצרי	0.84	0.88	0.8626	0.8734	0.85	0.89	8636	0.8744	0.84	0.89	0.8623	0.8732	0.8666	−0.0092
1 כתר שוודי	0.21	0.22	0.2116	0.2142	0.21	0.22	[illegible]116	0.2142	0.20	0.22	0.2115	0.2142	0.2127	−0.0013
1 כתר נורבגי	0.19	0.20	0.1976	0.2000	0.19	0.20	0976	0.2000	0.19	0.20	0.1973	0.1998	0.1988	−0.0011
1 כתר דני	0.19	0.20	0.1911	0.1935	0.19	0.20	0.[illegible]14	0.1937	0.18	0.20	0.1910	0.1934	0.1922	−0.0019
1 מרק פיני	0.29	0.30	0.2970	0.3007	0.29	0.31	0.[illegible]58	0.3005	0.29	0.31	0.2968	0.3005	0.2988	−0.0020
1 דולר קנדי	1.05	1.10	1.0715	1.0849	1.05	1.10	1.0[illegible]3	1.0846	1.05	1.10	1.0726	1.0861	1.0776	−0.0006
1 דולר אוסטרלי	0.89	0.98	0.9552	0.9672	0.92	0.99	0.9[illegible]	0.9677	0.93	1.00	0.9581	0.9702	0.9637	0.0037
1 ראנד דרא"פ	0.42	0.50	0.6512	0.6593	0.39	0.66	0.65[illegible]	0.6603	0.45	0.61	0.6537	0.6619	0.6568	−0.0051
10 פרנק בלגיים	—	—	0.3466	0.3509	—	—	0.347	0.3513	—	—	0.3461	0.3505	0.3487	−0.0032
10 שילינג אוסטריים	1.00	1.05	1.0227	1.0355	1.00	1.05	1.023[illegible]	1.0358	1.00	1.05	1.0228	1.0357	1.0288	−0.0096
1000 לירות איטלקיות	1.01	1.07	1.0418	1.0549	1.02	1.09	1.0430	1.0560	1.02	1.09	1.0425	1.0556	1.0475	−0.0097
100 יינים יפאניים	0.89	0.93	0.9076	0.9190	0.89	0.94	0.9091	0.9204	0.89	0.93	0.9082	0.9196	0.9125	−0.0033

לעבודה בדרום אפריקה
דרדש
איש מחקר בכיר
בתחום הבקרה
הביולוגית לתפקיד
ראש מחלקה
בעל נסיון במחקר
וביצוע בתחום הטיפול
במזיקים לגידולים
חקלאיים.
מועמדים בעלי נסיון יפנו
בכתב לת.ד. 225, P.O.M. 28000

לחברה קבלנית
לעבודות בניה באזור הצפון
דרושים:
1. מנהל עבודה מנוסה
לעבודות שלד וגמר
בעבודות ציבוריות
2. קבוצות שלד מעולה
לפנות טלפונית:
04-706893 702828

דרושים
**מהנדס/ת
הנדסאי/ת**
לפיקוח קונסטרוקציות
בנין בכרמל
טל. 258062

שלוש נקודות (1986) בע"מ
חברת התוכנה לשוק של ספרות טכנית
לאור קצב התפתחותנו המהיר, דרושים לנו:
כותבים/ות טכניים/ות
טכנאים, הנדסאים ומהנדסים בתחומים הבאים:
★ קשר ואלקטרוניקה
★ מחשבים
★ אלקטרו־אופטיקה
★ מערכות מג"ש
★ מקצועות תעופתיים (בתחום האלקטרוניקה)
כישורים נדרשים:
★ כושר הבעה בכתב ובע"פ.
★ כושר ניתוח של מערכת חומרה ותוכנה.
★ ידיעת השפות עברית ו/או אנגלית על בוריין.
נסיון בתחום הכתיבה הטכנית - יתרון.
מועמדים מתבקשים לפנות בשעות העבודה
לטל. 9242149, 03-9242729
או בכתב לפי הכתובת: רח' ספטמבר 121 פ"ת, מיקוד 49621
- סודיות מובטחת -

מכון ומוסך המהנדסים
עם
דרושה
פקידה
בעלת רישיון נהיגה
לפנות טלפונית
911888, 915427

דרוש/ה
רופא/ה שיניים
מנוסה
תנאים מצוינים למתאימים
טל. 913682 בערב 915195

עוזרות בית מיומנות
שעות גמישות
מזור: 03-661520

רק בלוח העיר!
מהפכה גדולה במודעה הקטנה:

לא מכרת לא שילמת

**פרסם עד שתמכור
אבל...
אם לא תמכור בתוך חודש -
תקבל את כספך בחזרה!**

**מוכר מכונית? דירה? מחפש עובדים?
עכשיו, בלוח העיר, אתה יכול רק להרויח
כי המבצע החדש של לוח העיר זהו מהפך אמיתי!
אתה משלם 42 ש"ח בלבד (פחות מכלהלוחות האחרים),
ומודעתך תתפרסם שוב ושוב בעתונים:
העיר (העתון הנקרא ביותר בת"א וגוש דן)
וגם ב: הארץ, חדשות, צומת השרון. אבל...
אם אחרי חודש עדיין לא מכרת, כל מה שעליך לעשות הוא
לצלצל למשרדי הלוח, להודיע שלא מכרת,
וכספך יוחזר לך. לוח העיר מוכר מהר. בגלל זה אנחנו בטוחים, לכן
רק לוח העיר יכול להציע לך הצעה מהפכנית כזו.
עכשיו בלוח העיר - מרויחים בלבד.**

לוח העיר
זה עובד!

מודעות מתקבלות בכל משרדי הפרסום ובמשרדי הלוח בטלפון: 03-371261

תן מתנה

אתה יודע כמה נעים וטוב לקרוא עיתון בבוקר.
עכשיו יש לך הזדמנות לתת לכל שתרצה לך
מתנה מקורית ומכובדת: "הארץ" בהנחה בני
לוי חודשים

ב־ **40%** הנחה

ובתוספת מתנה: ספר
ברוסיקס לת"א ומרכז
"האבירי". במחיר 44 ש"ח.
תוכל להעניק מנוי של "הארץ"
בתוספת בילוי מהנה.
לפרטים והזמנה פנה
למחלקת קידום ופיתוח
טלפון 03-5121340

הארץ — עיתון לאנשים חושבים

הלוח הארצי הארץ חדשות

לחברה מסחרית במפרץ חיפה מהגדולות ומובילות בענף המטבחים דרושים:

מעצבי פנים

כישורים:
* נסיון ו/או השכלה בעיצוב פנים.
* כושר ניהול מו"מ עם לקוחות.
* הופעה נאה, גיל עד 35
* יוזמה וחריצות.

תנאי עבודה טובים למתאימים.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חים לת.ד. 4353 מס' 2220

למפעל תעשיתי באזור המפרץ
דרושים:

טכנאים או בעלי מקצוע

בעלי נסיון בתחום האחזקה, לעבודת ייצור במשמרות.
בדבר פרטים נא לפנות לת.ד. 168 חיפה,
עבור כח אדם או לטלפון 04-723261

למפעל טקסטיל
דרוש
מנהל משמרות במחלקת אריגה
נא לפנות לטל' 065-71020

לחברה מסחרית גדולה בחיפה
דרוש:

מנהל חשבונות סוג 3

* עם נסיון מוכח של 5 שנים לפחות.
* למשרה מלאה 8.00-16.00
* תנאים טובים למועמד המתאים.

נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד 9005 חיפה, (31090).
"סודיות מלאה מובטחת"

לחברה קבלנית לאינסטלציה
דרוש

שותף משקיע

פרטים בטלפון: 04-919447, 04-918139

למשרד בראש פינה
דרושים:

1. בוגרי לימוד חשבונאות ו/או מנהלי חשבונות בכירים, לעריכת מאזנים בסקטור הבנקאי.
2. מנהלי חשבונות בעלי נסיון של 5 שנים לפחות

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 14 ראש פינה.

התברה לפתוח עכו העתיקה בע"מ
דרושה

מהנדס/ת מפקח/ת

לחצי משרה

להלן דרישות התפקיד:
- מהנדס/ת אזרחי או בעל הכשרה דומה לפחות 5 שנים נסיון במקצוע רצוי בשטח מבנים עתיקים ושחזור.
- פקוח על עבודות קבלנים, ניהול יומני עבודה ואישור חשבונות
- תיאום עם אדריכלים ומהנדסים מקצועיים, ותאום עם רשויות.
- תנאי שכר ייקבעו בהתאם לכישורי המועמד/ת

המועמדים מתבקשים להגיש מועמדותם בכתב בצירוף קורות חיים, בכתב יד, צלומי תעודות פירוט נסיון קודם והמלצות עד להארץ 20.11.86 לפי הכתובת:
החברה לפתוח עכו העתיקה
ת.ד. 1088 עכו העתיקה

לחברה העוסקת בגיוס והשמה של כ"א
דרושה בדחיפות

רכזת משאבי אנוש

תאור התפקיד:
* גיוס, מיון קליטה והשמת כ"א.
* טיפוח יחסים עם עובדי ולקוחות החברה.
* טיפול וניהול צוות עובדים.
* קידום מכירות.

הכישורים:
* כושר ניהול ותודעת שירות גבוהה.
* ידע ונסיון בנושאי שכר, ביטוח לאומי וחוקי עבודה.
* יכולת ניהול מו"מ ועבודה בתנאי לחץ.
* מעל גיל 25
* השכלה ונסיון מוכח – חובה.
* עדיפות לבוגרת מדעי החברה.
* יום עבודה מלא

מקום העבודה ת"א או חיפה.
מועמדים מתאימים יפנו לת.ד. 44971 חיפה 31448
סודיות מובטחת

לחברת יצור ושיווק טכנית העוסקת באביזרי צנרת, שסתומים וציוד בקרה
דרושים:

מקדמי מכירות ויועצים טכנים

הכישורים:

מהנדסי/הנדסאי מכונות

בעלי כושר ניהול משא ומתן, כושר שיכנוע הבנה טכנית, יכולת עבודה עצמאית.
יפנו בכתב יד ובצירוף קורות חיים ומספר טלפון. לת.ד. 10035 מפרץ חיפה למחלקת כח אדם.

למפעל תעשיה כימית באזור חיפה
דרוש/ה

כימאי/הנדסאי כימיה

לעבודה אחראית במעבדת המפעל

הכישורים הדרושים:
ידיעת השפה העברית והאנגלית,
רצוי נסיון בתעשיה הכימית
ובעבודה בגזכרומטוגרפיה.

על המועמדים המתאימים לפנות בכתב-יד פירוט קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת ת.ד. 4496 חיפה
עבור משרה מס' 11.
סודיות מובטחת

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ת"א
בן-יהודה 12.
א'-ה'. 8.00-14.00
טל: 284128, 03-298877

דרושים

★ **מסגר זיווד**
בעל ידע
בקריאת שרטוטים
ויכולת לעבודה עצמאית
באזור פתח-תקוה

★ **מרכיבות**
לעבודה במשמרות
רצוי עם רקע
במיקרו-אלקטרוניקה
לעבודה באזור פ"ת וחולון

★ **מרתכות**
בעלת ניסיון
לעבודה באזור ת"א וחולון

★ **טכנאי אלקטרוניקה**
יוצאי חיל קשר

★ **עובדי ייצור**
לעבודה במשמרות

★ **מהנדס-טכנאי מיזוג אוויר**
בנושא תכנון ושרטוט
ניסיון של שנתיים לפחות

★ **צבע תעשייתי**
לעבודה במשמרות
במפעל בטחוני (יוצאי צבא
פרופיל 72 ומעלה) בת"א

★ **שרטטת אלקטרוניקה**
בעלת ניסיון של שנתיים
לאזור הרצליה

★ **שרטט/ת אדריכלות**
בעל/ת ניסיון
של שנתיים לפחות

★ **מהנדס/הנדסאי חומרים**
ידע בטכנולוגיות
מיקרו-אלקטרוניקה
הכרת מערכות של ואקום
גבוה, מעגלים משולבים,
אלקטרו-אופטיקה
אנגלית טכנית

התפקיד: איש שטח במחלקת תחזוקה.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

דלתא גליל תעשיות בע"מ

למפעלנו בכרמיאל דרושים

● הנדסאי/טכנאי

יצור או טקסטיל לתפקיד ניהולי

● מחסנאי

(אחראי על צוות עובדים) בוגר תיכון
* מגורים בכרמיאל חובה, מובטחת עזרה בדיור

המעוניינים באותגר וקידום יפנו בכתב לת.ד. 137 כרמיאל מיקוד 20010

מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

DELTA

דרושים

למפעל "אמניר" בחוף שמן
דרושים

1. פקידה כללית
2. עובד אחזקה

רקע מסגרות, טכני.

לפנות בכתב לת.ד. 2564 חיפה
ולציין רקע אישי נסיון קודם וטלפון

למוסד ממלכתי בחיפה
דרוש

מכונאי רכב

- בעל תעודת הסמכה מטעם משרד התחבורה.
- נסיון קודם הכרחי

העבודה הינה לתקופה של שנה וכרוכה בהעדרויות רבות מן הבית

יוצעו שכר טובים למועמדים המתאימים

מועמדים, לאחר שרות צבאי מלא, המתגוררים בחיפה הארץ יפנו בכתב לת.ד. 2133 חיפה (מיקוד 31020), יפרטו קורות חיים ופרטים אישיים (טלפון, ת"ז).

פונים מתאימים ייענו

קליל
מוצרי אלומיניום בע"מ

דרושים

מרכיבים שכירים

להרכבת מוצרי אלומיניום באתרי בניה
דרוש ניסיון של שנה לפחות.
רצוי מאזור עכו והקריות.
המעוניינים יתקשרו לטלפון 04-234481
בימי א'-ה בין השעות 19.00-22.00 ליעקב

לקבלן עצמאי במפעל בטחוני
דרושים
בעלי רקע טכני
לעבודות אחזקה מיכנית
5 ימי עבודה בשבוע, בשעות נוחות
עבודה מעניינת והסעות מסודרות
לפנות בשעות הערב, טל' 04-700499 ולא בשבת

תלמה

למפעל שפע בערד
דרושים

1. מהנדס מכונות

הכישורים הדרושים:
★ בוגר הנדסת מכונות
★ נסיון בתעשייה בניהול ומעקב אחר פרויקטים ואחזקה ממוכנת
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית כולל התכתבות

2. מכשירן מנוסה

הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית מקצועית ומעלה
★ ידע וניסיון באלקטרוניקה ופניאומטיקה בתעשייה רצוי בתחום מכונות אריזה אוטומטיות
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית
★ נכונות למגורים בערד וסביבתה

המעוניינים מתבקשים לפנות לטל: 057-958049 או 057-957860 לגב' אלאה בימים א'-ה' בשעות 08.00-16.00 או לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לשפע, תעשיות פרוטאין בע"מ, רח' התעשייה 12, ערד

המרכזים הקהילתיים ברמת השרון

דרוש רכז משק, רכש ואחזקה

אחראי על המערך הלוגיסטי כולל רכש, ניהול המלאי, ביצוע אירועים מיוחדים, פיקוח על עובדי התחזוקה ועל האחזקה.

משרה: מלאה.
כישורים: נסיון קודם מוכח בתחומים האלה הכרחי.
שכר: דרגה י"ז בדירוג האחיד

המעוניינים יפנו למילוי שאלונים לגילנה כהן במרכז הקהילתי ע"ש לוי רח' ארלוזרוב 20, רמת השרון (ליד בריכת שחיה) עד יום ג' 18.11.86

למוסד ממלכתי בחיפה
דרושים:

עובדי מחקר

כישורים נדרשים:
* גילאי 23-32, לאחר שירות צבאי מלא.
* השכלה תיכונית מלאה – תינתן עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית.
* כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ.
* נכונות לעבודה קשה ומאומצת גם מעבר לשעות העבודה הרגילות.

המעוניינים העומדים בדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 2133 חיפה (מיקוד 31020) ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת"ז וטלפון.
פונים מתאימים ייענו

לכפר הילדים כרמיאל
דרושות:

אמהות בית מחליפות

* רווקות
* בוגרות תיכון
* מגורים ינתנו במקום

לפרטים: 6-987935, 986370, 04-987402
או לנורה 04-928075

פז

לאתר המתקנים של החברה במפרץ חיפה
דרושה

אח/אחות

המשרה הינה זמנית לתקופה של 6 חודשים

הכישורים הנדרשים:
* אח/אחות מוסמך/ת.
* נסיון ברפואה תעשייתית.
* נסיון בטיפול בתאונות.
* רקע מקצועי מתאים.

שעות עבודה:
6.30 עד 15.00 (כולל הפסקה לארוחת צהריים במקום).
המשכורת תיקבע בהתאם לנתוני המועמד/ת.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב תוך ציון מלא של כישוריהם ונסיונם לת.ד. 434 חיפה 31003 עבור משרה 13/86.
– סודיות מלאה מובטחת –

פז חברת נפט בע"מ

למפעל תעשייתי במגדל העמק
דרוש:

קניין עם ידע טכני בסיסי

1. ביצוע מערכת קניות שונות והבאתן למפעל.
2. ביצוע שירותים שונים למפעל או למשרד בחיפה.
3. קשר תמידי בין המפעל במגדל העמק ומשרדי המפעל בחיפה.

בעל רשיון נהיגה על רכב מסחרי לפנות למנהל כח אדם ת.ד. 91 מגדל העמק

דגאל בע"מ
שירותי כוח אדם

אשדוד
רח' רוגוזין 8
טל' 32221,
055-33644

למחלקה המשרדית באשדוד
דרושים

★ **מזכירה עברית/אנגלית**
נסיון קודם בעיבוד תמלילים וטלקס.

★ **כתבנית עברית/אנגלית**
שליטה טובה באנגלית + טלקס

למתאימות שכר הולם במיוחד ותנאים סוציאליים מלאים.
בדבר פרטים לפנות לסניפנו.

תל-אביב · ירושלים · באר-שבע · רחובות · אשדוד

דרושים:

סוכני מכירות להפצת מוצר בלעדי במגזר הערבי

* מאיזור חיפה
* בגילאי 22-30
* בעלי השכלה כללית
* עדיפות לדוברי ערבית

לפרטים נוספים בטל' 04-228381

למפעל גדול באזור מגדל העמק

מזכיר/ת יצוא

דרוש/ה
* גיל 30 ומעלה
* שליטה מלאה בעברית ובאנגלית כולל ניסוח – הכרחית
* ידע ונסיון בהפעלת ציוד משרדי מתקדם – הכרחי.
* נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בתפקיד דומה.
* תנאים מצויינים / שכר גבוה למתאים

לפנות בכתב למנהל כוח אדם
ת.ד. 1323 ק. טבעון.

דרוש

מפקח רכישה בביטוח אלמנטרי

כישורים:
* ידע ונסיון בביטוח אלמנטרי * השכלה תיכונית לפחות * ידיעת השפה העברית על בוריה * תושב חיפה או הסביבה * בעל רכב פרטי.

תאור התפקיד:
* טיפול בסוכני החברה * קליטת סוכנים חדשים
* 5 ימי עבודה
* קידום ותנאי העסקה טובים

נא לפנות בכתב ולפרט נסיון קודם לת.ד. 4353 מס' 2219 חיפה (31040)

לחברת סחר בינלאומית
דרוש

מנהל שיווק

* נסיון מסחרי מוכח וידע מושלם באנגלית
המועמד המתאים יועסק בישראל (חיפה) ובחו"ל (בבנגקוק בעיקר) לסירוגין.

פניות בכתב יד בצרוף קורות חיים ומספר טלפון לחברת אינטרייד סוכנויות בע"מ שדרות הג'ורד 7 חיפה 34453

מחלבת נהריה שטראוס בע"מ
דרושה

מזכירה

הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית מלאה
* נסיון מוכח בניהול משרד
* הקצנה עברית/אנגלית
* מגורים באיזור נהריה והסביבה הקרובה
* ידיעת השפה הגרמנית יתרון
* שבוע עבודה מלא

נא לפנות בצירוף קורות חיים אל מחלבות שטראוס ת.ד. 5 נהריה מיקוד 22100 עבור כ"א ולציין (226)

Budget rent a car

באת"מ השכרת רכב
לסניפנו בחיפה דרוש

מכונאי רכב

להשכרת רכב
הכישורים הדרושים:
- ניסיון קודם מוכח
- נכונות לעבודה בשעות לא מקובלות
- רשיון נהיגה

הפונים לדרישות הנ"ל יפנו לבאת"מ השכרת רכב דרך יפו 145, חיפה,
או לטלפון 04-538558, 04-524474

לבי"ס מקיף ע"ש רוגוזין קרית-גת
דרוש
מורה לאנגלית
נא להתקשר לבית הספר
051-886288
051-884477
בשעות הערב לגב' נגה שני
051-883377

למטבחי דנאר
דרושים:
1. עובדי יצור
2. נגרים

נא לפנות במקום או להתקשר טלפונית. רח' הנס מולר 6 א.ת.ביאליק
טל' 711252

לסוכנות שגיא (רהיטי ילדים ונוער) במפרץ דרושים דחוף:

1. **מנהל הסוכנות** במפרץ (נסיון חובה במכירות ובניהול).
2. **מרכיב מקצועי** רכב חובה.

טלפון לקביעת ראיון 04-726490

חברה המובילה בענף הקוסמטיקה

מחפשת אותך

אם את בעלת הופעה נאה מעל 27, מחפשת עניין ואתגר בעבודה היתקשרי אל טלפון 04-573291 לשם קביעת ראיון עם יפה.

לחברת מערכות רפואיות מתקדמות בע"מ
דרושים

איש טכני
* השכלה תיכונית
* רשיון נהיגה.
* ידע בסיסי באלקטרוניקה.
* ידיעת אנגלית טכנית.

מלחימה/מרכיבה
* נסיון של 3 שנים לפחות.

תנאים טובים למתאימים
נא לפנות טלפונית לטל. 04-333321

לבי"ח מלון בגליל המערבי
דרושים

□ **בוגרים**
בעלי רקע טכני לעבודות כמפעילים במשמרות

□ **מנהל חשבונות** סוג 3

□ **חשמלאים**
(מוסמך / בכיר / ראשי)
רצוי בעלי נסיון בתעשיה וקירור.

לפנות טלפונית אל מנהל כ"א
04-923-101, 04-923-181 שלוחה 278

לחברת בניה
דרוש

מפעיל מחפרון

לעבודה קבועה
בעל נסיון של 3 שנים.
לטלפון: 04-382814

למפעל תעשייתי
דרוש

מסגר לאחזקת מכונות

בפירוט קורות חיים ונסיון
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 45595 חיפה.
עבור 200

בני משה קרסו בע"מ
יבואני רנו בישראל
למוסך המרכזי
חיפה ואזור הצפון דרוש:

בוחן קבלה

מועמדים בעלי 5 שנות ניסיון לפחות, במכונאות רכב (תעודת הסמכה יתרון) יפנו אישית ו/או טלפונית לבני משה קרסו.
צומת וולקן רח' ההסתדרות
טלפון 04-726701 או 04-721751

למפעל כימי במפרץ-חיפה
דרוש

חשמלאי לתעשיה

דרישות התפקיד:
* בעל תעודת הסמכה ורשיונות מתאימים.
* נסיון מעשי של 3 שנים לפחות בתעשיה.

נא לפנות לפרוטרום בע"מ ת.ד. 10067 מפרץ חיפה 26110

גדות תעשיות ניווט וימיה בע"מ
מפרץ חיפה

דרוש

מסגר/רתך

- נסיון במסגרות כללית
- רתוך צנרת לחץ
- רתוך פלבים בשיטת TIG
- קריאת שרטוט
- נסיון בתפעול צוות עובדים (ראש קבוצה)

המעונינים, יפנו בכתב לת.ד. 1780 חיפה מחלקת כ"א, או טלפונית 04-724401

הכוונה הארצית | הארץ חדשות

מרכז קהילתי — ויצ"ו עפולה
דרושים
□ מורה ליוגה
□ מורה לג'ז ובלט
□ מורה לאורגן / פסנתר
לפנות למרכז הקהילתי ויצ"ו טל' 91325

חישולי כרמל בע"מ

דרוש
חרט למכונות C.N.C.
בוגר בי"ס מקצועי, בעל נסיון של 5 שנים בהפעלת מחרטות OKUMA MAZAK
וכן נסיון מעשי במחרטות רגילות
תנאים טובים למתאים
5 ימי עבודה בשבוע

עיריית ירושלים
המחלקה לשרותי משפחה וקהילה
דרושים
עובדים סוציאליים
לטיפול במשפחות
דרישות המשרה: בעלי תואר B.A בעבודה סוציאלית או בוגרי המכון להכשרת עובדים סוציאליים
נא לפנות ל: 1. לשכת נחמן — טל' 233906
2. לשכת דרום — טל' 667407

ל. הרץ א. פוגל
אדריכלות ותכנון ערים בע"מ
דרוש/ה
אדריכל
3–5 שנות נסיון
טלפון: 03-445982
מ-8.00-15.00

לחברה תעשייתית ותיקה
דרושה
פקידת יצוא
ידיעה טובה בשפה האנגלית
נא לפנות לת.ד. 1334
ת"א 61013
עבור "א' 0146"

טכניון
שרותי מידע לתעשיות מתקדמות.
למשרדנו בכרמל העוסק ביחסי ציבור, דרושה
מזכירה מסודרת
עם נסיון קודם וידע בארגון משרד
לחצי משרה בשעות גמישות.
נא להתקשר לטל. 387720 לדפנה.

דנאל שירותי כח אדם

למחלקה הטכנית:
בת"א, רחובות ואשדוד
דרושים
★ מהנדס מכונות
לגיבוי הנדסי לקויי יצור
★ מהנדס מכונות לאחזקה
★ מהנדס תעשיה וניהול
★ מהנדס אלקטרוניקה
לאחזקת מערכת C.N.C
★ כלכלן - תואר I
לתמחיר ובקרת כדאיות.
שליטה בעברית ואנגלית.
★ הנדסאי/טכנאי תעשיה וניהול
★ הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
לתכנון חיוט.
בדבר פרטים נוספים לפנות לסניפנו בצירוף קורות חיים בכתב יד או טלפונית.
תל־אביב - רח' גורדון 88
טל: 222266, 245541, 03-240878, 03-24531
רחובות - רח' הרצל 187 בפסג טל: 08-455904
אשדוד - רח' רוטשין 8 טל: 32221, 055-33644
תל־אביב · ירושלים · באר־שבע · רחובות · אשדוד

א. דורי
חברה לעבודות הנדסיות בע"מ
דרושות
למשרד הראשי בקרית אתא
1. מנהלת חשבונות
סוג 3 לעבודה זמנית עד 6 חודשים
* נסיון של מספר שנים
2. מזכירה למנהל כספים
התפקיד כולל: הדפסות, ידע בהנה"ח ועבודות משרד
* נסיון של מספר שנים
3. הנדסאית בנין
לעבודה זמנית — עד 6 חודשים
במחלקת מעקבים ותקציבים
התפקיד כולל: תמחיר, עבוד נתונים במחשב וחשוב כמויות
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים ונסיון קודם ולציין מס' המשרה למנהל כח אדם
ת.ד. 166, קרית אתא 28000

לחיפר שוק התנובה כפר־סבא
דרושים
עובדים יוצאי צבא
למח. ירקות - פירות
מועמדים מתאימים
תושבי כפר־סבא
וסביבתה הקרובה
מתבקשים לפנות ישירות
למנהל החיפר שוק
מר א. שטיינפלד
רח' המייסדים 29 כ"ס.
טל' 052-22468
לצורך ראיון
וקבלת פרטים בקשר לעבודה.
סודיות מובטחת

למפעל טכסטיל בכפר־סבא
דרוש
אחראי משמרת
בעל נסיון בניהול
עובדים בתעשיה
לפנות למנחם או גדעון
052-24104

לעיתון "חדשות"
יגאל אלון 108 תל־אביב
דרושים
מעצבים
ומבצעים גרפים
עם נסיון
לעבודה במשמרות
טלפון: 330544 אחרי 20.00
מוטי גלילי

נעמת תל־אביב
למעונות נעמת בת"א
דרושות
עוזרות לגננות ומטפלות
נסיון קודם הכרחי: (משרות מלאות וחלקיות)
טלפון: 03-282211, קו פנימי 211/217

לחברה מובילה לשווק מזון
דרוש
מחסנאי
ידע בניהול מחסן
יכולת תבנות לעבודה פיזית קשה
טל' 02-858490

בית־הספר
התיכון
לאמנויות
דרוש/ה
מורה לאנגלית
בעל/ת נסיון
לכיתות ט', י', י"א
לקביעת ראיון
02-273981, 02-273992, 02-273339

מנהל חשבונות
לחברה ותיקה לעיבוד נתונים
דרוש/ה
מנהל חשבונות
בעל/ת ידע בכל תחומי הנה"ח
לעבודה עצמאית ואחראית
נא לפנות לת.ד. 1334 ת"א 61013
עבור "א' 0145"

משאוד
טעינה אוירית בע"מ
שרותי כח אדם
דרושים
דרושים - מלגזנים,
מפעילים.
טרקטוריסטים.
עובדים בלתי מקצועיים.
תנאים טובים למועמדים
תנאים סוציאלים מלאים
הכוללים:
★ הסעות
★ ביגוד
★ ארוחות
★ אפשרות לקביעות
נא להתקשר לטלפון
03-9711696

דנאל שירותי כוח אדם

למחלקה התעשייתית:
ת"א, רחובות ואשדוד
דרושים
★ שרטט/ת צנרת I.C.S.
(אינסטלציה תעשייתית).
★ אלקטרונאים
יוצאי ח"א נסיון בחוטים אוויריים.
★ מכונאי מטוסים
יוצאי ח"א נסיון במטוסים אמריקאיים.
★ חשמלאי מטוסים
יוצאי ח"א נסיון במטוסים אמריקאיים.
★ רתך ארגון
בעל נסיון.
★ חרט/כרסם
רגיל + ידע ב־C.N.C.
בעל 5 שנות נסיון.
★ מסגרים/רתכים
ידע בקריאת שרטוט
לעבודה באזור המרכז - ת"א.
★ מלחימות
למעגלים מודפסים לעבודה במשמרת I-II
★ מפעיל שופל 950
בעל נסיון לעבודה באשדוד.
★ צבע תעשייתי
נסיון בהתזה ובתנורים.
לאזור המרכז - ת"א.
– למתאימים שכר הולם, הסעות, ארוחות ותנאים סוציאליים מלאים.
בדבר פרטים נוספים לפנות לסניפנו:
תל־אביב: רח' גורדון 88 טל:
222266, 245541, 240878, 03-245531
רחובות: רח' הרצל 187 בפסג
טל: 03-455904
אשדוד: רח' רוטשין 8
טל: 32221, 055-33644
תל־אביב · ירושלים · באר־שבע · רחובות · אשדוד

IIS
התמחה בתכנון, ייצור ושיווק של הקצה למערכות מחשבים גדולות
חברת "אי.אי.אס." החברה הישראלית לפתוח וייצור ציוד היקפי. תואם יבם: 32750 ר' S/36/8
חברה ציבורית בבורסה האמריקאית
לרגל הרחבת קוי המוצר והמעבר למשכן מודולי בקרית הטכניון
דרושים/ות
1. מהנדס/ת אלקטרוניקה
כישורים:
★ נסיון של שנתיים לפחות במערכות ספרתיות משולבות מיקרו מחשבים
★ יכולת כתיבת תוכניות באסמבלר ושפה עילית.
2. כתב/ת טכני/ת
כישורים:
★ נסיון מוכח בכתיבת ספרי הפעלה של מוצרים אלקטרוניים
★ שליטה בשפה העברית
★ שפת אם אנגלית - הכרחית
★ נסיון בשמוש באמצעים ממוחשבים ותיכון.
נא לפנות בכתב לאי.אי.אס. ת.ד 1640 חיפה 31015
עבור משאבי אנוש
אי.אי.אס. ת.ד. 1640 חיפה 31015

בית הספר החקלאי
מקוה ישראל
דרושים/ות במשרה מלאה
★ מנהל/ת חשבונות
★ בעל/ת נסיון בהכנת שכר
★ חשב/ת שכר
★ בעל/ת נסיון (לפחות 3 שנים)
עדיפות תינתן לבעלי נסיון במערכת שכר ממוחשבת ובהכנת שכר מורים
לפנות טל. 842050, 849974, 03-855160

לאמפא ת"א
דרושים
1. כתבנית עברית – בעלת נסיון, רצוי ידע בעיבוד תמלילים.
2. שליח – לשליחויות באזור, ללא רכב.
3. אפסנאי – למחסן טפסים, בעל נסיון מוכח.
המועמדים יפנו לטובה בן דוב. דרך פתח תקוה 16 ת"א

מ.מ.מ. מינהל משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
השכלה תיכונית, במגמה לחשבונאות
או השכלה תיכונית עם סוג 2 או 3 בהנה"ח
נא לפנות בכתב יד לאגף החשבונאות
ת.ד. 44494 חיפה 31048

דנאל שירותי כח אדם
תל־אביב:
רח' גורדון 88
טל' 222266,
245541,
240878,
03-245331
למחלקה המשרדית בתל־אביב:
דרושים
★ **מעבדות תמלילים**
נסיון קודם על כל סוגי התוכנות.
★ **כתבנית עברית/אנגלית**
שליטה טובה באנגלית + טלקס
למתאימות שכר הולם במיוחד
ותנאים סוציאליים מלאים.
בדבר פרטים לפנות לסניפנו.
תל אביב · ירושלים · באר שבע · רחובות · אשדוד

אנו פותחים אופקים חדשים
אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

למזכיר/ה מעולה
כישורים דרושים:
★ בוגר/ת אוניברסיטה
★ ניסיון בארגון וניהול משרד באופן עצמאי
★ שליטה מלאה באנגלית
★ יכולת ניסוח והבעה בכתב ובע"פ
★ הדפסה עברית ואנגלית
★ הפעלת מעבד תמלילים - יתרון
★ נאמנות, ויחסי אנוש מעולים
★ נכונות לעבוד מעבר לשעות העבודה המקובלות
העבודה מגוונת, מעניינת ורבת אתגר
5 ימי עבודה בשבוע
בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת־ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.
אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת.ד. 32288 ת"א 61322
טלפון: 03-7538212
מוטורולה סמיקונדקטור
— סודיות מובטחת —

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך, הנוער והתרבות
לספרית שער־ציון, בית אריאלה דרושה מזכירה למדור תרבות
הכישורים הנדרשים:
1. ניסיון בעבודה משרדית, כולל הדפסות.
2. ידיעת השפה העברית והאנגלית.
3. הכרת תחומי התרבות בארץ.
4. עבודה במשמרות.
לקביעת ראיון להתקשר לטל. 210141
מדור פעולות ותרבות.

מישלב
מישלב בי"ס תיכון אקסטרני
בפקוח משרד החינוך והתרבות
דרושים מורים
בעלי תואר אקדמאי עם נסיון
מתמטיקה 5,4,3, י"ח
אנגלית 5,4 י"ח
לקורסי הכנה בגרות מבוגרים
לימודי ערב.
נא לפנות טלפונית 04-520787

למשרד פיננסי
דרושים:
אנשי מכירות
★ השכלה אקדמאית בכלכלה, או במינהל עסקים.
★ נסיון בתחום הפיננסי - יתרון.
נא להתקשר לטלפון: 03-664861

שלוש נקודות (1986) בע"מ
הכנה והתאמה לאור של שרות טכנית
לאור קצב ההתפתחות המהיר, דרושים לנו:
כתבים/ות טכניים/יות
טכנאים, הנדסאים ומהנדסים בתחומים הבאים:
★ קשר ואלקטרוניקה
★ מחשבים
★ אלקטרו־אופטיקה
★ מערכות מול"ט
★ מקצועות תעופתיים (בתחום האלקטרוניקה)
כישורים נדרשים:
★ כושר הבעה בכתב ובע"פ.
★ כושר ניתוח של מערכות תוכנה ותוכנה.
★ ידיעת השפות עברית ו/או אנגלית על בוריין.
נסיון בתחום הכתיבה הטכנית - יתרון.
מועמדים מתבקשים לפנות בשעות העבודה
לטל. 9242149, 03-9242729
או בכתב לפי הכתובת: רח' ספטמבר 121 פ"ת, מיקוד 49621
- סודיות מובטחת -

אלסינט
לחטיבת הייצור - קו ה־X-RAY בנצרת עילית דרושים:

הנדסאי תעשיה וניהול
ליחידת התפ"י
(משרה מס' 452203)
★ להכנת תכניות ייצור
★ בקרת אספקת הזמנות למכונות ולחלקי חילוף
כישורים:
★ הנדסאי תע"נ בעל ניסיון של 2 שנים לפחות בתפקיד דומה

פקידת האתר
(משרה מס' 454103)
בעלת נסיון קודם בפקידות, הפעלת טלקס ופקסימיליה, ידיעה טובה של השפה האנגלית והדפסה דו לשונית, עצמאית ונמרצת.

ממונה עיתוד מלאי מתכת
(משרה מס' 453104)
★ לעיתוד פריטי מתכת המיוצרים בעזרת מחשב
★ קידום חוסרים
★ קשר עם אגפי הייצור השונים
כישורים
★ הנדסאי תעשיה וניהול בעל נסיון
★ רקע בתחום המכניקה, כולל קריאת שרטוטים

אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס. משרה למדור גיוס
ת.ד. 550 חיפה 31004.
או טלפונית 065 74552 שלוחה 26 גב' לאה פוגל

פרסום שפי

לאלסינט מעלות דרוש:

מנהל אחזקה
(משרה מס' 213094)
אחריות על אחזקת ציוד CNC רב ומגוון בתחום המתכת, מעגלים מודפסים אלקטרוניקה ואחזקת מיבנים. (חשמל, מיזוג אויר, לחץ אויר ופרין).
כישורים
★ מהנדס מכונות/אלקטרוניקה בעל נסיון מוכח באחזקת ציוד דומה.

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
(משרה מס' 213144)
נסיון מוכח בעבודת אחזקה בציוד תעשייתי מתוחכם הכולל מכונות ממוחשבות CNC, ציוד זיווד אלקטרוני וכו'.
★ ידיעת השפה האנגלית - יתרון.

אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס. משרה למדור גיוס
ת.ד. 550 חיפה 31004. מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד
אלקטרוניקה בשרות הרפואה

פ.סי.בי. בע"מ
ייצור מעגלים מודפסים
דרוש/ה
עורך/ת
נסיון של שנתיים לפחות
המתאימים יעברו הכשרה
על מערכת C.A.D
חדישה במפעל

נגדות תעשיות פטרוכימיה בע"ח
מפרץ חיפה
דרושים
מכשירנים
הכישורים הדרושים:
* נסיון של 3 שנים בתעשיה הכימית.
רצוי בשטח הפנאומטיקה ו/או אלקטרוניקה
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים
בניין קודם לניהול כח אדם
ת.ד 1780 חיפה או טלפונית 04-724401

פי. סי. בי. בע"מ
ייצור מעגלים מודפסים
דרוש
תוכניתן/ית
למערכת עיבוד נתונים
נסיון כתיבה בקובול של שנתיים לפחות
הכרת PC I.B.M. - חובה
הכרת מערכת H.P. 3000 - יתרון

הלוח הארצי — הארץ — חדשות

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרושה:
כתבנית עברית מעולה
מעל גיל 30
שעות העבודה 14.00־18.00
5 ימים בשבוע
נא להתקשר לגר׳ זאב ברכפלד
טל: 03־640838

לאגרא מגדיאל
דרוש
עובד למחסן תערובת
עדיפות לבעלי נסיון
לפנות אישית למחסן
או לטלפון 052-34053
חוד השרון, עצירי צפון

לחברה תעשייתית גדולה בענף המזון
דרוש
איש מכירות לאיזור הדרום
• בעל רקע ונסיון בהפצת מוצרי צריכה וקידום מכירות
• צעיר ודינמי • מגורים בבאר שבע • בעל רשיון נהיגה.
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים ולציין מספר טלפון, לת.ד. 1051 באר־שבע 84110, עבור "איש מכירות".

להבי ישקר

■ מפעל להבים למנועי סילון. ■ יצרן להבים לחיל האויר ולתעשיית המנועים בעולם. ■ קידום ותמורה על בסיס הישגים אישיים ■ שבוע עבודה בן 5 ימים ■

דרוש/ה
מכונאי אחזקה
הכישורים הדרושים:
• נסיון בתחום העיבוד השבבי
• ידע ונסיון בהידרוליקה ובפניאומטיקה
• 5 שנות נסיון למכונאי

ב 1985 - 88 יצוא החזית ל־1986 - 95 יצוא!

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד או בטלפון למנהל כח אדם, להבי ישקר בע״מ ת.ד. 330 נהריה 22102 טל: 04-927831

למכבסה דרוש
איש אחזקה
דרישות התפקיד:
★ ידע בחשמל ודוודי קיטור ★ נסיון של 3 שנים לפחות ★ רצוי בעל רכב
תנאי שכר טובים למתאים
טל׳ 820454, 821762

לחברה דרוש
★ מנהל מחקר ופתוח, מהנדס מכונות
רצוי רקע טכני
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים וניסיון לת״ד 8318 מיקוד 91082 ירושלים

סיעוד
שירות אחיות פרטיות וחובשים
דרושים
★ **אחיות מוסמכות**
★ **אחיות טיפול נמרץ**
★ **אחיות מעשיות**
★ **חובשות**
לליווי טיולים
נא לפנות טלפונית 04־381111

לחברת ביטוח גדולה
דרוש/ה
פקיד/ה
בעלי ניסיון בביטוח חיים
לפנות למר מוזס
03־294771

אסם
תעשיות מזון בע״מ
למפעלנו המתרחב בשדרות
דרושים/ות
חשמלאי/ת תעשייה
● בעל/ת תעודת חשמלאי ראשי/ת, או מוסמך/ת
● בעל/ת ידע בפיקוד ובקרה
● בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה
טכנאי/ת מכונות אריזה
● בעל/ת הכשרה של הנדסאי/ת, או טכנאי/ת מכונות
● בעל/ת ידע בפיקוד ובקרה
● בעל/ת נסיון במכונות אריזה
מכונאי/ת או מסגר אחזקה
● בעל/ת נסיון של 4 שנים לפחות בתעשייה
מגורים (בכל המשרות) באיזור המפעל - הכרחיים.
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, למנהל כוח־אדם, ת.ד. 111 שדרות 80150.

למצודה סוכנויות לביטוח בע״מ
יש צוות סוכנים הזקוק לך
באם אתה **מפקח רכישה**
בביטוח חיים, עליך להיות בעל נסיון
ברמה ואמביציוני, סיכוי מצויין להתקדמות
לפנות לגב׳ בידרמן טלפון: 03-292522-200241

לחברת שיווק ורשות ארצית
מעניינים למתאימים/ות
לתפקיד
מקדמי/ות מכירות
באיזורים: ראשל״צ, בת־ים, חולון.
הרבה אתגר והכנסה גבוהה מהמקובל
טלפון: 03-942010

מערכות זמן והדר בע״מ — **להדר**
למפעלנו בירושלים
מכשיר/סגר מכניקה עדינה
לעבודות ניסור וליטוש במחלקת גבישים מדויקים
לפנות טלפונית 02־622621־2 למיכל
— מודעה זו מכוונת לנשים וגברים כאחד —

לחברה קבלנית
דרושים
★ קבוצות קבלניות
★ טפסנים/עוזרי טפסנים
★ ברזלנים/עוזרי ברזלנים
העבודה בשטח בטחוני באזור אשדוד
טלפונים: 051־22170
051־26663

אסם
תעשיות מזון בע״מ
למפעלנו בתל-אביב
דרוש
מסגר/מכונאי אחזקה
● בוגר בי״ס מקצועי
● נסיון רב באחזקת מכונות אריזה וציוד תעשייתי
● מגורים בגוש-דן
נא לפנות טלפונית למחלקת כוח־אדם טלפון 03-336902/3/4.

ניקוב שחותי מחשב בע״מ
בקריית יהודה 1 ירושלים
עם הרחבת תחומי פעילותנו
דרושים: אנשי מכירות
בנושאי עבד נתונים בלשכת שירות ומערכות מחשב מסחריות
• עדיפות לאקדמאים בעלי נסיון + רכב
טל׳ 02־245160

לצבאר ־ חיפה
דרושים
★ צעירים מעולים לקוראי שרטוט
★ רתכים/מסגרים מעולים
★ טכנאי קירור עם ידע בחשמל
★ מרכיבות אלקטרוניקה
לעבודה מיידית
טל: 04־520760, 04־511071

קופת חולים מאוחדת
לסניפנו בכפר סבא
דרוש/ה
בימאי/ת
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות
בעל/ת ידע בלקיחת דמים.
המעונינים מתבקשים לפנות למנהלת העבודה בכפר סבא רח׳ הרצל גן העיר
טלפון: 052־20154

חברה פיננסית רב־לאומית גדולה שמרכזה בארה״ב
מחפשת מועמדים מעולים לתפקידי שיווק בכירים, של שירותים ומוצרים פיננסיים. המועמדים שייבחרו ייקלטו בהתאם לרמתם המקצועית ונסיונם, בעמדת הפתיחה המתאימה מבין:

א. מנהלי שיווק
ב. אנשי שיווק
ג. צוערים

ההכשרה תיעשה ON THE JOB ובאמצעות קורסים במשך 6-9 חודשים. מועמדים שיעברו תקופה זאת בהצלחה, יושמו לתפקידים בדרום אמריקה, אירופה או ארה״ב, בהתאם לשפה ולשיקולים נוספים.

מועמדים מתאימים יהיו אנשים צעירים, עצמאיים, גמישים, בעלי יוזמה ויכולת בינאישית טובה, העונים לדרישות הבאות:

• ידיעה טובה מאוד של אחת השפות הבאות: ספרדית ו/או צרפתית
• ידיעה טובה של השפה האנגלית.
• ידיעת שפות נוספות (פורטוגזית, איטלקית, פרסית, ערבית) - יתרון.
• השכלה אקדמית, רצוי בתחום כלכלה, מנהל עסקים וכו׳.
• נסיון קודם בתפקידים בעלי אופי שיווקי במערכות בנקאיות, פיננסיות, מסחריות וכו׳. (כצוערים יתקבלו גם מועמדים חסרי נסיון, העונים לכל הדרישות האחרות באופן מושלם).

המועמדים יעברו תהליך מיון קפדני שבסופו יפורטו ויותאמו תנאי ההעסקה במלואם.

נא לכתוב בפירוט רב של קורות חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 39808, תל־אביב, 61397.
לציין על המעטפה ״מס׳ משרה 1860״.
רק המועמדים העונים לדרישות ייענו

חברה תעשייתית ליצוא מערכות הפקת חשמל מאנרגיה סולרית
דרושים

לחטיבת ההנדסה
מנהל מחלקת אחזקה
תאור התפקיד:
★ ניהול שוטף של מחלקת האחזקה הטכנית של המפעל
★ בקרת קווי היצור אצל קבלני המשנה
★ הרכבה של מכונות יחודיות המפותחות ונבנות במפעל
הכישורים הנדרשים:
★ מהנדס מכונות בעל נסיון של 10 שנים באחזקת המפעל
★ ידיעה נרחבת של התחומים — אלקטרופניאומטיקה, הידראוליקה, חשמל, מערכות ואקום, משאבות, מערכות קירור
★ נסיון בנהול צוותי עובדים בתחומים הנ״ל
★ ידיעת השפה האנגלית — יתרון

למחלקת הרכש
איש רכש בינלאומי
תאור התפקיד:
★ ביצוע סקרי־שוק ואיתור ספקים
★ הכנת הזמנות וקידום ביצוען
★ הכנת דוחות שוטפים
הכישורים הנדרשים:
★ נסיון של שנתיים לפחות ברכש בינלאומי
★ שליטה מלאה בעברית ובאנגלית
★ נסיון בניהול משא ומתן עם ספקים
★ ידע במערכות רכש ממוחשבות

למחלקת המשק והתחזוקה
קצין בטחון
במחלקת משק ותחזוקה
תאור התפקיד:
★ הקמת תשתית למערכות בטחון לכלל החברה והפעלתן.
הכישורים הנדרשים:
★ יוצא יחידה קרבית בתפקיד פיקודי
★ בעל נסיון של לפחות שנתיים בתפקיד זהה.
★ נסיון קודם במפעלי תעשיה עתירת ידע—יהווה יתרון
★ שליטה בעברית ובאנגלית.

משרות אלו מיועדות לנשים ולגברים כאחד
מקום העבודה — ירושלים
נא לשלוח קורות חיים למחלקת כח אדם — חברת לוז ת.ד. 7929 ירושלים 91079

LUZ INDUSTRIES ISRAEL

נגר צרכי צילום (2000) בע״מ
לאגף השיווק
דרושים
נציגי מכירות למכונות העתקת מסמכים
כישורים:
השכלה תיכונית, מחפש אתגרים.
יכולת ניהול מו״מ. בעל רכב.
המועמדים המתאימים
יפנו טלפונית
03-9234222
Agfa

למפעל טכסטיל בכפר־סבא
דרושות
עובדות בקרת איכות
למשרה חלקית שעות גמישות
לפנות למנחם 052־24104

SQUIBB
לחברת תרופות בינלאומית מתרחבת
דרוש
תעמולן רפואי
באזור הדרום
למועמד המתאים מובטחים תנאי שכר נאותים והטבות מיוחדות
לפנות בכתב־יד לת.ד. 14175 ת״א מיקוד 61141
טל: 03־611765

מזכירה
למוסד חינוכי ציבורי בת״א
★ בעלת יכולת עבודה עם קהל
★ כושר עבודה עצמאי ויוזמה
★ ידע בהדפסה
★ משרה מלאה
(כולל שני ימי עבודה מפוצלים)
לקביעת ראיון, נא להתקשר
03־290775, 03־295977

עובד/ת למדור שכר
כישורים:
נסיון קודם (של שנתיים לפחות) בהכנת שכר למחשב בחברה גדולה
התמצאות בנושאי מיסוי
ראיונות במח׳ כ״א
רח׳ השפלה 4 ת״א
ביום ב׳ 10.11.86
בשעות 08:30־10:00
החברה להגנת הטבע

לעיתון בראשל״צ רחובות
דרושים
★ **כתבים**
★ **צלם/ת עיתונות**
+ רכב ומעבדה
לפרטים: 21435, 22080, 055־21414 ליואב

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך, הנוער והתרבות
קורס שיפוט במשחקים
דרושים בני נוער (17+) המעונינים בעלי נסיון בשיפוט וידע בחוקת הכדורגל והכדורסל. הכוונה להשתלב באליפויות המרכזים הקהילתיים בשעות אחה״צ והערב. התחלת עבודה מותנית בהשתתפות בקורס.
פרטים נוספים אצל מר צביקה קראוס במחלקה לספורט, בטלפונים 438285/438267
בין השעות 08.00־13.00

עובד/ת לחנות ציוד טיולים ומחנאות
אם יש לך:
נסיון קודם במכירה,
התמצאות בציוד טיולים ומחנאות,
נכונות לשעות עבודה גמישות
אותך אנו מחפשים.
משרה מלאה התחלה מיידית.
ראיונות חמ׳ כ״א רח׳ השפלה 4 ת״א
ביום ד׳ 12.11.86 8:30־10:00
החברה להגנת הטבע

חוות הנוער הציוני ע״ש ד״ר ישראל גולדשטיין
דרוש/ה
מנהל/ת מטבח בחדר האוכל
כישורים:
• בוגר/ת 12 שנות לימוד
• בוגר/ת בי״ס מקצועי ו/או קורסים בנושא ניהול ובישול
• נסיון מוכח בתפקיד דומה
• בקיאות בעלויות מזון
• ידע ונסיון בניהול תפריט
לפנות בכתב לת.ד. 117 ירושלים מיקוד 91000
טלפון 02־630222/1

לחברה בינלאומית בניהול ישראלי דרוש
מנהל מחלקה חקלאית
לאזור מסניפיה בארץ אפריקאית דוברת אנגלית
תאור המשימות:
ניהול חברה למכירת תשומות חקלאיות
כפוף למנהל הסניף
תפקידים:
- קידום מכירות של תשומות חקלאיות מיבוא וייצור מקומי
- הכנת תכניות חקלאיות למשקים וארגונים ע״פ הזמנה מלקוחות, מכרזים ויוזמה עצמית
- סיוע והכנת נתונים לתכנון וביצוע פרויקטים חקלאיים
- ניהול צוות עובדים
- ניהול פיננסי
- קשר עם מוסדות מקומיים ובין לאומיים
כישורים:
- בעל ניסיון והשכלה רחבים ומגוונים בחקלאות, עם דגש על נושאי השקייה, לול ומיכון חקלאי
- בעל ידע בתכנון חקלאי
- בעל ידע וניסיון בניהול
- שליטה מלאה בשפה האנגלית
- יתרון יינתן לבעל ניסיון במדינה אפריקאית בתפקיד דומה או תנאים מקבילים, ולבעל ניסיון בניהול חברה חקלאית
★★★
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד
ובצירוף קורות חיים וניסיון
לת.ד. 6609 תל־אביב. מיקוד 61066

דרושות
2 מנהלות
לחנות של חברת מזון גדולה
בירושלים
ניסיון קודם • גיל עד 45 • ידע בסיסי בהנה״ח
נא לפנות בכתב: ת״ד 895 ת״א עבור מנהלת חנות

שופר־סל
לסניפים באזור המרכז
דרושים מועמדים לתפקיד
מנהלי מחלקות ירקות
המועמדים יעברו הדרכה שתכשירם לתפקידם במשך כשבועיים, ולאחר מכן יוצבו בסניף.
שכר בהתאם לכישורי המועמד + תנאים סוציאליים מלאים.
המעוניינים מתבקשים לפנות אישית למחלקת כוח אדם בית שופרסל, רוטשילד 79 פתח־תקוה ביום א׳ 9.11.86 בין השעות 09.00־11.00 אוטובוסים: 50, 51, 62, 66.

לחברת קבלנות לבניין
דרושים
מנהלי עבודה
באזור תל־אביב וחיפה
נסיון 5 שנים לפחות עד גיל 35
טל׳ 04-704426

Lufthansa
ללופטהנזה משרה פנויה עבור
מנהל/ת חשבונות
השפות עברית ואנגלית הכרחיות, גרמנית רצויה.
ידע בחוקי מיסים מקומיים
ובהכנת משכורות - יתרון.
הצעות תוך ציון נסיון קודם יש להגיש בכתב יד, באנגלית או גרמנית
אל ת.ד. 26129 תל־אביב
עבור ״מנהל חשבונות״

מעבדות טרבינול (ישראל) בע״מ אשדוד
דרוש
חשמלאי ראשי
תיאור התפקיד:
– אחראי לאחזקה שוטפת של מערכות חשמל מתח גבוה ומערכות מיכשור ובקרה.
– התקנת והרצת מכונות וציוד חדש.
– הכנסת שיפורים למערכת.
דרישות התפקיד:
– בעל רישיון חשמלאי ראשי.
– עדיפות לבעלי השכלה של הנדסאי חשמל ו/או הנדסאי/טכנאי מיכשור ובקרה.
– שליטה טובה באנגלית טכנית.
– ניסיון מוכח של שלוש שנים ומעלה בתעשייה.
– בעל כישורי ארגון וניהול צוות.
– מקום מגורים — אשדוד והסביבה.
מועמדים העונים לדרישות התפקיד
יפנו אל מחלקת כ״א
רק מועמדים מתאימים יענו
תנאים טובים למועמד המתאים
— שוריות מובטחות —
אשדוד טלפון 055־20222
ת.ד. 2 מיקוד 77100
טרבינול לקידום הרפואה

לחברת גלים דרושה
מזכירת מכירות
★ יכולת ניהול משרד שיווק
★ הדפסה אנגלית (עברית)
★ שפת אם אנגלית - יתרון
★ נסיון בעבודה עם מחשב - יתרון
מקום העבודה רמת־השרון
לקביעת ראיון נא להתקשר
03־402242־3 בערב: 052־447738

לחברת ביטוח בת״א
דרוש/ה
מפיק/ת פוליסות
הכישורים הדרושים:
ניסיון בתפקיד
שליטה בעברית ובאנגלית
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 1025 ת״א
ולפרט ניסיון קודם בעבודה
סודיות מובטחת

---

200 ש״ח לערב!!!
דרושים/ות צעירים/ות לעבודת שטח מעניינת!
מתאים גם לסטודנטים ותיכוניסטים
נא לפנות:
באזור פתח תקוה ותל־אביב 03־9327894 (דני)
בירושלים ושאר חלקי הארץ 02־248378 (כפי)
ברחובות וראשון לציון 08־456348 (אלי)

רוקח
למפעל תרופות בבת־ים
לתפקיד מידע תרופתי,
בעל ידע בתהליכי ייצור
לברונטים, טכנאי כימיה ומיקרוביולוגים
לעבודה במעבדה אנליטית
טלפון 03־5511924/5 ניקי

هكذا من الاصل

مكرر من الأصل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

לאל־פל תעשיות אלומיניום בע"מ
קרית אריה פתח־תקוה
דרושים
יצרני אלומיניום בעלי נסיון
★ למתאימים בעלי נסיון
★ 5 ימי עבודה בשבוע
★ אפשרות להסעה מאזורים חולון, בת־ים ויפו
לפנות לאלי 03-787636, 03-783915

פולגת תעשיות בע"מ
דרוש/ה
מהנדס/הנדסאי תעשייה וניהול
לתפקיד תפ"י
עדיפות לבעלי נסיון בתפ"י ובתעשייה.
נא לפנות לפולגת ת.ד. 15 קרית־גת
עבור משרה 301

בטחונית
למשרדנו החדש באשקלון
דרושים
1. מקדמי מכירות
למתאימים בסיס + עמלות
2. פקידת מכירות
עבודה בשעות לא שגרתיות
וידע בקידום מכירות
בית הדר בפסז'
חנות מס' 15
טל: 051-23224

בינה
פסיכולוגיה יישומית
חברתנו מאמינה באבחון והשמה נכונה של כל אדם ייעוץ עסקי והכוונה לבחירת מקצוע
דרושים
עבור לקוחותינו
★ מהנדסי מכונות
★ מהנדס חומרים - מטלורגיה
★ מהנדס כימיה
★ טכנאי כימיה
★ מכונאי אחזקה מנוסה
★ חשמלאי תעשיה מנוסה עם רשיון
★ כרסם מנוסה
★ חרט מעולה
★ עוזר מחסנאי ומחסנאי
רח' וודג'וד 24א' מרכז הכרמל
טל. 04-717241, 04-383137
ת.ד. 190 קרית ביאליק.

המועצה המקומית
רמת־השרון
למחלקה לשירותים חברתיים
דרושים
1. מרכז/ת מדור לעבודה קהילתית
דרישות: עובד סוציאלי קהילתי
עם נסיון של 3 שנים
2. רכז/ת מתנדבים לשירותי הרווחה
דרישות: אקדמאי בוגר מדעי החברה או הרוח
3. עובד/ת קהילתי
דרישות: עובד סוציאלי קהילתי
לפרטים לפנות לטלפון: 03-491121, 484352

המועצה המקומית
רמת־השרון
למחלקת הגזברות
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
במשרה מלאה
סוג ב' או ג' עם נסיון בעבודה בהנהלת חשבונות של 3-4 שנים.
לפנות בכתב למועצה מקומית רמת השרון שד' ביאליק 41 למחלקת מנגנון

אוניברסיטת תל־אביב
הפקולטה למדעי החיים
המחלקה למיקרוביולוגיה
מתפנות המשרות:
1. פוסט דוקטורנט
2. עוזר מחקר, עם תואר M.Sc
הכישורים הנדרשים: ניסיון בהנדסה גנטית וביולוגיה מולקולרית, רצוי עם ידע בגנטיקה של שמרים.
הנ"ל יועסקו ע"ח תקציב מחקר באפיון גנטי של אורגניזם פאתוגני ע"י ביטוי גנים בשמרים
על המעוניינים לפנות לפרופ' יוסל קולטין המחלקה למיקרוביולוגיה
טל: 03-420988

למשרד אדריכלים
דרושים
הנדסאי אדריכלות
למישרה מלאה
טלפון: 03-241325/6
בין השעות 09:00-15:00

נעמ"ת רשת מוסדות חנוך בישראל
למוסדות הרשת דרושים
אמי"ת כפר בתיה רעננה
1. מורה ומדריך להוראת מקצועות חשמל ועבודה בסדנאות בחטיבה העליונה ובבית הספר התיכון (משרה מלאה)
2. מורים לאנגלית, מתמטיקה, עברית (לשלושה חודשים מילוי מקום)
3. מדריך גן נוי
4. לבורנט/ית לחטיבת ביניים
5. טבח
6. אחראים/יות לחדר אוכל
לפרטים לפנות לטלפון 052-445247/9
לבית הספר התיכון הדתי המקיף אמי"ת ק. אונו דרושה
מורה לאנגלית במשרה חלקית
לפנות לטלפון: 03-447444

למוסך פאלאס אשדוד
דרושים
מכונאי רכב
מתחילים ובעלי ניסיון
תנאים טובים
למתאימים
פרטים במקום
או בטלפון 055-24558
אזור התעשיה
רח' עמל 18

לעיתון **חדשות**
דרושים
מקדמי מכירות
במחלקת המודעות
יועדפו למשרה בעלי נסיון קודם במכירות עם ידע בענף הדפוס.
מקדמי המכירות יוכשרו למילוי תפקידים ויזכו להזדמנות להשתלב בענף הפרסום והמכירות.
תנאי העסקה כוללים
שכר בסיסי + עמלות + בונוס
המעוניינים יפנו לטלפונים 03-336702-8, 03-332936 עבור רמי או בני ביום א' בין השעות 18.00-20.00
— סודיות מובטחת —

אנחנו רוצים ללמד אותך
עיבוד תמלילים
אם את כתבנית מנוסה בעברית ו/או אנגלית, אנו נכשיר אותך למקצוע העתיד: עיבוד תמלילים.
הלימודים מתבצעים על הציוד המתקדם והנפוץ בתחום המשרד הממוחשב.
תמורת ההכשרה תעבדי בשרותנו בשכר מלא.
תוכלי לרכוש מקצוע מבוקש ולצבור נסיון חשוב בעבודה.
פני אלינו בהקדם!
א'-ה', 08:00-14:00
ת"א, בן־יהודה 12, 03-298877
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

פריקלאס ים המלח בע"מ
למפעלנו במישור רותם דרוש:
כימאי/מהנדס כימיה
לתפקיד רב אתגרים בתחום השיווק.
כישורים נדרשים:
* תואר ראשון בכימיה/הנדסה כימית.
* נסיון קודם בתחומי הפולימרים, תעשית הגומי או הפלסטיקה – יתרון.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין – שפות נוספות יתרון.
* נסיון בשיווק מוצרים טכניים, כולל שרות ללקוחות.
* נסיון, מסוגל וכושר ניהול מו"מ עם לקוחות.

– 5 ימי עבודה בשבוע –
– תנאי שכר יקבעו על פי כישורי המועמדים –
– למועמדים מחוץ לאזור יינתן עזרה בדיור –
– מודעה זו מתייחסת לנשים וגברים כאחד –

כתובת לפניות: פריקלאס ים המלח בע"מ, מישור רותם, ד.נ. ערבה, מיקוד 86800, טל: 057-53031

למשרד אדריכלי נוף
דרושים
1. **אדריכל נוף** עם נסיון של 5 שנים.
2. **אדריכל נוף** עם נסיון של 1 שנה.
לפנות לטל: 03-260765

רופאי שיניים
מנוסים
לעבודה/חלקית/מלאה
בכל רחבי הארץ
04-530785

חסם
דרושים
מקדמי מכירות מעולים
לסניפי החברה
★ בעלי הופעה נאה ★ כושר שכנוע
★ מוטיבציה גבוהה
למתאימים עמלות, בונוסים גבוהים
לפרטים נא להתקשר:
ת"א 03-803170; פ"ת 03-903402
ר"ג 03-731825; רמלה 08-229138
ראשל"צ 03-991038
אשקלון אשדוד 055-51619
ירושלים 02-246982

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
בית הספר התעשייתי "עמל" רחובות
כביש יבנה רחוב חיים מורי רחובות
טלפון: 08-454685
רחובות
דרושים/ות
מורים/ות במקצועות:
הסטוריה ואזרחות
רכז לפעילות חברתית –
רצוי נסיון בחינוך בלתי פורמלי
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון
מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס
ב"ס תיכון מקצועי "עמל" ג'
רחוב קפלן 40 פתח־תקוה 49450
טלפון: 9222332
פתח תקוה
דרוש/ה
מורה לנגרות במשרה מלאה
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון
מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס
"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

לסטודיו לגרפיקה
המתמחה
בהפקות לייצוא
דרושים/ות
מזכירה/מתאמת הפקה
גרפיקאי/ת מבצע/ת
טל' 03-333417

אנו מציעים
הכנסה גבוהה
למס' משרות
■ **מנהל שווק** - אזור המרכז, עם נסיון בפקוח על צוות סוכנים.
■ **מנהל סניף** - אזור המרכז, נסיון בשווק ופקוח על צוות עובדים.
■ **אנשי שווק ומכירות** - גם ללא נסיון – הכשרה ולמודים ע"ח החברה - אפשרויות קידום אישי וכלכלי טובים.
לתאום פגישה
טל. 200241, 03-292522
03-201886
מצודה

למפעל אריגה באיזור ת"א
מנהל מפעל
כישורים נדרשים:
1. ידע ונסיון בטכנולוגיה טכסטילית ואריגה
2. כושר ארגון וביצוע ויכולת לנהל מפעל
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצירוף מלא של כישוריהם וקורות חייהם לת.ד. 29265 תל־אביב

אינטל
היה שותף לפריצת הדרך!
אינטל אלקטרוניקה הינה החברה המובילה בישראל בתחום ייצור רכיבי VLSI למחשבים ולמערכות ספרתיות.
❋
מפעילים/מפעילות להפעלת ציוד מתוחכם
יישום תהליכים טכנולוגיים בתחומי הפיזיקה/כימיה ואיסוף מידע הנדסי במערכת ממוחשבת
★ בוגרי 12 שנות לימוד בעלי רקע או נטיה טכנית
★ נסיון בעבודה מקצועית (גם במסגרת צבאית)
★ נכונות לעבודה במשמרות
★ יכולת הבנת חומר טכני בשפה האנגלית
★ מגורים בירושלים
אנו מציעים אוירה נעימה בחברה עתירת ידע, צוות צעיר ומעולה ותנאי עבודה טובים
❋
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון שם המשרה, מס' תעודת זהות ומס' טלפון אל:
אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ת.ד. 3173 ירושלים 91031
"ייצור מעגלים משולבים בישראל"

יצהר תעשיות (2000) בע"מ
למפעלינו באשדוד דרושים:
1. מחסנאי טכנאי
בוגר קורס מפ"טים ידע ברישום וקיטלוג, רצוי ניסיון בתעשייה ובהפעלת מחשב
2. מלגזן
בעל נכונות לעבודות נוספות בחצר המפעל
3. צנר
בעל ידע בעבודות צנרת ומסגרות ונכונות לעבודה במשמרות
המתאימים יפנו למחלקת כוח אדם
טלפון: 055-52889, 055-57667

חברת החשמל לישראל בע"מ
לתחנת הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים בעלי מקצוע לתקופת הקמת התחנה:
★ **מסגרים** בוגרי בי"ס מקצועי עם נסיון
★ **חשמלאים** בעלי רשיון חשמלאי מוסמך ומעלה
★ **מועמדים לקורס ריתוך** גילאי 22-25.
בעלי בריאות תקינה (שיוכשרו בחברה).
אזור מגורים נדרש: אשקלון, אשדוד, יבנה, קרית־גת, שדרות, ב"ש, קרית־מלאכי (והסביבה)
המעוניינים, העונים לדרישות הנ"ל, יפנו בצרוף קורות חיים, למינהל וכח־אדם ת"ד 396 אשקלון.
המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

מקור
לחברה בבעלות זרה
בתחום התעשיות הביו־רפואיות
דרוש
מנכ"ל
חברה בהקמה
יועדף אקדמאי בכיר (רפואה/מיקרוביולוגיה/רוקחות) בעל ניסיון רב בניהול עסקי וטכנולוגי בחברות דומות
דרושה אישיות בעלת יוזמה, מעוף וקשרים היכולה להביא למימוש פרויקטים ולעסוק בהחדרת משפחות מוצרים חדשניים ברמה גבוהה.
על המעוניינים לפנות לטלפון 03-248211 לצורך קביעת פגישה
סודיות מובטחת
מודעותינו מיועדות לגברים ונשים כאחד.
ככר מלכי ישראל 19, תל־אביב 64389
שרותי מידע ישראליים בע"מ

למפעל גדול
דרוש
לתפקיד מקצועי ניהולי
משרה מס' 261/86
כשורים דרושים:
* הנדסאי מכשור/אלקטרוניקה וחשמל.
* נסיון מקצועי של 7 שנים בתחום המכשור/החשמל.
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית טכנית.
* כושר בהול צוות עובדים – מוכח.

העונים לכישורים הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב לגבעת זאב ת.ד. 538 ד.נ הרי ירושלים
עבור משרה מס' 261/86

דרושים מורים באזור תל־אביב
בעלי תואר B.A, תעודת הוראה ונסיון בהכנה לבגרות והוראת מבוגרים.
להוראת המקצועות:
• גאוגרפיה • ידע־עם • ספרות
• הסטוריה • תנ"ך • לשון
• חיבור • הנהלת חשבונות סוג 1, 2
נא לפנות לטל: 03-775344
המכללה למינהל
נתיב בטוח - לעתיד בטוח!

חיל האויר מציע אתגר מקצועי למתנדבים לשרות קבע
א. לתפקידי קצונה
★ מהנדסי חשמל ואלקטרוניקה (זרם חזק), תעשיה וניהול.
★ ק. פסיכולוגיה, פיזיקאים וכימאים.
ב. לתפקידי נגדים
★ מכונאי מסוקים.
★ מכונאי וחשמלאי רכב ותגמ"ש.
★ נגרי שלישות, אפסנאות ומשמעת.
★ מנטז'ר לדפוס בעל נסיון.
★ טבחים.
★ הסרי מקצוע שיוכשרו כטבחים במהלך שרותם.
הכשורים הנדרשים:
א. פרופיל רפואי מ־65 ומעלה.
ב. עד גיל 30.
ג. יוצאי צבא בעלי עבר צבאי תקין.
★★ לזכאים יתנו סיוע בדיור
★★ משובצים ביחידות "שדה" יזכו בתוספת שכר יחודית
המעוניינים יפנו: לטלפונים 03-693800 או 03-234735, בין השעות 08:00 עד 17:00 או אישית לרחוב אבן גבירול 12, תל־אביב

לְפוּס מקוּם בריטוּ!!!
▫ חברה יציבה מבוססת ודינמית.
▫ "רים" מייצגת לרשתות השיווק היוקרתיות בארה"ב.
▫ שבוע עבודה בן 5 ימים.
▫ תנאים סוציאליים משופרים.
▫ שרותי רווחה מפותחים.

למפעלי החברה בירושלים דרושים/ות:
מהנדס ייצור
מהנדס תעשיה וניהול
עד גיל 30
נגר מומחה
לבנית דגמים לייצוא ולשוק המקומי.
מזכירה
שליטה מלאה באנגלית או גרמנית
בוגרת 12 שנות לימוד ומעלה
אקדמאית יתרון
נהג
בעל רשיון נהיגה ב'
מפעילי מכונות
בוגרי 10 שנות לימוד
מסיימי שרות צבאי
עובדי ייצור
להשתלבות בצוותי עבודה
משכורת מלאה גם בתקופת ההכשרה
פרמיות, ארוחות צהריים
נא לפנות ל"רים" 02-521111 מיום א'

חרים
תשלובת הרהיטים הגדולה בישראל

הארץ
יום ו', ה' בחשון, תשמ"ז
7 בנובמבר 1986
המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל-אביב, רחוב זלמן שוקן 21, ת"ד 233 מיקוד 61001 טל' 5121212 מסי' 810012 — טלקס 33748
ירושלים: רחוב התבצלת 2 טל' 224245-6, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל' 661166-8, ת"ד 5259 מיקוד 51052
המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן. עורך המשנה: שמי צלן
סגני עורך: משה הדרי, גדעון לוי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מתחייבת בפרסומן
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

יהדות מתקדמת בירושלים

להרחבה הנרשמת של מוסדות הלימוד והמחקר של היהדות הרפורמית האמריקאית בירושלים, שצויינה בימים אלה על-ידי ראשי התנועה שבאו הנה מארצות הברית, יש שתי מטרות. האחת, אנשי היהדות המתקדמת בארה"ב רוצים להדק את קשריהם של צעירי התנועה, המתכוננים להיות רבנים ושליחי ציבור בקהילות הרפורמיות באמריקה, עם מדינת ישראל ועם תושביה. השנייה, לחזק את גיבוים לקהילות הרפורמיות בישראל, המתפתחות כאן באטיות על אף המכשולים הגדולים המושמים בדרכם בשל זיקתם לעקרונות היהדות המתקדמת.

ראשיתה של היהדות המתקדמת בגרמניה, לפני כ-150 שנה, והיא נמצאת כיום בעיקר בצפון אמריקה. היא מושתתת על העיקרון שיהדות מודרנית אינה יכולה להיות כבולה לדיני הלכה, שנקבעו ברובם לפני יותר מאלף שנה, שהיהדות האורתודוכסית גורסת כי אין לשנותם כהוא זה. אנשי הרפורמה היהודית רואים ביהדות מאגר עשיר של מסרים רוחניים ומוסריים, הניתנים להתאמה לצורכי הפרט והכלל בכל תקופה היסטורית והיכולים גם להרים תרומה בעלת משמעות יהודית לתרבות האנושית.

קיומה של היהדות הרפורמית והיווק בסיסה בירושלים הם בעלי חשיבות רבה לגבי יהודים רבים בישראל המחפשים דרך אל המורשת היהודית, אלא שהם נרתעים על-ידי הדרך שבה מפרשת היהדות האורתודוכסית בישראל את היהדות, ועוד יותר על-ידי השיטות שבהן נציגי האורתודוכסים פועלים להשלטת דרכיהם על כלל יהודי ישראל.

התנאים, שבהם אנשי היהדות המתקדמת נאלצים לפעול בישראל, הם קשים ביותר — מוסדות הממשל והחקיקה החילוניים בישראל מסרו בשעתם לרבנות האורתודוכסית את המונופול על ענייני היהדות בארץ. הרבנות הראשית שולטת על הפעלת דיני האישות, על הכשרות, והיא משתדלת לאכוף את דיני ההלכה על כל תחומי החיים. הממסד האורתודוכסי אינו מכיר בסמכותם של שליחי הציבור של היהדות המתקדמת, ואפשר לומר שהיהדות המתקדמת בישראל נרדפת על-ידם, בדומה לרדיפות שהיו מנת חלקה של היהדות באירופה ובארצות המזרח בימי-הביניים ועד לתקופת האמנציפציה.

אין לדעת אם היהדות הרפורמית, כפי שהתגבשה באמריקה, יכולה לפתור את הבעיות הרוחניות והתרבותיות של הישראלי הצעיר הלא-אורתודוכסי. אך כשם שיהודי זה הסתגל אל התנאים האמריקאיים, יתכן שיוכל לעשות זאת גם בישראל. הבשורה החשובה החזותית, היוצאת כבר כיום משערי המוסדות של היהדות המתקדמת בירושלים, היא שהיהדות איננה נידונה לקיפאון ולהתאבנות: היא ניתנת להתפתחות ויש בה לתת הרבה לאנשים בני ימינו. וזהי בשורה מעודדת ביותר לכל אותם הצעירים בישראל הנרתעים על-ידי האורתודוכסיה המסורתית השלטת כאן, והנדחפים על-ידה לניכור ולהתבוללות משום שאין ביכולתם להשתעבד לציווי האורתודוכסיה בעלת המונופול בישראל.

בגלל כל אלה יש לברך על מעשיהם של יהודי אמריקה המתקדמים בירושלים. יש לחזק את ידיהם ולתמוך בהם, כדי שיוכלו להחזיק מעמד ולהתפתח על-אף הקיפוח והרדיפות.

סימנים מדאיגים

מדד אוקטובר יעמוד כנראה על שלושה אחוזים. אם גם מדד נובמבר יגיע לשיעור דומה יהיה פירוש הדבר שהתייצבנו על אינפלציה של 43 אחוז לשנה. משם קצרה הדרך להיפר־אינפלציה

מאת נחמיה שטרסלר

כאשר באוגוסט הודיע בנק ישראל על הצמדת השקל לסל המטבעות, הסיבה לכך היתה התחזקות המטבעות האירופיים שגרמה לדעת כלכלנים בבנק ישראל שהאינפלציה תגיע לכ-1.5 אחוז בחודש. במחלקת המחקר של בנק ישראל היו רבים שהאמינו שצעד ההצמדה לסל — ולא לדולר — תוריד את קצב האינפלציה לרמה של חצי אחוז בחודש.

והרי התוצאות:

מדד אוגוסט:	1.1%
מדד ספטמבר:	1.9%
מדד אוקטובר (הערכה):	3.0%

אם גם בנובמבר יגיע המדד ל-3 אחוזים, יהיה פירוש הדבר שהתייצבנו על קצב אינפלציה של 43 אחוז בשנה — בדומה לרמת האינפלציה ב-1977/8 — ערב הזינוק הגדול אל ההיפר-אינפלציה.

***

אין בכוונתי לאמר כאן שההצמדה לסל היתה זו שגרמה לעליית קצב האינפלציה, אך ברור היום שההצמדה לסל לא היתה אלא "צרותה אליל" ותו לא. עליית מחירי סחורות היבוא אמנם מייקרת במשהו, דרך צד העלויות, את המחירים, אך זוהי השפעה אטית ומצומצמת, שאינה מסבירה את קצב האינפלציה הנוכחי.

לאינפלציה שלנו היום אחראים שני אויבים ותיקים: התקציב והשכר. ביולי 85, כשביצעה הממשלה את מהלך מניעת הגירעון בתקציב, לא עמד לה הכח לבצע גם את הצעד המכריע של קיצוץ התקציב עצמו. וכשזה לא נעשה, לא התבצע גם השינוי המבני שבו מרבים לדבר עליו: פחות ממשלה, יותר סקטור פרטי.

האם ממשלה לא מקטינה את תקציבה, אין מאין לקחת אמצעי ייצור וכח עבודה, ואין אפשרות לסקטור הפרטי להרחיב פעילותו — לצמוח.

להתקציב יש השפעה נוספת: על השכר. אף תעשיין אינו נלהב לשלם תוספות שכר, אך הוא יעשה זאת כאשר יש מחסור בכח אדם, מול ביקוש גואה לעובדים. מצב זה מתבטא היום היטב בענף הטכסטיל. שם יש גידול בביקוש המקומי, והרחב גם הייצוא. התוצאה: גידול בביקוש לעובדים ועליית שכר גדולה, כי במצב שבו לא משתחררים אנשים מהסקטור הציבורי, אין מנוס אלא להתחרות על כח האדם הקיים. את זאת עושים באמצעות העלאת שכר.

***

שר האוצר יכול להמשיך ולטעון כי הוא ניצח במאבק עם האחיות. זה אולי טוב לתדמית, וטוב גם למאבקים הנוספים לו מעבר לדלת. אך היום ברור שהאוצר נכנע ללא תנאי. שר האוצר התחייב שלא לתת תוספת שכר כשלהן, מעבר להסכם המסגרת, אך הוא נתן, ועוד איך. הוא אמר שלא יסכים למשא ומתן בעת שביתה, אך נכנע לשביתה ברוטלית.

משה נסים אף אמר שיש סקטורים המשולים לרעה, ואין אפשרות לשלם להם תוספת שכר — אך הוא שילם דווקא לסקטור שמצבו טוב ביחס ליתר המקצועות הפארא-רפואיים.

גם במאבק עם משרד החינוך אין לנסים סיכוי לנצח. נכון שמשרד החינוך לא קיצץ את התקציב כפי שהתחייב, אך שנת הלימודים כ-עיצומה, ולפי ההסכמים עם ארגוני המורים היה צריך משרד החינוך להודיע כבר במאי על כוונתו לצמצם בשעות ההוראה או לבצע פיטורים. משלא עשה כן, אי-אפשר לבוא היום ולקצץ. ושלא תהיה כאן טעות: משרד החינוך מנופח בצורה לא רגילה. ב-1972 היו לכל 20 תלמידים מורה אחד בממוצע; כיום יש מורה לכל 14 תלמידים.

אך אלה אינם הסימנים המדאיגים היחידים. מכמד מרכזי היסוד הולך ומעמיק, תוספת היוקר שתשולם במשכורת נובמבר (כ-5.5 אחוזים) תוריד את רווחיות היצוא, וב-1987 תיאלץ הממשלה לפרוע בשוק החוץ 7.7 מיליארד שקל — 2.4 מיליארד יותר מאשר ב-1986, חלק מהמסים המוקפאים לא יוחזרו בשנה הבאה, והאמריקאים גם לא יעבירו את 750 מיליון הדולר ב"סיוע החירום" שהעבירו השנה.

אך יש נחמה אחת. שר האוצר מודע היטב למצב. הוא גם יודע דבר אחד נוסף, שאם עליית המחירים יתייצבו על שלושה אחוזים בחודש, הוא ייזכר כמי שהיה זה שהחזיר לחיים את האינפלציה — כמי שנכשל בתפקידו. ואם יש משהו שנסים באמת שונא, זה שמישהו יאמר שמודעי הציל את הכלכלה ונסים הרס אותה.

נסים, מודעי: לבנות ולהרוס

60 אחוזים או 12.5?

בעיצומו של הסכסוך עם האחיות אמר שר האוצר שמשמעות הצעתו לאחיות היא תוספת שכר של 60 אחוזים — מספר מדהים. מיד עם סיום הסכסוך הודיע משה נסים שהן קיבלו "רק" 12.5 אחוז. היתכן?

בעת סכסוך רצוי כנראה להשחיר מעט את פני היריב ולהוכיח לציבור כמה דרישותיו מוגזמות. לשם כך חיבר האוצר את כל התוספות — מכל הסוגים — שתקבל אחות במשרה מלאה, מאז מאי 86.

מתוך 60 האחוזים שעליהם דיבר האוצר, 20.5 אחוזים קיבלו כל אנשי השירות הציבורי — אך זה נכלל בחישוב. האוצר הכליל גם 12 אחוזים שנפסקו לאחיות ביתי בבוררות מוסכמת, ואז נשארו שלושה סעיפים — מעבר לשבוע עבודה של 36 שעות, תמריץ מיוחד ותוספת שכר באפריל 86 — המסתכמים ב-18.5 אחוזים. האסור לשכוח, הכל מתייחס לאחות העובדת במשרה מלאה ושתעבוד גם ארבע שעות נוספות.

מיד עם חתימת ההסכם השתנתה התמונה לחלוטין. האוצר כבר לא סופר את התוספת שניתנו לכלל הסקטור הציבורי, נשכחה הבוררות ונשכחה גם התוספת באפריל, כי מה פתאום להכליל מרכיבים שאינם קשורים בסכסוך האחרון?

נשאר רק התמריץ, המעבר לשבוע עבודה בן 36 שעות וכמה תוספות קטנות אחרות, שלא פורסמו קודם לכן, כולל אחזקת רכב. סעיפים אלו מסתכמים הפעם ב-12.5 אחוז בלבד.

התרגיל כאן הוא פשוט. ראשית סופרים רק את המינימום הדרוש. שנית, אין מדווחים על התוספת שתקבל אחות במשרה מלאה, אלא על ממוצע. וזה הבדל עצום, כי לא כל האחיות עובדות במשרה מלאה, לא כולן עושות שעות נוספות, לא לכולן יש רכב, ולא לכולן מגיעות שאר התוספות הקטנות.

כנראה שלא רק פורנוגרפיה היא עניין של גיאוגרפיה. גם במשרד האוצר הכל הוא עניין של עיתוי הפרסום — לפני חתימת הסכם, או לאחריו.

מסר מוואשינגטון (א)

שנה טובה ליצחק שמיר

מאת זאב שיף

המסר הלא-רשמי העיקרי המשודר כיום מוואשינגטון לממשלתו של יצחק שמיר הוא שצפויה שנה רגועה וטובה וללא לחצים מיוחדים במערכת היחסים של שתי המדינות. זאת, כמובן, אם ידע שמיר לשמור על פרופיל נמוך בעניין ההתנחלויות ויימנע מהצהרות שוביניסטיות העלולות לספק תחמושת בידיהן של מדינות ערביות ידידותיות לארה"ב ותומכיהן בוואשינגטון. וזוהי אחת המסקנות משיחות רבות שקיימתי בימים אלה בשלוחות השונות של הממשל האמריקאי.

החלפתו של שמעון פרס ביצחק שמיר עוררה בוואשינגטון כמה מסימני השאלה המדאיגים שהיו קיימים בתקופה של ממשלות הליכוד הקודמות, אך המסר נשאר כמות שהוא: לשמיר צפויה שנה טובה ביחסיו עם וואשינגטון, אם יישמר מעשיית גלים סוערים ואם לא תחול במזרח התיכון תפנית פתאומית, כמו מלחמה.

הסיבות למסר החיובי אינן קשורות ביצחק שמיר ובמדיניותו. מדובר בעיקר בנסיבות עקיפות שכמה מהן אינן קשורות כלל במזרח התיכון. הראשונה והחשובה שבהן קשורה ביחסי מזרח-מערב ובשאלה הגדולה של פיקוח על הנשק הגרעיני. הממשל האמריקאי עסוק רובו ככולו במערכת יחסיו עם ברית המועצות, ותשומת הלב והאנרגיה הנפשית של הממשל מופנית בעיקרה לשאלות אלה. המזרח התיכון ירד ברשימת העדיפויות למקום נמוך. לוח הזמנים של מזכיר המדינה שולץ תפוס כולו בנושאים אלה לחודשים רבים מראש ותעיד על כך העובדה שבעת העצרת הכללית של האו"ם ביקש שולץ להיפגש עם שרי חוץ רבים ככל האפשר, אך היה עליו לדחות רבות מהפגישות שכבר נקבעו בגלל עיסוקיו עם נציגי ברית המועצות.

סיבה שנייה לדחיקתו של המזרח התיכון מרשימת הנושאים העדיפים נובעת מהאכזבה העמוקה בממשל, ובעיקר לג'ורג' שולץ, מאי-יכולתו של העולם הערבי להירתם באמת ובכנות לתהליך השלום. התחושה היא כי בזבזו הזדמנויות וזמן יקר, וכי האשמה העיקרית מוטלת הפעם על הערבים. גם הישג כמו ההסכמה בעניין הבוררות על טאבה מוסבר כבזבוז זמן יקר על בעיה שולית בהשוואה לנושאים האחרים של הסכסוך הישראלי-ערבי.

פואד עג'מי, המזרחן השיעי הנודע החי כיום בארה"ב, אמר לי כי לא רק הממשל האמריקאי מבכה להרחיק את אי-הצלחתו במזרח התיכון באמצעות התרחקות מהנושא. תופעה זו מקיפה לדבריו גם חוגים אקדמאיים, ספרותיים ואחרים. אלה שטיפחו פעם את הרעיון של האוניברסיטאות האמריקאיות בעולם הערבי ספגו זעזוע עמוק עם הירצחו של האמריקאי הפרו-ערבי מלקולם קאר בביירות.

דוגמה ציורית לשינוי היא השחיקה שחלה במעמדו של השגריר הסעודי, בנדר עמאם, בארה"ב. עד לפני כמה שנים הוא נחשב כאחד האנשים המקובלים ביותר ובעלי ההשפעה בוואשינגטון. עתה נרחק האיש והוא מקפיד בעצמו לשמור על פרופיל נמוך. אם נוסיף לכך את הירידה במחירי הנפט ואת שחיקת האגדה על הכסף הערבי הגדול, נבין טוב יותר את הקלות שבה נרחק הנושא מעדיפותו הגבוהה.

סיבה חשובה אחרת נובעת ממעורבותו של העולם הערבי בטרור הבינלאומי. בוואשינגטון יש אמנם ויכוח על מידת ההשפעה שהיתה להפצצות בלוב על מניעת טרור, ועד כמה מעורב הנשיא אסד אישית בייזום מעשי טרור. אך אין חילוקי דעות, באשר לתחושה, כי המקור לטרור הבינלאומי הוא בעולם הערבי. אין נזק גדול יותר לאינטרסים הערבים, ושל הפלשתינאים במיוחד, מאשר עניין זה. בעיקר כאשר מדובר בממשל כמו זה של הנשיא רייגן, הנוטה להתייחס לנושא הטרור בקיצוניות ובהתעלמות מניואנסים שונים. מי שנתקל בכך בעקיפין היא כמובן ישראל. כאשר הממשל מדבר בלשון איומים נגד דמשק ועל אלה באש"ף התומכים בטרור, אין להניח כי בעת ובעונה אחת יפעיל לחצים על ישראל או יקפוץ ידו לבקשותיה.

יש בממשל כאלה המוסיפים לשלוש הסיבות הללו גם את הצלחת השפעתו של הלובי היהודי — איפא"ק. שיחה על איפא"ק מלווה בדרך כלל בנימת ביקורת על עוצמתו הרבה והגלויה מדי של הלובי היהודי. גם הפעם הוזכר כי למעשה איפא"ק מנע ויכוח יסודי בנושא של הזהה והמפריד באינטרסים של ארה"ב וישראל. לעומת זאת, צויין כי איפא"ק השכיל בשנה האחרונה להבחין מתי עליו לסגת ממאבקים חזיתיים עם הממשל, כמו בעניין אספקת סוג מסוים של נשק לסעודיה.

אין להבין מכאן כי המזרח התיכון נמחק כליל מרשימת הנושאים של הסטייט דיפרטמנט, הפנטגון והמועצה לביטחון לאומי. הוא רק נדחק ממקומו ברשימת העדיפויות. הכל יכול להשתנות לפתע אם יחול זעזוע פתאומי באזור. עד לפני זמן מה היתה דאגה רבה מהאפשרות של התמוטטות צבאית עיראקית במלחמה. גם היום אומרים מומחים אמריקאים כי יהיה זה אסון אסטרטגי אם האיראנים יפרצו את החזית העיראקית לעומק, אך אפשרות זו אינה נראית מוחשית ביותר. שינוי פתאומי יכול להיגרם גם על ידי מלחמה בין ישראל לסוריה. או מסע התנחלויות מאסיבי בגדה ישראל, שיזעזע את מערכת היחסים במשולש ישראל-מצרים-ירדן.

האמריקאים לא יאמרו כמובן לישראל ולערבים כי שנה רגועה צפויה מבחינתם לממשלתו של שמיר. הנושא היחיד כמעט שנשאר להם לעסוק בו כיום בתחום תהליך השלום הוא מה שמכונה שיפור תנאי החיים של התושבים הערבים בשטחים, הוי הכיתרי. אך למעשה מדובר בהחזרתה של ההשפעה הירדנית לגדה המערבית בדלת האחורית, ובחיפוש דרכים להצמחת מנהיגות פלשתינאית אלטרנטיבית לאש"ף בגדה. זהו התחליף הנוכחי לתהליך השלום.

בממשל יש כאלה, בעיקר בין הערביסטים, המטילים ספקות באפשרות ביצועה של תכנית כזו. אך הם בולמים לפי שעה את ביקורתם בגלל התייצבותו של שולץ מאחורי התכנית. עניין זה הפך לנושא מחלוקת מאחורי הקלעים בממשל ותומכי ישראל רוצים בהצלחת תכנית שיתוף הפעולה הירדני-ישראלי בגדה. תומכי ישראל, יותר מאשר הערביסטים, יצטערו אם שמיר לא יבחין בניואנסים הדקים הללו וישבש את התכנית במסע התנחלויות או בהצהרות בומבסטיות, שיועילו אמנם לצורכי המאבק הבין-מפלגתי שלו, אך ירתיעו את ירדן משיתוף פעולה.

קץ מהפכת רייגן

מאת צבי בראל

ארבעים אלף קילומטר נסע הנשיא רייגן בחודשים האחרונים כדי לשמור במושבי על כמותם של המועמדים הרפובליקאים לסנאט. את השבוע שלפני הבחירות הקדיש לביקור בתשע מדינות "קשות", בהן עמדו מועמדים אלה בפני תחרות צמודה עם יריביהם הדמוקראטים. התוצאה: בכל תשע מדינות אלה, ניצח רק מועמד רפובליקאי אחד.

"צריך להודות, כי הדמוקראטים העמידו אנשים מוכשרים מאוד במירוץ הזה", ניסה עוזר של רייגן לענייני בחירות, מיץ' דניאלס, להבריק את התוצאה. יש אמנם צדק רב בדבריו, שכן במדינות רבות קבע הנכל האישי, תשדירי הפרסומת, ויכולת השכנוע את התוצאה הסופית. אך ההסבר הזה רחוק מכדי שיוכל להכיל את מלוא הסיבות לנצחונם הגדול של הדמוקראטים. 55 סנאטורים דמוקראטים מתוך מאה, תוספת של כשמונה נציגים לרוב הקיים של 255 נציגים בבית הנבחרים, מצביעים לא רק על אי שביעות רצון מן המועמדים הרפובליקאים המקומיים בכל מדינה, אלא גם על עייפות מ"סדר היום" של הנשיא רייגן ומן המהפכה השמרנית עליה הכריז לפני שש שנים.

"אם בכלל היתה קיימת המהפיכה של רייגן — אתמול היא נסתיימה", הסכים היו"ר הפורש של בית הנבחרים, תומס טיפ או'ניל. "מועמדים דמוקראטים כמו ריד, גראם, ווירת' הרגישו כי אינם מתנגדים לנשיא רייגן", ביקש עוזר של רייגן להסביר את הגלולה המרה הגדולה ביותר של או'ניל. אך בנסותו להגן על עתידה של "המהפכה הרייגנית" רק חיזק דניאלס את קביעתו של או'ניל, שכן על אף התמיכה שחלק לא קטן מן המועמדים הדמוקראטים נתן לרייגן בשנתיים האחרונות, נבחר רוב דמוקראטי, ופירושה של הצבעה זו הוא שהציבור הוליד הפעם לדבוק ב"אמנה הדמוקראטית" ולא לציית עוד באופן גורף לדרישותיו של הנשיא. אלמלא כן, יכול היה הבוחר לתת קולו למועמד הרפובליקאי ולא לדמוקראט ש"אינו מתנגד לרייגן".

אך יהיו אשר יהיו ההסברים או התירוצים לכשלון הרפובליקאים, השאלה הנשאלת עתה היא כיצד ישפיעו תוצאות אלה על המשך יכולתו של רייגן ליישם את מדיניותו, ובאיזו מידה תהיינה תוצאות אלה הבסיס לנשיא דמוקראטי בשנת 1988? "גם לרפובליקאים וגם לדמוקראטים תהיה עכשו בעיה", ביקש להתנחם מנהיג הרוב הרפובליקאי בסנאט (עכשיו מנהיג המיעוט) המועמד לנשיאות רוברט דול. "אין ספק, שהדמוקראטים יציבו קשיים בפני הנשיא רייגן, הרבה מעבר למה שיכלו לעשות עד כה, אך פירוש של דבר, שהם יצטרכו להציע פתרונות טובים משלהם".

ואמנם, נושאים כמו הגירעון התקציבי המגיע לכ-180 מיליארד דולר, והחוב החיצוני העולה על שני טריליון דולר, הגירעון המסחרי של כ-150 מיליארד דולר, אבטלה המגיעה במספר מדינות לכ-11 אחוז, משבר החקלאות, הנפט והפלדה, הם רק חלק מן הנושאים שאותם פתרונם יהיה נושא למחלוקת בין הקונגרס לבית הלבן. רייגן התנגד וממשיך להתנגד באופן נחרץ להעלאת המסים או לקביעת מסים חדשים כדרך להתגבר על הקופה הריקה. זהו חלק מן המהפיכה השמרנית שלו. רוב הדמוקראטים סבורים, שאין מנוס מנקיטה בצעד זה. אך האם יוכלו עתה, או בעוד שנה, להציע העלאת מסים ובכך לתת בידי הרפובליקאים תחמושת קטלנית להתקיפם בבחירות לנשיאות בעוד שנתיים?

גם בנושאי חוץ ייאלץ הקונגרס הדמוקראטי להיות זהיר יותר. הוא לא יוכל להרשות לעצמו יותר מדי הצהרות קנטרניות נגד הנשיא רק כדי "לקבוע עמדה דמוקראטית". רקורד ליבראלי מדי עלול לפגוע ביכולתם של מועמדים דמוקראטים לזכות בקולותיהם של רפובליקאים מתונים בבחירות לנשיאות ב-88'. הדמוקראטים יהיו זקוקים לקולות אלה כאוויר לנשימה, לנוכח הצלחתו הגורפת של הנשיא רייגן בבחירות האחרונות.

אך למול הצורך הטקטי לשמור על טשטוש ההבדלים עם הרפובליקאים, תידרש המפלגה הדמוקראטית (וייררשו נציגיה על גבעת הקפיטול) גם להוכיח עמדה עקרונית. "השאלה תהיה באיזו מידה ירצו הדמוקראטים לקבוע 'מהפיכה' משלהם, ובאיזו מידה יצביעו חברי הקונגרס רק מתוך כוונה לסכל את מדיניותו של רייגן רק משום שרייגן הוא זה שהציע אותה", הבהיר מומחה לענייני בחירות.

למעשה, יעמוד הממשל במצב בו הרצון לספק נשק למורדים בניקרגואה ייתקל ביו"ר החדש של ועדת החוץ של הסנאט, קלייבורן פל, שיחליף את ריצ'רד לוגר; מינוי שופטים כרוחו השמרנית של רייגן ייתקל ביו"ר החדש והתקיף של ועדת המשפטים, אדוארד קנדי, ומרתון של צבא ארה"ב יצטרך לשכנע את הסנאטור הנקי, סאם נאן, היו"ר החדש של ועדת השירותים המזוינים. אלה יעשו הכל כדי להבטיח, ששורת ההישגים שיוכלו הרפובליקאים להקרין בתשדירי הבחירות של שנת 88 תהיה דלה ביותר.

למול אלה צריך לזכור את אישיותו של הנשיא רייגן, את קסמו האישי, יכולתו הרטורית, ואת האופטימיזם הנצחי שלו, שעזר לו בעבר לגבור על רבים מן המכשולים. היה זה אותו אופטימיזם שגרם לו להכריז, עם היוודע תוצאות הבחירות, כי "סדר-היום שלנו שריר וקיים ולא ישתנה". "יתכן שסדר היום של הנשיא לא ישתנה", הגיב אחד ממנהיגי הדמוקראטים, "אך יהיה זאת משום שיהיה הלוך מחוסר שימוש".

ומה עם ישראל? לידידי ישראל אין כל ספק. "כל מי שנבחר לסנאט השבוע הוא בעל עבר של תמיכה בישראל". העובדה שגם בית הנבחרים וגם הסנאט יהיו בעלי רוב דמוקראטי, פוגעים אמנם ביכולת התמרון והספקטיקה שגרמה תחרות חיובית בין שני הבתים בשאלות הנוגעות לישראל. "אך כשיש לך רוב של תומכי ישראל, אינך זקוק כלל לספקטיקה הזאת", הם אומרים.

אך בכל אלה מבקשים ידידינו להזהיר "שטובתה של ישראל תלויה במידה רבה בשביעות רצונו של הציבור האמריקאי. אם לא יצליח הקונגרס לפתור את בעיות האבטלה, החקלאות, הגירעון התקציבי ובעיות אחרות, ייאלץ להעלות את המסים, עלול סיוע החוץ לעמוד במוקד הויכוח הציבורי ולפגוע לישראל במחיר רב".

להקשיב לזעקה

מדוע בני עדות המזרח, יותר מאחרים, עונדים תליונים עם סמל ח"י, ומדוע היה חשוב לפעיליהם לנסוע לרומניה

מאת גדעון סאמט

הדבר המעניין ביותר שאפשר למצוא בסיפור הנסיעה של אנשי השמאל לרומניה אינו נוגע לטעם שביחמה, להפרה האפשרית של החוק, החוק נרדע בלי שיהיה צורך במבחן הזה. גם הפריבות היו משעממות. מה יכול כבר להסעיר בקבוצה שראשיתה היא מפני השתלטות של כמה עסקני רק"ח ומפ"ם. השמאל הצטיין תמיד בעריכות הגובלות מדי פעם בגרוטסקה. באשר לשיחות — נוכח ונשמע. היה שם משהו אחר, שעדיין אין שמים אליו לב במידה מספקת: פעילים של עדות המזרח מנסים בשנים האחרונות לטשטש את הזיהוי המקובל של ספרדים עם שונאי-ערבים.

אנחנו מכירים את המשוואה הזאת מהביכורות, מהסטאטיסטיקה שמצאה תמיד מיתאם בין מוצא מזרחי, ניצויות ואיבה לערבים. אותן הסיבות שניתנו, היתה מוכרת — ולעתים קרובות, מגולפת. דור ראשון של עולים נשא אתו טינה אל הערבים שמציאורותיהם נמלט בעלותו ארצה. ברוב המקרים, זו אגדה. היהודים בצפון אפריקה לא נרדפו ויוצאי מזרח אירופה אינם שונאים גם את הגרמנים, בוודאי אנטישמיות לסאסה, שממנו באו.

לסיבה מקור עמוק, שלא היה נעים להודות בו. מאחורי האיבה של ספרדים כלפי ערבים יש הצורך בקושה עוד יותר בשבילם: עצם ההשוואה בינם לבין ערבים. הדימיון הפיסי הזה הביא רבים מעדות המזרח להדגיש את ריחוקם באיזו אגדה לעניין הערבי.

בראש וראשונה, היה תמיד המאמץ לסלק את גנל הדימיון עצמו. מדוע תמצא יותר תליונים עם אותיות ח"י על צווארים של יוצאי המזרח לא משום שהם רוחשים חיבה מיוחדת לקישוט הזה, אלא מכיוון שהוא מבדיל בינם לבין ערבים.

עכשיו יש ניסיון מעמיק יותר לאחז את המתויסין של עדות המזרח כקהל אוטומטי, אוהד, לשיטוי נגד ערבים לדבר אתם.

* * *

למי שהגרסה נשמעת גסה, מריזה אפילו מגוענת, מוצע לקרוא את ספרו של בן-דרור ימיני, "אגרוף ברזל". ימיני, רדיקאל שמאלי שהיה קשור למסע הרומני, מספר על ההפרה שהיתה לו באחד הימים בהפגנה אנטישמית. האפיזודה העביקה לספוד את השם.

מצוין מן הימין חשב אותו לערבי וגער בו גערות, מלווה בגידופים מתאימים. הפעיל הצעיר הבין, שבעיני ישראלים רבים הוא כרוך עם הערבים בחבילה אחת.

מצב מעיק בשביל אדם רגיש, אשר מכה אחר מגיח אותו על פי מראהו כערבי, ומכה שני מציירים אותו ואת חבריו כתשתית השנאה לערבים בארץ. מבחינה פוליטית, צעירים כימיני הרגישו שהדימוי הזה משפיע במידה מסויימת על ניסותם של פוליטיקאים, בעיקר מהמערך, הפונים אל עדות המזרח בנושאי השלום, בנוסח שאמור למצוא חן בעיניהם.

עדות המזרח הפכו למעין מכשול לשלום בגלל החשש שהם יענשו בקלפי בכל מי שינסה לנהל משא ומתן רציני עם הערבים הארורים הללו.

האגרוף הפורש לימיני ולפעילים אינטלקטואלים מזרחיים, שיש להם בעיית זהות חמורה. הוא הבהיר להם מודרש את העובדה, שגם כאשר נראה שהקיטוב העדתי מתחיל להתמוד מבחינה חברתית, יש עדיין בעדות המזרח בעיה מסובכת ביחסן אל הערבים ואל עצמן מבחינה פוליטית.

דברים גלויים על כך, והשרפים מצוקה שרבים אבלהו אינם ערים לה, אמר השבוע השופט יוסף שילוח, ממארגני המסע לרומניה ומפורשיו. "אני דומה לערבי", הסביר בראיון ב"כותרת ראשית". "ומכיוון שערבים מחוקים כמחבלים והורגי תינוקות. מי שמסתכל על יהודי מזרחי בוודאי מזהה אותו עם אותן תכונות". למראיין אחר, ב"העולם הזה", הוא המחיש את הרגשה הזאת בסיפור על השומר בבגרות מכונית, ששוטרים ידו השבוע לעבור במחרת. הוא צעק "אני ישראלי. אל תירה ביי" שילוח בטוח, שזה לא היה קורה לקיבוצניק בלונדי.

בעיניו, הזכרה המזרחית מרימה מכיבה זעקה נואשת "אני ישראלי". וכדי שלקריאה הזאת יהיה הד, ישראלים מזרחיים רבים ידחקו אותה באותות שנאה לערבים.

זוהי הוראה קשה, והיא הביאה את שילוח ואחרים, ביניהם אינטלקטואלים מזרחיים שאינם מוכרים בציבור, אל פעלתנות יזומה. כך קמו קבוצות, שאפילו הן נראות קיקיוניות, יש בהן ניסיון חשוב להתמודד עם בעיית הזהות של בני עדות המזרח. יש "הזהות המזרחית" ו"מזרח אל השלום", שמבקשות לשבור את התוויות של ספרדים כנגד ערבים בכיבוש.

* * *

הנהירה של חברי הקבוצות אל המפגש עם אש"ף היה חלק מניסיון זה. כאשר מטשטש הפרופיל העדתי שלהם במשך לחת בגלל עסקנות מפלגתית, הם איבדו את העניין העיקרי בנסיעה. לא פחות ממפגש עם נציגים פלשתינים, זה היה בשבילם עוד אמצעי להוריד זהות.

הקבוצה הזאת, שיש בה שרידים ופליטים מתנועות של יוצאי מזרח כמו תמ"י והפנתרים השחורים, אינה רצינית. השילוב העיקרי של עדות במציאות הפוליטית נעשה, כמובן, בתוך המפלגות הקיימות. אבל עולה מכנה משותף שכדאי לעקוב אחריה: מעין תחייה מתונית, שלא הוכרה עדיין בתודעה הציבורית, על מה שנקרא עדות המזרח: מאבק מריר באימג' הכללה מטעה ומעליבה על ציבור מגוון.

כתופעה מן הפסיכולוגיה הקבוצתית, נחבא לו בתוך הקבוצה הבוב עדתי עמוק. אין זה מקרה, שהחבורה הזאת מרשה מהמסע כשהערבים האיומים הם משפטים, לא רק מריבות בטוחה. השמאל פידק את הזובילה. באותה מידה שפעילי העדות רגישים לשם שיצא לספרדים כעוכרי-ערבים ומחרחרי מלחמה, כך הם חרדים מפני הבנתם כמזרחי חלק. לקריאה שלהם "אני ישראלי" יהיה פחות משקל, אם תהיה כרוכה בזעיקה מתמיד הישראלי אפילו הוא מבסס במקרה זה על כללים פסולים.

הסיכוי קטן, שהקבוצה הזמרות הרדיקאלית תצליח להבחנת בין שינוי בהרגלי המחשבה של ציבור שמרני, אבן יחני בזיחה. אבל בכל שהקבוצה קטנה ולמרות שהאפיזודה הרומנית קלה אינה חשובה כשלעצמה, השתקף כאן ארגומחשבה חדש תוסס בקרב פעילי עדות המזרח. את השלום הם לא יביאו. להקשיב לזעקה שלהם כראוי.

* * *

זה קורה לכל אחד מאיתנו. מדי פעם מגיע רגע בו יכולתנו להרשים וכישורינו להשפיע ולשכנע קובעים את גורלה של עסקה חשובה, מערכת יחסים בין אישית או קשר חברתי.

לי איאקוקה, האיש שהוביל את חברת קרייזלר מפשיטת רגל לשגשוג כלכלי זקף את הצלחתו ההיסטורית, בין היתר לתכונות וכישורים שרכש במסגרת קורס דייל קרנגי® ליחסי אנוש ותקשורת.

תחנה הכרחית בדרך לצמרת

קורס דייל קרנגי® הוא קורס יעיל, מעשי ומאורגן היטב. הוא מיועד למנהלים בכל הדרגים, לאנשים בעלי השפעה, ולאנשים בעלי קריירה בכל התחומים. למרות התנאים והאווירה הנעימה אין מדובר בבילוי חברתי, בסוג של פעילות שעות פנאי או בתראפיה קבוצתית – זהו קורס ל"ווינרים" לאנשים ולנשים השואפים להתקדם, להשיג מטרות, לנהל, להקים ולהנהיג עסקים וארגונים מסחריים וציבוריים. כדי להצליח ולהתקדם בתנאי התחרות הקשים של המינהל המודרני עליך לנצל את מירב הכישורים והכשרונות שלך. זה הכרחי. קורס דייל קרנגי® מאפשר לך למצות חלק גדול יותר מהפוטנציאל הטמון בך באמצעות שיטת הדרכה בדוקה ומוכחת.

קורס עם תוכן

במסגרת הקורס מושם הדגש על הנושאים הבאים:
★ בניית תדמית חיובית ומרשימה: פיתוח הבטחון העצמי, תיפקוד במצבי לחץ וחרדה, שיפור הניהות במגע עם אנשים כיחידים ובקבוצות.
★ חיזוק כושר ההשפעה והשכנוע ויצירת אווירה ידידותית.
★ נאום ותורת הדיבור בציבור, שיפור המנהיגות והכושר להלהיב ולהתלהב.

הקורס מתקיים בקבוצות של כ-35 איש ואשה, פעם בשבוע, בשעות הערב. 14 שבועות. כל משתתף מקבל הדרכה אישית ומתרגל בפועל את הנלמד בקורס.

מדריכי קורס דייל קרנגי® עוברים הכשרה והסמכה מקצועית וקפדנית ע"י ההנהלה הבינלאומית של חברת דייל קרנגי®.

תאריך מפתח בקריירה שלך:
נובמבר 1986 – וההרשמה נסגרת בקרוב.

הקורסים הקרובים יערכו בתל-אביב, ירושלים וחיפה.
לפני שאתה מגיע להחלטה התקשר איתנו לשיחה אישית ולקבלת פרטים לגבי התכנית המתאימה לך.
לאנה או לדורית טל. 03-218187
לנוחותך, נוכל לשלוח אליך את נציג דייל קרנגי® כדי שיציג בפניך מקרוב את יתרונות הקורס שהוניק מליוני אנשים בעולם אל הצמרת.

ישראכרט אלא מה.

קורס דייל קרנגי®
תחנה הכרחית בדרך לצמרת.
מוגש בישראל ע"י אי.די.אי. (הוראה) בע"מ
בית אסיה, רח' ויצמן 4, תל-אביב טל. 03-218197

[illegible] من الاصل

מקורות מדיניים / עקיבא אלדד

פרס: עוד יהפכו את ב.ג. לליכודניק

"אני מוכן להשקיע כל יום וכל לילה מאמץ כדי למנוע נפילת בחורים ללא צורך אמיתי ועליון" — הבטיח שר החוץ שמעון פרס לחבורת הסופרים שהקיפה אותו. השבוע חידש פרס, בראשונה מאז הרוטציה, את דו השיח עם אנשי הספרות והתיאטרון (יאיר הורביץ, חנוך ברטוב, שלמה בן עמי, שלמה בר שביט, יוסל בירשטיין ואחרים). אותם קיבצה כתמיד בקי פרישמן. עיסוקם הרגיל של האורחים הוא בגיבורים מהספרות ומההיסטוריה. פרס יותר פרק ארוך בגיבורים לרמתו שלו, כגיבור מקומי בעיני עצמו.

פרס: "ב'מלחמה ושלום' כותב טולסטוי שמי שהרג יותר התפרסם יותר. איני רוצה להיות מנהיג כזה. אני רוצה למנוע שפיכות דמים למרות שמניעת מלחמה אינו תפקיד הרואי, שהרי עוסקים בו בפרטים קטנים של מו"מ לשלום".

פרס שב לרגעים אל הריאליזם ("הגענו לדרגה של עוצמה שאולי תאפשר לנו לשים קץ למלחמות. אנחנו צריכים להגן על עצמנו ולהילחם בטרור"), אך ממשיך מיד בתיאור דמות הגיבור שלו: "יש אנשים הרואים מנהיג כאריסטוקרט במי שעושה כל הזמן שרירים, דופק על השולחן וזורע פחד לאנשים. אם אתה רוצה לגלות עוצמה אמיתית, תפקידך לבצע שורה גדולה של דברים רציניים עבור החברה ועבור יהודים. מנהיג גם צריך לאפשר לאנשים להיות חופשיים ולבטא עצמם באופן חיובי".

ואי אפשר כמובן ללא הגיבור בן מאה השנה של שמעון פרס — "כל אחד שופך היום את הצבע שלו על בן גוריון. עוד מעט לא נכיר אותו. יהפכו אותו לחבר הליכוד. כאשר בן גוריון אמר 'בלי חרות ומק"י', הוא התכוון בלי סטאלין ובלי גריבלדי, שבעיניו אינם גיבורים של יהודים. תפקידו של מנהיג היום הוא למנוע מלחמה מהעם ולסייע לאנשים כדי שיוכלו להתבטא ולמצוא את עצמם".

בסוף הדברים שרטט פרס בקצרה את יעדיו לשנתיים הקרובות: "הנגב השנה יותר מיהודה ושומרון לפי השטח והמרחב (שמיר אמר בנאומו האחרון בכנסת שכל חלקי ארץ ישראל שווים בעיניו — ע. א.). לפעמים אני מבטיח שאין בנגב יותר ערבים. אם גוש אמונים היה מתיישב גם שם. יש מלחמה אחת פחות — לבנון, ויותר תמיכה מבצעית, שינינו את המציאות בשטחים. יש להמשיך לקיים את תהליך השלום, כי בלעדי זה ייווצר חלל שיתמלא על ידי התדרדרות צבאית".

פרס יצא ביום שני לארה"ב לביקור "יהודי" מובהק, שבמרכזו גיוס כספים לפרויקטים בנגב, מספיחי משנת גיבורו דוד בן גוריון. לא נועדה לו אף לא פגישה אחת בעסקי שלום. מקורביו אומרים כי אין זו אלא אתנחתא זמנית שתסתיים אף שם בחודש הבא. דבריו המתפרסמים כאן מתוך שיחה עם הסופרים, מלמדים כי רוטציה או לא רוטציה — פרס מתעקש להיכנס לספרות כ"גיבור-שלום".

חיזוק לטענה

עזר ויצמן פתח ספר מצהיב בכריכה כחולה, הניח אותו על ברכיו וקרא באוזני הכתבים המדיניים את השורות הבאות. כאן הוא מצא את החיזוק לטענתו כי טעות היתה בידי שמעון פרס כאשר דחה את דרישתו של הנשיא מובארק לכלול בהודעתם את הצירוף "הגדרה עצמית לפלשתינים".

"גם לאחר יצירת הרוב העברי יישאר תמיד בארץ ציבור ערבי גדול, ואם לחלק הזה של תושבי הארץ יבואו כמו מן הזמנים ימים רעים, אזי כל הארץ תישא בעול הסבל. מצבם האיתן של הערבים במובן הפוליטי, הכלכלי והתרבותי יישאר לעולם התנאי העיקרי למצבה הבריא של ארץ ישראל כולה. שוויון זכויות גמור של שני הגזעים, של שתי הלשונות ושל כל הדתות ישרור במדינה העברית העתידה. השלטון העצמי הלאומי של כל אחד מהגזעים היושבים בארץ בענייני קהילות, חינוך, תרבות ובעוד כזה פוליטי צריך להשתכלל במידה הרחבה והמלאה ביותר, ואנו מאמינים שבדרך זו יעלה בידי העם העברי היושב בארץ לשכנע את הערבים היושבים בא"י ומחוצה לה שעליהם להשלים עם הרעיון של א"י העברית".

ביוחשם — זאב ז'בוטינסקי "בדרך למדינה" בעמוד 298.

נסים מחפש חברים

שר האוצר משה נסים ביקש השבוע להיפגש עם מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס. נסים מעוניין למסד את הקשר עם מנהיג מפלגת העבודה ולהפוך את פגישותיהם למיסוד של קבע. יש סימנים לכך שנסים כבר מתגעגע לימים של שמעון פרס ואמנון גרבר במשרד ראש הממשלה. פרס אינו ממהר עתה להגיש לשר האוצר את שירותיו. הנה למשל, במהלך שביתת האחיות הקשה רחק שר החוץ מהפרשה הזאת. שמיר התנפק במתן אישור (בשיתוף עם פרס) להוצאת צווי ריתוק. המערך שמר על פרופיל נמוך על מנת שבבוא היום יתקשה הליכוד להטיל עליו את אשמת פריצת מסגרת הסכמי השכר ואולי חזרתה של הידרדרות אינפלציונית חדשה.

בליכוד מאמינים כי למדד ההצלחה בבחירות הבאות תהיה זיקה מובהקת למדד יוקר המחיה. פרס קיבל משמיר 450 אחוזי אינפלציה והוריד לו 25 אחוז. די ששמיר יגיע לבחירות עם 50 אחוז — שיעור שנקל להיגרר אליו בתוך שנתיים — כדי שהמערך ישמיץ לאבותת הליכוד על תולדאי המשק. ראש הממשלה, אומרים מקורביו, חושש מפני "מלכודת מתוקה" של המערך. פרס וחבריו יניחו לנסים "להיות לאורג" כפי שהם בעניין האחוז, תוך שהם עוקבים אחרי האינפלציה הזולגת מעלה-מעלה.

בכל הרצינות, מאז נפרד מראשות הממשלה, אין פרס מציג את ההגנה מפני האינפלציה ויציבות מטבע החוץ כחלק מיעדיו. העניין הכלכלי היחיד שמעסיק אותו הוא גיוס כספים מבחוץ לפיתוח הנגב. שמיר ייאלץ איפוא להציע את כתפו לשר האוצר, כיון שלא תימצא לו כתף חלופית. פרס יטה לנסים, במקרה הטוב, אוזן קשבת לתנות את צרותיו.

האמריקאים משקיפים מרחוק בחרדה. הם אמנם העבירו מסר (לא גדישה) בענייני ההתנחלויות, אולם החשש הכבד ביותר הוא מפני אובדן ההישגים בתחום הכלכלי. שמיר מבין היטב כי ג'ורג' שולץ לא יחסוך ממנו את נזיפותיו אם יבוא לוואשינגטון בלווית אינפלציה דו-ספרתית ותקציב מנופח. שמיר משתדל מאד להיכנס לעניינים. הוא עושה זאת בלי הצגה, ואף מתקשה מעט בהבנת החומר הזה. המבחן הבא יהיה מעניין במיוחד: כיצד יתמודד ראש הממשלה שמיר עם דרישתו של שר הביטחון שלו יצחק רבין לתוספת של עשרה אחוז לתקציב. הפעם פרס לא יעמוד בפרץ.

התעלומה הגדולה

אחד הנושאים המעסיקים ביותר בישיבות "שרינר" המערך הוא ההשקעות בשטחים. קבוצת שרים ובהם גד יעקבי ויעקב צור מודעת בעקשנות שסגן ראש הממשלה ושר השיכון דוד לוי ושר התעשייה והמסחר אריאל שרון מנו"לים במיוחד לעשות לפיתוח תשתית הבנינים בתעשייה של אזורי ההתנחלות בגדה המערבית. על-פי נתונים שהצליחו לדלות בדרכים שונות ומשונות, עולה היקף ההשקעות בשנתיים החולפות על היקפו בשנות שלטון הבולו של הליכוד. השרים חזרו ודרשו מראש הממשלה ולימים ממלא המקום ושר החוץ שמעון פרס לתבוע משני השרים נתונים מפורטים ועדכניים של השקעות משרדיהם בהתנחלויות. פרס דחה בעקשנות את הדרישה לתבוע דיון בנושא זה בממשלה ומצא לכך נימוקים טקטיים אחרים. בינתיים פנו גורמים במפלגת העבודה אל הממונה על התקציבים באוצר אהרן פוגל וביקשו ממנו לדלות את הנתונים הללו מתוך נתוני התקציב של משרדי השיכון והתעשייה והמסחר. עד עתה לא נפתרה התעלומה.

בדיונים המייגעים שקדמו לביצוע הרוטציה נדונו נושאים רבים, ממינוי מנהל לשכת העיתונות הממשלתית ועד מינוי שגריר בוואשינגטון. מנהלי המשא והמתן מטעם מפלגת העבודה טענו כי המציאות הקיימת מאז נחתם ההסכם הקואליציוני הולידה צרכים חדשים. הם ידעו היטב שהליכוד ניצל את הפרצה בהסכם בנושא שהיה פעם בנפשה של מפלגת העבודה: הסיפוח הזוחל בשטחים. זו היתה ההזדמנות לתבוע דיווח ופיקוח על מניפולציות תקציביות בתוך תקציבי המשרדים של הליכוד לטובת ההתיישבות מעבר לקו הירוק. אך מובן, על חשבון הצבר שאת רגלו מגיף עתה שמעון פרס.

עכשיו, אחרי הרוטציה, אומרים הוגי היונים במפלגת המערך: לא ישתיק אותנו איש, אף לא שר החוץ. הם מבטיחים מאבק עד לנתנון האחרון.

יעקבי: עד לנתנון האחרון

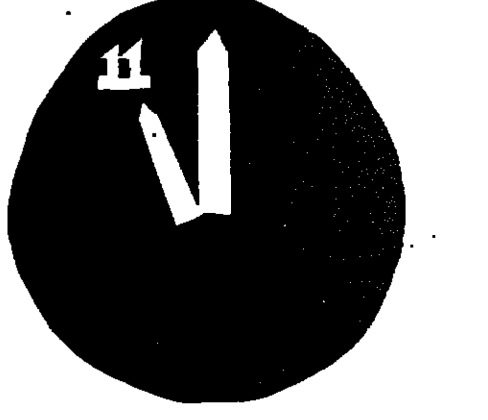

הבימה — התיאטרון הלאומי
הארץ — עיתון לאנשים חושבים

עירית תל-אביב יפו

מקיימים בשבת 8.11.86 ב־11.00

מוספשבת

בהשתתפות:

★ **מתי גולן** – עורך משנה של "הארץ"
★ **טוביה צפיר ודובי גל** בראיון על הצגתם החדשה: תולדות עם ישראל – השלמות ותקוניה
★ **מריס זוהר וליאה קניג** – כלות פרס ישראל לתאטרון.
★ **יוסי פולק** – ראיון וקטע מתוך הצגת "השקיעה" של "הבימה" בהשתתפות: **רבקה גור, אוהד שחר, חנה רוט.**
★ **להקת "קולן".**
★ **ח"כ עבד אל-והב דראושה**
★ **ח"כ יוסי שריד – מנהיגות בישראל**
★ **יעקב מישורי** – חבר הנהלת התזמורת הפילהרמונית. לרגל יובל התזמורת והופעת הספר על תולדותיה.

מנחה: מיכאל הנדלזלץ

כרטיסים בקופת "הבימה" בימים א'-ה'.
אין מכירת כרטיסים במקום בשבת.
דמי כניסה: 8 ש"ח.
הנחה 50%
למנויי "הארץ" ו"הבימה" ולבעלי תעודת תושב או תעודת קשיש של ת"א.

האירוע באדיבות
בית הוצר לספר הטוב

חנות הספרים בהבימה
פתוחה מ־11 בבוקר עד 11 בלילה

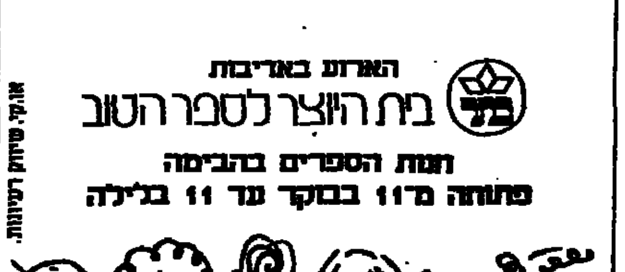

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

שמיר כלכלי

בהערכת מצב שנערכה ימים אחדים לאחר כניסתו של יצחק שמיר ללשכת ראש הממשלה, הודגש כי המפתח להצלחתו של שמיר כראש ממשלה בשנתיים הקרובות, יהיה דרך טיפולו בנושא הכלכלי והמשך השמירה על רמת אינפלציה נמוכה.

במגמה זאת החליט שמיר לתגבר את הנושא הכלכלי בלשכת ראש הממשלה. הוא מינה צוות כלכלי בראשותם של עמוס רובין ושמואל סלבין, והטיל עליהם להגיש לו ניירות עבודה והצעות בשתי מטרות עיקריות: היציבות הכלכלית והצמיחה. שמיר הקפיד גם להקדיש לנושא הכלכלי חלק ניכר מנאום השבעתו בכנסת כראש ממשלה.

הנושא הכלכלי עומד בשבועות האחרונים במוקד הדיונים של פורום שרי הליכוד המתכנס אחת לשבוע ביום רביעי בלשכתו של שמיר. הוא שומע את הערכותיהם הכלכליות של עמיתיו, ומפרט באוזניהם את כוונותיו.

שמיר החליט להתערב בכל שלבי ההכנה של תקציב המדינה. הוא מרבה לקבל תדרוכים בנושאי הכנת התקציב. פרט לשיחות הרבות שהוא מקיים עם שר האוצר משה נסים, הוא מקפיד שלא לקפח את ראשי מפלגת העבודה. בראשית השבוע נועד לשיחה ארוכה גם עם שר הכלכלה והתיכנון, גד יעקובי. יעקובי הציג בפני שמיר באותה פגישה את הקווים הכלליים למדיניות כלכלית וחברתית ששלח לכל שרי הממשלה, לאחר דיון מוקדם שקיים בפורום "שרינר" במפלגת העבודה.

אחד הסעיפים במיזכר ההבנה בין הליכוד והמערך, שהוביל לביצוע הרוטציה, היה הקמתו של "קבינט כלכלי" בו יהיו חברים שמיר, ממלא מקומו שמעון פרס, נסים, יעקובי. תוקף הטענות בליכוד וההסתייגות שהשמיע נסים פעמים אחדות בשנתיים מקיים פורום זה. עומד שמיר לקיים את ההסכם, ולזמן את הפורום מיד לאחר חזרתו של פרס מארצות הברית.

יציאת צה"ל מלבנון והשיקום הגדול בכלכלה, נחשבים להצלחה הגדולה של הממשלה בראשותו של פרס. שמיר מבקש למצוא את השביל, להעמיד את הממשלה להישג כלכלי גדול יותר. בהתייעצויות עם מקורביו מגבש שמיר קו של נוקשות בנושאים הכלכליים, שיתוף פעולה עם ההסתדרות מתוך הבנה כי בידיה מפתח חשוב להצלחה הכלכלית, אולם מגבר נוקשות וקשיחות בפני כל תביעה של ויתור או פריצת שכר שעלולה לערער את האיזון הכלכלי הקיים כיום.

באחת הפגישות שהיו באחרונה בלשכתו, לא שלל גזירות כלכליות חדשות, כדי למנוע מצב של נסיגה כלכלית. בעת משבר השביתות העדיף לא להתערב, ולהשאיר את הסכסוך בידי שר האוצר. היה מי שיעץ לשמיר לנקוט יוזמה בעניין לגרוף אליו את הצלחת סיום המשבר, אך הוא העדיף שלא לפגוע לפי שעה בסמכותו של שר האוצר.

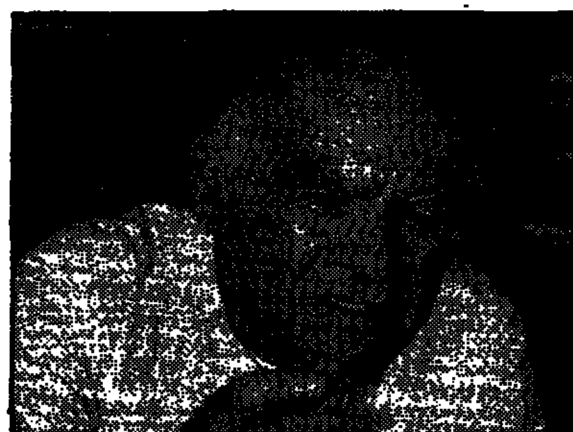

שמיר: בכל שלבי הכנת התקציב

משה ארנס, לאן?

בתנועת החרות תוהים באחרונה, לאן מועדות פניו של השר ללא תיק משה ארנס. עד לפני חודשים מספר, נראה היה כי את הצמד יצחק שמיר ומשה ארנס לא ניתן יהיה להפריד. אולם אירועים שונים, לרבות סכסוך שנתגלע בין השניים סביב תפקידיו במשרד ראש הממשלה, הביאו את ארנס לשקול שינוי כיוון תנועתי, אולי למצוא לעצמו שותף פוליטי אחר.

על דרכו החדשה של ארנס ניתן ללמוד ממגעיו ופגישותיו בשבועות האחרונים, כולל הידוק הקשר עם השר אריאל שרון, לאחר מחלוקת בת שנים. ארנס נפגש גם עם השר דוד לוי, לאחר יריבות בת שנתיים.

מסתבר, כי ארנס נלחם בימים אלה על מעמדו הפוליטי ומבקש בכל כוחו לסכל תוכנית פשרה שנולדה במטה שמיר בחרות, שעל-פיה יקבל דוד לוי מעמד של האיש מספר שניים בתנועה (ממלא מקום יו"ר התנועה). עד היום ראה בו שמיר באורח בלתי-רשמי את יורשו. סביב משה ארנס פועלים בחודשים האחרונים חברי הכנסת עוזי לנדאו, יגאל כהן-אורגד, מיכאל איתן ומתנגדיו דרובלס. אלה נחשבים לראשי מטהו של ארנס בתנועת החרות, אם כי לא קיימת חלוקה מעשית בין אנשי שמיר לאנשי ארנס בתנועה. אך תמיכתם של אנשי שמיר בארנס אינה מובטחת, אם יעדיף לנתק עצמו משמיר.

מזה חודשים ארוכים מנסה ארנס לבקש את קרבתו של לוי. ארנס נפגע מההשמצות שהטיח בו לוי בתקופת ועידת חרות והכנסים שלאחר מכן. מספר פניות ללשכתו של לוי, שיזם ארנס, נותרו ללא תשובה. לוי חשש מחיזוקו של ארנס והחליט לרכז את מאבקו נגדו. רק באחרונה, כתוצאה ממאמצי תיווך של חברי הכנסת דן מרידור, אהוד אולמרט ורובי ריבלין (יו"ר סניף ירושלים של תנועת החרות), התאפשרה פגישה בין השניים. ארנס ביקש שיחה בארבע עיניים עם לוי, אך לוי התנגד והציע לצרף לפגישה את ריבלין ונציג אחד מכל צד. לוי הזמין את עו"ד מיכאל קליינר וארנס הביא עמו את ידידו מתנועתו דרובלס.

הפגישה התקיימה בלשכתו של לוי במשרד השיכון ונמשכה יותר משעה. הנושא העיקרי בשיחה היה ארנס, שהסתייג מהצעת הפשרה שהעלה ריבלין, להעניק ללוי את המעמד הנכבד. ארנס הסתייג מהצעתו של שרון בתמיד והפגישה הסתיימה ללא תוצאה מעשית. לא נראה כי אלה התקרבות בין השניים, אם כי סוכם על המשך ההידברות.

חשוב לציין, כי שמיר אינו מעוניין להיות איש מארבעת שרי הממשלה בתנועה. הוא מבקש להביא לכינוסה של ועידת חרות (אולי לקראת ינואר) מתוך הסכמה מלאה בין השרים, כולל שרון. כיום ארנס הוא השר המקובל בתנועה לשמיר, לאחר המחלוקות שהחמירו בין לוי ושרון. ארנס, לכשיגיע למעמד של אנשי שמיר, מרבה להיפגש עם שרון ולוחץ ביותר על עתיד התנועה.

במוצאי שבת עומד ארנס לצאת למסע בן שבועיים בארצות הברית. מסע זה יביא ככל הנראה את ארנס לגבש סופית את עמדתו בחרות. שמיר החל בראשית השבוע במגעים לקראת כינוסה מחדש של הוועידה. השר לוי כינס אתמול, לאחר הפסקה ארוכה, את חברי הכנסת התומכים בו. גם שרון אינו יושב בחיבוק ידיים — הוא מרבה לבקר בסניפי התנועה ברחבי הארץ.

ארנס: נלחם על מעמדו הפוליטי

ניפוץ מיתוסים

האם זלזל זאב ז'בוטינסקי במנחם בגין ונהג ללעוג לנאמנות? מדוע החליט בגין לרדת בשנה את הצטרפות האצ"ל למרד נגד השלטון הבריטי, והצלת יהודי השואה, כיצד התבטא הפער העמוק בין עולמו של ז'בוטינסקי לבין השקפותיהם של חברי תנועתו, והאם יש אמת במאמרי הדעה על המעמד המיוחד שהעניק לאורי צבי גרינברג כמשורר ונשיא האצ"ל?

על שאלות אלו ואחרות מנסה להשיב החוקר יעקב שביט בספרו "המיתולוגיות של הימין", העתיד לצאת לאור בסוף החודש בספריית "עמודה", ספריה פוליטית אקדמית חדשה של תנועת העבודה. מקורו של שביט ופרסומו על-ידי גוף של תנועת העבודה, בכוונת "הכר את יריבך", מנפץ מספר מיתולוגיות של האצ"ל ותנועת החרות, ויעורר בוודאי מחלוקת פוליטית בין שתי המפלגות הגדולות בארץ.

ספר זה הוא הראשון בסדרה של ספרים פוליטיים העומדים לצאת לאור בספריית "עמודה". ארבעה גופים חברו באחרונה להקמת הוצאת הספרים הזאת: מוסד בית ברל בראשות ח"כ אהרן הראל, מכון שרת בראשות יחיאל לקט, פרופ' שלמה בן עמי, העומד בראש מערכת הספריה, ועורך הסדרה נתן רענן.

לדברי מקימי הספריה הפוליטית, אחת ממטרות היסוד של המפעל היא השאיפה למלא יעדים ערכיים ורעיוניים של תנועת העבודה הישראלית, הנגום של ערכי תנועת העבודה והפער הרעיוני בינם לבין תנועות יריבות. הספריה הציבה לעצמה להתעסק בקשר בין ציונות לבין סוציאל-דמוקרטיה בארץ ולהתרכז בדיונים אקטואליים והיסטוריים הנוגעים למציאות הישראלית.

ראשי המוסד החדש מבטיחים להוציא לאור כ-10 ספרים בשנה. המחקרים הבאים יהיו ספרו של מנחם ענברי, "אש"ל של הציונות", וספרה של אסתר אלכסנדר, "כלכלה שיוויונית".

ז'בוטינסקי: האם לעג לבגין

רצ: רביעיה תקיפה יותר

הצטרפותו של דדי צוקר לסיעת רצ בכנסת בסוף החודש, עם פרישתו של ח"כ מרדכי בר-און בתום שתי שנות כהונה בבית המחוקקים, תביא ככל הנראה לקו תקיף יותר בפעילות הסיעה.

בר-און, איש אקדמיה, לא הסתגל כל כך בכנסת. את מרבית זמנו הקדיש לפעילות בוועדות הכנסת. התקשורת העדיפה להתעלם ממנו, ובעיני הציבור הוא נראה כמי שמגר אחרי שולמית אלוני, יוסי שריד ורן כהן. בר-און, לשעבר קצין החינוך הראשי של צה"ל ומבכירי תנועת שלום עכשיו, העדיף לחזור לפעילות האקדמית שלו ולסיים את עבודת הדוקטורט בנושא מבצע קדש. הוא החליט לפנות את מקומו לדוקטורנט אחר, דדי צוקר, הפעיל ברצ מזה שש שנים ונמנה גם הוא בין מקימי תנועת שלום עכשיו.

בארבע השנים האחרונות משמש צוקר כמזכ"ל רצ. הוא היה על מקומו השלישי ברשימת ר"צ לכנסת האחרונה, לאחר שסוכם על הצטרפותה לסיעה של קבוצת שלי. יו"ר תנועת ר"צ, ח"כ שולמית אלוני, אמרה השבוע כי ללא ספק יעניק צוקר לסיעה דינמיות ואגרסיביות, בעיבוע שיתופי עם שריד וכהן. אלוני הכחישה את הטענות כאילו בר-און החליט לפרוש מהסיעה בכנסת. לטענה התקבלה בשאלה של עמדות רצ והודעת שריד, בעת במשא ומתן על פרס כראש ממשלה, כי הוא מבכיר בחלוקה מחדש של ירושלים. אלוני הסבירה, כי החלטת בר-און נובעת מתוך מתן הזדמנות לצוקר לפעול בכנסת בשנתיים הקרובות, מה גם שכבר לפני מספר חודשים הודיע כי הוא לא יתמודד על מקומו בכנסת הבאה.

הטור השלישי / לילי גלילי

פרשת ואנונו: איך היית מסיים אותה?

יגאל מוסינזון ואמנון ז'קונט, סופרי מתח וריגול, מציעים סוף לפרשה משלהם: לפרשת ואנונו, כל הסממנים הדרושים לסיפור מתח קולח: בגידה, תרמית, הונאה, כישלון, אטום, אהבה, אידיאולוגיה, שלוש יבשות, שתי דתות, ודמויות משנה שלא היו מביישות גם את עטו של ג'ון לה קארה. מצוידים בחומרים בסיסיים אלה, פנינו לשני סופרים שעיסוקם ספרות מתח: יגאל מוסינזון (הסמבה) ואמנון ז'קונט ("פסק זמן"). לשניים, השונים זה מזה בתכלית, הצגנו הצעה זהה: תוך שימוש בסיסי בחומר הגלם הקיים בדימיון הספרותי שלך, חבר המשך וסוף לפרשת ואנונו. מוסינזון, דבק ברוח "הסמבה", ז'קונט, שהמתרגמת הבריטית אשר תרגמה את ספרו כינתה אותו "ג'ון לה קארה הישראלי", מבכיר גם ברגישות לנושא שנרכשה בתקופה מקורות יותר בחייו. אם לא יותר מעמה העיסול מן הפרשה, יובן ש"סופים" אלו יהיו הסיכום המשעשע היחיד לפרשה.

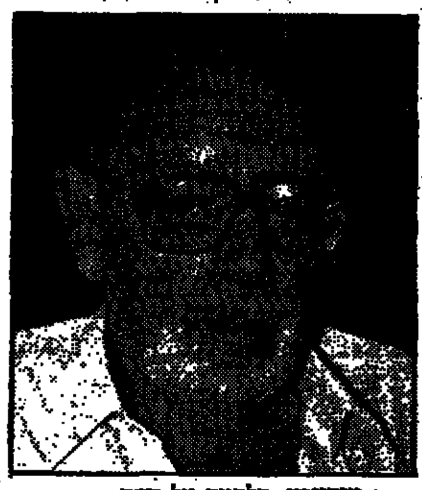

מוסינזון: פלסטר על השפה

ז'קונט: משחק מכור

יגאל מוסינזון

"איך אני יכול לקבל פרטים על החולה שהבאתם אלי, אם הכל אצלכם כל כך סודי ודוסי", כך ענה ד"ר איסר אטורדוג במוסד הסגור לחולי נפש אל שני אנשי ה"מוסד", וליג ושמרליג, והצביע על אחד מרדכי, שהיה קשור בכתונת כפיה המיועדת למטורפים אלימים, מבלי יכולת להוציא הגה מפיו, כיוון שפלסטר היה דבוק על שפתיו.

"מצטער, הכל סודי", אמר שמרליג בתקיפות לגלגלנית. "סודי וחצי ומסוי", משך וליג בכתפיו בצער עולמי. "זהו המצב במוסד שלנו. שתלנו את מרדכי באוסטרליה, והוא צויד בשלושה דרכונים מזויפים, בזהויות מזויפות".

"אין פלא שגרמתם לו פיצול אישיות", נאנח ד"ר אטורדוג.

"אישיות", תמה שמרליג. "ולמי כאן יש בכלל אישיות? עם כל הכבוד הרפספק, דוקטור, מאחר שב'מוסד' נוהגים לבחור אנשים שאינם בולטים בשטח, הרי אין להם בכלל אישיות משלהם, ואם אין אישיות אין פיצול, נכון, דוקטור? האיש הזה כאן, קיבל הוראות למסור סודות מדינה חסויים כדי לבלבל את האויב, ולקבל בסוף לסונת קשת התנגדותם שלנו. וכי לא כתוב 'הן לא תשליכנו לעת זקנה'".

"למסור סודות כור אטומי לסובת איזה קושת ביטלאומה", לא האמין הרופא למשמע אוזניו. "לא ראיתם את הצילומים בעיתונים מהכור הסודי שלנו? זה מזעזע".

"אנחנו לא ראינו", צחק שמרליג. "איך זה לא ראינו, כשאת הצילומים צילמנו אנחנו בבית החרושת לקפיצים".

"קפיצים", תמה ד"ר אטורדוג, "איזה קפיצים?"

"קפיצים, בית חרושת לקפיצים בבני ברק."

"מרדכי לא עבד כלל בכור האטומי", שאל?

"הוא עבד בקיוסק למכבי שקולד וארטיקים, 2.5 ק"מ מהכור". "ואיך נכנס לתמונה הכומר הנוצרי האוסטרלי?"

"הנוצרי לא היה ולא נברא, הכומר הוא איש המוסד שלנו, שמטעמים חסויים וסודיים אסור לנו לגלות מה שם הישיבה בירושלים בה הוא לומד עכשיו, בתור חוזר בתשובה ומועמד לרבנות".

אחרי שבוע, זימן ד"ר איסר אטורדוג את וליג ושמרליג לבדיקות ממושכות. ומאז ועד היום, מאשפזים כל שלושת אנשי ה"מוסד" במוסד סגור בבת-ים, כדי לשמור על מקצת שפיות הדעת שעדיין נותרה לציבור במדינת ישראל".

אמנון ז'קונט

"אילו הייתי כותב ספר שעלילתו חופפת לפרשת ואנונו, לא הייתי בוחר בוואנונו כדמות הראשית. יותר מדי מרכיבים בפרשה מעידים על כוונות מודרכות שעמדו מאחורי ההתרחשויות. הסוף, לפיכך, צפוי למדי: אם היה במעשהו מרכיב של בגידה, הרי שיועמד לדין. אם, לעומת זאת, נמצאו מאחורי הפרסומים מניעים אחרים (אולי אפילו סוג של שירות למולדת), הרי שמי שתכנן הכל, בוודאי חשב גם על סיום מרשים, דיסקרטי ומהולל לפרשה. שתי הדמויות המרתקות אותי מבחינה ספרותית, הן דווקא הנערה האמריקאית של ואנונו, ג'ורי ויטס והכומר האוסטרלי, מקניות.

מודרכים על ידי שילוב של אהדות ותראוניה, חרדים מפני האפשרות שרומו, הם יוצאים למסע על פני מוצרית כדור הארץ לברר אם האיש שאהבו, היה אידיאליסט תמים, או סוכן שקד זריז ומתוחכם, שמכר לידידיו ולעולם כולו אגדה תקשורתית בשליחות מעליה. במהלך חיפושים של האישה והכומר, הייתי מגולל מפיהם מעין סיפור "ראשומון" שבו תתאר כל אחת מן הדמויות את האיש מנקודת ראותה. היות שהדרמה האמיתית מתרחשת בין שתי הדמויות הללו לא הייתי מפגיש לעולם, אלא מעביר אותן לעתים באותו המקום עצמו ברווח זמן של שניות, לא הייתי מביא את עניינו האישי של ואנונו לסיום מוגדר. להיפך, משלב מסוים היה גורלו של זה הופך טפל לתהליך שעוברים שני האנשים. הכומר היה נודך בעקבות המפגש את מידת התמסרותו שלא מוכן "לה'" במין סיפור נוסח גרהם גרין. את האשה, הייתי מצייר שבעת אכזבות, עד שפגשה את ואנונו ונתנה בו אמון בריזוק בשלב בחייה שלא האמינה עוד בגברים ובאפשרותה ליצור קשר. ואנונו עצמו, כבר לא חשוב. המשחק שלו, מכור מראש, עלוב מאד, או הרמטי מאד. נותרו רק האנשים שסביבו.

ציתותים

• השחקן מכרם חורי, זוכה פרס ישראל, כ"ע השבוע תחת נטל התקשורת שעטה עליו בשקיקה. "13 שנה עבדתי כמו חמור, ולא עוררתי את סקרנותו של אף אחד. ופתאום, הטלפון לא חדל לצלצל, כולם שואלים את אותן השאלות הפרובוקטיביות, ביניהן גם השאלה 'האם אתה חושב שקיבלת את הפרס בזכות היותך ערבי'. עברתי שלושה ימים של טראומה, ועכשיו אני צריך לרדת לקרקע, ולסדר לי את הראש מחדש."

• שר הבריאות של העדה החרדית יהושע שיינברגר, מוטרד מאד בימים אלה של השתלות. "למה כולם שואלים שאלות שליליות, כמו למשל: האם מותר להשתיל לכהן כבד של גרושה? הרי השאלה האמיתית היא, 'האם מותר להשתיל לליכודניק כבד של מערכניק?'"

• האנגה המבצעית המפתיעה שפיגלה את מנהגה השמאל המנוהיה בבית את בני ערות המפרה שלא נסעו לרומניה, פגעה פגישה כשלה ומבוטלת בד"ר שלמה אלבו, מנהל ההיזיה לארצות הברית וצרפת במחלקת הנוער והחלוץ. בעקבות עיכוב ההמלצות של יו"ר בית"ר שמואל גרביץ ואריה וולצין, נמסר לאלבו כי אם ייסע ישמר לאלתר. אלבו ויתר על הנסיעה.

נבון יורד על היורדים

התופעה אינה חדשה. ורק השרים מתחלפים במירוץ אחר הכותרת כל אימת שפרצופו של "יורד" מבצבץ על המרקע הממלכתי. הפעם, הוא הדי מן הסוג המבטיח קמצוץ מתקפה על הטלוויזיה, מתובל בהרבה ניחוח פטריוטי. הפעם, ניצח במירוץ הזה שר החינוך, יצחק נבון. במכתב למנהל הכללי של רשות השידור, תובע נבון דיון על ריבוי הופעותיהם של יורדים בתוכניות הטלוויזיה השונות.

נבון: בינוניים ומצליחים

"לאחרונה", כותב השר, "הופיעו בתוכניות שונות בטלוויזיה ישראלים יורדים, במידה שיש בה כדי לתת לגיטימציה לתופעת הירידה". לדעת השר, מגע ריבוי הופעות אלה באווירה הציבורית שיש ליצור נגד מגמת הירידה. העילה המיידית למכתבו של נבון, הייתה הופעתם של נחמה הנדל ורון אליון ב"סיבה למסיבה". התגובה עצמה, מעוררת כמה תמיהות של היגיון. ראשית כל, דומה כי לא העיקרון, אלא הכמות, היא המטרידה את מנוחתו של השר. הרי, אם אבק "נפולת הנפולות" הוא המסכן את בריאות הציבור, אין לחשוף אותנו לסכנה זו בכל כמות שהיא. שאם לא כן, תמצא הטלוויזיה עצמה במצב מחר של קביעת מכסות להופעות של יורדים, ועוד מעט נידרש למצוא נוסחה מתמטית, כמו למשל: יורד אחד על כל 795 אזרחים נאמנים, פעם בחודשיים בלבד.

אלא שלא רק עניין הכמות מגלה גישה מתחסדת. נניח, לרגע, שבמקום "רון ונחמה", הייתה הטלוויזיה מגישה לתוכנית את יצחק פרלמן ודניאל ברנבוים, גם הם יורדים ותיקים. האם גם אז היה קוצפו של השר יוצא על "זימון יורדים לטלוויזיה"? או שמא ההילה האוניברסלית ופירורי התהילה שהם מביאים לנו בהצלחתם, מכפרים על החטא, ומקנים לנושאיהם תעודת כשרות להופעה בטלוויזיה הממלכתית? שאם כן, שוב אין אנו עוסקים בעיקרון מקודש של אי-ירידה, אלא באופנה העתיקה הגורסת שמוטב להיות עשיר ומצליח, מאשר בינוני או נכשל.

ואם כבר זה הגדיר, הרי שעל שר החינוך, האמון על תיאוריות של חינוך, צריך והיה לדעת שדווקא הופעתם של ה"בינוניים" מסכנת את שלום הציבור הסובלים את האשליה של "זה אפשרי רק בחו"ל". בינוניים, הרי אנו יכולים להודות גם אנו.

ואנונו ודגל אש"ף

מאת מרדכי ארציאלי

מרדכי ואנונו מצטייר כאדם בודד ומתוסכל, בעל נטיה כפייתית להרהים בהתבטאויות אימפולסיביות. לפני שנה נאם על הצורך בהקמת מדינה פלשתינית – ולמחרת יצא לעבודה בכור הגרעיני בדימונה

ואנונו: הכל לקח ללב

לפני שנה, בנובמבר 1985, התקיים ערב של "פולקלור מזרחי" בפיתוסק – מועדון הסטודנטים של אוניברסיטת בן־גוריון. האירוע אורגן על ידי ועד הסטודנטים הערבים ונועד להיות מיפגש תרבותי שבו יקראו שירים וסיפורים קצרים של משוררים וסופרים ערבים. לפיתוסק נדחסו יותר ממאה סטודנטים ערבים, רובם עם צעיפים בצבעי הדגל הפלשתיני. במהלך הערב הונף על הבימה המאולתרת דגל אש"ף. המשתתפים קמו על רגליהם, מחאו כפיים וקראו סיסמאות לאומניות.

באמצעם של ראשי ועד הסטודנטים הערבים, פעילי רק"ח, התנועה המתקדמת לשלום, "בני הכפר" וקבוצות מיליטנטיות קטנות, לא היו בעלי אותו גוון אידיאולוגי. פעילי רק"ח והתנועה המתקדמת לשלום דיברו על הצורך בהקמת מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל. פעילי "בני הכפר" והמיליטנטים האחרים דיברו לא רק נגד הציונות המכובשת, אלא גם נגד אופי ערוצות ונגד התודעה האנטי־מוסר.

באירוע זה, שהיה רווי מתח, השתתפו שני סטודנטים יהודים בלבד. האחד, נציג ועדת הביקורת של אגודת הסטודנטים שנכח בתוקף תפקידו. השני, מרדכי ואנונו, לא הסתפק בנוכחות סבילה. לקראת תום המיפגש עלה לבימה ובנאום שאותו הדגיש זעק נגד ידי בני הסטודנטים הערבים וקרא להם להתמיד במאבקם, לא רק נגד הציונות המדכאת, לא רק את הערבים, אלא גם את בני עדות המזרח. הוא קרא להקמת מדינה פלשתינית, בלי לומר אם לצד מדינת ישראל, או במקומה.

משיחות עם מוריו באוניברסיטה, סטודנטים ועובדים בקמ"ג שהכירו אותו, מתקבלת תמונה של אדם בודד, מתוסכל, לא יציב, רגיש מאוד. נעלב כהרף עין, בעל תחושת ניכור וקיפוח. נתון למצבי־רוח משתנים, מבקש להרהים, מתאמץ לרכוש ידידים. "למה לא אוהבים אותי" שאל פעם פעיל באגודת הסטודנטים.

לפני שהתחבר לסטודנטים הערבים, שאתם בילה הרבה במבנה, השמיע רק דעות הקשורות לקיפוח העדתי. הוא היה משוכנע, שהממסד האשכנזי השולט על המדינה, כמו שולטים בדרום־אפריקה, שולטים בשחורים. "האשכנזים הוליכו לסגור את כל האפשרויות בפני עדות המזרח", אמר בשיחה עם אחד ממוריו באוניברסיטה. במשך אותה התבטאות, שבני עדות המזרח יקבלו את המגיע להם אם לא ימתינו לאשכנזים אל יעלו בכוח.

צורך כפייתי להרהים

את הדיבורים על קיפוח עדתי הפסיק, או כמעט הפסיק להשמיע בימי מלחמת של"ג. לפתע הפך פעיל בתנועות שמאלניות. היה בין מקימי תא הסטודנטים "קמפוס", המזוהה עם הרשימה המתקדמת לשלום. הקים את חוג "המחתרת", פורום אידיאולוגי שמאלני, שפעל בשיתוף המחלקה לפילוסופיה. הנושא הדומיננטי שנדון בחוג זה היה "האם אנו קיים הוא נקבע" ... מרדכי ואנונו.

הוא אהב להרהים, בדיבורים במעשים. הצורך להרהים היה כפייתי אצלו. באחת המסיבות במועדון הסטודנטים "כנוגאר" השתתפו כמאה סטודנטים וסטודנטיות. ישבו, שתו קפה או בירה, שוחחו או האזינו למוסיקה. לפתע השתררה דממה. ואנונו נראה עומד על כיסא ללא מכנסיו ותחתוניו. הוא התכונב לכל עבר הארץ בצחוק היסטרי. היו סולחים לו, לוא היה שתוי. אך הוא שתה רק קפה והיה פיכח. אין תימה, שבקרב הסטודנטים נחשב לא יציב, יוצא־דופן, תמהוני.

גם בישיבות מועצת הסטודנטים, בה שימש נציג המחלקה לגיאוגרפיה, או לפילוסופיה, ביקש להרהים. למשוך תשומת־לב. הוא התעלם מהנושאים שעל סדר־היום ועסק בנושאים נועזים כגון ... "יש להחליט מיד על הגבלת מספר הסטודנטים הערבים במעונות".

הבעת דעות אימפולסיביות

על אימפולסיביות, בהבעת דעותיו, ... סיפר פעיל בכיר ב"שלום עכשיו":

"כשנאסר ד"ר עבחן פולקוב, מרצה במחלקה לפילוסופיה, ל־21 יום על סירובו לשרת בלבנון, ארגן מוסי ואנונו בקמפוס עצומה למען שחרורו. אני לא חתמתי, אף כי התנגדתי למלחמה זו, השתתפתי בה. כשפנו אחרים מחברי לואנונו וביקשוהו להצטרף ולסייע להם בהדפסת כרוזים, דחה אותם בבוז ובכעס וקרא לעברם: 'אין ביניכם לבין מין שום הבדל'". מי שהיה נער דתי ובעל השקפות המקורבות לכהנא, מי שהכריז על עצמו לא פעם "אני אתאיסט", מי שהצטרף זמן קצר לפני שיצא את הארץ לסניף המפלגה הקומוניסטית בבאר־שבע ואף קיבל תעודת מועמד לחברות במפלגה, ומי שהמיר את דתו והפך נוצרי אנגליקני – לא נראה מעולם עם נערה לפני אוקטובר 1985.

הוא היה בטיפול פסיכולוגי. מה היה טיב החיסרון ... הטיפול נמשך תקופה קצרה וואנונו הפסיק אותו ללא הודעה מוקדמת. החברה הידידה היחידה בחייו היתה ג'ודי זימנס, ... "סורוקה", בבאר־שבע, הם הכירו כאשר ... של פעילי התנועה הדמוקרטית לשלום. ידידותם נמשכה כשנה ועד מספר לפני שעזב את הארץ, עבר להתגורר בדירתה. היה זה לאחר שמכר את דירתו ואת כל תכולתה. כחודש לאחר שעזב, הפסיקה גם ג'ודי את עבודתה ב"סורוקה" וחזרה לארצות־הברית.

מרדכי, בנם השני של מזל ושלמה ואנונו, שעלו ממרוקו ב־1963, גדל בשכונת ממוקה, שכונה ד' שעלתה לאחרונה שוב לכותרות, בעקבות כמה מקרי רצח על רקע של חיסול חשבונות בעולם התחתון. בשכונה זו, מצרוכי הסמים בעיה, לא יגדלו שמאלנים. כאן בוחרים במפלגות הימין ובמפלגות הדתיות. הוא גדל בבית חרדי מאוד. לאב קוראים רב' והוא בעל חנות לתשמישי קדושה, בשוק העירוני בבאר־שבע. מרדכי, כמו האחיות, למד בבית ספר יסודי־דתי. מכאן עבר לישיבה התיכונית שבקרית הלפטן בעיר. "הוא היה תלמיד מסודר מאוד ושקט. לא התרועע עם התלמידים האחרים. אם היה רוצה, היה מסיים את הישיבה, אבל הוא למד רק שלוש שנים ולא התחיל את השנה הרביעית. שמעתי שאחר כך התפקר והיה מחלל שבת בפרהסיה. שמעתי גם כי נסע ביום הכיפורים הקדוש, הכל", אומר אחד ממוריו בישיבה.

התקשה לקשור חברים חדשים

לאחר שירותו הצבאי בחיל ההנדסה נתקבל לעבודה בקמ"ג כטכנאי. גם בקמ"ג, כמו בבית הספר היסודי, בישיבה התיכונית, בצבא ובאוניברסיטה, התקשה לקשור קשרים חברתיים. "הוא לא היה אדם נבזי, אבל דיבר בנין מתמשכות שהרגיזו את הסובבים אותו ולכן היו גם כאלה שהקניטו אותו ולעגו לו", אומר אחד מעובדי קמ"ג. על רגישותו המוגזמת ועל היעדר חוש ההומור מספר עובד קמ"ג: "ב־1982 רכש מוסי מכונית חדשה, אפורה. כשראו החברים את המכונית, אמרו לו: 'למה לך מכונית עם מכסים הלא אתה עובר תמיד רק בלילות'. במשך ימים אחר־כך לא דיבר עם איש. הוא נפגע עד עמקי נשמתו. במקום לומר לנו תקפצו לי – הוא הלך ומכר את המכונית בהפסד ניכר. ממש הצטערנו על שהקנטנו אותו".

הכל לקח ללב. "רגישותו היתה לא נורמאלית", אומר סטודנט שהכירו היטב. "תמיד ידעו בקמפוס, שמוסי מועמד למשהו. אבל הוא לא היה בנוי למאבק הכוחני הקיים במערכת הסטודנטיאלית. ביקש להיבחר פעמים לוועד, ונכשל. רצה להיבחר לתפקיד חבר ועד לעניני חוץ והסברה, וכאשר אמר לו מישהו: 'מדוע אתה רץ לתפקיד הזה' מיד נעלב והסיר את מועמדותו".

את הקשרים עם הוריו ניתק כשחזל, לפני חמש שנים, ללמוד גיאוגרפיה ופילוסופיה באוניברסיטה. הוא התרחק מהם, ... מאז לא התראה אתם. לאחר שפורסמו הידיעות הראשונות על מעלליו של בנו מרדכי, אמר האב בן הזמנה: "... אבל לזה הספיק לכבות אלינו. ... לא יכול לעמוד לו. היום. הוא לא הבן שלי יותר".

התרגיל בעתידנות של פרופ' מני

מאת רן כסלו

נשיא אוניברסיטת תל־אביב מצייר תמונה שחורה של מערכת ההשכלה הגבוהה בארץ בעתיד הלא־רחוק, עתיד שבחלקו חל כבר כיום

מני: פרות קדושות

לפני כמעט שנה, במאי 1986, בטקס הענקת תואר כבוד במושב חבר הנאמנים של אוניברסיטת תל־אביב, נשא פרופ' משה מני, נשיא האוניברסיטה, נאום שהפתיע רבים משומעיו. אפשר שבאותו אורים מהם אף נשמע הנאום היהולי, שלא כיאה לפורום ולמעמד.

רובו של הנאום הוקדש לביקורת נרחבת מדו"ח ועדת חקירה ממלכתית, שהוקמה כדי לחקור את נסיבות ההתמוטטות הכללית של מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, על השלכותיה הציבוריות והכספיות (במיליארד דולר החוב המצטבר) של האוניברסיטאות, שאותו נאלצה הממשלה לכונן. תאריך הדו"ח היה מאי 1996 – כעשר שנים לאחר ש"נכתב".

על־פי הדו"ח הדמיוני, המפולת חלה כבר בשנת 1992 (התאריך אינו מקרי: כעשרים שנה אחרי שהממשלות החלו בקיצוצים בהקצבות לאוניברסיטאות), כאשר "נסגרו האוניברסיטאות בישראל למשך שלושה חודשים", עקב "שיבושים חמורים בפעולתן, עיצומים ושביתות של הסגלים האקדמיים והמינהליים, שביתות סטודנטים, תביעות הפסקת שירותים של ספקים, הפסקת אשראי בבנקים". פתיחתם מחדש של המוסדות התאפשרה רק הודות להסדר הכללי עם הממשלה, שלפיו לקחה הממשלה על עצמה את כיסוי החובות המצטברים (במיליארד דולר, כאמור), ואילו האוניברסיטאות ויתרו על עצמאותן המינהלית ואף האקדמית ונותרו עם "חופש דיבור אקדמי" בלבד.

הדו"ח העתידי ציין, כי "בראשית התקופה הנסקרת (כלומר, 1973) היה היחס בין מספר הסטודנטים למספר המורים דומה לאוניברסיטאות בינוניות בארה"ב ובאירופה, ואילו לקראת סוף התקופה היחס דומה לזה הנוהג בארצות עולם שלישי. ציוד המעבדות שהיה בשימוש בראשית שנות ה־70, משמש גם עתה בשנות התשעים. מרבית הלימודים הם היום תיאורטיים, ללא ניסויים. כמות הספרים וכתבי־העת הגיעה באמצע שנות ה־80 לרמה הנהוגה בקולג'ים קהילתיים והמצב המשיך להידרדר אל תוך שנות ה־90".

מכאן התוצאות, "המצוטטות" מאותו דו"ח: אין כמעט מחקר בסיסי, חלק ניכר מעבודות המחקר נעשות בחו"ל, "עזבה המסכיתה היעדרם הכוכך מן הארץ של חוקרים רבים המוכשרים; קושי לגייס אנשי סגל מוכשרים; ירידה ברמת בוגרי האוניברסיטאות, "שרבים מהם התקשו להתקבל ללימודים מתקדמים באוניברסיטאות בחו"ל"; "חילופי המדענים וקשרי המדע הבינלאומיים הגיעו לשפל מדאיג"; "זה עשר שנים לא פותחו תחומים חדשים או אסכולות חדשות". התחומים מחוץ לאקדמיה: "הוועדה מצביעה על קשר ישיר בין מערכת זו לבין המחקר הביטחוני בישראל, והתפתחות התעשייה המתוחכמת, רמת מערכת הבריאות, טיבו של המינהל העסקי, תעשייתי וציבורי, איכותה של מערכת החינוך היסודי והתיכוני. לתעשיות ביטחוניות אין מספיק חוקרים ומהנדסים ... עתירי־מחקר, תעשיית ה־HI-TECH משותפת למדעים, ועוד".

כדי להישאר נאמן ללשון הדו"ח של ועדת חקירה ממלכתית, ציין פרופ' מני כי גם הוועדה העתידית הזאת "שלחה הודעות מתאימות לפי סעיף 15 לחוק ועדות חקירה תשכ"ט – 1968 לנשיאים בעבר ובהווה של שבע אוניברסיטאות, לשלושה יושבי ראש הוועדה לתכנון ולתקצוב, שלושה שרי חינוך, שמונה שרי אוצר וארבעה ראשי ממשלה". הוא גם מציין, בשם הוועדה הדמיונית, כי "האוניברסיטאות היו ערות, כבר בשלבים הראשונים של התהליך, לסיכונים העיקריים הטמונים בו. ידיעה זו הלכה והעמיקה בכל משך תהליך ההידרדרות. חרף כל זאת, לא עשו האוניברסיטאות דבר להפסקתו. עובדה זו מעמידה את מחדליהן באור חמור ביותר".

* * *

עד כאן התרגיל בעתידנות, ממאי השנה. לפני שבוע, ביום ו' שקדם לפתיחת הלימודים, היה נשיא אוניברסיטת תל־אביב עתידני פחות וקודר אף יותר. התחזית לעשור הבא שצייר באלגוריה שלו, לא היתה לדעתו פסימית כי אם אפילו אופטימית מעל למידה.

אוניברסיטת תל־אביב סיימה את שנת הלימודים הקודמת שלה בגירעון תקציבי של 10 מיליוני דולר, ואת לפתיחת העליה בסעיף ההכנסות מתרומות מחו"ל: 17.2 מיליון דולר תרומות – למעלה משלושה מיליוני דולר יותר מאשר בשנה הקודמת. וזה כבר מצב כרוני: בספטמבר 83' היו חובות האוניברסיטה 10.5 מיליוני דולר; בספטמבר 84' – כ־22 מיליון דולר; בספטמבר 85' – כ־26 מיליון דולר; בספטמבר השנה – 36 מיליון דולר. בשנת הלימודים החדשה, שנפתחה השבוע, תמשיך עקומת החובות לעלות. התקציב השנתי של אוניברסיטת תל־אביב מסתכם ב־131 מיליון ש"ח. תקציב השנה שחלפה הסתכם בהוצאה של כ־140 מיליון ש"ח. זה גם סכום המינימום הדרוש השנה, "בתנאי שלא יהיו הפלאות בשכר, תוספת יוקר גדולות או עליית מחירים", כדברי פרופ' מני. משמעות הדבר: עוד כשבעה מיליוני דולר חובות, כתוספת לחוב המצטבר. אילו היתה אפשרית פשיטת רגל של מוסד לחינוך גבוה, זה היה המצב לאשורו.

אוניברסיטת תל־אביב היא רק דוגמה. המצב הזה בכל שאר מוסדות ההשכלה הגבוהה. הגירעון הכולל של כולם מתקרב ל־140 מיליון דולר, אומר פרופ' מני. רק הריבית על סכום זה תעלה לאוניברסיטאות 20 מיליון דולר נוספים, הוא אומר.

במצב הכספי הזה של האוניברסיטאות מאשים פרופ' מני קודם כל את הממשלה, שבמשך 13 שנה קיצצה את השתתפותה בהוצאות ההשכלה הגבוהה מ־88 אחוז ל־42 אחוז מכלל ההוצאות. שכר הלימוד ... הסטודנט שילם בשנה שעברה בעבור לימודיו 1400 דולר, אך רק 900 דולר מסכום זה נכנסו לקופת האוניברסיטה. השאר עבר, כאגרת חינוך, לקופת האוצר. בישראל לומדים עתה 57 אלף סטודנטים "מלאים" (מספר הסטודנטים הרשומים גבוה יותר, אך יש מהם הלומדים לימודים חלקיים ומשלמים בהתאם). מכאן, שהכנסת האוצר מהאגרה שמשלמים הסטודנטים היא 24 מיליון דולר בשנה. מכך מוחזרים לאוניברסיטאות בהקצבות 7 מיליוני דולר בלבד ו־14 מיליון נותרים באוצר.

המשבר אינו כספי בלבד. כבר כיום – ולא רק בעתיד שעליו דיבר פרופ' מני בנאומו – מורגשת ירידה ברמת הלימודים האוניברסיטאיים. המעבדות פועלות על־פי רוב עם ציוד מיושן. התקציב למחקר בסיסי מצומצם. למדען ישראלי צעיר אין מוטיבאציה – לא במשכורת ולא באפשרויות המדעיות – לעבוד בארץ. לדעת פרופ' מני, המדענים הישראלים הנשארים בחו"ל חמש שנים ויותר מונים כבר אלפים. התהליך הזה מסתכן של עזיבת אנשי הסגל הבכירים, מן הטובים ביותר – מדובר אמנם במספרים לא גדולים, אך גם אלה עלולים לסמן תחילתה של מפולת.

לדעתו של נשיא אוניברסיטת תל־אביב, אפשר יהיה להוסיף ולמשוך את העגלה במשך שנת הלימודים הנוכחית, אך רק בתנאי שבמהלך שנה זו יעבדו כל הגורמים הנוגעים בדבר תוכנית חומש להבראת המצב. לדעתו, צריכה התוכנית הזאת לכלול התחייבות של הממשלה להעלות כל שנה את הקצבתה בחמישה אחוזים – שלושה אחוזים להבטחת פיתוח ההשכלה הגבוהה, שנעצר כליל בשנים האחרונות, ושני אחוזים לכיסוי החובות שהצטברו. אך התוכנית צריכה לכלול גם רוויזיה יסודית של ארגון המערכת האוניברסיטאית ושינויה.

כדי להבריא את המצב יש צורך "בשחיטת לא מעט פרות קדושות", כדברי פרופ' מני. למשל, סילוק כפילויות מיותרות בין האוניברסיטאות השונות או חיסול מחלקות ואף פקולטות מיותרות. "מי אמר, למשל, שבישראל צריכים לפעול ארבעה בתי־ספר לרפואה?" שואל פרופ' מני, איש רפואה, מנהל המחלקה האורולוגית בבית־החולים שיבא בתל־השומר.

פרה קדושה אחרת שיש לשחוט היא העיקרון של שכר לימוד אחיד. לא רק לפי מצבו הכלכלי של הסטודנט, אלא גם לפי סוג הלימודים. אין זה סביר שסטודנט הלומד ספרות ישלם אותו שכר לימוד כמו סטודנט הלומד מדעי חיים או מדעים מדויקים, שעלותם גבוהה ללא שיעור. ואם המדינה, או מפעלים מסוימים, מעוניינים בלימודים במגמות הדרושות חיוניות – שיכסו הם את הבדלי המחיר, ולא האוניברסיטה. דוגמה אחרת: מדוע צעיר שסיים את שירותו הצבאי ועומד להיכנס למעגל הייצור ישלם אותו שכר לימוד כמו אשה בגיל העמידה, שנרשמה לאוניברסיטה כדי להרוג את שעות הפנאי שלה? שואל פרופ' מני.

* * *

הפן החמור בבעיות הכספיות של האוניברסיטאות הוא היותן חלק מצרת הכלל. אותה בעיה חוזרת על עצמה במערכת הבריאות, בענף הבנייה, בחקלאות, בתעשייה, בשירותי הרווחה: כולם זקוקים לכסף ולכולם נימוקים טובים מדוע בעייתם היא החמורה והלוחצת ביותר. אך אמת זו אינה גורעת מחומרת הבעיה של ההשכלה הגבוהה בארץ.

האוניברסיטאות נתונות במשבר ממושך, זה כמה שנים, והתהליך מאיים על עתיד מגזרים אחרים. בסופו של דבר, רמת ההשכלה הגבוהה כיום תכתיב את רמת הביטחון, הרפואה, התעשייה ומה לא – בשנים הבאות. זה אינו רק נימוק המיקוח של המתמסרים בדיון על התקציבים, זוהי גם אמת מדאיגה.

נראה כי יהיה צורך להחליט על אחת משתי הדרכים להבראת המצב: או שהמדינה תעמיד את ההשכלה הגבוהה בעדיפות גבוהה יותר בסולם העדיפויות שלה ותגדיל את חלקה בעוגת התקציב בהתאם, או שהאוניברסיטאות יוסמכו לגבות שכר בעבור התורה שהן מספקות בהתאם לעלותה הריאלית. הדרך השנייה תפגע אמנם במרכיב השוויוני של ההשכלה, אך תבטיח לפחות את רמתו של התוצר.

דרך ביניים, זו הנוהגת עכשיו, אפשרית, אמנם, אך היא עלולה להביא להשלטת הבינוניות המסוכנת במדע בארץ, אם לא לגרוע מזה. בסופו של דבר, ייתכן שיתברר כי התרגיל בעתידנות של פרופ' מני אינו תרגיל בלבד.

מתי אתה מת באופן בלתי־הפיך?

היתר הרבנות להשתלת לב התבסס על קביעה תקדימית בהלכה, שלפיה מות גזע המוח הוא הוא הסוף המוחלט שאינו ניתן לשינוי. השאלה אינה הלכתית בלבד אלא עקרונית, מוסרית ורפואית

מאת נדב שרגאי

200 שנה חלפו מאז הורה הדוכס ממקלנבורג לקבור את המתים בארץ מחוזו, ... ובמתקן להשמעת צלצול על פני הקרקע, למקרה שבו ה'קבור־המת' יתעורר לפתע לחיים. הדוכס ... גזר על הציבור, כי אין לקבור את המתים לפני תום שלושה ימים מרגע המוות, הכל מחשש שמא טעו הרופאים בקביעת המוות והמת, שבעצם חי – יקום לתחייה.

פקודת הדוכס עוררה בשעתה ויכוח הלכתי בין היהודים. המשכילים, ובראשם משה מנדלסון, התייצבו מאחורי הדוכס. היעב"ץ כתב אגרת תשובה למנדלסון ובה דוחה את עיקרי דבריו. בין כך ובין כך, אסרו רבות מהמדינות באותה תקופה, לקבור את המתים ביום פטירתם, ובהדרגה נתקבלה גזירה זו גם על היהודים. רק בתקופת החתם סופר, כעבור 50 שנה, פסק החתם סופר עצמו, כי יש לקבור את המת סמוך לקביעת המוות, על־פי הסימנים הקליניים המקובלים, בשל האיסור שלא להלין את המת.

מות המוח הגדול

כאשר הכריזו השבוע חברי מועצת הרבנות הראשית בסוגיית השתלת הלב, נקבעה למעשה הלכה בסוגייה שאינה הלכתית בלבד אלא עקרונית ומוסרית ממדרגה ראשונה: קביעת רגע המוות. לראשונה, בניגוד לפסיקות קודמות, קבעה הרבנות כי הכרת הרס המוח כולו, כולל גזע המוח, הראה היא ההוכחה שמות האדם סופי, גם אם הלב ממשיך עדיין לפעום בעזרת מכונות־הנשמה מלאכותיות. אילו היתה הרבנות נצמדת לעמדה ההלכתית המסורתית, שלפיה כל עוד הלב פועם – האדם חי (מתוכה נגזרת ההגדרה כי אם הלב חדל – האדם מת) לא היה אפשר להשתיל אברים בישראל.

שלוש אפשרויות עמדו לפני ועדת הרבנות המשותפת לרבנים ולרופאים להגדרת המוות: מות המוח הגדול, או קליפת המוח – המוח הגדול אחראי בין השאר למצב ההכרה, התבונה, החשיבה, והרגשות והזיכרון. במות המוח הגדול, האדם שוכב. אינו זז אבל נושם. הוא מסוגל לעכל מזון המוחדר אליו ולעשות את צרכיו – במלים אחרות: צמח. יש טוענים, והם במיעוט, כי מות המוח הגדול, הוא רגע המוות מאחר שתכונות המוח הגדול הן המייחדות אותנו כבני־אדם, ומשום שהמצב הזה הוא ב־99 אחוז מהמקרים בלתי־הפיך.

מות גזע המוח – החלק התחתון של המוח, האחראי לפיקוח ולהפעלה הנרידה של מרכזי החיים השונים, כגון בליעה, מחזורי שינה, עירנות, ובעיקר – הנשימה ופעילות הלב. עם מות גזע המוח, עדיין אפשר להמשיך ולהפעיל את הלב בעזרת מכשור הנשמתי, ואולם בעיני רוב הרופאים, זה רגע המוות.

מות הלב – ההגדרה המסורתית המקובלת – הוא הרגע שבו הלב מפסיק לפעום.

לפני כשלושים שנה, הוגדר לראשונה מושג המוות המוחי, כמצב שבו חדל המוח כולו לתפקד, ללא יכולת לתקן את המצב. חלק בלתי נפרד מהגדרת המוות המוחי הוא היעדר נשימה עצמאית, אך גם במצב של היעדר נשימה עצמאית עדיין יתכן שהלב יפעל בצורה תקינה, אם יחובר האדם למכונת הנשמה. מכונת ההנשמה איפשרה לאנשי ההלכה להפריד בין פעילות הנשימה לפעילות הלב.

קודם להמצאת מכונת ההנשמה, אדם שנפגע פגיעה מוחית והפסיק לנשום עקב כך, לא יכול היה לבו להמשיך ולפעול יותר מדקות מספר. ואילו עתה אפשר להמשיך ולהנשים באופן מלאכותי אדם שנשימתו פסקה בשל פגיעה מוחית.

שאלה של דיני נפשות

על בסיס התודעה הרפואית שהגיעה לוועדה, הגיעו הרבנים כי הנשימה הטבעית תלויה באופן בלעדי, ומוחלט בהפעלה התקינה התמידית של גזע המוח. הרב אברהם שטיינברג, מבית־החולים שערי צדק הגדיר זאת כך: "הפסקת הפעילות של גזע המוח מפסיקת את שרידי בית המוח והמרעצת, המרוחבים ומכווצים את הריאות לסירוגין, כלומר, גורמים לנשיפה ושאיפה, שהשילוב שלהם נקרא נשימה. ביחס ללב, המצב שונה בתכלית. אמנם גם הוא מותנה ומופעל על־ידי המרכז המתאים בגזע המוח, אך יש ללב מערכת בקרה עצבית עצמאית אוטומטית. בתנאים מתאימים, שבהם יש אספקת חמצן, דם וחומרי מזון, מסוגלת המערכת הפנימית של הלב להפעילו, גם ללא השפעה של גזע המוח. מצב כזה יכול להימשך מדקות ועד לימים אחדים... היחידה העצבית של הלב יכולה להיראות ולהתקיים גם מחוץ לגוף".

כך, למשל, לדעת הרב ד"ר שטיינברג, אפשר למצוא דמיון בין לב המונח בצלוחית מעבדה, "כשהוא מוקף ושרוי בתנאים המתאימים" לבין פעולתו העצמית של זנב של לטאה לאחר כריתתו. "כיום, בעזרת מכשירי הנשמה אפשר להמשיך ולהפעיל את הריאות בפעילות נשימה, במקום המרכז המוחי ההרוס... הפעלת הריאות ובעקבותיהן הפעלת הנשימה התקינה מאפשרת ליותר תאי הגוף, ובתוכם תאי הלב, להמשיך ולהתקיים".

על־פי עדות הרבנים, שטיינברג, כרופא דתי, השפיע יותר מכולם על ההלכה שנפסקה לבסוף. בחוות־הדעת שהגיש לרבנים, כתב "השאלה נוגעת לדיני נפשות ממש, שכן, אם על־פי ההלכה, המוות נקבע רק לאחר הפסקת פעילות הלב, הרי הוצאת הלב להשתלה בעודו פועם היא רצח של התורם... מצד שני, אם על־פי ההלכה המוות נקבע על־פי קריטריונים של מות מוחי, הרי אי־שימוש בלבו של התורם גורם למותו של הנתרם, שסיכוייו לחיים אפשריים רק על־ידי תרומת לב. עובדה זו מחייבת הגדרה הלכתית מדויקת, ואי־אפשר להתחמק בהליכה לחומרא, שכן חומרא לצד אחד היא קולא דפיקוח נפש מצד שני".

מצבים מטעים

ההגדרה ההלכתית המודרנית אכן נקבעה ... הכרת מות גזע המוח, ובעקבותיה הפסקת הנשימה העצמית (ללא עזרת מכונה) דרושה על־פי הרבנות ... לנוהל מס' 21־2 ג' של ההסתדרות המדיצינית הרפואית, מיום 27.6.85. מסמך הנושא את הכותרת "קביעת מות מוחי" שנים פורסם ברבים. המסמך בן חמשת העמודים מבסס את נוהל קביעת המוות המוחי על שלושה שלבים הכרחיים:

שלב א' – קיום תנאים מוקדמים אלה:

● מצב של תרדמה/הכרה עמוקה והיעדר נשימה עצמית (החולה מחובר למכשיר הנשמה).

● עדות ברורה לנזק במבנה רקמת המוח שאינו ניתן לטיפול.

● "נמצא נזק במבנה רקמת המוח, שאינו ניתן לטיפול, יש לעבור את ההתקדמות לשלבים הבאים ולהות את כל הטיפולים הסבירים האפשריים לפי משך זמן ... שהוא בהתאם לאבחנה.

● במקרה של חבלה מוחית קשה או של דמם תוך־מוחי – משך זמן ההמתנה עד לשלבים הבאים יהיה 12 שעות.

● במקרה של נזק מוחי, לאחר דום לב, האוטת הרדמה, חנק או טביעה – משך זמן ההמתנה עד לשלבים הבאים יהיה לפחות 24 שעות.

שלב ב': "זיהוי מצבים העלולים לגרום טעות בקביעת המוות וקיומם מחייב הפסקת הליכים לקביעת המוות". במסמך מצוינים ארבעה מצבים מטעים אפשריים. אם נמצאה עדות להשפעת אחד מארבעת המצבים הפוטנציאליים המטעים, יש לעכב את המעבר לשלב ג'.

שלב ג': ביצוע סדרת בדיקות קליניות המפורטות במסמך. אין טעם לפרטן כאן, מפני שמדובר במונחים מקצועיים מעולם הרפואה. "כמסמך", כך נכתב, "תבוצע אבחנת המוות המוחי על־ידי צוות של שלושה רופאים בעלי תואר מומחה במקצועם". השלושה יתמנו על־ידי מנהל בית־החולים בשעות העבודה או על־ידי מנהל ... אחרי שעות העבודה. הפנייה לאחר ... תיעשה על־ידי הרופא המטפל, בעל תואר מומחה במקצועו. רק לאחר שביצע את כל שלושת השלבים המפורטים לעיל ולאחר שהמתין שלוש שעות לפחות לאחר ביצוע השלבים הנ"ל.

הקשר משתלם

בשלב זה, על־פי ההגדרה בנוהל 21. 2. ג', עדיין אין הנפטר בחזקת מת. "על צוות הרופאים לבדוק בצורה בלתי תלויה ביצוע מלא של כל שלושת השלבים... קביעת המוות המוחי חייבת להיות פה אחד..." במקרה של חילוקי־דעות, ישנו נוהל נפרד להמשך הפעולות. במקרה של קביעת מות מוחי יימשך הטיפול בגופת הנפטר על־ידי סגל מחלקת ההשתלות לפי הנהלים המקובלים. חברי צוות הרופאים ... יהיו רופאים בעלי תואר מומחה במקצועם. ... במקצועות הבאים: נוירולוגיה, הרדמה ופנימית או קרדיולוגיה. רופאי בית־החולים ... להוצאת הרבנים את הנוהל הזה לפני כחודש. הרבנים אימצו אותו לאחר שהוסיפו ... מספר תנאים נוספים:

א. בדיקה חדישה נוספת – ב־"אייר־איאר" – שמינה ... תכליתה לקבוע באופן מוחלט את מות גזע המוח, כפעיל ונשימה העצמית באדם.

ב. שיתוף רופא, נציג הרבנות הראשית, בצוות הקובע את מות התורם.

ג. הסכמה בכתב של התורם או משפחתו למתן תרומת הלב.

ד. הקמת ועדת מעקב עליונה מטעם משרד הבריאות, בשיתוף עם הרבנות הראשית, לבדיקת כל מקרה של השתלת לב, לאחר ביצועו.

ה. קביעת נוהלים אלה בתקנות ארציות על־ידי משרד הבריאות.

אנשי הרבנות הראשית עסקו אמנם רק בשאלת השתלת הלב, אך לאמיתו של דבר, נודעת להחלטתם השפעה גם על סוגיית השתלות הכבד, ... אמנם ההצלחה בהשתלות כבד אינה ... כבהשתלות לב (בתחום השתלות הלב חיים 70 אחוז לפחות שנה אחת, ו־80 אחוז חיים לפחות חמש שנים). אך אם תונח לפני הרבנים בקשה מטעם בית־החולים למתן היתר להשתלת כבד – רבים הסיכויים שהבקשה תאושר באותם תנאים. ... על בית־החולים ... שלא פנה כלל לעצת ההלכה בעניין זה, היותה הסיבה העיקרית ל... הרשמי אליו. לעומת זאת, ... בעיקר הפרופסורים כספיים, מקפידים לשמור על קשר טוב עם הקהילייה הדתית בארץ ובעולם, ונותנה את הכבוד לרבנות.

"כולנו אכרם הניה"

אומר עיתונאי מירושלים המזרחית על ההחלטה לגרש את עורך אל־שעב. "זה לא יעזור לכם. יש עוד מאות שיוכלו לשבת על כיסאו והם יעשו את העבודה – אולי בצורה פחות אלגנטית ממני"

מאת אורי ניר

הניה: פלשתינאי אותנטי

"הם באו. קולה של מכונית צבאית רעש בחוץ. היא נעצרה מול הבית, ומנועה דמם. עתה נשמע קול הלמות רגליהם של החיילים, רצים לעבר־ילות.

השעה היתה חצות ורבע. הנחתי מידי את ספרו של לורנס דארל "ארץ שירותיה הזב'. עצרתי את הרשמקול, שממנו נשמעו שיריה השקטים של פיירוז.

קפצתי ממקומי והבטתי מהחלון. הם באו. עוד לא לבשתי את בגדי השינה שלי. ... הגיעו. אני הייתי הילד שזועק 'המלך הוא עירום', כאשר אנשים דיברו בתוך פעולות על בגדו החדשים".

כך פותח אכרם הניה את סיפורו "מדוע לא הלכתי לפגוש את חברי". הדברים נכתבו לפני חמש שנים, כאשר נעצר לחקירה ממושכת על פעילותו ... לאומית בכרה. בהמשך הסיפור, כתב הניה: "בתי־הכלא דומים זה לזה, גם כאן וגם בגלות, אמרתי לעצמי. גם דיירי היום דומים זה לזה, ואולי הם אף אותם אנשים עצמם".

אכרם הניה הוא תוצר מובהק של דור הכיבוש באש"ף, בן הגירוש שיצא בגבר השבוע, ביקום היה פרי תיאום ירדני־ישראלי ומן אם לאו, משרת את האינטרסים של שתי המדינות, המנסות לדכא את ... בשתי גדות הירדן. כמי ש... בחודשים האחרונים ש... המזהה ... הלאומי, יש להניה סיבה טובה לחשוש מפני המצב לו, אם יבוא את עמו בירדן עמו.

בעמדותיו הפוליטיות של הניה מוכרות מכבר לכל יודע, ומקומו המרכזי בחיים הפוליטיים והעוסקים בירושלים המזרחית אינו בגדר סוד. הוא עצמו לא ניסה להסתיר את הדברים מעולם. משרד העיתון "אשעב" היה פתוח תמיד לכל אדם, ועיתונאים ישראלים רבים נהגו לבקרו כל שעות היום. כמעט תמיד הוא היה שם. כמו כל המזיר את תמיכתו הנחושה באש"ף, כן חזר והדגיש את כמיהתו להידברות ולהדקיום בשלום. במובן זה, אכרם הניה מובלבי ומתון הרבה יותר מעמיתים רבים שלו, בני אותו המגזר, ובוודאי מתון יותר מצעירים רבים הקוראים את "אשעב". כמו שגילה התנגדות נחרצת לכיבוש הישראלי בשטחים, כך חזר להתקרבות בין ישראלים לפלשתינאים. בחגי ישראל, ואפילו ביום העצמאות, נהג לטלפן לכמה מידידיו היהודים בירושלים המערבית ולברכם ברכת חג שמח.

במובנים רבים אפשר להגדיר את אכרם הניה כ"פלשתינאי אותנטי", אולי לא דווקא לפי אמות־המידה של מי שקבע את המושג הזה. ... של משפחתו. סיפור פלשתיני אותנטי. בשנת 1948 עקרה המשפחה מהכפר אבו־שושה שבעמק איילון, והשתקעה בשכונת פליטים ברמאללה. האב פתח חנות מכולת קטנה, והצליח לשלוח את ארבעת בניו ללמוד. הבכור, מוסא, יצא ללמוד בירדן, והיום הוא אחד מבכירי העורכים בעיתונות הירדנית. אכרם, שסיים את לימודי התיכון בציונים הגבוהים ביותר בממלכה ההאשמית בשנת 1972, קיבל מלגת לימודים, ויצא למצרים ללמוד ספרות אנגלית. כשסיים אותם, נסע לירדן והתקבל לעבודה בעיתון הירדני־פלשתיני "אל־אשעב". כעבור שלוש שנים חזר לרמאללה. אחרי שנה של עבודה בלשכה ליחסי ציבור של אוניברסיטת ביר־זית, חזר לעיתונות. התמנה עורך העיתון "אשעב". אחיו, ולי, אחד המורים הלאומיים הפופולאריים בגדה, סיים לימודי תיאטרון באוניברסיטת קהיר, ובשנים האחרונות היה אחראי על הפעילות התרבותית באוניברסיטת ביר־זית. לפני כמה חודשים הוצא נגדו צו הגבלת תנועה, המרתקו לעיר מגוריו, רמאללה. האח הצעיר, צלאח, עובד במשרד יחסי הציבור של מכללת "אבראהימיה" בירושלים המזרחית.

בן 33 כיום, נחשב הניה לסופר הלאומי הפלשתיני החשוב ביותר הכותב כיום בשטחים. עד עתה פירסם ארבעה קובצי סיפורים קצרים, האחרון בהם, "טקסים של יום אחר", יצא לאור בקפריסין, לפני חודשים ספורים. אחד הסיפורים בקובץ זה התפרסם ב"הארץ", במוסף הספרות של ערב ראש השנה.

נושא אחד משותף לכל הסיפורים בקובץ – הכיבוש. בעיני הניה, הכיבוש אינו רק מצב פוליטי או חברתי, אלא הלך־רוח, מצב פסיכולוגי. כשנשאל מדוע לא נכתבת כמעט ספרות בלתי־פוליטית בשטחים, אמר שכתיבה תחת כיבוש אינה אפשרית התעלמות מקיומו. "יתר על כן, כתיבה שאין בה התייחסות לכיבוש, תסייע בידי המנסים להתעלם ממנו ולהשכיחו. הקונפליקט הנובע מתחושת השליחות הלאומית מצד אחד, ומהשאיפה להגיע לאמנותית גבוהה בכתיבה, מצד שני, העסיק מאוד את הניה. "אני רוצה לכתוב על הבנים שאינם פוליטיים ביצירה שלי, להראות את הפלשתינאים כאנשים אוהבים, מקנאים, שונאים, אך אינני מסוגל. זה עדיין נכבש עמוק מדי בנפשו של כל מי שגדל תחת הכיבוש", הוא אמר.

הניה מייצג שכבה רחבה מאוד בקרב תושבי השטחים, ואולי אף דור שלם, שדגלו הוא אש"ף, בין אם הדבר נוח לישראל ובין אם לאו. הרוב המכריע בקרב הדור הצעיר בשטחים תומך באש"ף. זה רוב משכיל, בעל רמה גבוהה של מודעות פוליטית, ובדרך־כלל דבק בקנאות בדמוקרטיה של הארגונים הפלשתיניים. אין זו נטייה מקודשת בקרב מגזרים מוגבלים באוכלוסייה. זו תופעה טיפוסית, המעוגנת עמוק עמוק בתודעה של צעירי הגדה. זה הקונסנזוס.

הניה מייצג ויושב את התופעה ואת הקונסנזוס, וגם מבטא זאת בפועל, בעל־פה ובכתב. לכן, קשה מאוד שלא להתרשם שזו הסיבה האמיתית להחלטה לגרשו. למרות הכחשותיהם הנמרצות של שלטונות הביטחון, קשה מאוד שלא להתרשם כי ההחלטה נובעת משיקולים פוליטיים, ואינה ביטחונית במובנה ...

"אכרם הניה הוא מחבל", אמר לי השבוע קצין בכיר מאוד במינהל האזרחי, וביטא בכך את קיצור־הדרך הלוגי המשקף את התפיסה האמורה: פלשתיני התומך בהקמת מדינה עצמאית המזוהה עם אש"ף הוא עוין, הוא מחבל.

כמו שאכרם הניה משקף תופעה טיפוסית בציבור הפלשתיני, כך ההחלטה לגרשו משקפת תופעה טיפוסית בציבור הישראלי, הלוא היא הנטייה האופיינית כל־כך להסיט את המבט מהבעיה, או לחילופין, להסיט את הבעיה מהעיניים, ולומר: "מה שאינני רואה אינו קיים". אלא שהבעיה קיימת, ואם מישהו מעלה בדעתו שאמצעי מינהלי זה או אחר ישמש כלי מועיל לטיפול בה – טעות בידיו.

אחרי מסיבת העיתונאים שבה מחו עמיתיו של הניה על ההחלטה לגרשו, אמר אחד העיתונאים המזרח־ירושלמיים: "הרי זה לא יעזור לכם. יש עוד מאות שיוכלו לשבת בכיסאו של אכרם הניה, הם יעשו את העבודה, אולי בצורה פחות אלגנטית ממנו. אבל מבחינתכם, כולנו אכרם הניה".

היום שבו נהרג איברהים אל אקרע

באחת משיחותיו על יצירתו הספרותית, נשאל הניה כיצד הוא בוחר את גיבוריו. "איבראהים אל־אקרע הוא הגיבור שלי", אמר.

איבראהים אל־אקרע, תושב הכפר בידוּ שליד שכם, נהרג בירי חיילי משמר הגבול בשנת 1983, בעת עימות על רקע הפקעת אדמות שהיו שייכות לכפרו. הניה כתב סיפור שהוא בעין הספד לאל־אקרע. סיפור זה פותח את קובץ סיפוריו האחרון. הנה כמה קטעים מהסיפור, "היום שבו נהרג איבראהים אל־אקרע":

אותו היום התעוררתי מאוחר. שתיתי ספל קפה, האזנתי לקיצור החדשות וירדתי לרחוב. היה זה הרחוב הומה. פניתי אל תחנת המוניות לירושלים.

אותו יום זעקו ילדים שנסעו באוטובוס לגן הילדים: "פלשתין ערבית" הם סימנו באצבעותיהם את אות הניצחון, בשעה שעברו ליד סיור של משמר הגבול. אשה נושאת סל ... חיפשה מקום לפרוש את מרכולתה בשער שכם, והיא מביטה סביבה, וחוששת מפני ... העירייה. אחרת מיהרה לעבר תחנת האוטובוסים, לנסוע לבקר את בנה העצור. ... משכם הודיע לכמה מחלפי־הכספים בגדה על העלייה בשער הדינר, וסוחר ברחוב צלאח א־דין בירושלים גידף את הגופים והלאומים על שקראו לשביתת מסחר בעיצומה של עונת התיירות. אותו יום פנה מוכתר אחד הכפרים אל בית הממשל הצבאי באחת מערי הגדה כדי להיפגש עם קצין המטה לעניני כפרים. אותו יום התעוררה ילדה, הביטה סביבה, ושאלה על אחיה הנוהג לישון בקרבה, האמא אמרה לה בעצב "לקחו אותו".

ירדתי מהמונית בשכונת מוסררה, עברתי ליד מוכר העיתונים והתעמקתי בכותרות. ... כמה מלים, והמשכתי ללכת. עבר לידי נער, והוא מסר לי ... מטעם אחד מאיגודי העובדים. ... אותו בכיסי והמשכתי ללכת. היו כמה תיירים ברחוב, שצילמו את ... הגעתי לרחוב צלאח א־דין ... אחד מעמיתי. "לא שמעת", הוא קרא, "הרגו איש אחד בכפר בידיא, כשניסו להפקיע ממנו את אדמתו". עצרתי מלכת...

... כתבתי על הנייר כותרת שלשונה "הקדוש שנפל חלל על אדמתו". חשתי שאני עומד לכתוב באופן רגשי ומליצי. קימטתי את הנייר והשלכתי אותו לסל האשפה. כתבתי על נייר אחר: "יום המוות בכפר בידיא". – הכותרת תמשול אותו, אמרתי לנפשי. הולכתי לכתוב קודם כל את הנאמר, ורק אחר־כך אקבע לו כותרת. פניו של איבראהים אל־אקרע, כפי שציירתי אותם בנפשי, עלו והופיעו לפני. הרגשתי כאילו העט נעשה ... וכאילו דם מכסה את הדף, ... וניסיתי לכתוב מלה אחת שלמה. לא הצלחתי. העט כבד בי. זרקתי אותו הלאה ממני, ... לפני עמיתי ויצאתי ממערכת העיתון...

אותו יום הודיעה אשה לבעלה בחיוך כי מקץ כמה חודשים ייוולד להם תינוק. אותו יום החל סטודנט בסיורי שטח, כדי לבנות מחקר על פתגמים עממיים באחד הכפרים. אותו יום סבל צעיר את כאבי העינויים, והיה נחוש בדעתו כי לא יודה בהאשמה. ואותו היום נהרג איבראהים אל־אקרע. ואני נכשלתי בניסיוני לכתוב מאמר. אותו יום ילד השליך אבן לעבר סיור צבאי ישראלי, והתלק בריצה והסתתר בין הסמטאות בסמטה הצלילים.

هكذا من الاجل

של מי הגוף הזה, לעזאזל?

DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

גילוייו של עיתונאי חוץ־ממסדי בארצות הברית הובילו להקמתה של ועדת חקירה שחשפה ממצאים מזעזעים על שימוש ציני בבני אדם במחקרים על קרינה רדיואקטיווית

מרי סו סקסטון החזיקה בידו הקטנה של בנה רודיין בן השש כשצעדו ביחד במסדרונות החשוכים למתקנה של מכון הקרינה באוק־רידג', טנסי. ידו של רודיין הקטנה היתה קלה ורגועה. הוא לא נראה נפחד. הם הגיעו לחדר חשוך, שבו רק נורה צהובה אחת הטילה אור קלוש על מיטת מתכת קרה. רודיין עלה על המיטה, ללא היסוס. גבר בחלוק לבן כרך סביב מותנו חגורה, שהיתה אמורה להעביר באמצעות כבל חשמלי נתונים על מצב הילד לתחנת בקרה מרוחקת. רודיין קרץ לאמו, והיא חייכה בחזרה. ואז נסגרה דלת הברזל הכבדה מאחורי הילד הנוטס.

מזה שלוש שנים עבר רודיין סקסטון טיפולים נגד מחלת סרטן הדם במכון הקרינה של מרכז המחקר הגרעיני באוק־רידג'. הטיפולים כללו השתלת מח עצמות מבאיבה וכמה טיפולים כימיים. אך הכל היה לשווא. כאמצעי אחרון רצו הרופאים לנסות שיטה חדשה: להקרין במינון גבוה את האיברים הסרטניים שבמח העצמות של הילד. הרופאים סיפרו להורי הילד ששיטת הטיפול מסוכנת, ושבאותה תקופה, ב־1968, ניסו אותה רק פעמים ספורות.

אך הרופאים הסתירו משהו. הם לא אמרו שהם [illegible] שהמימנה נאס"א, סוכנות החלל האמריקאית, על מידת הקרינה שאסטרונאוטים מסוגלים לספוג בחלל מבלי להיפגע. במסגרת המחקר ניסו הרופאים על החולים שלהם, על־פי דו"חות הניסויים שכתבו, "תסריטים טיפוליים שונים הכרוכים בספיגת קרינה כמו בחלל".

במלים פשוטות: לא רק שיקולים רפואיים שלטובת החולה הכתיבו את מינון הקרינה, אלא גם צרכיה של נאס"א. מבחינה זו הפכו החולים לשפני ניסיון. על רודיין הקטן ניסו החוקרים ציוד חדש שנועד לשמש את נאס"א. החגורה נועדה לשמש כמערכת התראה מוקדמת על סימנים של היפגעות מקרינה, כגון בחילה וסחרחורות, עד לדרגה שבה יוצא האסטרונאוט מכלל יכולת עבודה.

רודיין מת ארבעה שבועות לאחר טיפול הקרינה. עד כמה החישו שיטות הטיפול את מותו הדבר לא יוודע לעולם.

כמו הנאצים

תריסר שנים אחר כך גילה העיתונאי הווארד רוזנברג את פרשת רודיין סקסטון בתיקים סודיים של רשויות האנרגיה האטומית, וב־1981 כתב מאמר שפורסם בכתב־העת "מאדר ג'ונס", הנחשב שמאלני. הכותרת שאלה: "איזו כמות קרינה יכול לסבול אסטרונאוט? נאס"א השתמשה ברודיין סקסטון כדי לגלות זאת".

המאמר גרם לסערה שהביאה לשמיעת עדויות בקונגרס ואחר כך להקמתה של ועדת חקירה. במשך שנים חקרו חבריה אלפי תיקים סודיים, בעיקר של משרד האנרגיה, לפרוץ מכשולים ביורוקרטיים רבים. בהשוואה למה שמצאה ועדת החקירה, נראו ניסויי הקרינה של נאס"א באוקרידג' תמימים. הניסויים באוק־רידג', אומר כיום רוזנברג, "היו, לפחות כלפי הרע, בעלי משמעות טיפולית".

ועדת הקונגרס גילתה מאות מקרים של שימוש ציני בבני־אדם בניסויי קרינה, ללא כל תועלת רפואית לנבדק, שלא ברצונו ושלא בידיעתו. כמעט 700 אזרחים, שברובם המכריע לא ידעו על כך דבר, עברו הקרנות רדיואקטיוויות בצורות שונות: באמצעות כמוסות קטנות שבלעו או חלב מזוהם ששתו. הם הוזנו בתוספים דרך עצבים רדיואקטיוויים, או שנאלצו לשתוק בבדי רשא שהוקרנו במתכון — הכל בשם המדע.

יו"ר הוועדה, הדמוקרט אדוארד מארקי, העלה "שאלה מחרידה": האם לא ניתן להשוות את הניסויים האלה עם "ניסויי הטירוף של הנאצים". מסקנות הוועדה, שפורסמו לפני כשבועיים, נושאות את הכותרת המרתקת: "שפני ניסיון אטומיים אמריקאיים: 30 שנות ניסויי קרינה באזרחים אמריקאים".

אנשים במכשירי מדידה

באמצע שנות ה־40, כמעט באותו הזמן שבו שיחררו חיילים אמריקאים באירופה את האסירים המעונים ממחנות הריכוז של הנאצים, הזריקו חוקרים אמריקאים לחולים, שלא בידיעתם, תרכובות פלוטוניום מחוללות סרטן בעלות שיעור רעילות גבוה. כדי שיוכלו לפתח תקנות בטיחות מציאותיות לגבי אלפי העובדים בבתי החרושת לפצצות אטום בארה"ב, רצו החוקרים לדעת כמה זמן נשארים חלקיקי פלוטוניום בגוף האנושי. ל־18 אנשים, שלגביהם הניחו כי לא יישארו בחיים יותר מ־10 שנים, הזריקו מנות פלוטוניום שבדרכן עלו פי שבעה עד 10, ובמקרה מסויים גם פי 98, על המינון שנקבע או — הכי דייב בלאו הכי — לספיגה "בטוחה" של פלוטוניום.

רוב החולים לא ידעו את האמת ומתו כמעט תוך שלוש שנים לאחר הניסויים. ובכל זאת, כמה ניצולים נותרו בחיים ב־1974. אלה היו אמורים להיבדק שוב לגילוי תופעות לוואי, וגם הפעם לא אמרו להם השלטונות את האמת. על־פי הוראות הסכנה, "לא נשתמש לעולם במלה 'פלוטוניום' לגבי מקרים אלה. במקום זאת עלינו לומר: 'אנשים אלה מעניינים אותנו מכיוון שספגו כנראה חומרים רדיואקטיוויים'".

החוקרים חיפשו את קרבנותיהם בקבוצות השוליים של האוכלוסיה: זקנים חסרי־ישע, מפגרים, חולים חשוכי־מרפא, אסירים. בצ'טנוגה וברוצ'סטר הזריקו חוקרי הקרינה מלח אורניום לחולים בריאים כדי לבדוק מתי ייגרם נזק לכליות. בין שפני הניסיון היו גם צעירה שסבלה מאנורקסיה, אלכוהוליסט הסובל מהזיות, שלדברי דו"ח שנכתב באותה תקופה על הניסוי, "היה מוכן להיות בטיפול המחלקה ללימודים מיוחדים מכיוון שלא היה לו מקום מגורים". במרכז מחקר לגרונטולוגיה בניו־אינגלנד קיבלו 20 זקנים מינונים גבוהים מדי של רדיום ותוריום כדי למהר את הזמן הדרוש לגוף לפליטתם של החומרים הרעילים. דו"ח ועדת החקירה קבע: "אמריקאים הפכו בכך למכשירים למדידת רדיואקטיוויות".

הקרנות באשכים

בין 1963 ו־1971 התנדבו אסירים בבתי הכלא של וושינגטון ואורגון להשתתף בניסויים שבהם הוקרנו אשכיהם בחומרים רדיואקטיוויים. האסירים קיבלו חמישה עד 10 דולר לטיפול, ונאלצו מאוחר יותר לעבור עיקור, שבעבורו קיבלו 100 דולר, כדי למנוע, לדברי הדו"ח דאז, "זיהום האוכלוסיה בבנים ששונו בגלל הקרנות".

החוקרים ידעו איפוא יפה מאד מה ההשפעות האפשריות של ניסוייהם בבני אדם, אך השפעות מאוחרות אפשריות לא עניינו אותם. גם על כך זעמה הוועדה.

הוועדה גם מצאה שבאיי מרשאל, שבהם ערכו האמריקאים ניסויים גרעיניים ב־1946, התגלו המקרים הראשונים של סרטן בלוטת התריס, הנגרם בגלל יוד רדיואקטיווי, תשע שנים לאחר הניסויים. 22 שנים מאוחר יותר, ב־1968, עדיין התגלו מקרי מחלה חדשים.

המערכת המשפטית האמריקאית אינה ערוכה להתמודד עם תביעות מאוחרות של ניסויים רפואיים. הורים של רודיין הקטן תבעו מהממשל האמריקאי פיצויים בסך 10 מיליון דולר. גם על הילד נערך ניסוי שעליו לא דיווחו הרופאים להם בצורה מספקת. מרודיין נלקח מח עצמות סרטני, שהוקפא והוחזר שוב לגופו, בתקווה — שהתבדתה — שגוף הילד ייצר נוגדנים. הרופאים אמנם ביקשו מההורים לחתום על הסכמה לניתוח, אך לא אמרו להם שצורת השתלה זו לא נוסתה קודם מעולם — לא בבני אדם ולא בבעלי חיים.

שלח זקניך על פני המים

DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

יפן תייצא את הפנסיונרים שלה לחוץ לארץ, לכפרי־קשישים. פתרון להזדקנות המהירה של אוכלוסיית המדינה, שלא הכל מסכימים לו

העולם יכול לצפות בעתיד הקרוב לפריט־יצוא חדש לגמרי מיפן היצואנית — אנשים זקנים. המהגרים של יפן יהיו אצווה, כהצעת מיניסטריון סחר החוץ והתעשייה רב העוצמה מיט"י, להתיישב בקולוניות קטנות בנות כ־1000 איש כל אחת מחוץ לאיי יפן הצפופים ב"מדינות איקיזי", ארצות המציעות תנאי חיים ראויים. "מכיוון ששער היאן עלה במידה רבה כל־כך בהשוואה לשער המטבעות, האנשים היכולים לחיות רק בקושי, הרע, על גימלאותיהם ביפן, יוכלו להיות במותרות בחו"ל", אמר אחד מפקידי הממשלה העובדים ב"פרויקט עיר הכסף מעבר לים". ביפן "כפרי פרחים" על מה שקשור לאנשים זקנים, והמספרים של אלה הולך וגדל גם ביפן הצפירה בעלת התרומות הדימית.

"הקרינה מוקצת במהירות מהדדה הפרת הזקים בעולם", כתב באותה העיתון "מייניצ'י שימבון". מבין כ־120 מיליון היפנים, 21.8 מיליון הם מעל לגיל 65, 10.5% מכלל האוכלוסיה. הדבר זה כשלעצמו אינו יוצא דופן — שיעור הקשישים במערב־גרמניה הוא 15%. אולם קצב הגידול של אוכלוסיה זו מהיר בהרבה ביפן מאשר בגרמניה. בשנת 2025, אם תימשך המגמה הנוכחית, יהיו היפנים מעל לגיל 65 כמעט רבע מהאוכלוסיה. מומחים יפניים חוששים שחברה זקנה כזאת לא תוכל לטווח ארוך לשמור על כושר התחרות של המדינה. "הבסיס הכלכלי שלנו יהיה חלש יותר מזה של ארצות־הברית ומדינות מערב־אירופה", מנבא נאוהירו אוגאווה, פרופסור במכון הדמוגרפי של אוניברסיטת ניהון.

תוחלת החיים הגבוהה בעולם

התחזיות המספריות ברורות: כיום על כל פנסיונר יפני אחד יש שישה יפנים בגילי עבודה. בשנת 2025 יהיה השיעור רק 2.5. מספר הזקנים הרותקים למיטותיהם העומד כיום על 610 אלף יגיע אז ל־1.9 מיליון. ובעוד שהיום 650 אלף סובלים משיטיון־זקנה, מספרם יהיה אז 2.2 מיליונים.

הטיפול בזקנים יעסיק כוחות עבודה רבים. "רובוטים לא יוכלו לעשות זאת. צעירים רבים שאילולא כן היו עובדים בתעשייה, יצטרכו בשנת 2025 לעבוד בבתי־אבות", אומר פרופסור אוגאווה. בקרב עם כמו העם היפני, שבלאו הכי הוקיר בו הנטייה לחשוש מן העתיד, הזדקנות האוכלוסיה מביאה כחלום בלהות. ספרים, מאמרים ומאמרי מערכת עוסקים בכל היבטיה של תופעה זו.

"העובדה שיש לנו השיעור הגדול ביותר של אנשים בני מאה ממלאת אותנו גאווה", כתב העיתון היומי "אסאהי". אבל "לטווח הארוך הדבר יהיה בבחינת מעמסה". אמנם נכון, ב־1963 היו ביפן רק 153 איש מעל גיל מאה ואילו כיום הם מונים 1,851. תוחלת החיים עלתה ב־40 השנים האחרונות ב־25 שנים בממוצע, והיא כיום הגבוהה בעולם. אך גיל היציאה לגימלאות נשאר כפי שהיה — 55. אם ידחו את גיל הפרישה, ייחסמו מקומות עבודה בפני הדור הצעיר. עד כה יכלו 80% מבוגרי האוניברסיטאות ביפן לקוות להגיע לתפקידים בכירים בתעשייה ובניהול. בשנת 2000 יוכלו רק 25% מהם להגיע לכך. ב־1 באוקטובר השנה נכנס לתוקפו חוק חדש המציע לכל החברות לדחות את גיל הפרישה לגיל 60. אבל "יש לפעול לאט בנושא, שאם לא כן יביא הדבר להתמוטטות איאלו חברות", אמר פקיד במשרד העבודה בטוקיו.

"רוצים להיפטר מאתנו"

להיות זקן, או כמו שאומרים ביפן "לעבור את המחיר הקודר של החיים", פירושו לגבי רבים בדידות ומצוקה. המסורת היפנית שהעמידה את הזקנים כמושא כבוד והערכה בצמרת החברה, התמוררה במרוצת עשרות השנים האחרונות. לפני המלחמה ירש הבן הבכור, על־פי החוק הנוהג, את כל רכוש המשפחה ולפיכך היה מחויב לדאוג להורים. על בסיס החוקה החדשה שהשפעה מוחלטת הכובשים האמריקאים לאחר המלחמה, מתחלקת הירושה שווה בשווה בין כל הצאצאים. הם אינם מרגישים, איפוא, שום חובה מיוחדת לדאוג לצרכי הורים.

הזקנים המטופים נתפסים לא אחת לייאוש. שליש מכל המתאבדים ביפן כיום הם בקרב אנשים מעל לגיל 65, וזה השיעור הגבוה בעולם. במחוז פוקושימה עולים לרגל זקנים למקדש מיוחד בבינו. הם מתבקים עמוד המפצירים באלים להביא עליהם מות פתאומי ללא כאבים. השנה ביקרו במקדש 120 אלף זקנים. על הזכות להיקבר לעמוד הם משלמים 300 יאן (כחמישה מארקים).

הרעיון לייצא את הזקנים עלה בראשו של שגריר יפן לשעבר במדריד, כאשר ראה את הפנסיונרים הגרמניים וההולנדיים הרבים החיים בחופי ספרד. מיט"י רוצה שבניית כפרי הגלות לזקנים תיהולם יבוצעו בידי חברות יפניות פרטיות, בסיוע כספי של הממשלה. במחקר ראשוני נבדקו מדינות שונות למטרה זו. כמה מהן נמחקו בגלל "אפשרות לרגשות אנטי־יפאניים", אחרים בגלל "הפרעות גזעים פוטנציאלית" או מכיוון ש"אין בהן אפשרות למצוא מזון יפני". נותרו ברשימה אוסטרליה, ארגנטינה, ספרד, צרפת, סרי־לאנקה, הפיליפינים וקוסטה־ריקה.

הפרויקט של עקירת אנשים זקנים ממקומותיהם — ואת גם כאשר יפנים צעירים רבים אינם חשים בנוח במדינות זרות — אינו מעורר רק הסכמה. "זו חרפה", אומר עיתונאי בגימלאות. "רוצים להיפטר מאתנו כדי שלא יצטרכו עוד להתעסק בנו".

ההצעה לשכן את הזקנים הרחק מהמולדת, גם אם תחת שמש חמה ובתנאי רווחה, מזכירה לאנשים מסוימים את סכלותיהם של יפנים זקנים בגאות קדומות שהושארו על־ידי משפחותיהם למות במסגנות הרים. כל יפני מכיר את שירו של מאטסואו באשו (1644–94), אולי הידוע ביותר ממשוררי ההייקו, שכתב לאחר טיפוס על הר במחוז מולדתו נאגאנו: "לעולם לא אשכח/ את הזקנה הבוכייה הבודדה/ רק הירח/ אירח לה לחברה".

אך בכלל יסכימו זקנים רבים שידחפו אותם כך לחוץ לארץ, זו שאלה פתוחה. "אני לא מצפה שמיליון יעזבו, גם לא 100 אלף", אמר טאקאו איטו, העתונאי במיט"י לתרכנית מתרה זו. "אבל התוכנית כלשהי צריכה להיות". כפר־הזקנים הראשון בחו"ל אמור להיות מוכן ב־1992.

מכיוון שזו תהיה גם השנה ה־500 לגילוי אמריקה, ייקרא כפר זה בשם "קולומביה כסף".

עקבות בקרח

Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

שלהי עידן הקרח מאופיינים בפרץ יצירתיות ותבונה. ב־250 הדורות של תקופה זו פותחו שפה, אמנות, מוסיקה והונחו היסודות למסחר, לדת, למעמדות חברתיים ואף לאופנה

ערב אחד, לפני 17 אלף שנים, על רכס הנשקף מעל נהר בדרום צרפת, [illegible]

איש אינו יודע בוודאות אם טקסי חניכה כאלה אכן התנהלו במערות המצוירות המפורסמות בלאסקו שבצרפת. אך עצם העובדה שאנתרופולוגים מעלים את האפשרות שהם קרו, מצביעה על שינוי קיצוני בתפיסתם את בני־האדם הקדמונים. במשך מכה חוקרים שהתקופה לפני 35 אלף שנים עד 10,000 שנה היתה עידן חשוך בהתפתחות האנושית. כעת הם סבורים ששלהי תקופת הקרח עמדו בסימן של פרץ יצירתי והיוו אכן את שורש התרבות האנושית. ב־250 הדורות האלה — הידועים גם בשם התקופה הפליאוליתית העילית — השיגו בני־האדם התקדמות טכנולוגית ואמנותית יתר מאשר בשני מיליוני השנים מאז שתכנו בראשונה כלי אבן. האנשים באותה תקופה פיתחו שפה, אמנות ומוסיקה, והניחו את היסודות למסחר, למעמדות חברתיים ואפילו לאופנה. פירותיה של יצירתיות זו מוצגים כעת על־ידי מוזיאון הטבע האמריקאי בניו־יורק בתצוגה בשם "מערות אפלות, חוגות זוהרים".

יצירות האמנות והחפצים, שרבים מאוד מהם הושאלו ממוזיאונים יקרי־ערך במוזיאונים צרפתיים, מהווים יחד את האוסף הגדול ביותר של שלהי עידן הקרח שהוצג אי פעם בארצות־הברית. החפצים מעידים על צורות פרימיטיוויות של תאורה מלאכותית, טקסי קבורה, אפילו [illegible]. סך הכל קרוב ל־300 שרידים, המגוונים מעין תיאור באבנים ובעצמות של מי שהיינו לפני 30 אלף שנה.

תקופה זו מגרה כעת לא רק את דמיון החוקרים. הפרהיסטוריה של ז'אן אואל על התקופה הזאת, הזול ל"שבט מערת הדוב", מציירת דיוקן של אבות אבותינו, הזול מהתבונה המוערעת עליהם ביופסי מין הכלה בעמקות התפיסה הרפואית שלהם. הספרים פקחו עיני קוראים לראות עד כמה היו השבטים הפרה־היסטוריים בעלי רגש, מורכבים ויצירתיים. "לאנשים היה רושם שאבות אבותינו היו פראים אכזריים, שפלטו רטינות חביותות", אומרת אואל. "אני מנסה לומר 'היי, חכו רגע, אלה הם אבות קדומים שאין לנו מה להתבייש בהם'".

זן רקיבוף

אבל מי היו אותם תושבי אירופה בעידן הקרח, אותם ציירים של חיות מיתיות ופסלי מנחות שעירות? הם כונו קרו־מאניון, על שם האתר בצרפת שם התגלו בראשונה שרידיהם. הם דמו במקצת לניאנדרטלים אך היו הרבה פחות חסונים וללא הבוהר והגבות השרירים, העצמות העבות, הגולגלות הגדולות והמצח הבולט־משופל. ובעוד שאין שום עדות כי ניאנדרטלים האריכו ימים אחרי אמצע שנות ה־40 שלהם, כמה אנשי קרו־מאניון חיו עד אמצע שנות ה־60 שלהם — די זמן להעביר לכמה דורות את הידע המצטבר שלהם.

הקרו־מאניונים באו במקום הניאנדרטלים לפתע פתאום לפני 35 אלף שנה, עד כי במשך חשבו שהמין החדש הזה הגיח בפתאומיות לאירופה והשמיד את בני־דודו. אבל ממצאי מאובנים חדשים קוראים תיגר על מסקנה זו. אנתרופולוגים איתרו את שרשי הקרו־מאניונים באפריקה הדרומית, שם הופיעו בני־האדם המודרניים לראשונה והאוכלוסיה למצה לפני כ־70 אלף שנים. אפשר שבני־אדם חדשים אלה היו משום ילדי מוטציות מקריות, הבדיקה מבעיתו אבל לדעת האנתרופולוג פרד סמית באוניברסיטת טנסי, מעל סף כוח אחר — טכנולוגיה. המצאה — אולי דרך טובה יותר לייצר להבים — היתה מייצרת את המורך בגוף גדול לשם השרדות, והאבולוציה היתה יכולה להתחיל לעצב זן רקיבוף יותר. ההמצאה הראשונה הזאת, גם היתה מבריצה את מה הממציא הכרבה את תושייתו.

הזן החדש הופיע באפריקה הדרומית לפני 50 אלף שנה, במזרח אפריקה ובמזרח התיכון לפני 40 אלף שנה, ובאירופה כמה אלפי שנים לאחר מכן. הדבר זה מרמז על בירה הבונית לאורך העולם הישן. אך חוקרים מפקפקים כעת בכך שאבות אבותינו היו כה ציירים וקלי־תנועה. האנתרופולוג אריק טרינקאוס מאוניברסיטת ניו־מקסיקו סבור במקום זאת, שבכמה מבני הזן החדש החלו להתרבות עם שכניהם הניאנדרטלים. ילדיהם של קשרי תערובת כאלה המשיכו במהלך. כל אימת שמצא בזיווג בקרב הניאנדרטלים החיים צפונה יותר, שנודו הבנים שלהם קצת הלאה, לעבר אסיה ואירופה. אנתרופולוגים מצאו מאובני גופות באפריקה ובאסיה הנראים כילדיהם של קשרי תערובת כאלה. לאחר כמה אלפי שנים, הקרו־מאניונים לא היו נראים שונים ממישהו המהלך ברחובות פריס כיום, אחרי תספורת, גילוח והלבשה בבגדים מודרניים.

כאשר הגיעו לאירופה, אומר טרינקאוס, "הניגוד בינם לניאנדרטלים המקומיים היה כה גדול, עד כי אירעה מעין תחלופה מוחלטת. תחרות על משאבים — לא השמדה — היא שציינה את קיצם של הניאנדרטלים", שפשוט לא יכלו לעמוד בתחרות.

בני הקרו־מאניון, שכל אירופה ואסיה עמדו לרשותם, בנו יישובים החל מהים התיכון ועד הים הבאלטי. קרחונים כיסו את אנגליה, פולין, האלפים וחלק גדול מרוסיה, אך מזג האוויר האירופי היה בדרך־כלל נוח ובעלי־החיים למיניהם היו רבים ומגוונים. כדי להיטיב לצוד בנו שבטים קטנים רבים של תקופת הקרח יישובים בשפלות מוצפות־שמש, שתנו את נתיבי ההגירה של איילים ועדרי בעלי־חיים נודדים. בניגוד לאגדה המקובלת, הם לא היו במערות אלא במקלטים שמצאו במבני סלע מקופים ובמקומות שהקימו מעץ, מאבנים, מעצמות או מעור.

חלק גדול מהשנה הם בילו בבסיסי בית נוחים, מצוידים באבני אח ובריצפות שסיפקו בידוד בחורף. הם נהגו לחמם את המרצפות לפני שהניחו אותן על הבוץ הקפוא. האבנים המיוחם את הקרקע היבשה, שקער בתוכה היטב היו לריצפה יבשה וחמה. הקרו־מאניונים גם נהגו להקים מבנים עונתיים למטרות מיוחדות. המבנים נבנו על משטחים גבוהים יחסית שמהם בראשה יפה התקרבותם של עדרים נודדים. עובדה מעניינת היא ש־75% מהאתרים שהתגלו עד כה פונים דרומה, ופירוש הדבר הוא שבכיוונם ניצלו את חום השמש.

בקתות מעצמות ממותות

לפני כ־17 אלף שנה המציאו ציירי עידן הקרח את משלוף־החניתות, שאיפשר להם לקלוע מהר יותר וביתר דיוק. שרידים של חבל פרימיטיווי מורים שאולי היו להם רשתות, שהגדילו את יעילות הציד. שלל־ציד גדול יותר היה מתקלקל לולא השתמשו השבטים במקררים טבעיים: הבשר אוחסן במערות קרות ובבורות חפורים לאחר הציד. תוויות, אגוזים, עשבים ובלוטים השלימו את המזון, וגרמו לתוחלת החיים הארוכה יותר. חלף שמעידים אומרים כי הקרו־מאניונים סבלו משיגרון, שרבים באותה תקופה מראות כי לא סבלו מעשוש. ארכיאולוגים גם גילו בנוי־יציקה פרימיטיוויים שבהם טיבוהו אנשי עידן הקרח סלעים ללהבים ועיצבו מהם כלים אחרים.

"אנשי הקרו־מאניון פיתחו מגרדים, כלי חריטה, כלים לניקוב עורות של בעלי־חיים והמקדחים", אומר דה לומלי מהמוזיאון הלאומי לטבע של פאריס. בבתים השתמשו בראשונה לפני כ־30 אלף שנה בדרום צרפת, והיא התפשטה ברחבי אירופה במהירות הבזק. על סמך צורות של חרוזים שהתגלו על גופות, מסיקים אנתרופולוגים שמעילים וחלוקות תפורות הוימנו על אנשי הקרו־מאניון. התרבויות מראים אנשים במעילי פרווה, בחולצות בעלות צווארון ושרוולים עם חפתים. מוקסינים ומגפים הגנו על רגליהם. אנתרופולוגים אוהבים לומר שהתבונת אינה מתירה שום מאובנים. אבל ממצאים ארכיאולוגיים מוסבים בתוכם מידע רב על היבטים אחרים של חיי הקרו־מאניונים. מאז 1975 חופרת האנתרופולוגית אולגה סופר מאוניברסיטת אילינוי ועמיתיה הסובייטים באתר המכונה מז'יריץ' באוקראינה, שם הוקם לפני 15 אלף שנה כפר מעצמותיהן של 149 ממותות צעירות. מעטות אלה מצביעים על כך, שבמה אנשי שבט חיו במשפחות גרעיניות קטנות בעוד שאחרים חיו בקבוצות רחבות, ואולי פוליגמיות. חוקרים יכולים רק לנחש מה היו כללי ההתנהגות שהכתיבו את חיי המשפחה.

אין בשרידים כדי להעיד אם הקרו־מאניונים היו מונוגמיים או לא. למשל, שום ציור במערות אינו מראה צייד אחד הזוקר אחר על שום שגנב את אשתו. אבל מז'יריץ' מתועדת צווחר חלקי לחיים החברתיים בעידן הקרח. עצמות הממותות נערמו בצורות מסוימות מאוד. בקתה אחת היתה עשויה אך ורק מעצמות אוכלות, בשניה 95 עצמות לסת נערמו מעל לגולגלות ברגם אידרה. סופר מעלה השערות שארכיטקטורה זו נבעה אולי מהטקסים והנהגים בכפר. ברוכים שמדענים בני המאה ה־20 יכולים רק לשער, מודע למעבר העצמות משמעות עמוקה כלשהי בעבור הבאים במז'יריץ'.

גודלם של המעונות מאיר־עיניים בהרבה לדעת חוקרים, לצורך בניית בתים אלה נדרשו עשרה אנשים במשך חמישה ימים. ראשית צריך היה לאסוף את עצמות הממותות, אחר כך להוביל אותן, אולי במזחלת בחורף מעל שלג רטוב, ואז לערוך אותן יחד כדי להקים מהן בקתה. מהמאמץ הברתי כזה אולי משתמע שלאנשי הקרו־מאניון היתה חברה בעלת שכבות שונות ושמנהיגיהם היו מוסמכים לכוון ולפקח על כוח עבודה. בורות אחסון בגדלים שונים מסביב לבקתות, מאששים את ההנחה בדבר היררכיה בכפר.

"כמה אנשים קיבלו יותר מהחלק המגיע להם", אומרת סופר. "אולי משום שהם סיפקו מזון לאורחים והגיגיים הבך צבור יוקרה". נראה גם שבעידן הקרח היתה נהוגה מקבילה עתיקה לחוקי גידור, כדי לשמור על הסדר בקרב כ־30 אנשי השבט הקטן שחיו יחדיו. המערות כפרים בצרפת העלו עדויות לאזורים נפרדים לבישול, לשחיטה, להצגת מזה עצמות ולהשלכת אשפה. הרוחים שנמצאו באזורים מסוימים בבמונת מעלים את האפשרות שהיה גם אזור ביגוד.

גם למערות התרבותיות המצוירות באורח כה משוכלל במערב־אירופה היו מטרות מיוחדות. כמו למשל טקסי חניכה, כפי שפרהיסטוריונים חושבים שנערכו בלאסקו. לדעת אנרי דלפורט, ממקה כללי במוזיאון העתיקות הלאומי ליד פאריס, הציורים במערות היו אולי "עדויות אגדות או מסורות מצוירות", מעין ספרי לימוד להעברת חכמה ממוסבת. גילוים של עשרות טביעות רגליים צעירות הקרובות מאוד זו לזו בכמה מערות, מעלה את האפשרות שהן שימשו גם לריקודים פולחניים קדומים — או שפשוט היו אלה הדיסקוטקים של התקופה הפאליאוליתית. הקברים שהתגלו מעידים על הקרו־מאניונים מראים כמעט מעל לכל ספק שאנשי עידן הקרח האמינו בחיים לאחר המוות, גם אם לא היו בטוחים למה יזדקקו במהלכם. בכמה מ־100 הקברים שנמצאו מהתקופה הפאליאוליתית העילית, לא היו שום קורבנות ומנחות. אך אחרים היו גדושים ומלאים. בקבר בן 20 אלף שנים מסונגיר, ליד מוסקווה, נקבר אדם בטוניקה מעוטרת ב־2000 חרוזי שנהב, וליד שני נערים שנקברו יחד נמצאו חניתות שנהב יקרות, 8000 חרוזי שנהב, טבעות, אבנעדות רבות, דבר שהדאי שיקף את מעמדם כמורם. "אלה אינם טובין שמשפחה אחת בלבד יכולה לאסוף ולתרום לקבורה", אומר ווייט מאוניברסיטת ניו־יורק. "כל השבט או לפחות כמה משפחות מורחבות צריכים היו להיות מעורבים". פחות ברור מדוע אנשים נקברו בתנוחות כה שונות. גופות שני הנערים שנקברו באיטליה קיבלו יותר הגנה כשפניהן על הקרקע, ואילו גופות אחרות הונחו לכל אורכן כשפניהן משקיפות לשמיים.

ההתקשטות בקרב החיים, מגלה אף יותר על אנשי התקופה. שבטים קטנים שנאבקו על הישרדות לא היו מבלים שעות בצורת קונכיות ושיני דובים וזאבים, ובעיצוב ניבי ממותות לחרוזים.

מעניין הוא שחוקרים מצאו סימנים מועטים ללחימה בקרב אנשי עידן הקרח. עימותים אלימים היו מאוחרים יותר — כאשר הקימו בני־אדם יישובים חקלאיים קבועים, לפני 8000 שנים, והחלו לראות את האדמה שהיו עליה כרכושם הבלעדי. עד אז, כבר איכלסו הקרו־מאניונים את כל אירופה ואסיה כמו גם את העולם החדש. מהם עתידים היו לקום הגאלים, הקלטים, השומרים וכל שאר השבטים שבנו תרבויות ולחמו אלה באלה במשך מאות שנים. אבל מהקרו־מאניונים קיבלנו את הטוב ביותר שבנו — שפה, אמנות, תורשה של קהילה וחיים רוחניים.

שחזור בקתה פריהיסטורית שנתגלתה במז'יריץ' אוקראינה: לפני 15 אלף שנה הוקם שם כפר מעצמותיהן של ממותות

"עמיתי ירושלים"

תכנית לפיתוח מנהיגות לחינוך היהודי בתפוצות
בחסות ההסתדרות הציונית העולמית
בסיוע בנק לאומי לישראל בע"מ

התכנית מיועדת למחנכים בעלי רקע אקדמי מתחת לגיל 40 בעלי 3 שנות נסיון לפחות בתחום החינוך היהודי בתפוצות. ההכשרה נמשכת שנה עד שנתיים והיא במסגרת תכנית אינדיבידואלית הכוללת לימוד אקדמי עבודה מעשית ומחקר.
העמיתים נהנים ממילגה, המסיימים ישרתו בתחום החינוך היהודי בתפוצות בארץ או בחו"ל.
תאריך סופי להגשת טפסי מועמדות לשנה"ל תשמ"ח (1987—88) הוא ל' כסלו תשמ"ז (01.01.87).

לקבלת מידע וטפסים נא לפנות ל "עמיתי ירושלים" רח' הצפירה 22א' ירושלים 93102 טל. 02-662901.

בוגר כיתה ח' ט'

מה אתה רוצה להיות כשתהיה גדול?

בוא לפנימיה הצבאית

שליד ביה"ס הריאלי העברי בחיפה
והישיבה התיכונית "אור עציון" במרכז שפירא

ותהיה גדול!

ההרשמה לפנימיות הצבאיות החלה ותסתיים ב־27 בפברואר 87.

מוזמנים להירשם לכיתות ס', י' תלמידים מוכשרים, בעלי אזרחות ישראלית, תלמידים בכיתות ח', ט'.
פרטים והרשמה בכל לשכות הגיוס האזוריות בימים א' עד ה' בשעות 7.30 עד 12.30 וביום ו' בשעות 7.30 עד 10.00.
בעת ההרשמה על המועמדים לבוא עם הוריהם (או אפוטרופסים) ולהביא עמם תעודות זהות וכן מקור — צילום של תעודות: כיתה ז' ושליש א' כיתה ח' — מועמדים לכיתה ס', כיתה ח' ושליש א' כיתה ט' — מועמדים לכיתה י'.
הורים ותלמידים המעוניינים בקבלת פרטים אודות הפנימיות הצבאיות מוזמנים להשתתף בפגישות עם נציגי הפנימיות הצבאיות במקומות ובמועדים המפורטים להלן:
* לשכת הגיוס ירושלים, רח' רש"י 103, ביום א' 9 בנובמבר 86 בשעה 18.00.
* לשכת הגיוס באר־שבע, רח' יד ושם 22, ביום ב' 10 בנובמבר 86 בשעה 17.00.

הפנימיות הצבאיות מזמינות את תלמידי כיתות ח', ט' והוריהם ליום פתוח בפנימיות, אשר יתקיים בשתי הפנימיות הצבאיות בתאריך 11 בנובמבר 86, בין השעות 17.00 עד 20.00.

הפנימיה הצבאית בחיפה ליד "בית בירם" אחוזה, חיפה (קווי אוטובוס 21, 24, 37, 91 מתחנה המרכזית בחיפה).
הפנימיה הצבאית "אור עציון" במרכז שפירא, קווי אוטובוס: מתל אביב קו 301, מירושלים קו 437.
חוברת הסברה ניתן לקבל ע"י פניה ללשכת הגיוס או לרב"צ 01191 צה"ל או לטל. 03-693086.

אבדו 2 סוסים

(סוסת אפורה עם בלוסה בגב ימין בבסן סייח חום רגל קדמית ימנית + מצח לבן)
המוצא הישר יבוא על שכרו
טל: 04-211329

NON-RESIDENT AMERICAN UNIVERSITY DEGREES

It is possible— *it is honestly possible* – to earn good, usable Bachelor's, Master's, Doctorates, even Law Degrees from recognized American universities, without ever going to America. The time involved can be quite short, and the cost surprisingly low. *May I air mail you free information, without obligation?* Dr. John Bear, 41011 Little Lake Rd., Suite 201, Mendocino, CA 95460, U.S.A. Telephone: (707) 937-4226

למכירה מבנה תעשיה

עם עגורן 10 טון וקרקע בשטח
5 דונם + חשמל ומשרדים בבאר־שבע
לפנות לטל. 04-245210 אחרי 8 בערב

קיטק

מרכז יישומי טכנולוגיות מידע בניהול
ליד המרכז הישראלי לניהול

סמינר למנהלים בתעשיה:

MRP/CIM

מערכות לניהול תעשייתי:

* סקירת שוק עדכנית
* יישומים בארץ ובעולם
* מודולים „קשים" ו„רכים" ב־CIM
* כלים לניהול משבר תעשייתי
* תירגול והדגמה על מערכות שיותקנו בסמינר.

ימים ג'-ד', 18-19 בנובמבר 1986
מלון דיפלומט, תל-אביב

פרטים והרשמה:
המרכז הישראלי לניהול
טל. 03-257202; 02-234863;
04-640678; 057-37914.

המרכז הישראלי לניהול

נא לא להפריע את מנוחת אוכפי החוק

כיוון היה להניח שלאור רעיות הוועדה שפקרה את המערכת הבנקאית יחל המפקח לבדוק את העשוי בה ביסודיות. אך בפועל נמשכת ההתחמקות מכל בדיקה רצינית.

★

לשכת עורכי הדין: בנובמבר 1984 שיגר ראובן הושבון שנתה שנקר, אז עובד בכיר בבנק לאומי לישראל ביחידת ביקורת של הבנק, מכתב שלא נרתע מלחשוף השפעות שנראו בעיניו כנוגדות סדרי מינהל תקינים. מכתב שנר ללשכת עורכי הדין. שנקר ביקש התייחסות לשאלה אתית הנובעת מכך שעו"ד אמנון גולדנברג, המשמש כחבר במועצת המנהלים של הבנק, גם מייצג את הבנק, בשכר, בפני רשויות משפטיות.

במכתב חוזר הודיעו מנכ"ל הלשכה כי הפנייה הועברה לבירור בפני ועדת האתיקה. בינתיים חלפה 1984, וגם 1985 תמה, ותשובת הלשכה בוששה לבוא. בספטמבר השנה, קרוב לשנתיים מאז פנה ללשכה, שיגר שנקר תזכורת שבה ציין כי הוא עדיין ממתין לתשובה. הוא הוסיף כי פורסם באמצעי התקשורת כי עו"ד גולדנברג ייצג את ארנסט יפת ואת בנק לאומי בפני ועדת בייסקי תמורת שכר של מיליון דולר, ולכן השאלה האתית מתעוררת ביתר חריפות.

הפעם הזדרזה הלשכה להשיב. במכתב בחתימתו של מנחם ברגר, ראש הלשכה, נאמר כי המועצה הארצית התכנסה כשבועיים לאחר קבלת המכתב השני לדיון בשאלה והחליטה שאין מה להחליט. אין צורך להתקין כללים מיוחדים, שכן סעיף 14 לכללי האתיקה "נותן פתרון לכל מקרה בו יש חשש לניגוד אינטרסים בפעילותו המקצועית של עורך דין". בהמשך המכתב צוטט סעיף 14 כולו.

השיב שנקר לראש לשכת עורכי הדין כי הוא רואה במכתבו התחמקות וכי הוא מבקש שיתבע העובדה שעו"ד גולדנברג שימש כמועצת המנהלים של הבנק ובאותה עת גם ייצג את ארנסט יפת ואת הבנק בפני ועדת בייסקי, וכי לדעתו קיים בכך ניגוד אינטרסים מהנימוקים הבאים:

● ישנה אפשרות שעו"ד המייצג חברה ציבורית, שבה הוא משמש כדירקטור תמורת שכר משמעותי, ימצא עצמו תלוי בהצבעותיו במועצת המנהלים ברצונותיהם של המנהלים המאשרים את שכר הטרחה הגבוה שהוא מקבל.

● במקרה הספציפי, אין ספק שעו"ד גולדנברג התקשה להצביע במועצת המנהלים בעד אימוץ מסקנות ועדת בייסקי בשל העובדה שהוא עצמו ייצג את הבנק בפני הוועדה ולחם במסקנותיה. גם אילו רצה להצביע בעד אימוץ המסקנות היה הדבר עלול להתפרש כמעשה בגידה.

את מכתבו סיים שנקר בהבעת תקווה שלא ייאלץ להמתין שנתיים נוספות לקבלת תשובה. הוא עדיין ממתין.

★

משרד המשפטים: ביולי השנה שיגר שנקר מכתב למנכ"ל משרד המשפטים מאיר גבאי ובו התלונן על שבמינוי מנהלים ללא דיון בישיבת בעלי המניות של הבנק, למרות שהוא בעל מניות. הוא גם התלונן שכל הישיבה ארכה פחות מחצי שעה, כולל 15 דקות שהוקדשו לטרוניותיו של יפת על מסקנות ועדת בייסקי, וכי בזמן הנותר אשר הוכן ללא דיון, אושרו בחירתם של חברים חדשים במועצת המנהלים, אושר שכרם של חברי מועצת המנהלים ואושר מינוי רואה החשבון. "אם לשם קבלת ההחלטות הנ"ל, ביחוד בתקופה זו, נזקקת חברה בהיקף עסקים כה גדול לפחות מ־15 דקות, הרי מתעוררים ספקות קשים באשר לניהולה ולייצוגה של אסיפות כלליות".

שנקר התייחס במכתבו גם לפרסומים בדבר החלטת ההנהלה להעניק הגנה מלאה לכל עובד שייתבע לדין בגין יעוץ לרכישת מניות הבנק או ויסותן. ההחלטה התקבלה כדי להבטיח הגנה בראש ובראשונה לצמרת הבנק, והיא נוגדת את חוק החברות, כללי הבנק הטבעיי ורוח מסקנות ועדת בייסקי.

בתשובה כתבה לו ד"ר אילנה פרוקציה ממשרד המשפטים: "הנושאים אותם העלית במכתבך נשקלו על ידינו ונלקחו לתשומת לבנו".

בכך ראה שנקר תשובה מתחמקת שלמעשה אינה אומרת דבר. הוא שיגר מכתב נוסף למנכ"ל המשרד, ביקש תשובה עניינית והוסיף שורה של חריגות מסדרי מנהל תקינים שבוצעו בבנק לאומי. במכתבו הזכיר למנכ"ל משרד המשפטים כי לפי סעיף 223 לפקודת החברות רשאי שר המשפטים למנות חוקר לחקור עסקיה של חברה ולמסור דין וחשבון על כך. שנקר ביקש מהמנכ"ל לשקול אפשרות של פנייה לרשם החברות הכפוף לו, או ליועץ המשפטי לממשלה, כדי שיבקש מהשר לחקור את עסקי בנק לאומי.

בתשובה קיבל שנקר מכתב קצר ממנכ"ל משרד המשפטים שבו נאמר: "אין משרדנו אמור לחוות דעה בשאלות משפטיות המופנות אליו מגורמים שאינם נמנים על השירות הציבורי". גבאי הוסיף כי אין בתשובה זו כדי למנוע מהפונה לפנות לגורמים אחרים, כמו המפקח על הבנקים, שהנושא מצוי בתחום טיפולו, "אם אתה מוצא שיש מקום לכך".

בירגר, גבאי, שילוני, מאור: התחמקויות

שנקר הבין כי ממשרד המשפטים לא ייוושע. הוא החליט לנהוג כעצת המנכ"ל, ולפנות לגורמים אחרים "שהנושא מצוי בטיפולם". תחילה פנה לרשות ניירות הערך.

★

רשות ניירות הערך: בתשובה לפנייה, לאליעזר שילוני, יו"ר רשות ניירות הערך, עם שורת התלונות, קיבל שנקר תשובה שבה נאמר:

א. "שאלת רשות הדירקטוריון באסיפת בעלי המניות אינה מצויה בתחום סמכותנו ופיקוחנו".

ב. בנושא מועד משלוח דוח "זהות הכספים לבעלי המניות": "החוק המגמן חייב להשלח לא יאוחר משבוע ימים לפני תאריך האסיפה הכללית. אכיפת הוראה זו אינה בתחום סמכותנו ופיקוחנו". (שנקר ציין שבמאזן נשלחה לבעלי המניות רק לאחר האסיפה הכללית.)

ג. "הסמכות למנות חוקר לחקור עסקי החברה נתונה לשר המשפטים". בהמשך כתב שילוני: "השכר והוצאות ההוצאה שקיבלו בעלי עניין בבנק מופיע בדו"ח התקופתי לשנת 1985 בסכום כולל של 2,530,732 ש"ח. בדו"חות הכספיים הסכום לא מופיע בנפרד, אלא כלול בתוך הסעיף הכללי של "משכורות", המהווה כ־0.8 אחוז מסך כל הסעיף. כיוון שהסכום אינו מהותי בהשוואה לסך כל הסעיף, נראה שאין כאן מקום לפירוט".

על כך כתב לו שנקר כי לדעתו שכר של כ־2.5 מיליון ש"ח לחמישה מנהלים כלליים בבנק לאומי הוא שכר חריג ומופקע לגבי כל תפקיד ולפי כל המבחנים, כי לפי מיטב ידיעתו, ארנסט יפת השתכר הרבה יותר מאשר יתר המנהלים ושכרו היה כ־980 אלף ש"ח בשנה. ולשכרם של החמישה יש להוסיף שכר שהם קיבלו כחברי מועצת מנהלים בחברות־הבנות של הבנק. שנקר ציין כי השכר שעליו דווח מהווה לפי חישובו של שילוני רק 0.8 אחוז מסך הכל בסעיף השכר של הבנק, אך יש לזכור שבאותו זמן העסיק הבנק כ־13 אלף עובדים. "כך שכל אחד מהמנהלים השתכר פי 20 ממשכורת ממוצעת בבנק, וזה כשלעצמו צריך להיות חריג מנורמה מקובלת, בעיקר כאשר הבנק בשליטת ההסתדרות הציונית העולמית".

בעקבות מכתב זה נפגשו שנקר ושילוני, אך חילוקי הדעות נותרו בעינם. עתה החליט שנקר לפנות לגורם האחרון שלכאורה חייב לגלות עניין בנושא.

★

בנק ישראל־הפיקוח על הבנקים. פשפוש בתיק התכתבויות עב־הכרס, עם הגורמים השונים, גילה לשנקר את אשר שכח. מסתבר שכבר ב־1984 פנה לגליה מאור, המפקחת על הבנקים, בקשר לעניינו של עו"ד אמנון גולדנברג.

בתשובה נכתב לו: "בימים אלה נמצא בשלבי הכנה סופיים חוזר של הפיקוח על הבנקים, הדן, בין היתר, בהרכב הדירקטוריון ובהרכבי ועדותיו".

מכיוון שמאז חלפו קרוב לשנתיים, שיגר שנקר בתחילת ספטמבר השנה מכתב למפקחת, ובו פירט תלונותיו כנגד הנהלת הבנק. הוא אף ביקש לדעת מה התחדש בעניינו של עו"ד גולדנברג.

בסוף אוקטובר השנה קיבל תשובה ובה צוין שהפיקוח על הבנקים עוסק בבקרה על הניהול התקין של עסקי הבנקים והשפעתו על יציבותם ויעילותם, וכי "פיקוח זה נעשה במישור הכללי של הפעילות הבנקאית. אנו עוקבים באופן שוטף אחרי ההתפתחויות העליות ומתייחסים אליהן ואל השלכתן על אותם פרמטרים".

הנוסח הזה של מתן תשובות כלליות, המתחמקות, כבר מוכר לשנקר מהתכתבויותיו הקודמות. מרוב פיקוח אירע משבר המניות, מנהלי הבנקים קבעו לעצמם שכר עתק, נתנו לעצמם פיצויי עתק, על כל ההשלכות הישירות שנבעו מכך על אי־השקט התעשייתי בבנקים, על הדרישות להעלאת שכר, על השביתות והעיצומים.

עתה לא נותר לשנקר אלא לפנות ליועץ המשפטי לממשלה ולמבקר המדינה. הוא העלה בכתב את כל השגותיו, וציין: "הלקח של פרשת המניות טרם נלמד וטרם הופעל על המערכת הבנקאית פיקוח צמוד ויעיל".

בכירים מעל כל חשד

בטיעונים לעונש, לפני שהושמע גזר דינו של יגאל לביב, ניתנה לו, כמו לכל נאשם, הרשות להשמיע את דבריו. לביב הביע חרטה והודה בכך שמעל בתפקידו העיתונאי, ובמעשיו אף הטיל כתם כבד על ציבור העיתונאים. אך זהו רק הצד האחד של הסיפור, שכן יש גם לסכם את פעילותם של קציני משטרה בכירים, כפי שנחשפה במהלך המשפט. על שר המשטרה מוטלת החובה לברר עד תום כיצד הצליחה קבוצה של קצינים בכירים לחבל ולפגוע בחקירת התלונות שהופנו נגדם.

אירמבר לוי, יורם גונן. יגאל לביב התלונן במשטרה נגד אירמבר לוי, שכיהן באותו זמן כראש היחידה לחקירת פשעים חמורים, בחשד לביצוע מעשים פליליים חמורים. לתלונה צירף סרט הקלטה של מי ששימש במשך שנים רבות מודיע משטרתי בשירות אירמבר לוי.

יורם גונן, שהיה באותו זמן סגן ראש אגף החקירות, החליט בו ביום, ללא כל בדיקה, שמדובר בתלונה כוזבת שאינה מצריכה כל בדיקה. זאת למרות העובדה שלתלונה צורף כאמור סליל הקלטה של גורם אמין שבמשטרה נעזרה בשירותיו שנים רבות. יתר על כן, במקום לחקור את אירמבר לוי, נחקר כבר באותו יום מגיש התלונה, יגאל לביב. תוכן סרט ההקלטה — שנשמר במשך שנה תמימה קודם הגשת התלונה בידי רנ"כ אהוד אלמוג, שהפקידה בכספת בבנק — הודלף לפתע, לאחר שנמסר למשטרה, לפרסום ברבים, ובכך סוכן את ביטחונו של מוסר המידע.

בינתיים קודמו שני גיבורי הפרשה בתפקידיהם. לוי מונה לסגן מפקד משטרת מחוז תל אביב; גונן נבחר למלא את מקומו של בנימין זיגל, בתפקיד היוקרתי כמפקד המחלקה לחקירות הונאה.

יגאל מרכוס. לביב התלונן במשטרה נגד יגאל מרכוס בחשד למעשים פליליים. מרכוס התקשר לקבלן שלום גניש, ושניהם תכננו איך להפיל את לביב בפח. מרכוס, כמו אירמבר לוי, יצא מגדרו כדי לאסוף חומר מפליל נגד לביב. בשעה ששני אלה לא היו צריכים לטפל בתיקו של לביב, מגיש התלונה נגדם. בינתיים נאסר גניש באשמת עבירות על חוקי המס ואילו מרכוס קודם לתפקיד החשוב של ראש אגף החקירות.

אלמוג איש־שלום. אלמוג איש שלום, או סגנו של אירמבר לוי, היה להוט להוכיח למפקדו כי מי שהגיש תלונה נגדו לא יענש. הוא היה האחראי לכך שהמשטרה האזינה במשך יותר משלוש שנים את שיחותיו של לביב בביתו ובמשרדו. המשטרה המשיכה לצותת ללביב, בניגוד לחוק, גם לאחר שהוגש נגדו כתב אישום. כך גם הוקלטו שיחות לביב עם פרקליטו עו"ד יצחק סגל. המשטרה ידעה מראש את מהלכי ההגנה. בנושא זה ציין השופט כי המשטרה עשתה שימוש מופרז בציתות לשיחותיו בטלפון במשך תקופה ארוכה.

אלמוג איש שלום והמפקד אירמבר לוי גילו "חריצות בלתי רגילה", כפי שהעיד השופט, כאשר נאספו מיוזמתם לתל אביב כדי לגבות ולגבות עדות עוד בטרם הוגשה התלונה במשטרה. לוי היה זה שהפעיל צוות שלם נגדו.

ואכן, במהלך המשפט ובפסק הדין הביע בית המשפט רעמו על התנהגות קציני המשטרה. עתה, משחלף זמן רב מאז הגשת התלונות נגד קציני המשטרה הבכירים, אין כל טעם ואין כל אפשרות לפתוח בחקירה, מה גם שזהות מוסרי המידע נחשפה. עם זאת, חייב שר המשטרה להורות על חקירה אודות התנהגותם של הקצינים הבכירים כפי שנחשפה במהלך המשפט.

פרקליטים נייטרליים?

קיבלתי באגד מסמך פנימי, פרוטוקול ישיבת ועדת הכספים הפיננסית של "נצבא", הנוהרה של הקואופרטיב, מה־15 ביוני. באותה ישיבה הוחלט מי יהיו האנשים שייצגו את החברה והחברות־הבנות שלה בפני הבוררים עו"ד רם כספי ועו"ד יגאל ארנון. על הפרוטוקול חתום פרקליט נצבא עו"ד משה שליט.

בשבוע שעבר חשף "ידיעות אחרונות" את הפרשה הנרשה בעניין ח"כ שלמה עמר, החשוד במתן שוחד כדי להשתחרר משירות מילואים בלבנון. נחשפה העובדה כי באותו יום שבו מסר העד המרכזי, אולאי, את עדותו במשטרה הצבאית, ולפתע נעלם באמצע החקירה למספר ימים, הוא הוצא למעשה בגרמה מגדר החקירות על־ידי מעבידו, הובא לדירה ברמת־גן ושם הופעלו עליו לחצים כדי לשכנעו שהוא "טועה" בגרסתו. למחרת זומן אולאי למשרדו של עו"ד יגאל ארנון לפגישה עם עו"ד רם כספי, שלמה עמר ושני קציני משטרה מדרשים שעמר שכר את שירותיהם. כל זה נעשה כאשר במשך יומיים המימים דיווחו כל אמצעי התקשורת בארץ בהרחבה שהעד אולאי נעלם באמצע חקירתו במצ"ח.

כאן נראה לכאורה חשד לשיבוש הליכי חקירה, ולכן היועץ המשפטי לממשלה הורה למשטרה לפתוח בחקירת העניין. כספי טען כי פעל בתום לב. בא אליו לקוחו שלמה עמר וסיפר לו ששמע שלאולאי גרסה שונה מכפי שפורסמה. הוא, כספי, כפרקליטו של עמר, אינו אובייקטיבי, ולכן הציע להפגיש את העד עם פרקליט אובייקטיבי, נייטרלי, שאינו קשור לאף אחד מהצדדים, לא לכספי, לא לעד ואף לא לאגד.

עו"ד ארנון השמיע גרסה שונה, משום בנושא אני כלל לא בעניין, רק העמדתי את משרדי לצורך הפגישה, ואין לי קשר לעמר או לאגד.

אך עתה מסתבר שכספי לא פנה לגורם נייטרלי — הוא משום פנה לידידו הטוב היושב עמו מזה זמן רב, תמורת תשלום נכבד, בבוררות שבין אגד והחברות־הבנות שלה לבין רמי אונגר, איש עסקים יהודי, חבר תנועת "יחד". מקצוע של ארנון, כי אין לו כל קשר לאגד, נופלת.

ולבסוף השאלה האחרונה: בשביל מה בכלל עסקו השניים בבדיקת גרסתו של אולאי? ואין הם סומכים על חוקרי צה"ל? האם מוסמכים כספי וארנון "לשפוט" את אולאי ולקבוע אם חזר בו מגרסתו המקורית כאשר העד עצמו מצוי בעיצומה של חקירה משטרתית.

עו"ד רם כספי: ידיד טוב

אשה בצבת החקירה

מאת ראובן שפירא

גתית איזראלוב, החשודה ברצח בעלה כדי לזכות ברכושו, מתגלה כאגוז קשה מאד לפיצוח, למרות תחבולות חוקריה. אומרים כי היא "אשה חזקה, שטן, עשויה מברזל". החקירה נמשכת

ביום רביעי השבוע, כשהובאה לבית המשפט להארכת מעצר שלישית בחשד לרצח בעלה יוסף, נראתה איזראלוב פרועה. סימני המעצר הממושך והחקירה הנמתחה לא ניכרו עליה. לאחר חודש של חקירה משטרתית הדוקה, כשהיא מוחזקת בתא מבודד או יושבת בחדר חקירות שתי וערב מול חוקרי משטרה מנוסים ושאפתנים, היא שמרה על מצב רוח מרומם, רגועה ושקטה, בטוחה מאד בעצמה. היא לא שכחה לפרוח שפתיה ולצבוע את הגבות; שערה היה עשוי בקפידה, ובגדיה נקיים ומסודרים: חולצה לבנה, מכנסיים פרופיים, סוודר תכלת ונעלי לכה שחורות. היא הופיעה מול הצלמים, הכתבים הסקרנים והרבים, במיטבה. ביקשה בחיוך מהצלמים שיכינו לה אלבום תמונות.

"אני לא חוששת שישברו אותי בחקירה. שוברים אדם אשם, שיש לו מה להסתיר. אני לא אשמה", אמרה בתשובה לשאלותי. "החוקרים מפעילים עלי שיטות מות, אבל אני מסודרת, לא חוששת מהם. הם מנסים להלביש עלי תיק. נכון, יש דברים מחשידים, זכותם וחובתם של החוקרים לחקור, אבל אין להם סיבה להלביש עלי תיק וזה מה שהם מבקשים לעשות. הם כל הזמן רוצים שאני אודה, שאומר שזאת היתה תאונה ואז אצא בזול עם עונש קל יותר".

"אומרים לי, תודי ותקבלי חמש שנות מאסר במקום 30. אני לא מוכנה להודות כי אני לא קשורה לזה. למה שאודה במשהו שלא עשיתי? אני לא יודעת מה קרה שם באגם באותו לילה. מסרתי את הגרסה שלי לחוקרים. אבל התשובות שלי לא מוצאות חן בעיניהם".

איזראלוב אומרת שהיא לא מבטחת לשבוע את החקירה, ומוסיפה כי הם לא אמינים בעיניה. אך היא עדיין מאמינה שיש צדק בישראל, ושהיא תזכה בבית המשפט. לכן היא רוצה שימהרו להעמיד אותה לדין. "החוקרים אומרים לי שיש להם תיק גמור ומושלם נגדי, אז למה להם להמשיך ולחקור אותי. למה הם רוצים שאודה? שיגישו את התיק לבית משפט מהר, תודה".

היא מרבית בביטחון רב, כשעל פניה נסוכה הבעה של תמימות, איננה מסתירה את קריאת התגר שלה למשטרה. כשהיא נשאלת אם איננה חוששת עתה, כשלצוות החקירה הצטרף פקד מישל הדר, האיש ש"שבר" את זוהר יערי ואביבה גרנות, היא עונה בחיוך: "למה שאחשוש מהדר, הוא דווקא בסדר. הוא עושה קפה מצויין".

גבירת רצח

"היא אשה חזקה, שטן, ברזל, משהו מיוחד, מסובבת את כולם". כך מתארים אותה בני משפחתו של יוסף איזראלוב המנוח. גופתו של יוסף, נהג "דן", נמצאה בינואר בתוך מכוניתו שהוטבעה באגם הירקון בתל אביב. אשתו גתית חשודה ברצחו.

חוקרי המשטרה במחוז תל אביב ובמרחב דן גילו החודש מה שבני משפחת איזראלוב ידעו כבר מזמן: גתית בת ה־37 היא אגוז קשה לפיצוח ואישיות קשה לפענוח. החוקרים ציפו שחקירת גתית תהיה קלה, שהיא תישבר מהר ותודה ברצח לנוכח הראיות והעדויות שנאספו נגדה. אך היא הפתיעה את החוקרים. הם גילו שה"קליינטית" קשה מאד, מתוחכמת, ערמומית, רבת־תחבולות, השולפת תשובות ללא ניד עפעף, אך גם בשיקול דעת מלא. המגלה בדבריה טפח ומכסה טפחיים.

כיום, חודש לאחר שהוסגרה לישראל מאנגליה, לאחר שעות חקירה מתישות ורצופות על־ידי חוקרים שמתחלפים ביניהם, לא שינתה גתית כמעט במלה את הגרסה שמסרה עם נחיתתה בישראל. היא לא סטתה מעמדתה: "אני לא רצחתי את יוסיניו" (בעלה המנוח). "אני לא יודעת מה עשה באגם הירקון ואיך הגיע לשם. אני לא הייתי אתו".

למרות שהחוקרים בטוחים, על־פי ראיות נסיבתיות, שהיא זו שרצחה, הם לא הצליחו לשבור אותה. לא נפשית ולא פיזית. הם משוכנעים כי רצחה את בעלה לאחר תכנון מוקדם ומדוקדק כדי להשתלט על רכושו, וכי לשם כך נכנסה בליל הרצח בחשאי לישראל בדרכון יווני מזויף, חבושה בפיאה נכרית שחורה. הם בטוחים כי לאחר ששהתה בארץ עשר שעות, ולאחר שביצעה את זממה, נראתה תוך כדי אוטו מיני שבו טיבעה את הבעל, הידרה את מכוניתו לאגם ועזבה מיד את הארץ בדרכון מזויף שני, הפעם צרפתי.

מכבי חוקרים

בין החוקרים לגתית מתנהל משחק חתול ועכבר אך לא ברור מיהו החתול ומיהו העכבר. נראה בשלב זה שגתית מצליחה לעמוד היטב בפני ניסיונותיהם להפילה בפח, והיא לא עושה את זה לבד. יש לה "גב" טוב ויועץ כלבבה: עורך הדין התל אביבי מאיר ויז. היא ופרקליטה הם "צמד חמד", המקשה מאד על חוקרי המשטרה. הוא הורה לה כבר לפני כשבועיים שלא לשוחח אתם בכל נושא הקשור לפרשת מותו ורציחתו של יוסף איזראלוב, אלא אם הוא עצמו יהיה נוכח בחקירה. גתית מקיימת את מצוותו. מדיניות ההגנה שלו תקיפה והוא מתנהג לעתים בצורה לא שגרתית אך מחושבת, תוך שהוא מתקרב לחקירה ועומד בקפדנות על זכויות לקוחתו. אלה הביאו לא אחת להתקלויות בינו לבין החוקרים.

מנגד ניצבים מולם חוקרי משטרת תל אביב ובעיקר מרחב דן שלא במיטבם. נראה כי בגלל ביטחונם המופרז של החוקרים, שסברו תחילה כי לנוכח הראיות שבידיהם "תישבר" החשודה מהר ובקלות, לא נעשו מהלכי חקירה מסויימים ו"תרגילים חקירתיים" מתוחכמים בזמן. את הנעשה אין להשיב. החוקרים איבדו זמן יקר והחמיצו אפשרויות להשתמש בכמה קלפים רציניים שהיו בידיהם. ככל שהתמשכה החקירה הם נחשפו, והחשודה ופרקליטה נערכו להגיב ולהשיב עליהם.

גם הדרשיות הכולמות בקרב החוקרים לוקות בחסר. בתחילה ניצח על החקירה סגן־ניצב אריה שגיא שהיה עד לפני כמה חודשים קצין החקירות של מרחב דן. שגיא הוא קצין מנוסה בניהול חקירות מתוחכמות. בעבר שירת ביחידה הארצית לחקירות הונאה ונחשב לאחד הטובים במשטרה. לפני כמה חודשים יצא לחופשה ללא תשלום והוא עובד כמנהל שיווק בחברת אלקטרוניקה. כשהובאה גתית לישראל, הוזעק שגיא לעזרת המשטרה ושוחח ארוכות עם החשודה. הוא ניסה לשכנעה להודות ברצח ולהקל בכך על המשטרה ועל עצמה. בדברי נועם וכיבושין הוא תיאר בפניה את מצבה הקשה, את הראיות שבידי המשטרה נגדה ויעץ לה לספר הכל.

הקשר בין השניים נוצר עוד באנגליה, לשם יצא שגיא לחקור את גתית. אך היא לא התפתתה. היא נשבעה לקצין המשטרה שאינה יודעת מי רצח את בעלה, וסיפרה לו שיותר מכל אדם אחר, ויותר מהחוקרים עצמם, היא רוצה לדעת מה באמת קרה ל"יוסיניו" שלה. "הלוואי שהייתי יודעת מה קרה באותו לילה ליד האגם. היה לי יותר קל על הלב", אמרה גתית לקצין המשטרה.

בשבועיים האחרונים נוטרל שגיא מהחקירה, כנראה על־פי הוראה מגבוה, בגלל היותו אזרח. לדעת גורמים בקיאים, הוצאת שגיא מהתמונה פגעה בחקירה. במיוחד לנוכח העובדה ששגיא עשה בעבר כמה מהלכי חקירה משמעותיים שהביאו למעצרה של החשודה ולאיסוף הראיות המחשידות נגדה.

איזראלוב: לילה גורלי

חרותה נגד גתית

את החקירה מנהלים כיום מפקד מרחב דן ניצב־משנה אריה עמית וממלא מקום קצין החקירות המרחבי רב־פקד אבי בר. נצ"מ עמית, המקפיד להיות נוכח ברבות משעות החקירה, הוא חסר ניסיון בחקירות. הוא נחשב לקצין משטרה טוב ויעיל, אך עיקר הכשרתו המשטרתית וניסיונו הם בתחומי הסיור והמבצעים. גורמים המצויים בחקירה סבורים ש"יותר מדי ידיים בתוך העסק", ולכן לא מתקבלות ההחלטות המקצועיות הנדרשות בחקירה כזאת.

דמות בולטת אחרת בחקירה, גתית היא סגן־ניצב הרוחה הראל מאגף החקירות של משטרת מחוז תל אביב. היא עורכת דין במקצועה, אך גם היא חסרת ניסיון בניהול מעשי של חקירות עיונות ומורכבות; עיקר ניסיונה בתחום התביעה המשטרתית. למרות זאת ממלאת הראל תפקיד פעיל מאד בחקירה. היא יושבת מול החשודה במשך שעות רבות, יחד עם חוקרים אחרים, מוליכה ההולמת מבצעית ומנהלת חקירה אגרסיווית. היא אינה בוררת במלים, אינה בוחלת באיומים והבטחות ומנסה בכל כוחה, מתוך מעורבות אישית גדולה מאד, המובאת לידי ביטוי גם בדבריה והתנהגותה בבית המשפט, לשבור את החשודה.

על רקע זה כבר היו "עימותים" וחילופי דברים חריפים בין הקצינה השאפתנית לבין החשודה ופרקליטה. פעמיים, בשני דיונים שונים על הארכת המעצר של החשודה, ספגה הראל ביקורת על הערות חמורות מפיהם של שני שופטים. היא מרבה להתפרץ לתוך דברי אחרים גם בבית המשפט וגם בזמן החקירה, בעת החקירה מכלמת על הכסא, מרבה לעשות העוויות ו"פרצופים", להפגין אי־שביעות רצון או זילזול ולהפגין את רוגזה כאשר הדברים לא מוצאים חן בעיניה.

יש הרואה קווי דמיון בהופעה ובהתנהגות של הקצינה והחשודה. שתיהן צעירות ואלגנטיות בעלות הופעה והתנהגות פרובוקטיווית; שתיהן מפגינות נוכחות בולטת בשטח וביטחון עצמי רב, ומשדרות בבדיקת מעשיהן; שתיהן מתלבשות לפי צו האופנה האחרון, הן קשוחות, חותלשון, מתבטאות לעתים בצורה חסרת מעצורים ולא תמיד בעדינות. הן לא מהססות לומר גם דברים מביכים. לשתיהן חשובה מאד השגת המטרה. אין פלא איפוא שהעימותים המילוליים בין השתיים בחדרי החקירות הם בעלי עוצמה רבה ומלאי מתח ועקיצות. גתית טוענת שהרוחה הראל מתנהגת כלפיה בעוינות, תקיפות וקשיחות רבה, משמיעה איומים שונים ודוחקת בה להודות ברצח. בין השאר על ידי אמירות כמו: "אם לא תודי תשבי במאסר 30 שנה, לא תוכלי להינשא יותר ולהביא ילדים לעולם".

מחפשים חוליה חלשה

אחד המעצרים שחזר על עצמו כמה פעמים בשבועות האחרונים הוא חקירה חוזרת שבה יושבים חמישה־שישה חוקרים, ובהם הראל, מול גתית. החוקרים "מטציצים" זה אחר זה את החשודה בשאלות, הערות, עוקצניות וטענות. לעתים בשאלה אותה שאלה עשרות פעמים בנוסחים שונים. החוקרים מחליפים ביניהם פתקים והערות עוקצניות בקול רם, יוצאים ונכנסים מהחדר ומתייקים סודות ביניהם. הם משמיעים מדי פעם הערות כאילו סוף סוף יש בידיהם חומר מפליל נגד החשודה ושהיא "קברה" את עצמה. אך גתית איזראלוב אינה מתרגשת, כך מסתבר, מ"הצגות" החוקרים.

היא מצטיירת כמי שבהחלט מסוגלת לעמוד בלחצים קשים. החוקרים מנסים להוציא אותה משלוותה, אך היא מקפידה שלא להיגרר אחרי הפרובוקציות ומסווה בבורה דברים קשים ומביכים בחוקרים, ומנסה לשאוב מהם מידע. היא אומרת רק מה שהיא רוצה ומתכוונת לומר.

כשאחד החוקרים הבכירים, רב־פקד בר, ניסה לחקור אותה על יחסיה האינטימיים עם בעלה ועם גברים אחרים על הקשרים הזוגיים, הגיבה בלעג שהיא "התבבת גברים חזקים בצחוק" ושכל העולם יודע את זה, וזרקה לו גתית כמעט: "אם אתה גיבור כזה, תדבר כל כך הרבה על זה, תוריד עכשיו את המכנסיים ותראה איזה גיבור אתה. צפויה לך הפתעה".

בהזדמנות אחרת אמרה לחוקרים: "לא אמרתי אף פעם שאני גיבורה או בחורה תמימה. לא התכחשתי אף פעם מי אני. ואני לא מתרגשת ממה שאומרים עלי. אבל אני לא רוצחת". לא אחת התריסה כלפי החוקרים: "אתם לא תשברו אותי. אני מספרת רק את מה שאני יודעת ואת האמת, ועונה רק על מה ששואלים אותי. אני לא מוכנה לגרוב לכם אינפורמציה בזיונם. לא מוכנה לשמש יותר מדי כדי שתנסו למשוך אותי בלשון ולתפוס אותי במלכות פה". הודיתה מתבטאות גם בפגישותיה עם פרקליטה, הנערכות בארבע עיניים בבית המעצר או במטה המשטרה. היא חוששת מהאזנות סתר של המשטרה ולכן משוחחת אתו בלחש, כשכף ידה מסתירה את פיה.

גתית דבקה בגרסתה. בליל המוות של בעלה, היא אומרת, היא עזבה אותו סמוך לשעה 1.00 אחרי חצות ליד קולנוע "פאר" בצפון תל אביב. משם הלכה לבית ידידים ומאז לא ראתה אותו.

היא גם אינה מסתפקת בהכחשת החשדות נגדה, אלא תורמת לחוקרים רעיונות משלה בקשר לנסיבות המוות. כך למשל סיפרה שידוע לה שהיו סכסוכים כספיים קשים בין בעלה לבין בני משפחתו. (בני משפחת איזראלוב מכחישים את הטענה הזאת בחמת זעם). עוד טענה גתית שבלילה הגורלי, כשעזבה את בעלה ליד הקולנוע ואמרה לו שאין שום סיכוי לחדש את היחסים ביניהם ושהיא עוזבת אותו לתמיד, היה "יוסיניו" מרוכך מאד ואיים שיעשה מעשה קיצוני של יאוש. עוד השערה שהעלו גתית ופרקליטה היא שאולי בילה הבעל עם פרוצה ליד האגם והיא שגרמה למותו.

אין פלא שגתית איזראלוב מתעקשת על חפותה. יש לה הרבה להפסיד אם תודה ברצח. אם לא יוכח שהיא רצחה את בעלה, היא עשויה לזכות בחלק מכספי הירושה והפנסיה שלו המתוכננים לפי ההערכה במאות אלפי שקלים.

חוקרי המשטרה מקווים לשבור בחקירה את איש העסקים הקשיש בן מולד, ידידה הקרוב מזה שנים ואיש סודה. הוא עצור מזה כשבועיים וחשוד בקשר למעורבות ברצח. לדעת החוקרים, בידיו המפתח לשבירתה של גתית והוא יודע פרטים רבים בקשר ללילה הגורלי. קיים פער לא מוסבר של שעה וחצי, ברווק בזמן המקרים, באליבי שלו לליל הרצח. מולד הוא החוליה החלשה. מכל מקום, החוקרים מקווים שבכל מקרה יוגש כתב אישום בתוך כמה שבועות נגד גתית איזראלוב באשמת רצח בעלה.

המכללה לחינוך על־שם דוד ילין

נפתחת ההרשמה לסמסטר אביב תשמ"ז

הזדמנות למתלבטים ולחיילים משתחררים הירשמו עכשיו והתחילו עוד השנה בלימודים.

ההרשמה מתחילה בחודש נובמבר למסלולים האלה:

חטיבת הביניים לתואר ראשון, בוגר בהוראה (B.Ed.)

חינוך יסודי*, הגיל הרך*,

מדעי התזונה והבית, לימודי הסבה

המכון לחינוך דיפויי ע"ש רחל שזר,

חוגי ההתמחות הם:

★ לשון עברית ★ מתמטיקה
★ מקרא ★ מדעי הטבע
★ ספרות ★ אנגלית
★ לימודי יהדות ותולדות ישראל ★ גיאוגרפיה

מבחן הסף יתקיים בחודש דצמבר 1986.
הלימודים יתחילו בחודש ינואר 1987.
המעוניינים יפנו למזכירות המכללה, שדרות הרצל 89, בית־הכרם, ירושלים.
המזכירות פתוחה בימים א'-ה' בשעות 8.00־12.00.
טל' 02־533111.

* מתן תואר בוגר בהוראה במסלולים אלה טעון אישור סופי של המועצה להשכלה גבוהה.

קרן תל־אביב, קרן לתרבות ואמנות

מכריזה בזאת על פתיחת הרשמה

לתחרות נגנים צעירים.

המועמדות לנגנים סולנים בכלי מיתר, בכלי נשיפה ובפסנתר, עד גיל 18 שנה. התחרות נערכת בשתי רמות גיל:
עד גיל 13 ברמת גיל א'
ומ־14 שנה ברמת גיל ב'

טפסי הרשמה ופרטים נוספים ניתן לקבל במוקדים הבאים:

לנגנים תושבי צפון הארץ
חיפה
בנין העיריה רחוב חסאן שוקרי 14 חדר 413 טלפון 04-640775 שלוחה 214.

נגנים ותושבי מרכז הארץ.
גבעתיים
רחוב שינקין 6 מחלקה לנוער טל' 03-317117 03-318181 בשעות 08.00-12.00

לנגנים תושבי דרום הארץ
אשדוד
קונסרבטוריון "אקדמה" ת.ד. 61 רחוב הרב שאולי אזור ד' טלפון 055-52445 בשעות 16.00-19.00.

הנהלת תלאביב לתרבות ואמנות 052-452636, 052-448989

רשות השידור

התזמורת הסימפונית ירושלים, רשות השידור

מכריזה על

מקומות פנויים בקבוצות ויולה, צ'לו וקרן נמוכה

האודיציות יתקיימו באולם הנרי קראון ביום שני, 17.11.86, החל משעה 13.00

המעוניינים יפנו אל דן בלייכר במשרד התזמורת, טלפון (02)215316 לפרטים נוספים והרשמה.

הצעה בלתי חוזרת

ללונדון 23 דצמבר עד ה־6 ינואר

רק $299

כולל: טיסות הלוך ושוב

7 לילות איכסון כולל ארוחת בוקר במלון בדרגה תיירות

כולל מיסים מקומיים

רק $299 לאדם בחדר זוגי

תוספת לחדר ליחיד — $75

מחירים מיוחדים ללילות נוספים ומלונות בדרגות אחרות.

השכרת רכב

מחיר מיוחד לטיסה בלבד

התקשר מיד, מספר מקומות מוגבל מאוד ל־ 240093, 247765, 02/242567

במילי טורס

מרכז כלל E325 יפו 97 ירושלים

דלק

מכרז רכב מס' 4/86

סוג	התוצרת	שנת ייצור	מס' הרישוי	הערות
פרטי	ריינו 65	80	23-552-80	
פרטי	ריינו 65	81	22-856-81	
פרטי	ריינו 65	82	37-140-82	
פרטי	פיאט 127	81	22-813-81	
פרטי	פיאט 127	81	23-697-81	
מסחרי	ג.מ.ס./דגם 35	80	10-613-80	[illegible] משטח הרמה
מסחרי	ג.מ.ס./דגם 35	80	10-614-80	[illegible] משטח הרמה

– תשלום העברות הבעלות על חשבון הקונה.
– הצעת המחיר עבור הרכב המסחרי לא תכלול מע"מ והקונה מתבקש לשלם מע"מ.
– את הרכב ניתן לראות במתקן "דלק", רחוב 7 ת"א בין השעות 07.00-14.00 בתאריכים 7.11.86־12.11.86.
– את ההצעות עבור הרכב יש לשלוח לפי הכתובת: דלק, חב' הדלק הישראלית בע"מ, ת.ד. 50250 ת"א 61500, ולציין על גבי המעטפה מכרז רכב מס' 4/86.
– על המציע לצרף להצעתו המחאה בנקאית או ערבות בנקאית בשיעור של 10% מערך ההצעה.
– המועד האחרון להגשת הצעות 13.11.86 שעה 12.00.
– לא תתקבל כל תביעה מצד הקונים לגבי תקינות ומצבו הטכני של כלי הרכב.
– תשלום והוצאת הרכב תוך 7 ימים מתאריך ההודעה על הזכיה. שאם לא כן, תהיה "דלק" רשאית לבטל הזכייה ולגבות את ההמחאה הבנקאית או לממש את הערבות הבנקאית.
– אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא.

שבוע בלונדון

כולל אירוח עם תשבץ מוניטין

הופיע מוניטין נובמבר

בלעדי: האמת על חילוץ הפלאשים. נילי שחק־בופמן על שרה וינר עגבת: כאב הלב של קרל ברוסטין נירוסטה: בן־ציון ציטרין על דפנה ברק פורנוגרפיה: בני אבני על קנדידה רויאל "קדש": אורי דן על המיתולה. משה ליכטמן על אסף שמחוני מגאזינים: סילבסטר סטאלונה בעירום מלא עתונות: אריה אבנרי יורד לדיפוס חריף: תקופת היובש של "ג'ק דניאלס" מיוחד: סקסולוגיה. אופנה. הימור נכון. שיער. איפור. עיצוב. בית־בית

מצורף אוכל + (מגאזין לחיים טובים)

هكذا من الاصل

مكز من الاحل

תרבות וספרות

קפקא: ביוגראפיה בלתי־אפשרית

קפקא/ביוגראפיה
מאת רונלד היימן
מאנגלית נעמי כרמל
הוצאת שוקן, תל־אביב 341 עמ'

מאת יורם ברונובסקי

הביוגרף של קפקא ניצב בשדה־מוקשים, מוקף עקרבים מכל עבר. באשר יפנה, הוא ימצא שגיבורו כבר היה שם לפניו. קפקא הוא גם ביוגרף שלו עצמו החוקר ומנתח את חייו על כל פרטיהם, מגרד באיזמל של פתולוג כל פינה בגופו ובנפשו, כאילו היה אובייקט זר לחלוטין — חיה שלא היתה ולא נבראה.

אין להתקנא בביוגראף של פראנץ קפקא. יש לו, במשימה שנטל על עצמו, יריב שאין לו כל סיכוי לג־בור עליו: קפקא עצמו, כמובן. סופרים גדולים אחרים, אולי כל הסופרים, כללו (במתכוון או על כורחם) מה שקרוי יסודות אוטוביוגראפיים ביצירותיהם. יסודות אלה עשויים להיות מנוצלים על־ידי הביוגראפים שלהם, אך עדיין לא לייתר כליל את הביוגראפיות שאלה כותבים. "בחיפוש הזמן האבוד" הרי זו מין אוטוביוגראפיה, בקשיי פרטיות, ובכל זאת אין הרומאן הזה מייתר את הביוגראפיה הנפלאה של דיוויד פיינטר "מרסל פרוסט". "יוליסס" וכל הכתבים האחרים רצופים בפרטי אוטוביוגראפיה פנימית וחיצונית, וכל אלה אינם מייתרים את הביוגראפיה המשובחת של ריצ'ארד אלמאן "ג'יימס ג'ויס". יש גם סופרים שכתבו אוטו־ביוגראפיות מוצהרות שהביוגראפים המאוחרים יותר ידעו להתייחס אליהן ביחס של כבוד וחשדנות, כי האמת של האדם על עצמו היא לא תמיד האמת כפי שבני דורות מאוחרים רוצים לדעת אותה, ולעתים אף אין היא אמת לאמיתה. הביוגראפים יכולים בדרך־כלל להודות לכל דרכי החשיפה העצמית הללו, ואף להסת־רה העצמית, ולעטות עליהן כמוצאי שלל רב למפעלי החשיפה שלהם עצמם.

הביוגראף של קפקא, לעומתם, ניצב בשדה מוק־שים, או, כדימוי הקרוב יותר לעולמו של קפקא, הוא ניצב מוקף בעקרבים מכל עבר. באשר יפנה הוא מוצא שם את קפקא שכבר היה לפניו: הוא לא הסתפק בחי־בור אוטוביוגראפיה אחת — ימצא הביוגראף הזה — אלא חיבר שורה של אוטוביוגראפיות כשהוא נדרש לכל השיטות, מודע מראש לכל תעיותיה האפשריות של המודעות העצמית בבואה לחשוף את עצמה, מכיר בהיכרות של בקיא־ורגיל ותיק את כל תחבולותיה, גב־לוליה וקטנוניותה של המלה בבואה לשמש כלי לגילוי עצמי. ובאמת קפקא, בניגוד לסופרים אחרים, אינו אוטוביוגראף בלבד, אלא הוא גם ביוגראף: הוא כותב לא רק את חייו על כל פרטיהם, אלא גם חוקר ומנתח ודוחה גרסה, ומעדיף גרסה אחת על רעותה ואינו משתכנע מכל תעודה, לומר לחשוד בכל מה שלכאורה הוא אותנטי בתכלית, מגרד באיזמל דק של פתולוג כל שכבה וכל פינה שומן (ורווח) על הגוף ועל הנפש האלה ששמה המוסכם (מובן שהוא חושד גם באותנטיות של השם הזה, בעיקר בכתיבתו ובצטוחתו הלאומית השונות) הוא פראנץ קפקא. הוא חוקר את עצמו כאילו הוא באמת פראנץ קפקא, כאילו באמת החוקר והנחקר שווים, וכמו כן חקר את עצמו כאילו הוא אובייקט זר לחלוטין, וביחוד כשהוא בעל־חיים זר ונפרד, כשהוא קוף או כלב (ביחוד כלבם ראה סיום "המשפט", מלבד "חקירותיו של כלב") או שרץ או סתם חיה לא לגמרי מוחזית, או אף חיה שלא היתה ולא נבראה. "חיה שקפקא חלם אותה" כפי שמכנה אותה בורחס בכללו את תיאורה ב"ספר הישויות הדימיוניות" (היימן, המציין את החיה הזאת, כותב שקפקא "הקדים את ספר הישויות הדמיוניות של בורחס והמציא יצור הקרוי אודראדק"), ושוכח לכתוב שבורחס מכליל את החיה של קפקא באוספיו שאין כלום בינה לבין דרכו של קפקא בבעלי החיים ועם זאת היימן מרבה לכתוב, וזה לשבחו, על מיני ההזדהות של קפקא עם בעלי החיים.

וכך קיימת, בראש־וראשונה, הספרות האוטוביוגרא־פית הישירה, שהיא רוב המכלול של קפקא: היומנים של רוב השנים של חייו הבוגרים, יומנים מפורטים ומ־דויקים מכל יומני הסופרים המוכרים לי, ישירים וצוד־קים יותר מיומני טולסטוי, קרובים לנו ומוכרים לנו יותר מיומני קירקגור. קיימים כרכי המכתבים הרבים, בראשם מאות המכתבים אל הארוסה הכפולה פליס באואר, מכתבים היוצרים יחדיו את הספר המפעים והמזעזע אולי מכל אלה שיצאו מתחת ידו של קפקא. קיימת הלירייקה הקשותה, המזעזעת בעצם לא פחות, של המכתבים אל מילנה יסנסקה (מה, לעומת כרך המכתבים הזה, הפרק בביוגראפיה של היימן הקרוי "מילנה"? מה יכול היה להיות פרק כזה לעומתם). המכתבים אל אוטלה ואל בני משפחה אחרים, המכ־תבים אל ברוד ואל חברים אחרים של החוג הפראגאי, ואף אלה אל המו"ל קורט וולף, כל המכתבים והפתקים הללו, עד הפתקאות שכתב אל ד"ר קלופשטוק הנאמן כשהוא לא היה מסוגל לדבר, אלה הכלולות במהדורות "המכתבים אל אוטלה ואל בני המשפחה".

לבסוף, אין להכליל באמת את כל אלה תחת השם "ספרות". ובאמת המלה הזאת — שקפקא שנא ואהב אותה כמעט שווה בשווה, אבל בעצם יותר שנא מאשר אהב (כהאו אל עצמו, בדיוק כך, והרי הוא שכתב "אי־ני אלא ספרות ותו לא") — נראית איכשהו בעלבון כי־שמדובר בחלק זה, למעשה, של כתבי קפקא. בעצם, ראוי לכנות את כל זה בשם "כתיבה" (שקפקא נקט אותו במשמעות קרובה מאוד לזו שהעניקה לה ז'ק דרידה באדיאו), אבל, הלא מדובר בפעולה הזאת של ציון סימנים שחורים, חריטות קטנות, על הנייר, הפעולה ה־מצמיתה, המודלית מכולן, היחידה הגואלת, הפעולה ה־קפקאית המוחלטת. כתיבה כלומר חיים, כלומר מוות. "בתוך חיינו אנו במוות", אומרת התפילה הנוצרית, בא־חד מאותם פסוקים רבים שלה (של שכמותנו) המבש־רים את קפקא.

וקיימת, כמובן, הספרות הרשמית, זו הספרות שחלק ממנה אף קפקא עצמו לא העז לדרוש למחוק מעל פני האדמה. "מכל מה שכתבתי, הריני נותן אישור רק ל־ספרים", כותב קפקא במכתב הצוואה אל ברוד (כמובא בספרו של היימן בעמ' 270), ומוסיף אחרי הבנייה של הספרים המודפסים ושל הסיפור "אמן התענית" שהתפרסם אז גם הוא: "ואם אמרתי שאני נותן אישור לחמשת הספרים הגם ולאותו סיפור, אין כוונתי לומר שמשאלתי היא כי יודפסו מחדש ויימסרו לדורות הבאים. להיפך, אם יאבדו ויעלמו כליל, הרי יתאים הדבר לחפצי האמתי. אבל כיוון שכבר ישנם במציאות, אין ברעתי למנוע שום אדם מלהחזיק בהם, אם רצונו בכך". ונוסף על כל מה שאושר, גם כל מה שציווה קפקא לשרוף, באותו צו מפורסם שלא קוים, לתהילתו ולבושתו הנצחית של הידיד הלא־נאמן, מאכס ברוד. היימן אינו מתעכב על הפירושים הרבים האפשריים שהוצעו לצו הזה, פירושים סותרים לעתים המצביעים על שיאים של יוהרה ועל שיאים של צניעות כמניעים אפשריים. הפרשנות של הצו הזה עשויה, בכל זאת, להיות חשובה למדי. לא כאן המקום להרחיב על זה את הדיבור, אך לי היה תמיד נדמה שכוונתו של קפקא היתה משהו כמו (שהיינו אומרים) "הומניטארית", פשוט כדי למנוע מן הדורות הבאים את הסבל הסר־האנים הזה של התבוננות כל כך רב־צדדית, עד זוועה, בברייה־אנוש אחת. הוא ידע עד כמה לא טוב, עד כמה מעוות גדולה ומהודרת, יהיה גורלו של האדם שיקרא בעתיד את כל כתביו או אף את חלקם. אדם כזה, הנדון להיות לפחות במשך זמן מה קפקא עצמו ("כל מי שקורא את שייקספיר הוא שייקספיר"), יהיה היפוכו של כל מה שקפקא רצה שאדם יהיה: תם וישר ופשוט ונבון. אין ספק שקפקא היה שמח עד מאוד על אותה "דיונה מסתייגת על קפקא" שכתב האמריקאי אדמונד וילסון. האמריקאים הוא היה אוהב אותם, ובעצם אהב אותם: תמימים, הנפלאים, הגבוהים אף גם מספיע שמבים, המסתייגים בפשטות מן העולם. מאסים במה שמאמת סוף סוף ספרו העליון ביותר, הקרקס ממש, נושא את השם (שאכמם לא הוא אלא ברוד נתן אותו) "אמריקה".

כך או כך, קיימת הספרות הזאת שבכוונה, בראשי־ראשונה יצאו המבוניים לקפקא (שאכמם רק אחרי־כך התגלה, עם פרסום הכתבים ה"לא רשמיים", התיקודים, במלוא עצמתו האנושית המוחלטת) וגם היא, בין השא־ר, אוטוביוגראפיה, או מעט ביוגראפיה. בין השאר, משום שהודאי היא גם הרבה דברים אחרים, כל דבר, עד שכל פרשניה צודקים (להוציא את הפרשנים המש־עממים). ורונלד היימן יעמוד בתוקף על האוטו־ביוגראפיות של הכתבים כבכר כל הפרשנויות האחרות, אבל נדמה שהוא עושה זאת לביתו, לשם הגנה על מפעל הביוגראפיה שלו. "ולטר בנימין", כותב היימן (עמ' 148) "שגה בטעתו כי סיפוריו של קפקא אינם אלא משלים המפרשים דוקטרינה שאינה קיימת. סיפו־רים אלה מפרשים את ניסיונו האישי". היימן טעה, ולא (רק) ולטר בנימין: לפרש את סיפוריו כפרות של ניסיו־נו האישי הרי זה קל מדי, ומכילא פחות מדי נכון — אף כשאי־אפשר להכחיש פירוש כזה. בוודאי לא רק אוטוביוגראפיה, אם כי אולי יותר מכך ביוגראפיה (לפי התבונה הצ"לא האמה בכר ברגריה של אנה אחמטובה שאמרה לישעיהו ברלין, לפי המאמר של זה האחרון ("פגישות עם סופרים רוסיים"), כי קפקא הוא הגדול ב־יותר בשבילה משום שהוא "כתב עלי וכתב בשבילי".

לנוכח כל האושר האימתני הזה, לנוכח כל עקיצי התודעה הנצבים מכל עבר, הורגים את עצמם וקמים מ־חדש, לנוכח כל הכרכים הללו של הכתבים הלא־רש־מיים (כך אני מכנה אותם בינו לבינו) ושל הכתבים ה־יותר־רשמיים, בין אלה שאושרו לשימור ובין אלה ש־התבקשו להישרף במחילה מכבודם — מה יעשה הביו־גראף האומלל, הביוגרף שאין להתקנא בו, של פראנץ קפקא? לרשותו עומדת פרשת־חיים מוכרת יפה ולא מעניינת במיוחד. כדי להוציא עניין מתוך חיים לא־מרתקים אלו (לכל אחד מאתנו כבר היו חיים מאלפים יותר) צריך אדם את כוחו של מחבר "המכתב אל האב". ובאמת "המכתב אל האב" מסכם את תולדות החיים הללו בסיכום שאין אחריו עוד. אולי לכל היותר ניתן לחבר מין "מכתב אל הבן", מכתב דמיוני של הרמאן קפקא המרצה את הצד שלו בפנותו אל בנו המואשם. מכתב כזה אמנם חובר זה לא כבר בידי הסופרת הדרום־אפריקאית נדין גורדימר, והיימן אינו שוכח את הצד של האב בשרטוט פרקי המבוא והרקע של חיי קפקא עצמו. אך גם גורדימר גם היימן שכחו אולי שעניינו של האב נטען גם על־ידי קפקא עצמו במכתב שלו הדיים מתרשות, ובא לומר רבותי הביוגראפים: המלכודת שלמה מכל צד, אין מוצא. קפקא לכך את צד עצמו, אם היה לו צד, וכמודאי לכך את לשונו וקושר בן עשרות קשרים. שכבר שהחל לכרסם את הגד והתחיל בכרסום מעין וכמעט עד הלשון הגיע, עקרב שאינו חדל לעקוץ את עצמו, היישות הדימיונית מכולן, קפקא.

בכל זאת הביוגראפים לא אמרו נואש, ומדי כמה שנים מופיעה ביוגראפיה חדשה. כיום הכל יודעים כמה לא־מספקת היתה הביוגראפיה של ברוד, בעצם ממאמר יותר מביוגראפיה (ובתור שכזאת מכר־הז לכל הביוגראפים המאוחרים יותר, והיימן בתוכם), אף שכבר ולטר בנימין מתח עליה ביקורת נוקבת בשעה שהו־פיעה, והעיר הערות חכמות על קשיי הביוגראפיים בכלל בגישתו אל קפקא (הוא היה, כמובא לעיל מאת היימן, מתנגדו של המידוש הביוגראפיסטי). ליסים לא השאירו המלומדים אבן שאינה הפוכה בספרו של הי־דיד הטוב, הלא־נאמן. היימן שואב, אגב, הרבה גם מן הספר של גוסטב יאנוך "שיחות עם קפקא" שבכתן ניסה יאנוך בגיל מבוגר להביא בדיבור ישיר בדרך־כלל את שיחותיו עם קפקא יותר משלושים שנה לפני כן, ויצר בכך ספר מעניין אך חסר כל אמינות. אדוארד גולדש־טיקר הוכיח כבר במאמר מזהיר ("האמנם הפקרון של קפקא? למהימנותן של השיחות עם קפקא מאת יא־נוך") את הזיופים הרבים עד כלי די של יאנוך, ובעצם הוציא ספר זה מכלל שימוש של ביוגראף אחראי. כ־מה שהיימן לא שמע על־כך בכותבו את הביוגראפיה שלו שהופיעה במקורה בשנת 1981.

אבל היימן הוא ביוגראף מקצועי מאוד, אולי אף מקצועי מדי (רק לחשוב שבתום העיסוק בקפקא הוא ניגש לחיבור ביוגראפיה של ברכט), ובעיקר נבון דיו לדעת מה לעשות בתופעה שלפניו, שכולה אי־אפשרות (ראה המובאה המפורסמת מתוך היומנים על "שלוש אי־האפשרויות" שבהן מצויים הסופרים היהודים־גרמ־נים, עמוד 252). הוא עושה את הדבר הנבון ביותר ב־מצב זה: נותן לקפקא לדבר בעשרות קולותיו. כה רבים הם הציטוטים בספר הזה, בעיקר מקפקא אך גם ממכתבי החברים והחברות וכל כיוצא באלה, עד שלע־תים נדמה שהספר הזה הוא אנתולוגיה. הוא אנתולו־גיה משובבת שבה אתה רץ בקלות יחסית ובעניין מת־מיד: זהו כמעט "פראנץ קפקא מסופר מפי עצמו" (כמא־מר לאורימבה), כשם הסדרה הצרפתית הידועה של מונוג־ראפיות על יוצרים.

ו.ה. אודן, אויב הביוגראפיות המוצהר, מי שאסר (כמעט איסור קפקאי) על חיבור ביוגראפיה על אודו־תיו (בינתיים כבר פורסמו שלוש), עשה יוצא־מן־הכלל תאורטי אחד בתחום הזה, לטובתו או לרעתו של קפקא, במסה בשם "האני בלא העצמי", כתב "במקרהו של כותבי־מסות או מחזאי רגיל אין בהכרת חייו האישיים ואופיו תרומה כלשהי להבנת יצירותיו. אך במקרהו של מחבר משלים דוגמת קפקא יש באינפור־מציה ביוגראפית כדי להועיל תועלת מרובה, למצער על דרך השלילה, על־ידי שבכך נמנע מן הקורא לקרוא קריאות כוזבות (וקריאות "האמתיות" הן תמיד רבות)". זה ודאי נכון, אם כי עדיין לא לגמרי מספק. העניין כה שקפקא הוא בעצם כולו חידה־ופלא, בתר־בותו ולא בתעודות. אצל סופר זה הניצוץ היחסים, שהתחבר בתקופת הרקאוס, בין היצירה והחיים, למין סבך כה נפתל, למין קשר גורדי כזה ששום אלכסנדר (שום ביוגראף) אינו מסוגל להתירו. קיימות רק הצל־חות חבויות או כישלונות מכובדים. אלא שאף קפקא עצמו לא הצליח כידוע להתיר את הקשר הזה. יפה עושה על כן הביוגראף המעשי — היימן הוא ביוגראף כזה — המסתפק בהצגת שרשרת כישלונותיו של הנ־סיון שאין לו סוף להתיר את שאין להתירו.

הביוגראפיה של היימן קריאה במקורה רק באות "ק", האות שקפקא התעכב פעם על סמליות הצורה שלה (מלכודת, מלתעות), כמובן בצורתה הרומית. המקבילה העברית נראית לי מעניינת לא פחות, וגם בה יכול היה "המקובל המודרני" (כפי שהיימן מכנה את הסופר באחד הפרקים) לדוש פנים אחרות. על־כל־פנים, נראה שאין בעצם להתעכב על הפיכה הזאת התחילית הסמלית, המודעת לשם הגאולה, המסתיימת לא פחות. התרגום נקרא ברהיטות רבה, וההערה היחידה העולה ברגע זה בדעתי היא ששמה של ארוסת קירקי־גור ראוי שייכתב בעברית "רגינה" ולא "רג'ינה", כמו בעמוד 225.

בין הרגש להיגיון

אוסקר קוקושקה, מוזיאון תל־אביב, שדרות שאול־המלך.

מאת נסים מבורך

אוסקר קוקושקה — השחקנית קטה ריכטר, רישום דיו

"האמן שציוריו מגלמים המאניות נבואיות וסימבו־לית בצורה העקיבה המשתלשת ביותר בתקופתנו", כך הגדיר ההיסטוריון האמנות הרברט ריד, בעל "תולדות ה־ציור המודרני" את אוסקר קוקושקה (1886—1980). ה־תערוכת הגראפיקה של אמן זה, שנפתחה אמש במוזי־און תל־אביב, ממחישה, לפחות חלקית, קביעה זו.

קוקושקה מצא, כמתבטא בעבודות המוצגות בתערו־כה הנסקרת, מידה גדולה של איזון בין דחפיו הרגשיים לבין השיפוט האסתטי והמסורתי. "הנפש צריכה מגן", קבע דוד שלוסר, "ולא רק מגן רגשי, בתורות שניתן לכונן מיתוית. היא גם צריכה מגן מן השכל" ("יהדות, הקודרות הנצחית", עמ' 360). ברם, הסתירה בין פרו־פורציות נבונות בין שני סוגי "מגן" אלה עלול, כדבריו, להביא תוצאות שליליות, והאמנות החוזרת כאן, משמעה, בהכמצאות באלה. בהמשך "צריקות, כמ־דימוי השופכים את ... בזים, שהתפלד לתוך עולם העשייה החוזתי כמו ביצי קוקיות לתוך קינים זרים, בהשרותם בו כל חלקה טו־בה. אצל קוקושקה, לעומת זה, המינון של שני המר־כיבים הוא, כאמור, נכון. מה שמקבל ביטוי בעבו־דות המוצגות, ויותר מכך, בעבודות ידועות אחרות שלו. אחת מהן, "הסופה", מתארת סירה המבאבקת בים סוער, ומשולבות בה דמותו ודמות אהובתו. תמונה נבו־אית זו צוירה בשנת 1914, בה פרצה מלחמת העולם ה־ראשונה שבמהלכה נפצע הצייר, שהתגייס לצבא, מפצ־עים קשים. תמונה נודעת אחרת שלו, "אשה בכחול", מבטאת אף היא היטב את הסינתזה ההיא בין דחפים רגשיים לבין ניתוח שכלתני. היא צוירה על־פי בובה, שהזמין במיוחד לתמונה זו, ויש בה משום ביטוי להעד־פתו את הטבע הדומם על־פני המין האנושי, המסוגל למעשי תועבה וזוועה.

קוקושקה היה איש־תרבות לא פחות מאשר צייר, ויצוין כי אזור הספר בין התרבויות הגרמנית והסלא־וית, שהוא היה קרקע גידולו, הצמיח כמה וכמה אי־שים בולטים בתולדות התרבות האירופית, ובתוכם פר־נץ קפקא ושמואל הוגו ברגמן. אותו מיזוג מעולה בין בסיס תרבותי איתן לבין רמה אמנותית גבוהה, אפשר לקוקושקה להטביע את חותמו הייחודי על תולדות האמנות. התערוכה הנסקרת, המציגה קשת רחבה למדי מתוך יצירתו הגראפית, ממחישה זאת היטב.

האמן היה מעורה בזרמים התרבותיים והרעיוניים וה־מפרים שאפיינו את תקופתו הבלתי־יציבה. כך, למשל, היה מעורב בפעילותה של הקבוצה האוואנגארדיסטית "הפרש הכחול", אשר אמניה הופיעו לראשונה בתע־רוכה בשנת 1912. מטרתה של קבוצה זו, הבלתי־אחי־דה מבחינה סגנונית, היתה, כלשונו של מארק, להבחין בבקיעים בחומת המוסכמות ולהצביע עליהם כדי שיפרוץ דרכם איזה "כוח סמוי אל האור". קוקושקה היה אחד ממייצגי הסימבוליזם, ומה שכונה מאוחר יותר בשם האכספרסיוניזם בתוך קבוצה זו. הוא גם השתתף באופן קבוע בכתב העת הברליני "דר שטורם", ושאב השראה מאנשי רוח וחזון, בעיקר גרמניים, אוסטריים ואחרים, שכתביהם הנתיקו, ושהתבטאות אף צייר, או רשם, את דיוקנאותיהם.

מעורבותו העמוקה בתרבות האירופית ובשאלות מו־סריות ודתיות מתבטאת בסדרות השונות של עבודות המוצגות כאן, ובתוכן איורים לקנטאטה של י.ס. באך, ל"קולומבוס הכבול" לפי מכתב של־עצמו, סדרה המר־סוחת ... תוך המכלול, המונה שכן בדורות דיוקן עצמי כשל ברמות שאול ודוד. איש צעיר מצד אחד, וזקן הניצב על סף קברו מצד שני.

הקאריירה של קוקושקה היתה ארוכה מאוד, ובמה־לכה עבר ממקום למקום. עליית היטלר לשלטון, גרמה לעקירתו מאחד מקורותיו התרבותיים, בעוד שב־גרמניה, ולאחר מכן באוסטריה, נכללות עבודותיו בתוך מסגרת "האמנות המנוונת". בין השאר שהה גם ביוון, שאת תרבותה הקלאסית העריך מאוד. אחד הביטויים לכך הוא סדרת האיורים ל"צפרדעים" מאת אריס־טופאנס. בישראל ביקר קוקושקה בשנת 1973, ורשם כאן סדרת דיוקנאות מעניינת של מספר אנשי ציבור, ובתוכם גולדה מאיר, ועל פיהם יצאה לאור הסדרה "פנים ירושלמיות".

קוקושקה, בדומה לעמיתיו שבמקביל להם פעל בעיקר בתחילת דרכו, ובתוכם בקמן, גרוס, שילה, קלימט, פון־ילנסקי ואחרים, מציב נרמזת איכויות שאינן מצויות בשפע, אם לנקוט בלשון המעטה, בימים אלה. עבודותיו הגראפיות, הפשוטות לכאורה, נקיות מ־אפקטים מנקרי־עיניים ומאמירות בוטות. אמן זה מדבר לעתים בטון נוקב, אך צעקות אינו משמיע. הוא גם אינו מתייפייף במשיכות־מכחול־וירטואוזיות מכבית, בדומה, ל־משל לסוריאליסטים ולדומיהם. עם זאת איכות הקו ש־לו ושאר ההיבטים הפלאסטיים של עבודותיו השונים אותן ליצירות מופת. על־כן מעניקה התערוכה הנוכחית הזדמנות נדירה לצופים מן השורה בקביעת רמת ציפי־יהם, ולאמנים, לצורך עריכת חשבון־נפש נוקב.

החדר הריק

חדרו של ג'ייקוב
מאת וירג'יניה וולף
תרגום: ניצה בן־ארי
הוצ' זמורה, ביתן, ת"א, 1986

מאת אורה סגל

"חדרו של ג'ייקוב", הרומאן השלישי של וירג'יניה וולף, יצא לאור ב־1922 ונתקבל באהדה על־ידי הביקו־רת בתקופתו. עם זאת, לא שפר גורלו של רומאן זה משום שמקבל לראותו אך ורק כיצירת־ביכורים לא־בשלה המקדימה יצירות מופת כ"מרת דאלאוויי" ו"אל המגדלור". דומה, שגם נשתנתה קבעה נקודת־המבט הרטרוספקטיווית. עשוי היה הרומאן מוקדם זה להתג־לות כיצירה עצמאית, מקורית ומעניינת כשלעצמה. "חדרו של ג'ייקוב" מבטא בהרגשות את המרד של וירג'יניה וולף בעקרונותיה הפואטיים של הרומאן הוויק־טוריאני, שכנגדם יצאה במסותיה "מרת בראון ומר בנט" ו"ספרות מודרנית", שהפכו למאניפסטים של הפרוזה המודרניסטית. הוא מגלם את שלב השלילה המוחלטת של מושגי הרשות והעלילה הוויקטוריאניים, בטרם גיבשה וירג'יניה וולף דרכים לבנייתם המחודשת, ולפיכך אופיו מודרני מזה של הרומאנים שבאו בעקבותיו.

וירג'יניה וולף תיארה ביומנה את "חדרו של ג'יי־קוב" כרומאן העתיד להיבנות כמעט ללא פיגומים ו־לבנים, שעודו יהא אך בין־השמשות והוא יתאפיין באי־עקביות, קלילות ושמחת־חיים. רומאן זה עתיד היה אפוא לשמש אנטיפוס לרומאן הוויקטוריאני, שבו קיים קשר סיבתי הדוק בין ההתרחשויות המוצגות כ־"שרשרת פנסים תלויים בשורה כמה אחד והי" ("סיפו־רת מודרנית"). ב"חדרו של ג'ייקוב" מתרופפים הקש־רים הסיבתיים, וירג'יניה וולף בוחרת לשרטט מבחוץ, כמו ממעוף ציפור, סדרת תמונות קצרות ומקוטעות בחיי הגיבור, בלי לחדור לפנימיותו. ג'ייקוב כילד על שפת הים בקורנוול וגולגולת כבש בידו, memento mori, המרמז על מותו בשדות הקרב במלחמת העולם הראשונה. ג'ייקוב כאיש צעיר בקמבריג' בחב־רת ידידיו בונאמי ("הבר טוב") וטימי דוראנט; ג'ייקוב שוחה ומשייט לחוף איי סילי, קורא את מארלו ואפלא־טון במוזיאון הבריטי ובפה באותה "כריסטן ואר־ולדה" בלונדון; ג'ייקוב מבקר את קלארה דוראנט בבית אמה, מבלה בחברת פלורינדה ביום גאי פוקס, מעיין ב"גלובוב" בחדרו שבבית נאה מן המאה ה־18, ומבקר במצרים, איטליה, יוון וקונסטנטינופול.

לפנינו אפוא דיוקן מרוחק, מטושטש ולא מגובש של איש צעיר טיפוסי, בן המעמד הבינוני־הגבוה, ברגע מסוים בהיסטוריה של אנגליה. כמשר ברומאן הגיבור, ד אפילו הוא אימפרסיוניסטי ומקוטע, מתקשר הגיבור ל־נשים מכל הסוגים והמעמדות. קלארה דוראנט הטהור־נית המהוגנת, פלורינדה הזונה, פני אלמר הרגשנית ה־בוהמית והאצילה ונכונה־וויליאמס, אשת העולם. דימויו ה"נכונות" משקפות את האפנה האינטלקטואלית של דורה, הנלהבות הולמת את גילו. כוירג'יניה וולף עצמה, מעריץ אף הוא את המחזאים האליזבתניים, ומוקיר את מארלו ושייקספיר; הוא מלא הערכה לפילדינג ובז לסופר אסקינר כבכם; הוא קורא בחולי הנות את הביוגרפיה הרומנטיים, ומעריך לאחר תמונה הבוגרת כרך של שירי ביין דאן. כיאה לצעיר מאוגד המחזיק בדעות הנועזות הנבונות, הוא נועץ על פסגת קרתני מילדים הוציא לאור הרצאה מכובדת של כתבי וויצ'רלי, מחזאי מתקופת הרסטוראציה, וכותב על כך מאמר נועז, שאינו מתקבל, כמובן, באף אחד מכ־תבי־העת של תקופתו.

המספרת מלגלגת בהומור עדין על יומרותיו של גי־בורה על־השכלה. כך, למשל, היא נמנעת מלתאר את הדיונים האינטלקטואליים שבהם הוא שקוע, כמו אין הם ראויים לכך, ומסתפקת בציון קריאות פתיחה כמו "זבבך", "שמע", "ראבא ש...". באותה רוח היא מתארת ראותה הנשית, האינטואיטיבית, הלא־אינטלקטואלית של פוגה־ת"בית, שלאחרת מגיעות מלים כ"זוגב", "צד־דוק", "עונש" ו"רצון הרוב", חמה בהיכנסה לחדר, היא מתבאת את הצעירים, שזה שנה דבר בלום על עניינים שבחשבון של עולם, מתגוללים על הרצחו האבוקים זה בזה — סנכנה ומסוכשה, לחרבה מאוד, מסכנו חומה

(הסוף בעמ' 22ב)

ב.ג. ובובר: תפילה אינה דו־שיח

(במלאת מאה שנה להולדתו של דוד בן־גוריון)

מאת מיכאל ששר

מעמדו של בובר ותורתו היו, כידוע, שנויים במחלוקת. יש שהעריצו ויש שהסתייגו ממנו ואף בצורה קיצונית. בין המסתייגים היו שקראו עליו את דברי ירמיהו "נביא לגוים נתתיך", בטענה לכך שרעיוני תורתו, יותר משנתקבלו על בני עמו, נת־קבלו אצל אומות העולם. ש"י עגנון כתב בשעתו "... על בובר נאה לומר "ציר בגוים שולח" (עובדיה א, א) ("מעצמי אל עצמי", עמ' 264), משום ש"מכל גדולי ישראל לאחר איינשטיין מפורסם הוא בובר בין האומות" (שם). ומכלל הן אתה למד לאו. לאמור, אף שעגנון שיבח את כשרון הסיפור של בובר וכתב "הוא הגביה את שיחות החסידים למעלת ליגנדה עולמית" (שם, עמ' 257), לא גמר את ההלל, אם לנקוט לשון המעטה, על הפילוסופיה הדתית שלו מבחינה יהודית. גם גדול תלמידיו, גרשם שלום, לא נמנע מלבקר את רבו והסתייג בחריפות מחלקים נבחרים בתורתו. שלום טען שתפי־סת החסידות של בובר אינה הולמת את החסידות ההיסטורית (כך, למשל, ב"דברים בגו" ב', עמ' 382) וכי הוא ובובר "מדברים בשתי לשונות שונות" (מרדכי מארטין בובר, חילופי אגרות, עמ' 408). ישעיהו ליבוביץ בלשונו החדה מרחיק לכת משניהם וקובע: "... כפילוסוף — הייתי אומר שהיה פילוסוף לגבירות. ואני אומר בפירוש 'גבירות' ולא נשים, משום שאם פילוסופיה היא פילוסופיה טובה, כי אז היא טובה במידה שווה לגברים ונשים... איני מחשיב אותו כלל: משום צד ומשום בחינה" (בספרי "שנה עם ליבוביץ", העומד להופיע בקרוב — מ.ש.).

מה, מבחינה זו, היתה עמדתו של בן־גוריון? הוא הגדיר עצמו כ"ידיד וריב" של מרטין בובר, שהיה מבוגר ממנו בשמונה שנים (בובר נולד ב־1878), רחש לו כבוד רב, כפי שעשה רק כלפי אנשים מעטים. היריבות ביניהם התבטאה בעיקר במישור הפוליטי. שכן בובר היה מראשי "איחוד", ארגון שדגל בשעתו בהקמת מדינה דו־לאומית בארץ־ישראל, רעיון שלו התנגד בן־גוריון בתקיפות. אבל גם במישור הרעיוני־פילוסופי, שהעסיק את "הזקן" רבות, לא נרתע בן־גוריון מלבקר את תורתו של בובר ולחלוק עליה, מתוך דרך־ארץ ונימוס (שלא תמיד היו מבוררות).

על עמדתו כלפי בובר שהערכה רבה אבל גם ביקורת, ללא כחל וסרק משמשים בה בערבוביה, ניתן ללמוד ממכתב שהפנה בן־גוריון ישירות אל בובר, בעודו ראש־הממשלה, וכך כתב [ב־21.2.63]: "פרופ' בובר יקר... מכתבך יישמר אצלי כמזכרת יקרה של ידידות עם איש גדול ודגול בדורנו... וגם אתמול דיברתי עליך בכנסת מתוך הערצה..." שנה וניכוה במכתב הבא, המופנה אל פרופסור שמואל הוגו ברגמן, בו מתייחס בן־גוריון לבעיות בהשקפת־עולם בכלל ולתורתו הפילוסופית־דתית של בובר בפרט. המכתב מצוי כיום בספרייה הלאו־מית והאוניברסיטאית בירושלים, בארכיון שמואל הוגו ברגמן.

המכתב נכתב משדה־בוקר, כאשר שב לא כבר מראש ממשלה. בובר ובן־גוריון הגו במשותף את סדרת התרגומים "ספרי מופת מספרות העולם", שיצאה לאור מטעם האוניברסיטה העברית ומוסד ביאליק, ולא היה זה אפוא יוצא־דופן עבור בן־גור־יון "לרחף בעולמות עליונים". ברגמן, שאליו מופנה המכתב, היה מורה לפילוסופיה באוניברסיטה העברית וקרוב לבובר ברעיונותיו הפוליטיים, אם גם לא בהגותו הדתית. הוא היה מבוגר מבן־גוריון בשלוש שנים בלבד (נולד ב־1883); לעומת שמונה השנים שהפרידו בין בובר לבן־גוריון, ונראה שבן־גוריון פונה אליו ביתר חופשיות משפנה אל בובר. והו לשון המכתב הארוך, שתאריכו 1.10.60:

פרופ' ברגמן היקר,

בימים אלה קיבלתי הספר הנדיש שהוציא מוסד ביאליק, "כוכב" של פרנץ רוזנצווייג. לאחר שקראתי את המבוא שלך לספרו של רו־זנצווייג, הבנתי יותר את גישתך לתפילה, אבל עצם עניין התפילה לא נתברר לי ואינו מתיישב, לפי עניות דעתי, עם תפיסה של אלו־הים בתור עצם לא גשמי, לא מושג, לא יציר בצלם אדם. ההסתמכות שלך על הפסוק "בצלם אלוהים ברא אותו", יש לה טעם רק למי שסבור שבפרקי בראשית מסופרות עובדות פי־סיות או היסטוריות, כאילו הכותב היה נוכח בשעת יצירת אדם, או שהתורה ניתנה מן השמ־מים. אני מכבד המאמינים בתנה זו, אבל אני מסופק אם אתה מקבל אותה. העובדה הברורה בסיפורי בראשית כי כותבי הפרקים הללו האמינו במה שהם כותבים, אבל אין אמונה זו הוכחה שאמונתם תואמת העובדות המסופרות. למין האנושי היו בחלקי עולם שונים בתקופות שונות כמה וכמה אמונות, ולאמונות אלו היו יסודות פסיכולוגיים (כך) ותורשתיים. האמינו ברוחות, בחיות, בעצים, בכוחות טבע, באש, בשמש, בכישוף, והיו גורמים שהולידו אמונות אלה. אבל העובדה שאדם מאמין במשהו שקיבל בירושה או מהסביבה שלו אינה מוכיחה על עובדת קיומו של הדבר שמאמינים בו.

מרטין בובר

הרעיון הגלום במימרה שאדם נוצר בצלם אלוהים הוא נהדר ונשגב, אבל אין זה רעיון של עובדה. כל אנתרופומורפיזם אינו אלא עבודת אלילים בגלגולים שונים.

אני שולל את האתאיזם, כי אין להניח שהעולם מורכב מחומרים עיוורים, אטומים, ואין היגיון ודעת ומשטר בקוסמוס, ורק בכדור הארץ, כלומר בגרגר זעיר של היקום, שרק החלק שנראה עכשיו מרוחק מאתנו למעלה משני ביליון שנות אור, רק בגרגר כמעט אין־סופי בקטנותו, יש יצורים שיש בהם תבונה ודעת, וכל השאר אינו אלא תוהו ובוהו ועיוור, ואף על פי (כן) שורר בו סדר ומשטר שהיוונים כל־כך השכילו לקרוא לו בשם קוסמוס. וזהי ... כדור הארץ הוא מרכז העולם. אי אפשר לחשוב על שום חוק וסדר בטבע בלי להניח תחילה שמחוץ לאדם יש שכל עליון, נשגב, שאין אנו מסוגלים כלל להשיגו, והגדרתו בתור שכל אינו מכסה את הוויתו, כי אין אנו מסוגלים כיצורים מוגבלים החיים בגרגר אבק אחד כמעט אפסי של היקום לתפוש את הקוסמוס, מהותו, יכולתו ודרכו. ככל מה שאנו יודעים יותר, יותר גדולה החידה הנפלאה, ועלינו לעמוד דום בדרך־כבוד בפני הפלא־הסוד הנעלה שאין ביכולתנו להשיגו ולהבינו. אולם לדמות את האינסוף המסתורי (ביטוי זה של הקבלה, אולי הכי מתאים להביע את הבלתי נודע העליון והמקיף) לאדם — אין זה אלא באוחנות נאיבית והתיימרות שחצנית של יצור קטן כלפי "יוצר" (אני שם היוצר במרכאות מפני שאני מרגיש שכל תואר אינו אלא ממעט דמות האינסוף הנעלם). והתפילה אינה, אלא נדמה לי שריד הפטישיזם שנדבק בכל אמונה. איני שולל שיש אנשים שיש להם צורך בת־פילה, אבל אין זו דרישות. זוהי השתפכות הנפש, זוהי הבעת רגשות כשירה, כציור, כדבר אמנות. אבל הפסל הנעלה (מחוק במקור — מ.ש.) האמנותי ביותר, כגון משה של מיכל־אנגלו, הוא רק יצירה של מיכל־אנגלו, ואין לה כל מגע והתוי עם משה שיצא עם בני ישראל ממצרים.

ה"אני והתה" של בובר או של רוזנצווייג, אינו לאמיתו של דבר אלא כפילות ה"אני" של בובר. הוא משוחח עם עצמו ויוצר בדמיונו איש־שיחה. נדמה לי שאנו חייבים בקצת יותר

דוד בן־גוריון

דרך־ארץ כלפי האינסוף הנעלם — אם אין אנו מאמינים בפטיש ואין אנו מייחסים לפרי דמיוננו מציאות אובייקטיבית. ייתכן שזה נעים, אבל אין מציאות זו אלא אונאה עצמית. האמת הגדולה, הנעלה, הנשגבת היא למעלה מהשג־תנו, ועלינו להיות יותר צנועים ולהכיר בחוסר־יכולתנו להשיג את הבלתי מושג. נוכל לקרוא לבלתי מושג באיזה שם שנרצה, אבל כל דימוי לאנוש הוא ילדותי, וכל שיחה אתו היא התיימרות שאין לה שחר.

ייתכן שיש אמת פסיכולוגית באמרה "אשרי המאמין". אבל שומה עלינו להבין והבינה — אתה — היא כל־כך מגבלת, ונכיר במגבלות האלה, ואל נחיה באונאה עצמית.

וזה אולי משונה שאני כותב דברים אלה במוצאי יום־כיפור, לאחר שישבתי עם פלוגת צנחנים שערכה תפילת יום הכיפורים באחד הצריפים פה (שדה־בוקר — מ.ש.) כל ערב האתמול וכמעט כל היום עד מעריב היום. הקשבתי לתפילה, הרהרתי בה רבות, הרגשתי הדבקות של המעטים שהאמינו במה שהם אומרים, רחשתי להם כבוד והוקרה, אבל לא נדר קנאתי בהם.

בברכה והוקרה
ד. בן־גוריון

העורך: אברהם רמון

שבוע של ספרים מאת בני ציפר

תרגום

הריב על הסמל גרישה, רומאן
מאת ארנולד צוויג
מגרמנית: צבי ארד
הוצאת זמורה, ביתן, 1986, 319 ע'

ארנולד צוויג (1887—1968) היה לתמונה מביכה בי ספרות חוץ משנת 1927, שנת הופעתו של "הסמל גרישה". רומאן המסמן את תחילת הדרך, או מוטב לו מר תחילת ההידרדרות העקבית של צוויג אל כתיבה סוציאליסטית־מגמתית יותר ויותר, שהגיע לשיאה ברומאן אחר שלו משנת 1953 — המשתמש שנית בדמותו של "הסמל גרישה" כשלד לסיפור פרופאגנדי־סטי מובהק.

"הסמל גרישה" הוא, אפוא, תמונת גבול בקאריירה של צוויג. בשעת כתיבתו עמד עדיין על פרשת דרכים קיומית הגותית ועדיין לא היה התעמלן המבצר היטב בעמדותיו הסוציאליסטיות: מול שיבתה של גרמניה ופוליה הישנים שנוהלו במלחמת העולם הרא־שונה, השליך את יהבו על סוציאליזם היסטורי, הרומה בביטוי המיואשת לרוסי שהטיל את דוסטויבסקי, למשל, לאמונה באלוהים ובעם הרוסי. אלא, שבניגוד לדוסטויבסקי חזיל צוויג להתלבט מטיבה עצם אותה את עקרונותיו היה למטית, מבאן חולשתו כסופר וכוחו כעיתונאי הבוסקן פסרות בסוגרו־גרמניה שבה בער להיות לאחר המלחמה העולמית השנייה.

שתי עלילות, או שני מישורי עלילה, מרכיבים את "הריב על הסמל גרישה". כפי שמרמז שם הרומאן, סי־פורו של החייל הרוסי גרישה הוא דווקא הסמל שבהם. גרישה הרוסי, דמות קומית־למחצה המבכירה בעיקר את החייל האמיץ שוויק, נופל בשבי הגרמנים במלחמת העולם הראשונה, בורח מהשבי, מתאהב בי אשה רוסית, ומאמץ לעצמו זהות חדשה של עריק רוסי כדי לא להיתפס שנית. אך הזהות החדשה, במקום להו־שיעו, ממיטה עליו אסון כשהוא נתפס שנית על־ידי הגרמנים, מישאר העלילה השני, החשוב יותר להבנת המסר של הרומאן, מתרחש בצמרת הפיקוד הגרמני של החזית הרוסית. במרכזה עומדת דמותו הפראגית של הגנראל הזקן פון ליכוב, בציג פרוסיה הישנה, בעל עקרונות מוצקים של כבוד הנשק, המתמוססים לעיניו בשעת המלחמה, קצינים מושחתים בהווים שלל ומי־עבידים אותו לגרמניה מרכבות המגויסות לאסטפקה צבאית, ועמיתיהם משתעשעים כיורייה בדוסים לשם השעשוע שבדבר.

שעת המבחן של פון ליכוב מגיעה כשעליו לאשר את גזר דין המוות שהוטל על גרישה, השבוי הרוסי, כי תוצאה מאריהבנה. האם להישמע לקול המצפון הא־נושי ולבטל את רוע הגזרה, או להיכנע ללחצים שי מפעילים עליו עמיתיו. המוסעים שגזר הדין חייב להתי בצע גם אם אינו צודק, כדי לא לערער את המשמעת הצבאית. עוד הוא מהסס עושה עמיתו שיפבנאן, הממטל את רוחה של גרמניה החדשה, חסרת העכבות המוסריות, הכל כדי להערים על פון־ליכוב הזקן. לב־סוף מתבצעת ההוצאה להורג, על אפו ועל חמתו של פון ליכוב, המאלץ להסתפק במכתב מחאה שאותו לקיסר, ופורש מכבס לאחוזתו, לאחר שנכשל במאבקו כנגד אלה המשתמשים בכוח מתוך תאוותהכוח לשמה. הצירה שניה מענה לאנשי צבא מסוגו של שיפבנאן, תעודתם של יהודה, אכזריות והאוות בצע ברוטאלית, אתמהם הראשונים של הנאצים המתבשר.

מחול

אגרותי, חלוץ המחול החדש בארץ־ישראל
עורך: גיורא מנור
עורך גראפי: רוני רכב
ספריית פועלים והספרייה למחול, 1986

האלבום מרהיב העין הוא המצאי מאוחר לאמן המ־חול התל־אביבי ברוך אגדתי, שפעלו היה עם המקום ל־אגדה מאגדותיה הנוסטאלגיות של תל־אביב הקטנה. עיקרו של האלבום, הדפסה מחודשת, בפקסימיליה, של הספר "ברוך אגדתי, אמן הריקוד העברי" שיצא לאור לראשונה בשנת 1925 בהוצאת "הדים", בגאה עותקים ממוספרים. להוסר המקורי הוסיף עתה העורך גיורא מנור רשימה מפרי עטו וכן מסה של יעקב קופליוביץ (ישורון קשת) על אמנותו של אגדתי.

אגדתי היה אקספרסיוניסט מובהק, וברוח האקס־פרסיוניזם, שאהב את ההגזמה, העיוות והביטוי האישי הקיצוני, הביא לארץ את צורת מחול הסולו, ופיתח אותה על־אף הקשיים שהציב לו האקלים העוין של הישוב בארץ באותם ימים, שברכוריהוגראפיה, הבי־יחוד על־ידי גבר, נחשבו לדבר זר ומוזר. אגדתי, שי הוקסם מן המזרח, כמו יתר אמניה של ארץ־ישראל הי־שנה, פתח במאמץ שיטתי לשלבו בעבודותיו, ולמזג מחול הסידי האוריינטלי, מורח אירופי תימני, בתער־ובת שאינה יכולה שלא להיראות כיום דילטנטית מש־הו. להורה הבלקנית קרא "עורה" ושינה מעט את תנו־עותיה כדי להפכה לאכספרסיבית יותר; תנועות ביצע רסיטאלים למחול ללא ליווי מוסיקאלי, חידוש שלא הובן על־ידי הקהל הארצישראלי, עד שבייאושו מקהלו נטש את אמנות המחול בשנות השלושים והתמסר לציור.

ככל האמנים שבודיהם בים להם ולאחר מותם מג־לים אותם מחדש, צריך היה אגדתי למות ב־1976 בבד־רישו בבוהג־צרק, ובריש — ליהרס ביד רמה על־ידי הי עירייה, כדי שתבוא האפותיאוזה. לפתע אימצה אותו תל־אביב כאמן שלה. בית ראובן הציג תערוכה של יצירתו בשנה שעברה, ועתה — האלבום שלפנינו. הי עשוי ביופי הבטעם לא צעקני, המביח לקורא להשתי אות גם מהשיבותו של אגדתי, גם מנחרותו, וגם מה־טראגדיה של חייו ואמנותו.

מין

אהבה ראשונה, הדרכה מינית לבני הנעורים
מאת ד"ר רות וסטהיימר
הוצאת ר. סירקיס, 1986, 199 ע'

יש לרות סירקיס חוש לספרים שיש להם סיכוי לזכות בקהל מעשאלי, הטלוגתה בטוגה, הבטשל, הגר־בית מין, אמנות. אינו הגר הרוק של הישראלי הממוצ־ע על־פי הכפי הטהב של פרקיש פסי קורקומ והמחר־אינטימאציות אבטואציות הרגש זה סכבר. סירקיס, ב־בעלת הצגת, נרתמה למילוי החסר. "אהבה ראשונה" הוא עיבוד של ספר אמריקאי שלדברי מרעאף בעבדות הוא בכלל בתכנית הלימודים (!) באמריקה. כדרך האמריקאים הוא ניגש ישר לעניין, בלי ישר, בלי עב־בות ובלי פילוסופיה מיוחדת. המין מוצג כדבר יפה, הי נועד להשלים ולהגשים את האהבה בין בני הזוג, ולי אור הקריאה קצרה, מובאים בקיצור פרטים שכל נער ונערה חייבים לדעת. תנוחות בסיסיות של המשגל, תיאור אברי הרבייה ותפקודם, דרכים להיווה, אמצעי מניעה וכל השאר. מטרתו של הספר להסיר פחדים מצד אחד, אך גם להזהיר מפני סכנות מצד שני. הא־בגות, למשל, מתוארת כתופעה נורמאלית לחלוטין שי אין להתייר מפניה. לעומת זה, מייעצת הכותבת להי מנע מהיחסים הומוסקסואליים, המוצגים כאן בחוסרה רבה. כן, בכבל המדריכים המיניים. גם כאן מרגיעה הכותבת את קוראיה מפין זכר מפני הגודל שמא אבר המין שלהם אינו גדול דיו. חסר רק חוזר אלך שיערה מעט הומור לרצינות התהומית שבה נמסרים הדברים.

שירה

שירה מקומית, שירים
מאת חיים נגיד
הוצאת עם עובד, מרות שירה, 1986, 77 ע'

ההתפלשות במיאוס עצמי היא אופנה בשירה, ולמעי שה גם בקהל הישראלי בכלל, שהמצביע לשלוך המיואש האופייני לטלפונאות בקופיה מושאגת הייאוש מוהתח־שירה של התחושה "לאומית" שהוותה בזרנלוגתו' עד לא מזמן. הסבטו את ארצנו למובלה מלאה באריות וי־קות של מוצרי חברת השפע האמריקאית, ואת קיומנו — לפיקניק מאקאברי בלב המובלה — והם מוביח עי־יין זה יותר מהפזמון של "האשם תמיד" על הפיקניק בנוסח מסובינה וחיים נגיד אינו רחוק מאוד מאותו פז־מון מפורסם. כשהוא פותח את ספרו בשיר "המפלה ב־הסטמגה", כעין המובן לאסטה, המתאר פיקניק בלב מד־בלת הזלון.

יש משהו פורנוגראפי בבגידה שנוגד נגיד להתאהב במהי־האשפה של העיר, ובפירוט של ממצאיה הי פסאודו־ארכאולוגיים, כגון "תיקון מעוך בקפספת/רס על צמר גפן/תפוח ועיתון ריקוב" (ע' 9). נופי שיריו הם להבעים מקומות של רקב פיסי, מנבלות, פחי אשפה, וכן מקומות של דגנראציה אנושית, כגון בתי־זבות או עיר הלוויין של תל־אביב. הולן מוכנות לדיראון כעיר של ריקות, אפסות ומוות, ראשל"צ היא "עיר כמו הור בתוך גבינה" והבתים היא עיר בלקנית עם "הסתלאקי על האש". נגיד עובר מעיר לעיר, במסע ציני, הולך ר

מעולם הספרות והאמנות

האנטישמיות על־פי סטיינר

ספרו של ברנארד לואיס "שמים ואנטישמים" (הוצאת "וידנפלד") מרכיב את מה שנקרא על־ידי ההוגה המבקר היהודי המנוח ליונל טרי־לינג "הדמיון הליבראלי". פירושו של דבר שבסקירתו ההיסטורית־תר־ביתית על האנטישמיות חרותה את האמונה שניתן לשרש את הסיבות, את הרוחים הדיוניים והרי־אציונאר־ליים ולהחשוף את השקרים בכוון של ערוות, התבונה הראציונאלית.

איך ייתכן, שואל לואיס, שמקץ ארבעים שנה לאחר השואה שב להופת שנאת היהודים במדינות כה רבים על־לפני הארצות איך ייתכן שהיהודי, המפיס בגפורה והיכין, יהיה כיום מושא של רחיה, שקרים רצוגים ותועמות פוליטיות שב־מותם אינם מיושמים על עמים אחרים?

שורשיה של השנאה הנוצרית כלפי היהודי מצויים ביהדות, ובמאם המקורות הדבמשמעים של הצב־רות עצמה. באותן קונקרטי יותר נקודה, שלדברי ג'ורג סטיינר הכתב ב"סאנדיי טיימס", המחיר פרופ' לואיס מקורם של שורשים אלה בעצמאותה של ההגנה הפאר־לינית, האמונת שהאדם לא ייכול מן הסבל עד אשר יכיר העם היהודי ביש בכמשיחה האמתי. יהיו שורשיה אשר יהיו, השנאה הנוצרית כלפי היהודי היא יחידה במינה, ונם כוחה יחיד במינו, ולדברי סטיינר הגיע לשיאו בעלמה של אושוויץ.

שנאה זו פורחת עכשיו באלקים רבים של העולם הערבי. זו שנאה שאינה מכוונת רק כלפי ישראל והציונות, אלא כלפי היהודים והיה־דות על שלושת אלפים שנות היס־טוריה שלהם. אין היא ילידית באיסלאם, במשך 14 מאות שנים היו קהילות יהודיות פזורות בעולם האיסלאם, שיחסו היה מקבלי במידה מסוימת, אבל קו האופי הבולט של היהודים כפי שנראו או כפי שהוו יחסו אליהם בעולם האיסלאם הקלאסי היה חוסר החשיבות של־הם".

ההתעסקות מלאת השנאה ביהי־דות, והאופיינית לכמה יסודות בדוקטרינה הנוצרית והתנהגות הכנסייה מראשיתה ועד ימינו, זרה לחלוטין לתורשה האיסלאמית. הי מוסלמים מעולם לא תלו ביהודי רוע אינהרנטי, ומעולם לא האשימו אותם בכך שזוממו לכבוש את העולם. פנטאסיות רצוניות אלה נוסחו על־ידי הנצרות ושומרו על ידיה. בניתוח מוהיר מוכיח לואיס שעשאת הערבים במבנו כלפי הי־הודי, היא בעלת שורשים אירופיים במובהק, מקורה באנטישמיות הדו־סית מן המאה ה־19 ובאנטישמיות המערב־אירופית, שמצאה לה ביטוי בזיוף המפורסם של הפרוטוקולים של זקני־ציון, וכן במאבים והשנאה ובחושר שבהם התייחסה בית־המע־צות אל היהודים. תעמעות אלה "סללו את הדרך וחרשו את הזרעים של האנטישמיות הערבית והתורשה", במובן, שמכריעים כאן ייסורה של מדינת־ישראל והמלחמות שבאו ב־עקבותיה. אלה יקרו את האיסלא־מיואציה של האנטישמיות, את הי־הי החרש אף רבההשפעה של שנאת היהודי עם דת האיסלאם ותר־פיסתה, בהיותו מובס בשורה של מלחמות על־ידי אומה שנתפסה אבלך קודם לכן כחסרת משמעות וחזותה במעמדה, בהיותו מנשלך אל מערבולת פוליטית, ובהיותו מוצג כחוראנים על־ידי קבוצה קטנה של פולשים אל תוך מה שנחשב בעיניו כמורשתו ובתחומו הגאוגר־ראפי. התוויל הערבי של היום לראות ביהודי "רוע קוסמי ושטני". ניסיון אכזרי להשמיד איבך כזה "מעניק מעמד קוסמי לאלה שמש־גייסים לו, ומאציל כבוד מסוים אפילו לאלה שהובסו, תבוסה אשר הם נאמנים בתוקף כי אינה אלא זמנית". לדעת לואיס מבקש העולם הערבי לסיים במה שהתחיל היטלר.

היש תקווה לשינוי העמדה האתו שואל פרופ' לואיס ביהדות. הוא מעלה את הכבוד הבסיסי שרוחשים מוסלמים כלפי היהודים בחיים הפרטיים. הוא מציין את היעדרה של אותה שנאה עמוקה ואינטימית, המאפיינת את האנטישמיות הק־לאסית במרכז אירופה במזרחה. עם זאת, הוא מוהיר כי אפשר שכאמור מי, וכי הוידיק "כבר הוד לציבורות הדם של האיסלאם, כדי להעיל למשך דורות בעתיד, כפי שהועלה הצבורת ברוחות העבר". ג'ורג סטיינר כותב, שמבחינת רמת הסיתון הראציונאלי והעדות ההיסי־טורית זהו מחקר בלתי ניתן להפרכה, אולם דווקא רמה זו, היא שאינה תופסת כאן, והיא זו הקושרת לתובנות של ברנארד לואיס איזו־שהי שמשות עגומה. אכן, האנטיש־מיות יכולה להיות מגמה מיבדקת גם במקום שאין יהודים. היא נוגעת בפחדים ארכיטיפיים הנעוצים עמוק יותר בנפש האדם משתוכל כל די־אגנוזה כלכלית, סוציולוגית או היס־טורית להושעה. סטיינר אומר: "הי־הודי זר לאחרים כדרך שהוא זר לעצמו לעניים קרובות. התנועה הי־הודית במינה של הישרדותו בת אלפי־השנים ושל מיאונו לאבד את זהותו הקבוצתית והמסוכנת, יש בה משום סטמורין והרובוקאציה. שלוש פעמים, דרך המונותאיזם בנוסח משה, דרך המסורות הנביאליסטית הדי אפוקליפטית של ישוע מנצרת, והדרך החזון האוטופיסטי עד אבדן ריות של המארכסיזם, השליך הי־הודי על זולתו את תביעותיו של האידיאל, את המחשבות של השלי־מות. מולדתו האמתית היא טקסט הנוף שכמעט אין לאמוד את מבריו של חוק ושימוך מוסרי; לא אומה מדינה (ומכאן ההיערכות המיוחדת של שיבה ציונית הביתה). דברים אלה כבר שמענו מפי סטיינר לא אחת, ואולי יש כאן צורך להוסיף משפט מפי־עטו האומר: "הוא (הי־הודי) נודד 'כבא לילה' מארץ לארץ בהפגינו כישר מצויד של מתגלגלת הישרדות".

בסיכום מציין סטיינר, שבתורב־תנו הן במרץ והן בהגות, התרומה היהודית היא חסרת תקדים מבחינת המספרים שבהם מדובר. והלא העולם שאנו חיים בו, הוא עולמם של מארכס, איינשטיין ופרויד. לדעת סטיינר, המחייה לואיס את הנקודה העיקרית בשאלה היהודית ובשאלת האנטישמיות. לדעתו, הכוונות הפר־עלים בשאלה הזאת אינם קשורים כלל לתבונה וראציונאליות, אלא מצויים במעמקי הנפש הקולק־טיבית, ולפיכך דבר אין להם ולמחקר זה, שכליו הם ההיגיון והד־בונה ההגיונה "הלוואי שהיה הצדק עמי", אומר סטיינר בסיום מאמרו.

Semites and Anti-Semites
by Bernard Lewis / Weidenfeld.

הבלה"ה: רות אלמוג

תערוכות

טלגראמות ללא מסר

יאיר גרבוז, מוזיאון תל־אביב, ביתן הלנה רובינשטיין

מאת נסים מבורך

"אנו עושים דברים שאיננו מוכ־נים לעשותם. אנו אומרים דברים שאיננו מתכוונים לאומרם ואנו לא עושים דברים שעלינו לעשותם", דברים אלה, אשר שמם לב טולסטוי בפיו של פייר בוזכוב ב"מלחמה ושי לום", עולים על הדעת למראה הזהמר שבו גדש יאיר גרבוז את מפלסי ביתן הלנה רובינשטיין. ייתכן שהאיש מתכוון, כאמת ובתמים, להוציא מתוח לידיו מעשי־אמנות של ממש ולכתב את אמירותיו במסר־לולים אמנותיים סלולים, מבוססים, אף מורגנים, אך הוא אינו נוהג כך. ייתכן גם שנודם לכך מצב שהוא בבחינת "הרוח חפצה והבשר רפה". עם זאת יש בהם, במוצגים אלה, סי־מנים לארמטים שיכולים לעורר תקוות אם ישתנו הנסיבות שבתוכן מתפקד גרבוז.

ולגופן של העבודות, אלה הם קטעי־ציורים, תצלומים, טכסטים ד הפנים, שחלקם מוקע על הקירות ד זולתם מוטלים על הרצפה כמין תלוליות. כל מבטר כזה טעון באסר־ציאציות שונות האמורות להיות רתומות לשילוש הלאריקוש "יהודי, צרפתי וערבי" שהוא שמה הרשמי של התערוכה. המסגרת הכללית הזאת היא מעין גדר המפתחת בין שלושה קטבים אלה האמורים להיות מייצגי שלוש תרבויות והמושגים האמירותיים הגלויים אליהן. היא תוחמת שטח בעל אפיונים לוואי־טיביים מסוימים, כלומר, של היזקי־קות לסממנים נבריים מסוימים מצד היבסיהם ההיזבניים. "שלאסידה הא־"דרומא, רומא", "פיאצה פיאצה" וכל כי־רב, כתב גרבוז בתוך עבודות מסומנות בקום שבכותלן שילב מר־ריליים של כפר ערבי ושל יישוב יהודי עם בכסייה. אלו הן הרגשות אמורות של מה שנועד לתיאור מצבו של מי שאמור להיות במצריסי כשהוא כאן, ולהיפך.

ובכן, כל אלה עלולים לספק שעש של חומר למי שרוצים לקרוא את עבודותיו של גרבוז כמי שקור־אים פובליציסטיקה בעלת יומרות ספרותיות. עם זאת רומה שבאוזי־בות ההוצאה גמורה של המטרה בכל הנוגע לכוריום שבבוהו לצורך הבעת הרעיונות האלה — והא אינו מספק את הדרישות מצד הניזוה השכלתני והביטוי המסוק הרגשי כאחת. ייתכן שמוצגים מפורדים היו מתאימים יותר למטרות אלה, בעוד שהחומר שבתערוכה משול לערמה של טופסי־טלגראמות ישנים ומשומשים לנמרי שמופיעים עליהם קטעי־טיסי מאות הנהגות שאינם משבבים, אולי מתוכת הקיצור.

ברם, במקרים אחרים ניתן לאתר גם נוסחאות הטעונות בערך אמנותי ברור, והכוונה היא לאותם מוצגים שבהם קטעים מסוימים מצטיינים ב־ערכים מהבריים, רישומיים והבעיר־ניים בלתי מבוטלים, ולעתים אף יפים מאוד.

יאיר גרבוז: גדר מתוחה בין שלושה קטבים

על גבול הנטוראליזם

משה גיאבה, מוזיאון רמת־גן, דוזנטיגוף 18.

במוזמנות ביצועית ניכרת מב־ליינת עבודותיו של משה גיאבה הי פגות. הדבר ניכר הן בשמנים, שאינם מיוצגים כאן, והן בפסלים הבר־שטים המרכיבים את התערוכה. עבודותיו מצויות בגבולו של הנט־טוראליזם, ועם זה יש בהם מידה של גאוויות, תבונה זו מתבטאת, למשל בגישתו אל החומר. הוא מרבה לזוקות בגבס צבוע חומרים אחרים, כגון אזה, אבן וכו"ב. גם הדנה הי ישירה, הבלתי מתחכמת אל הנושי אים: עיזומים רשבים בנוסח מאויל הריקאצות מדויקים ודומים למקור מהווים סימן מסוים לתבונה זו, אשר חרף היותה מבוקשת לטרי בימים אלה, ספק אם היה ג'אבה נזקק לה, שכן אין הוא מתאמץ כלל להסתתר מאחורי ילדותיות, או פרימיטיביות מכוונת, כפי שמקובל במקרים אלה.

רוב פסליו של גיאבה הם גדולים לטרי ומטופלים בקפרנות, וכך גם רישומיו המדויקים, בעלי האופי הי כתומי, הבלתי־קוי. עם זאת רומה שבין עשרות סקיצות החומר, המוצב־גות בתוך שתי ויטרינות, מצויות עבודות אחרות שהן הטובות שבתע־רוכה. חלקן סעון בתו פולקלוריסטי מעין־עתיק, וחלקן — בערכים פיסו־ליים מעניינים.

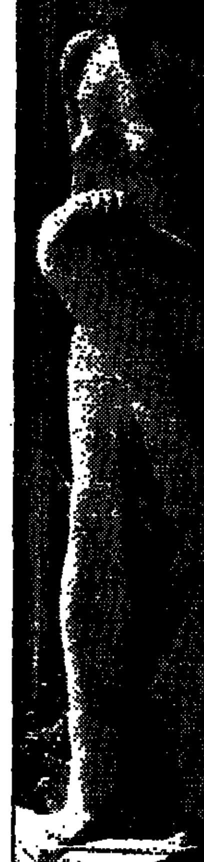

משה ג'אבה: בסיכון מאויל

שירה ב"סימן קריאה"

איייל מגד מבסה לבטל בשנים הא־חרונות, ולא בהצלחה רבה, ספר אחר ספר מספרי "סימן קריאה". ב"הא־רץ" מן השבוע שעבר אני מוצא ש"סוג השירה הרווח בספרים שמוי־ציאה 'סימן קריאה'" וגם "רוב השירים שמתפרסמים בכתב־עת זה", הם מין שירה מבושמת, "נעימה, לא מסוידה, לא מרגיזה, לא 'פרובו־קאטיבית'. במלים אחרות, שירה לא מגרה". שירים מרגיעים, לא מורדים, שנוח להירדם עמם.

עכשיו אני מבולבל. זה לא כבר כתב חבר אחד של מגד, כי אני מע־דיף דווקא "שירה רוחה", וחבר שני — שכלל אין לי שם קו. ועוד לאחובר כתב שאני מעדיף שירה מנומנמת, מוהססת. אז למה כל הספקר לאצילות על מה "אוהב עורכם מ' פרי"? יש עבודות!

בספרי "סימן קריאה" המהובות "סימן קריאה" הוערכה ב־15 השנים האחרונות רוב השירה הראשונה של השירה בארץ. למעשה, "סימן קרי־אה" תרם לעיצוב דמותו של קאנון זה, הם אבות ישורון, מאיר ויזל־טיר, יאיר הורביץ, יונה וולך, ישראל פנקס, יוסף שרון וכו' מתאימים לתיאור של מגד?

הנה מה שהופיע בספרי "סימן קריאה" בתחום השירה. ומכאן הא־לך מי שמבקש למצוא מה אני אוהב יתמודד במחילה עם כל אגפי הרשימה (במוגריים מספר הספרים של כל משורר):

אורי ברנשטיין (4); ברכה (1); ס. גלדמן (4); יאיר הורביץ (6); הרבנות (1); יונה וולך (2); אבות ישורון (5); מאיר ויזלטיר (6); יוסף יוחוקאל (2); ישראל פנקס (2); יוסף שרון (2); דן עומן (3); הרולד שימל (1); אהרן שבתאי (1); אסתר אטינגר (1); לאה איילון (2); גבריאל פרייל (1); אלון אלטרס (1); אליוט (1); גבריאלה אלישע (2); עוזי בהר (1); מרדכי גלילי (1); מונטלה (1); סוצקבר (1); צלקה (1); מילוש (1). וזה רק חלק מן הרשימה (בס"ה הופיעו 54 ספרי שירה).

במחברות "סימן קריאה", מלבד הנ"ל, נדפסו בין השאר שירים רבים של אמיר גלבע, דוד אבידן, נתן זך, דליה רביקוביץ, מאיה בז'רנו, גבי דניאל, אלי הירש, שמעון הלקין, חנוך לוין, דן פגיס, צפנת ירדן, שמי עון צבעי האחרים. על שיר אחד של יצחק לאור רבה הארץ ארבע שנים — וזו שירה לא מרגיזה!

אלה העובדות, וכל מכלול השירה הזה כנראה מטריד את איל מגד. מטריד אותו אולי על שאין הוא כלול בו (להוציא שיר בודד במחברת שלא אני ערכתי).

תל־אביב — פרופ' מנחם פרי
עורך ספרי "סימן קריאה"

מכתבים לעורך

נזקי מלחמה

מאמרו של נסים קלדרון, "מחאה" ("הארץ", 24.10.86), לוקה בטעות עקרונית. הדרך לשירה פוליטית אמתית אינה עוברת דרך הפאתטיקה של ישראל פנקס ונתן זך. הציטוט המובא ברשימתו משירת זך הוא חלקי ואינו משקף את עמדתה האמתית של שירת זך בזמן מלחמת לבנון. גם ישראל פנקס לא היה בזמן המלחמה הקול שהעלה אבל קוראי השירה העברית הרהורים אחרים.

מלחמה זו, ומה קלדרון מתעלם, גרמה נזק כבר לשירה העברית. היא פגעה בשפה, היא הכניסה לתוך המילון הישראלי מלכות לשוניות ואלה שמתוכה: "מלחמת שלום הגליל", "חוות דרדגליות", "מלחמת יש ברירה", "המצבות ריכוך מאסי בינוה", "היסול קיני מחבלים". תפקידה של שירה הלוקחת בחשבון שיקולים מוסריים היא להילחם על טיהור השפה מהבל הימאגוגי. אבל קלדרון לא מצאתי הביעה כזאת. מחאה של משורר בעיקרה באמצעות השפה, ומי שקורא לספר שירים "אבני מחיקון", מוטב שיאמר לעצי מו, לא מחיקות צריך ולא אירוניה, אלא הבנת העובדה הפשוטה שהוי־לטיר היטיב לבטא "דם הוא דם, לא מלים".

רוב השירים שפרסמו בזמן המלחמה התעלמו מהכוונות היסוד הזה, וכשנרגעה הסערה, חזרו אל הליריי קה השגרתית.

"דליה רביקוביץ היא משוררת של הנוף יותר משהיה אורך". כך כותב קלדרון. ואני שואל מה תורמת לנו האבחנה הזו, מה טעם יש בה ומה הקשר בין תפיסת הנוף של אורך ורביקוביץ לעניינים של המאמר. הרטוריקה שבה נוקט קלדרון, לא במזיד, תורמת להסטת הרגש מהשותת הלשון. בשעה כזו הדרושה עמדה ברורה ולא קפיצה אימפרס־יוניסטית מעניין לעניין.

תל־אביב — אלון אלטרס

בדור אפוא לכל עין שמכלול השירה הזה אינו הולם את תיאורו של מגד.

ועוד אני מוצא במאמרו של מגד, כי כתבתי על דן עומן שהוא "המשורר הבולט ביותר אחרי הור־ביץ". כך, במרכאות. ובכן, אני מבין שמשפט כזה מטריד מאוד את א. מגד, שגם הוא "אחרי הורביץ", אבל לא כתבתי משפט כזה בשום מקום. כתבתי רק שהוא אחד הבולטים. אבן, יוסף שרון, לאה איילון, יוסף יוחוקאל, מאיה בז'רנו, אלון אלטרס, אלי הירש, מרדכי גלילי, יצחק לאור וגם דן עומן עומדים, לטעמי המוגבל, בשורה הראשונה של הדור הצעיר האחרון בשירה. אייל מגד לא שם.

החדר הריק

(סוף מעמ' 6ב)

ב"נשים אוהבות" לד.ה. לורנס. אין ספק שההשוואות ושמות החיים של הגברים הצעירים מרתקת את המספרת ומקוממת לה יותר מאשר ויכוחים האינ־טלקטואלים שאינם מבטאים יותר מהתלהבות נעורים תמימה. סצנה זו מעלה בזיכרון הקורא את קלאריסה, גיבורת "גברת דאלאוויי", שלעולם אינה מצליחה לכבד אם בעלה עוסק בפתרון בעיית האלבנים או שמא בפתרון בעיית הארמנים.

ב"גברת דאלאוויי" ו"אל המגדלור" מציגה וירג'יניה וולף את גיבוריה ממספר רב של נקודות־ראות, המשי לימות זו את זו ויוצרות דיוקן מורכב ורב־פנים. כנגד זאת, אין ריבוי נקודות־הראות ב"חדרו של ג'ייקוב" אמצעי ליצירת דמות מורכבת, אלא אמצעי ליצירת עולם מגוון, תוסס ומאוכלס בנפשות על־ידי מספר רב של דמויות. המספרת עוקבת אחר גיבור סיפורה מבחוץ רב, תוך מטיות הסרות עקיבות כביכול. אל תיאור מראות לתגרון שוקקת־חיים הצטובה עליה או אל הבנת הרהוריה שלה על טבע החיים, המוות והי זיכרון, שהאירועים בחיי גיבורה אינם אלא עילה להם. לפרקים מעמידה המספרת פנים שהיא מנסה לשער מה עשוי גיבורה לחוש או לחשוב ברגע מסוים, אולם מיד היא נואשת ממאמציה ומודה שנבצר ממנה לחדור לפנימיותו. אי־יכולת זו לחדור לצפונות הזולת, נושא הנידון בקטעי מסה קצרים המשתרבבים מדי פעם לרצף הסיפור, אינה מוצגת כבעיה פילוסופית מציקה וחסרת פתרון, אלא דווקא כמאבדבריים משמח, המגביב לעולמנו קורטוב של סוד ומסתורין. שיתוף הקורא בהרהוריה המטה־סיפוריים של המספרת הוא בגדר מחווה לפילדינג (שעל יצירתו "תום ג'ונס" מבליע ג'ייקוב בזמן לפני אחת מאהבותיו) תוך התעלמות מן האיסור שהטיל הנרי ג'יימס על המספר לפנות ישירות אל הקורא, איסור שרוב הסופרים המודרניסטים, וג'יימס ג'ויס בכללם, קיבלו באהבה.

"חדרו של ג'ייקוב" אינו רק ניסיונה של וירג'יניה וולף לכתוב רומאן חדש וניסיוני, אלא הוא אף בבחינת מצבת־זיכרון לטובי, אחיה הבכור, שמת בקונסטנטינופול, בהיותו בן 26, ממחלת הטיפוס. את זה, שהיה נער רן עליה, ייצג לפני וירג'יניה וולף את עולם האקדמיה של קמבריג', שהיה בתקופתה סגור בפני נשים, ושאותו גילמה באירוניה מהולה בשמץ קנאה. לא רק בדמותם של ג'ייקוב הצעיר וידידיו, אלא גם בדמות שלושת הפרופסורים המגוחכים, נעורי שאריהרות, האוקטסטייבל, סופווית' וארסמוס קוואן.

להוציא את "הגלים", שבו מייצגים שלושה גיבורים ושלוש גיבורות את התודעה האנדרוגינית, הוכיחה ש־נשית, "חדרו של ג'ייקוב" הוא אפוא הרומאן היחיד שי גיבורו הוא גבר צעיר. שעולמו שונה תכלית שינוי מי עולמה של המספרת, המופיעה תמיד כיישות נשית. מי כאן ניתן אולי להסיק שאין לראות בהיכבעות מן הי חדירה לפנימיות הגיבור, אך ורק ביטוי הוושבי שעיקרו הורטה כנגד מושג הדמות ברומאן הויקטוריאני, אלא גם ביטוי לתחושת "אחרותו" ורחוק של הגיבור הגברי.

הצעיר. אחיות ורות שאף שהם קוטמים למסגרת הנשית, הריהם מנעים בעדה מלהתמגג עמו, כשם שהיא מתמגגת עם גיבורותיה הנשיות ברומאנים האחרים שלה.

השוואה קצרה בין ג'ייקוב פלאנדרס לדייזל וינד־יים (שפירושו "זוכה במירוץ"), גיבורת "המסע החוצה", שהוא הרומאן הראשון של וירג'יניה וולף, תעמידנו על השוני המהותי שבין הגיבור הגברי לגיבורה הנשית. ג'ייקוב, בן דמותו של טובי, זוכה ב"זהר משלו", הדי שאינו אלא מטונימיה לעולם כולו. הוא לומד יוונית ב־קמבריג' (דבר שהיה משאת נפשה של וירג'יניה וולף ונמנע ממנה), מתיידד עם צעירים מעניינים (כליטון סטראצ'י וקלייב בל, שהיו את גרעינה של קבוצת בלומסברי) ויודע אהבת נשים. קרוב לוודאי שאין זה מקרה שהוא יתום מאב, כלומר, משוחרר מן הצל הכבד שהטיל על וירג'יניה וולף לולי סטיבן, אביה התובעני והביקורתי. אשר על־פני ערוותה, מגינו בלבד הוא שאפי שר לה להשתחרר מן הסטראטיפ ובשי הויקטוריאני ולהפוך לסופרת. העולם פתוח לפני ג'ייקוב, והוא הפי שי להתנסות בחוויות מחוזיות שונות, אלא שמהלך חייו נקטע בשירותו עם פרוץ מלחמת העולם הרא־שונה. כנגד זאת, על רייצל וינריים, הגיבורה הצעירה ב"המסע החוצה", לפרוץ מחסומים פנימיים ולגבור על מעצורים נפשיים, המונעים ממנה לחיות חיים מלאים. עולמה צר ומוגבל כמעט בעולמה של קלאריה הראשונה ב"חדרו של ג'ייקוב", ואף ל"מסע החוצה" היא יוצאת בלוויית בתזוג מבוגרת, המשמשת לה תחליף לאם. מותה הפתאומי ממחלת הטיפוס (מחלה ממנה נספר אחיה של וירג'יניה וולף) מוצג כפתרון־יציאה של מהלך חייה הקודרים. המאמץ לגבור על המכשולים העומדים בדרכה לחיים מלאים, ההודרה מפני האפשרויות העתי־דות להישנות לפניה, מבלים את כוחות נפשה הדלים, ואף שהיא עוסרת לבסוף בפני פריצה החוצה, עולה לה הדבר בחייה.

לעומת מותו הברוטי ומשמעותי זה, מוצג מותו של ג'ייקוב כאירוע חסר־פשר להלוטין, ונסר־פשר המוחדר את תחושת האבסורד השורה על יצירה זו. ברומאנים מאוחרים כ"גברת דאלאוויי", "אל המגדלור" ו"הגלים" נעלם היחס האגנוסטי הספקני אל המוות שאפיין את "חדרו של ג'ייקוב" ותחושת חוסר־הפשר והתחומת אותו הולכת ומתמוגגת. אמנם ב"גברת דאלאוויי" שב ומתגלם ג'ייקוב, קורבן מלחמת העולם הראשונה, בדמותו של ספטימוס סמית', שטראומת המלחמה מבריעה אותו, ד הוא יוצא מדעתו ומתאבד. אולם אין זה סוף פסוק, שי הרי התאבדותו נוסכת בגברת דאלאוויי כוח מחודש, ואף שמעודה לא פגשה בו, הופך זכרו לחלק בלתי נפרד ממצבע חייה. ברומאנים המאוחרים מוסיף אפוא זכר המתים, ספטימוס, פרת רמסי ופרסיבל, להיות בתודעת מכרים, ידידים ואוהבים, במעין גרסה מיסטית חילונית של הישארותהנפש. בעוד שדווקא הרומאן המוקדם מסתיים בבימה לא פגיסית ולא מנחמת, כשאמו של ג'ייקוב הנרשעת לידידו זוג נעליים ישנות של בנה, שואלת "מה אני אמורה לעשות באלה, מר בונאמי?"

זמורה ביתן מוציאים לאור
דביר הוצאה לאור

ספרים טובים

פיליפ רות אומר:
"ג'ק אפדייק וסול בלו מוציאים פנס מן החלון בכדי להתבונן בעולם כמו שהוא באמת, עכשיו. אני חופר בור — ותוחב את הפנס לתוכו, לראות מה שבפנים."

ספריו של פיליפ רות בזב"מ:

חיי כגבר
מסע וידויים חושפני, בספר מרירדמתוק על הגבר האמריקני הכפייתי המחפש את זהותו, האשה המכרסת והמשפחה היהודית החונקת.

השד
דיוויד מאמין שנהפך לשד — והתחושה הזאת גורמת לו יסורי תופת ומטריפה את דעתו. "מלא המצאה ומצחיק," מתוך ניו־יורק טיימס.

מורה התשוקה
אינטלקטואל רגיש מנסה לפלס דרך אל העונג ואל הכבוד האישי דרך עולם אפל, מסוכן ומפתה. נס של התחדשות, החלמה, אהבה ורוך.

סופר הצללים
סופר צעיר מחפש אב רוחני ובה בעת נקרע בין נאמנויות שבטיות ומשפחתיות ודרישות הספרות הטהורה.

צוקרמן ללא כבלים
הסופר נתן צוקרמן מפרסם רומן ארוטי, קומי, תוקפני ומרגיז ונהפך לאחד האנשים העשירים והמושמצים ביותר בשנות השישים. הגורל מזמן לו הפתעה שטנית.

יופיע החודש

השיעור באנטומיה
בספר ספוג הומור צורב חוזר נתן צוקרמן לככב כשהוא נלחם בכאביו הגופניים והרוחניים בעזרת פעילות מינית מוגברת.

בהודעה מיום 31.10.86 של
בית המדרש ללימודי היהדות בירושלים
על סדרת הרצאות
נפלה טעות בנושא ההרצאה של
ד"ר עמנואל אטקס ביום 17.11.86.
נושא ההרצאה הוא:
האם היתה החסידות בראשיתה תנועה עממית?

אוניברסיטת תל־אביב

מרכז דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, מכון שילוח
החברה המזרחית הישראלית, סניף תל־אביב

ערב עיון
לזכרם של
אבישי בן צבי ויהושפט נצר ז"ל
שנפלו במלחמת יום כיפורים

פרופ' שמעון שמיר
ירצה על:
משטר מובארך — חמש השנים הראשונות

ההרצאה תתקיים ביום שלישי, ט' בחשון תשמ"ז, 11 בנובמבר 1986, בשעה 18.30 באולם פאסטליכט, בנין מכסיקו, קרית האוניברסיטה ברמת אביב.
הציבור מוזמן

אוניברסיטת תל־אביב
דיקנאט הסטודנטים
המרכז לייעוץ לימודי

שירותי יעוץ לימודי

פתוחים למועמדים לאוניברסיטה ולסטודנטים וכוללים מבחני התאמה, שיחות אישיות ושימוש בספריית מידע.
השירות ניתן במשך כל השנה והוא כרוך בתשלום
פרטים: בנין רוזנברג, חדר 117
ימים א'־ה' בין השעות 09.00 - 14.00 טל: 420505

למכירה מבנה תעשיה
ומשרדים 1100 מ"ר.
חשמל, עגורן 10 טון במפרץ חיפה
לפנות לטל: 04—245210 אחרי 8 בערב

עורך־דין
בעל נסיון רב במשפט מסחרי, חברות, נזיקין
מעונין בשותף
לשם פתיחת משרד עורכי־דין
או בהצטרפות למשרד קיים
נא לפנות לת.ד. 33329 תל־אביב 61332
סודיות מובטחת

صكنا من الأهل

מכתבים למערכת הארץ

הרבנות וההחלטות רפואיות

מאמר המערכת "רבניזציה של הרפואה" ("הארץ", 5.11) טוען כי משרד הבריאות איפשר לרבנות הישג ללא תקדים בכך שהפך אותה שותפה להכרעות רפואיות.

בידיעה שעליה מסתמך המאמר אין דבר המאשר כי משרד הבריאות התחייב במשהו כלפי הרבנות בדבר תהליך קביעת המוות. להיפך, בידיעה שהועברה על ידי דובר המשרד נאמר במפורש כי "שרת הבריאות והנהלת המשרד קיבלו בברכה את ההחלטה העקרונית של מועצת הרבנות הראשית ביחס לקביעת מוות לצורך ביצוע השתלות לב. שרת הבריאות רואה בהחלטה זו התקדמות לקראת פתרון בעיות של צורך השעה. שרת הבריאות תעיין בנוסח המלא ותגבש עמדה לקראת קביעת ההנחיות של משרד הבריאות המופקד על עניינים אלה."

בהמשך להודעה זו, הסברתי לכתבתכם כי משרד הבריאות קיבל בברכה את העובדה שהלכה על קביעת המוות על פי קריטריונים רפואיים המסתמכים על אבחון נזק בלתי הפיך לגזע המוח לצרכי השתלות, מקובלת על דעת הרבנים הראשיים.

עד היום היה ספק אם מבחינת ההלכה אפשר לקבוע מות כאשר הלב עדיין פועם. משרד הבריאות הוא שיזם את הדיון שהתקיים במסגרת הרבנות הראשית והלי התחייבות כלשהי מטעם משרד הבריאות, כדי שציבור גדול בארץ יוכל לקבל את קביעת הרופאים על רגע המוות לצורכי השתלה ללא בעיות מצפוניות ויוכל לתת את הסכמתו לתרומת אברים, במקרה הצורך.

מבחינה זו החלטת הרבנות הראשית מהווה התקדמות חשובה.

לא היתה כל התחייבות מצדנו לקבל את כל התנאים שקבעה הרבנות וכפי שנאמר בנוסח הודעתנו, ההנחיות הן של משרד הבריאות שהוא המופקד על הנושאים הללו. וכפי שגם מסרתי בשיחה עם הרבנים, לא הסכמתי גם להתנות את האישור הסופי לבתי החולים באישור הרבנות לעמידה בתנאים שלהם.

עם זאת, כפי שנהגתי בעבר ואני נוהג כלפי הרבה גופים ציבוריים, אני מוכן בהחלט להמשיך אתם בהתייעצויות בנושאים אלה ואחרים כדי להגיע להבנה ולהימנע מהתנגשות שלא לצורך.

מכאן ועד לקביעה כי המנכ"ל של משרד הבריאות הוא המשליט את הרבנות על הרפואה רחוקה הדרך.

הבהרה נוספת: בהמשך הטיפול שלי בדבר קביעת הפורום שיאשר את קביעת המוות לצורכי ההשתלה, פניתי למועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית, שמבחינתי היא הגוף המקצועי המוסמך לדון בעניינים אלה ועם סיכום הדיונים אתם ולאחר התייעצויות נוספות, כפי שיהיה צורך, יוציא משרד הבריאות ולא שום גורם אחר — את הנחיותיו. זה גם היה נוסח ההודעה לעיתונות מיום 5.11.

פרופ' דן מיכאלי
מנכ"ל משרד הבריאות
ירושלים

הרמב"ם והדמוקרטיה

אברהם הנדוני(?), נשיא בית הכנסת הגדול בתל־אביב, רוצה לפסול את מועמדותו של חבר הכנסת דראושה לתפקיד סגן שר, על פי פסק הרמב"ם בהלכות מלכים "לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא... כל משימות שאתה משים, לא יהיו אלא מקרב אחיך" ("הארץ" 30.10).

ראוי שהמסתמכים על הרמב"ם יחזרו ויעיינו בספרות ההלכה ויראו את התפתחותה ומשמעותה לדורות.

בעניין כשירותו של גוי לתפקיד ציבורי כותב הרב שאול ישראלי בקובץ התורה והמדינה ד'־ה' ע"מ קיט: "אין תוכן הנבחרים כיום בגדר מתן זכויות אישיות להם לשררה על הציבור ואינם אלא באי כוח הצבור ושליחיו לפעול מה שצריך לטובת הצבור ואין כאן אלא שררה שהצבור שורר על עצמו, אין מקום כאן לירושה ואין בזה משום שררה שאסרה התורה לתתה לגרים".

הרמב"ם: על דראושה

ומגיע למסקנה דומה גם הרב שילה רפאל בקובץ תורה שבעל פה תשי"ח, שם הוא מצטט את הרב קוק זצ"ל במשפט כהן קי"ד.

המסקנה העולה מכל הדברים האלה היא כי דברי הרמב"ם מתייחסים למציאות אחרת ואינם נוגעים למשטר דמוקרטי של ימינו, שבו קובע הציבור על־ידי נציגיו, כי מי שאינו יהודי יכול לבחור ולהיבחר לתפקיד ציבורי.

ח"כ גרשון שפט
הכנסת, ירושלים

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

סמכות אפורה

ההפתעה ב"מוקד" היתה לאו דווקא ברבנים שהשמיעו במהלכו של הדיון, אלא בתשובה הטלוויזיונית הראשונה והבוטה של חיים ישראלי. ישראלי הוא מקרה חריג בארצנו של הסתר פנים: אדם, שלמרות שהוא יודע הרבה מאוד — כלשון העממה, איננו פוצה פה, אינו מתראיין ואינו מגלה דבר. ישראלי הוא מי שמוכרים את שמו ביראת כבוד. איני יודעת אם אוהבים או שונאים אותו, אבל כולם כאיש אחד, מעריכים את ה"אינטגריטי" שלו, ומכבדים את יושרו והגינותו וגם את חכמתו. במשך שנים רבות משמש ישראלי מעין יועץ־סתרים, "סמכות אפורה" מאחורי שרי ביטחון רבים ושונים באופיים, באישיותם ובעמדתם הפוליטית, והללו מאמצים אותו אל ליבם. עכשיו הוא ב"מוקד", ואני מנסה לנחש מה הם מניעיו ומדוע הסכים דווקא הפעם לקחת חלק בדיון. האם משום שהוא כבר שלושים שנה, או אולי משום שאין הוא מסכים להשוואה שנוטים לערוך כיום בין מלחמת סיני לבין מלחמת לבנון. ואכן, ישראלי אינו בעד הקבלה אופנתית זו, ואינו מקבל את ההגדרה הנפוצה של מלחמת ברירה, במתכונת של מלחמת של"ג, הוא רואה לפניו "מלחמת מנע" — מלחמה שגם אם לא היתה פורצת, היו לה כל הסיכויים לפרוץ, מספר שנים לאחר מכן. ישראלי גם מספר שבן־גוריון יצא למבצע קדש כמי שכפאו שד, וגם ראה את הנולה(?), חושש מפני פגיעה פסיכולוגית בעם (משום כך התעקש להגן על שמי תל אביב). לדבריו, בן־גוריון לא דיבר על השאיפות צה"ל בסיני. לדעתו של ישראלי היה זה מבצע צבאי שהיו לו הישגים נכבדים. ולא נאמר יצא ממנו מבצת, אלא ישראל היא שזכתה לאחת־עשרה שנות שקט, לשיט חופשי במיצרי טיראן וגם לריסונם של הפדאיון. גם מאיר פעיל שמבחינה פוליטית אינו אוהב את המבצע, מאשר שאמנם אין לבטל את ההישגים של מבצע סיני, וכן הדברים משתמע שאין מבצע סיני כמלחמת לבנון.

אני מתבוננת בסקרנות בחיים ישראלי, ומתקשה מאוד לחשוד באיש נעים הליכות זה, המצטנע בכסאו, שדיבורו שקט וענוג, כי אכן הוא אוצר בליבו סודות מדינה רבים וחשובים. אבל אין ספק שמטרת הופעתו הפעם, להאדיר את שמו של בן־גוריון, ולנקות אותו מאשמת מלחמת הברירה שבה היה שותף, כאילו יש דימיון בינה לבין מלחמת לבנון, שישראלי אולי אינו מתומכיה הנלהבים.

גירושין לכל

מתברר שגם גירושין מהווים סיבה למסיבה, ועוד איזו מסיבה. התכנית החדשה, "כניסה חופשית", כמו באה לאמת את קביעתה של הפסיכולוגית ד"ר גירה כפיר, שאכן יש חיים לאחר גירושין — ולא סתם חיים, אלא חיים בסימנה של חשיפה נוסח אמריקה, בשילוב עם יכבאות ישראלית, שאלות סרק, מנחה מתחנחן שמנו אין לו, והוא מסתכל בשעונו כאילו משם תבוא הישועה, גרושות באות והוליות(?) במיטב המחלצות, ומדברות בלשון של קורס אלמנטרי לפסיכולוגיה (אין ספק שהן כבר מבאו והבשימו(?) את עצמן), משפטנים חמורי סבר, שגירושין אינם גורמים להם לסמוך נפש דווקא, והם מוכנים גם לעשות למענם. פסיכולוגים ועובדים סוציאליים המפגינים כשרון משחק, ללא כל חשש שיצטרכו לעשות הסבה מקצועית, רבנים המגנים על בתי הדין שלהם, ומהווים פרובוקציה לח"כ שולמית אלוני, שמקומה שמור לה בכל־סיבה, והיא כדרכה תוקפת באגרסיביות את הרבנים הפודים המנוכרים, וקוראת לסלק את ההלכה מחיינו. מעל לכל זכינו במנחה חדש בטלוויזיה, הלא הוא גבי גזית, האיש עם הקול מהראדיו, שהנה הוא כאן באופן, מטלטל את המקרופון בקצב רצונו מבראיין אחד לאחר, קוטע משפטים, מעכס במזוביה, וכולו תנוחות וגינונים. אבל מה לעשות והתנוחות וגינונים אינם "עוברים" בטלוויזיה, והם גם מעצבנים, ומסיחים את הדעת. ההתבודדה(?) המוחזית של גזית, הרואה עצמו "כוכב עליון" — אולי בצדק — מותירה מקום לשיפוטים ושיעורים יסודיים. נדמה כי על גזית לזכור שהטלוויזיה היא אכזרית ותושפנית פי כמה מן הראדיו, שם גינונים יש להם קסם מסויים, וכמנחה עליו לסגל לעצמו סגנון מהוקצע ומלוטש — מקצועי פי כמה, וגם לאמץ לעצמו חוש קצב מתאים, וגם רצינות לא היתה מזיקה.

"כניסה חופשית" לקוחה לעצמה כרגע, אם אני מנחשת נכון, את תכניתו המפורסמת של דונהיו בטלוויזיה האמריקאית. ואכן, זו תכנית בהשתתפות פעילה של קהל, הדנה בנושאים אקטואליים מגוונים מאוד. אבל זוהי גם תכנית של מנחה אחד ויחיד, המטביע בה את חותמו האישי־מקצועי, והיא בצלמו ובדמותו.

ובכן, המסיבה היא בעיקומה — רעשנית וצבעונית. הערב גם אימפרוביזציה האנו תודדים להודי התודים של זוגות נשואים, הנמצאים בתהליכים של התרוקות וניכור, שסופם בהליכי גירושין. כולם, נכון יותר לומר — כולן, מפני שהמין הנשי קנה לו שליטה על הדיון, בדוקים לעבר המצלמות, וממש משתוקקים לשתף אותנו, בחוויות אינטימיות ביותר בחייהם. אין נוסחה ואמת חיים הקשורה בגירושין, שלא רשים בה, ולא מסיקים ממנה דבר בעל משמעות. החוויה שיש בפיה דברי טעם היא הפסיכולוגית גירה כפיר. היא גם היחידה שאינה מתייחסת לגירושין כאל אסון טראגי, האומרת שיש אנשים שאין להם באמת כל סיבה להתגרש, מפני שלא ניתנה להם סיבה להתנתק, ואנשים עלולים להגיע לנקודה בחייהם בה הם מעיילים זה את זה, ומגרים רק את הצדדים השליליים של האחר, ושגירושין הינם תהליך העשוי להוליד גם שינוי בחיי גברים ונשים. אבל כאמור, דבריה נקטעים, ובאמת אין טעם לומר למסיבה באת, אנשים רציניים כדי שישמיעו בקושי משפט אחד או שניים. לעומתה, הגרושות האומללות מי פוחות ומי יותר, שכולם כאילו מתגבלים לנהן — ממש מקרה של פאתניה ציבורית; גבר גרוש, המספר שאין תהליך לנשואים, ושוד יצירה שצריך לטפח אותה מדי יום — אולי במקרה הפרטי שלו. אבל האם זהו המסר של התכנית? עורכי דין ידועי־שם מספרים על הטריקים הגלוים של המקצוע. נערה צעירה מרוחות על אומללותה בעקבות גירושי הוריה, ולעומתה בחור צעיר מרגיש עם זה דווקא בסדר גמור. ובכן, מהו הלקח שעלינו ללמוד בקיצור — סלט לא טרי בעל טעם מפוקפק, שרוחו בו מכל וכל, ושהצופים מצידם נותרו עם תחושת תפלות וטעם רע.

בעצם כל מקרה של גירושין הוא מקרה אינדיווידואלי, כפי שראינו אפילו בתכנית, ואין ללמוד ממקרה אחד על הרבים. לכן גם לא היה טעם להביא עדות של בדיוב, כפי שהדבר נעשה בתכנית, ועוד במקוטע. אין גם טעם ב"לשחק" קטע ממשבר בחיי נשואין לפי נוסחה בנאלית ושאבלונית, שכנראה מקובלת כיום. אם יש בעיות, הרי אלה בעיות הקשורות בגירושין, הן משותפות לרבים — כמו דיני אישות, יחסם של בתי־דין רבנים אל נשים במשפטי גירושין (למסורבות הגט כמעט שלא ניתן פתרון) מפני שבנות הגיע אליהן, ממש לקראת סיום, שאלות חוקיות־משפטיות (מזונות וילדים) ובעיות פסיכולוגיות כלליות, הנוצרות בעקבות משבר הגירושין, ושעל בני הזוג הילדים ללמוד להתמודד איתן. חשיפה סנסציונית, בנוסח של וידויים אינטימיים בעיתוני נשים, רק מטיסה את הרעש מן הבעיות המשותפות האמיתיות.

גנגר רוכב שנית

אריה גנגר הוא כנראה אמיץ לב, אם לאחר שני ניסיונות נפל — הוא מחליט לשוב לישראל ולהתאקלם בה — ולאחר שספג מכות קשות. לא רק הוא אלא גם ילדיו סבלו פה. לבנו נאמר בבית־הספר כי אביו גנב. והנה הוא חוזר לכאן, הפעם עם קבוצת־משקיעים גדולה. עובר שבעת מדורי גיהנום ביורוקרטיים, ועדיין אינו אומר נואש. כלשון המערבונים, הוא רוכב שנית.

גנגר אינו נרתע מלהופיע שנית ב"זה הזמן", לאחר שבוע נתקבלה הופעתו בתגובות ביקורתיות חריפות מאוד. אני מודה שהתרשמותי מאריה גנגר הפעם שונה לחלוטין מן הפעם הקודמת. אולי מפני שאין היא כרוכה בדיעות קדומות. ולמרבה ההפתעה, הוא מצטייר לי כמי שאין פריחות בלבו; זו תופעה נדירה. את שובו לישראל הוא מסביר בנימוקים פטריוטיים. אני נוטה להאמין לו. כאיש־עסקים מצליח, אין גנגר זקוק לישראל; במקרה הטוב, ישראל זקוקה לו. מתברר שאינו נוקם ונוטר — למרות שנפגע קשות.

גנגר משמש הפעם סניגור ליורדים. אין ספק שזו בעייה המטרידה את מנוחתו. הוא טוען שאסור לישראל להפקיר כ־500 אלף יורדים, מהם שהצליחו בעסקים, ולגרום להם, למרות רצונם, להינתק ולהתרחק מישראל. יש לנסות ולקרבם. ישראל זקוקה למשקיעים, הוא אומר, מחפשת אותם, ומי לה משקיעים טובים יותר מישראלים יורדים, שקל להם לעבור את מדורי הגיהנום של ההשתנבעות?

למשמע דבריו של גנגר, ואף שיש לי רתיעה רגשית מפני יורדים, אני נאלצת להודות שיש בטיעוניו היגיון מסויים. על־ידי הוקעתם של יורדים לא עצרנו ולא נעצור את הירידה. ואם הם רואים עצמם עדיין ישראלים, ומשתוקקים להוכיח את זהותם זו, וישראל זקוקה לבעלי הון ולמשקיעים — מדוע להתנכר להם? למה להרחיקם לתמיד?

איני יודעת אם יש בכך משום הכשרת הירידה, אבל הרי יש יורדים המתקבלים בישראל בכבוד רב, ואין איש מחרים אותם (משולם ריקלים, לדוגמה). בכדי מה האיבה כלפי יורדים מסוימת. כמעט לכל אחד יש כיום יורד פרטי משלו. אולי כדאי לקרבנו: מה הטעם בעמדה הנוקשית העיקשת?

דיוקן

האם האמא שלו מגזימה?

אמא שלו מספרת בגאווה של אמא יהודיה, כי הוא גאון ועילוי, בעל זכרון פנומנאלי, וכבר כשר היה בן עשרים ודרש, שאל את הקושיות. והיא מוסיפה ואומרת שעכשיו "יאכלו אותו חיים, מפני שהוא גם מוכשר, גם דתי, וגם ימני". זה שילוב שאינו אוהד כלל על אמצעי־התקשורת. אבל אליקים רובינשטיין, איש צעיר, בן שלושים ותשע, חובש כיפה, שנתמנה למזכיר הממשלה, מצליח לקנות גם את לבו של רם עברון המפגין בתחילה נימה תוקפנית ומתגרה. במשך הראיון ב"זה הזמן", אפשר להבחין כיצד עברון מפשיר והולך. לבסוף כמעט הוא נמס מחיבתו. וכך אפשר לראות כיצד אליקים רובינשטיין קונה את ליבם. ממש כמו שקנה בשעתו את לבו של משה דיין, עד שהיה ליועצו ולידידו הקרוב. (עמוד? "בינינו כי מיה"). הוא גם כבש את לבו של יצחק שמיר. אבל יש מרכלים כי הוא שהוליך כל אחד מהשניים מועדת הקירה(?) סגרנט וכהן).

רובינשטיין אינו מצטנע, אבל גם אינו ממעט בערכו. הוא מעיד שאמא שלו אולי הגזימה. יש לו הביטחון של ילד־פלא. הוא קנה לו לימוש ומהוקצעות. הוא נעים במידה, אינו מסגיר את רגשותיו, אינו אגרסיבי, הכבודה אף אינו מן העלבים. הוא שומר על דתוק אבל יש בו מין כנות. אין הוא נתפס להעמדות פנים, ומעל לכל, הוא חכם ופיקח — אולי באמת מבריק — ולאנשים חכמים אפשר לסלוח הרבה.

רובינשטיין: כולם בשמחה

עברון מנסה לבחון את עברו כנץ פוליטי, מקורב לגוש אמונים, וממקימי אלקנה שבשומרון. רובינשטיין אינו מתבייש לעברו, אבל הוא מדבר על מערכת שיקולים שהתרחבה במרוצת השנים". אם מאשימים אותו שבחוש בקלות טאבה — טאבה, לדעתו, אינה עניין מבוזה אלא היא שורה במכלול של יחסים עם מצרים: עברון מנסה לאגוף ולתקוף אותו במישור האישי. הוא מצטט סיפורי רכילות מובהקים: מדוע נבחר בנימין נתניהו, לנציג ישראל באו"ם, (תפקיד שרובינשטיין שאף אליו), בטענה שנתניהו ייצוגי ועובד יותר טוב באמצעי־התקשורת. החל רובינשטיין להתהדר בעניבות פאפר. זה נשמע מאוד לא רציני. רובינשטיין מספר שקיבל את עניבות הפרפר מידיד אמריקאי, והוא נראה אפילו משועשע, מי יודע, אולי יש לו גם חוש־הומור. זה מצרך נדיר בין קריירסטים צעירים.

אפילו הגזימה אמא שלו, כדרכן של אמהות יהודיות, רובינשטיין אוהב לבלום בשטח, אם לשפוט על־פי השמועה. הוא תוספת־כוח חשובה ורצינית לצעירים המסתופפים בחצרו של ראש הממשלה שמיר, תזהרת רצינית לנערי פרס. ועכשיו, עלינו לחכות לתגרות ולהצגתיה.

הטרור החדש

ג'ורג' איברהים עבדאללה, רוצחו של הדיפלומאט הישראלי יעקב בר־סימנטוב, נשפט אמנם בצרפת, אם כי לאו דווקא על רצח נתעב זה, וזכה שם גם ליחס מיוחד. מתברר שממשלת צרפת עושה מאמצים רבים ונואשים, ממש בימים אלה, כדי לשחרר את עבדאללה בתקיפה, ולשלוח אותו חזרה ללבנון. לפי דיווחים מעורכנים כבר נערך הסכם עם משפחת עבדאללה, לפיו יופסקו הפיגועים הטרוריסטים בצרפת, תמורת שחרורו של עבדאללה. כך מתמודדים הצרפתים עם הטרור החדש — נכנעים לו, מוותרים, מפייסים ומרצים את האחראים לו — שיטה בדוקה המזמינה סכנות נוספות.

פרטים אלה ורבים אחרים, נחשפים בכתבה מהממת של הבי.בי.סי, שאלמלא עסקה בנושא שהוא בנפשנו, כלומר הטרור, הנבחן בראש ובראשונה כלפי ישראל ויהודים, היתה מצטיירת כסרט מתח מעולה שקשה להאמין שעלילותיו מתרחשות באירופה של ימינו, שאינה מסוגלת ואינה מוכנה להתמודד עם הטרור. תגובתה של אירופה ובמיוחד צרפת, לניתוק היחסים בין ממשלת תאצ'ר לסוריה, דיה מעידה שצרפת מעדיפה לנהוג בטרור בכפפות משי ואפילו להתעלם ממנו.

גאורין יואיס(?), כתב "פנורמה" הבריטית, הוציא מתחת ידיו כתבת־תחקיר, שהיא בעצם עבודת בילוש מעולה, ואני תוהה האם הגופים האחראים למלחמה בטרור יש בידם אינפורמציה מדהימה זו. מתברר שעבדאללה עמד בראש קבוצת טרור קטנה, המתקראת "פארל", שרצחה מספר דיפלומטים צרפתיים ואמריקאים, והיא האחראית לפיגועים האחרונים בצרפת. זו קבוצה שיש לה קשרים הדוקים עם קבוצות טרור אירופיות, קיצוניות המסייעות לה. הקבוצה פועלת בצרפת באין מפריע, מזה כארבע שנים, וחבריה יוצאים ובאים בנמלי התעופה הצרפתיים, למרות המעקב אחריהם. ואכן, דרכיה של המשטרה בצרפת דומות לדרכיו של אלוהים — בלתי מתבנות ולא יאמנו. אומר בצינית עורך הדין של עבדאללה, לאחר שהאשתחף(?) מסר עצמו למשטרה הצרפתית, מתפש "שהמוסד" הישראלי, המטיל אימה גם על טרוריסטים בתושים, עקב אחריו.

כתב "פנורמה" גם מבשר על עידן חדש של טרור, הן שהנה של טרוריסטים; כלומר, קבוצות קטנות של טרוריסטים, בעלי מחוייבות גדולה למטרה, ומחויבות של האחר כלפי הבהוד — מעין מרגלים טרוריסטים, מקצוענים, הפועלים בחשאיות מירבית, אינטליגנטים ובקיאים בסודות הארגון. זהו גם טרור המסופק לאירופה בידי משפחות שלמות (עבדאללה והיבראת?), במקרה של "פארל". מתהכים גם שמות מוכרים ונודעים לשמצה, כשל ג'ורג' חבש, ודיע חדאד וגם קירלום(?) הכוד לטוב. ובינתיים הפרשה מסתבכת ואנו מרוחים על מגעים חשאיים וסודיים, על מתווכים אלג'יריים ואנשי עסקים ערביים, תשלום כופר גבוה מאוד בעבור בני ערובה צרפתיים בלבנון, הסכם עם משפחת עבדאללה, התערבות משרד המשפטים הצרפתי במהלך משפטו של עבדאללה והשפעתו על פסק הדין. ושוב כסיכום, צרפת מציגה לאנגליה מוותרת ונכנעת לטרור ולתנאיו המשפילים. הצרפתים אינם לומדים לקחו התהגים בחוש אוסף, שיש לקצץ את הראש — כאילו זהו חיית מיתור(?). ואכן, אילו צפיתי בסרט במסגרת סדרת מתח אנגלית, הייתי תוהה על מתוילי שיתוף חביב, ועל הדינוניות המתפשלות מאחרי דלתיים סגורות, כיוונו עצבי, כנראה מרתק, הסרט מזוהה מסמך מזעזע ומפחיד, ומותיר אחריו שאלות רבות ללא מענה.